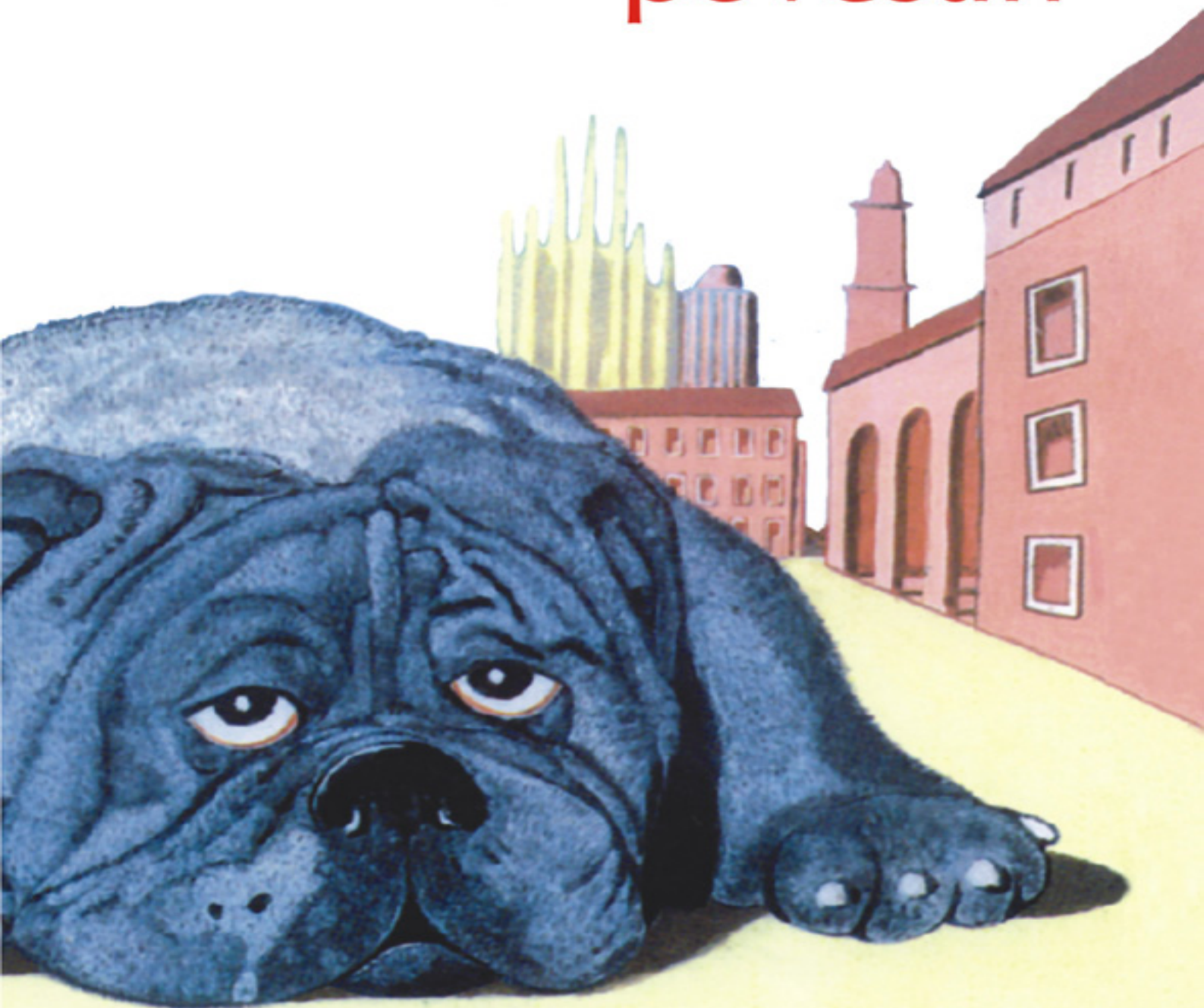

POLIROM
Top 10+

DINO
BUZZATI

Cele mai frumoase
povestiri

DINO BUZZATI

Cele mai frumoase
povestiri

Traducere de Mara Chirițescu,
Florin Chirițescu și Geo Vasile

POLIROM
2013

Dino Buzzati, *Il meglio dei racconti*

© 2005, 2013 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4062-1

ISBN PDF: 978-973-46-4063-8

ISBN print: 978-973-46-3957-1

Coperta: Carmen Parii

Pe copertă: © Dino Buzzati, *Câinele*, 1970

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

DINO BUZZATI (1906-1972), fiul unui profesor de drept internațional și al unei descendențe din nobilimea venețiană, s-a născut la Belluno, în apropierea Alpilor Dolomiți. După studii de drept la Milano, devine redactor la *Corriere della Sera*, unde va lucra până la sfârșitul vieții. Prin cronicile și reportajele sale (în 1939 este trimisul special al ziarului în Etiopia, iar între 1940 și 1942 îl găsim corespondent de război în marina militară), Buzzati a fondat o nouă școală de jurnalism. Romantismul de factură germană atribuit primelor sale cărți, *Bàrnabo, omul munților* (1933) și *Secretul Pădurii Bătrâne* (1935), este înlocuit, în *Deșertul tătarilor* (1940), cu un existențialism de percepție abisală, „nevrotică“, a lumii înconjurătoare, unde descifrarea realității se realizează în codul semanticii kafkiene. De sorginte kafkiană sunt și multe dintre textele reunite în *Șaizeci de povestiri* (1958), volum care i-a adus Premiul Strega. Autor de librete muzicale și numeroase piese de teatru (*Un caz clinic* este pusă în scenă de Giorgio Strehler la Piccolo Teatro din Milano, apoi la teatrul parizian La Bruyère, în traducerea lui Camus), Buzzati îmbogățește substanțial peisajul literar italian al celui de-al șaptelea deceniu cu romanele *Marele portret* (1960) și *O dragoste* (1963). Proza scurtă a aceluiași deceniu e reunită, în 1966, în volumul *Monstrul Colombre și alte cincizeci de povestiri*. Se căsătorește, în 1966, cu Almerina Antoniazzi. Moare, la 28 ianuarie 1972, în clinica La Madonnina din Milano.

Cei șapte soli

Plecat să explorez împărăția tatălui meu, cu fiecare zi mă îndepărtez de oraș și veștile îmi ajung tot mai rar.

Am început călătoria pe când aveam ceva mai mult de treizeci de ani și au trecut mai bine de opt ani, mai exact opt ani, șase luni și cincisprezece zile, de drum neîntrerupt. La plecare, credeam că în câteva săptămâni aveam să ating cu ușurință hotarele împărăției, dar am continuat să întâlnesc alți oameni și alte țări; și pretutindeni, oameni care vorbeau aceeași limbă ca mine și care spuneau că sunt supușii mei.

Mă gândesc uneori că busola geografului meu a înnebunit și, crezând că înaintăm către miazăzi, de fapt ne-am tot învârtit pe loc, fără a mări distanța ce ne separă de capitală; aceasta ar putea să explice motivul pentru care n-am ajuns încă la ultimul hotar.

Dar cel mai adesea mă bate gândul că acest hotar nu există, că împărăția se întinde la nesfârșit și că, oricât aș înainta, n-am să pot niciodată să-i dau de capăt.

Am început să călătoresc când aveam deja peste treizeci de ani, poate prea târziu. Prietenii, și chiar familia, îmi luau în râs planul, ca pe o inutilă pierdere a celor mai frumoși ani din viață. De altfel, puțini dintre credincioșii mei au consimțit să plece la drum.

Deși lipsit de griji – mult mai lipsit decât sunt acum! –, m-am străduit să pot comunica, în timpul călătoriei, cu cei dragi și am ales șapte dintre cei mai buni cavaleri din escortă ca să-mi servească drept soli.

Neștiutor, credeam că a avea șapte soli era de-a dreptul exagerat. Cu trecerea timpului, mi-am dat seama că, dimpotrivă, erau ridicol de puțini; și nici unul dintre ei n-a căzut bolnav, n-a încăput pe mâinile tâlharilor și nici n-a deșelat vreun cal. Toți șapte m-au servit cu o sânguință și cu o dăruire pe care cu greu voi reuși să le răsplătesc.

Ca să-i recunosc ușor, le-am dat nume cu inițiale ordonate alfabetic: Alessandro, Bartolomeo, Caio, Domenico, Ettore, Federico, Gregorio.

Neobișnuit să stau departe de casă, l-am trimis pe primul, pe Alessandro, chiar în seara celei de-a doua zile de călătorie, după ce parcurseserăm deja vreo optzeci de leghe. În seara următoare, pentru a mă asigura de continuitatea comunicării, l-am trimis pe cel de-al doilea, apoi pe al treilea, mai apoi pe al patrulea, unul după altul, până în a opta seară

de călătorie, când a plecat Gregorio. Primul nu se întorsese încă.

Ne-a ajuns din urmă în cea de-a zecea seară, în vreme ce aşezam tabăra într-o vale nelocuită, pentru noapte. Am aflat de la Alessandro că iuţeala sa nu fusese pe măsura aşteptărilor; mă gândisem că, mergând singur şi având un cal bun, avea să străbată o distanţă de două ori mai mare decât noi. El a străbătut însă o distanţă doar o dată şi jumătate mai mare. Pe când noi făceam patruzeci de leghe pe zi, el înghiţea şaizeci, dar nu mai mult.

Aşa a fost şi cu ceilalţi. Bartolomeo, plecând spre oraş în seara a treia a călătoriei, ne-a ajuns din urmă în cea de-a cincisprezecea; Caio, plecând în cea de-a patra, s-a întors la noi abia în a douăzecea seară. Am constatat foarte curând că era suficient să înmulţesc cu cinci numărul zilelor care trecuseră de la plecare pentru a afla când avea să ne ajungă din urmă solul.

Îndepărtându-ne din ce în ce mai mult de capitală, drumul solilor devenea de fiecare dată tot mai lung. După cincizeci de zile de călătorie, intervalul dintre o sosire şi alta a solilor a început să se mărească vizibil. Pe când, cu ceva timp în urmă, soseau în tabără la fiecare cinci zile, intervalul acesta s-a făcut de douăzeci şi cinci de zile, şi aşa glasul oraşului meu se auzea tot mai stins; săptămâni întregi treceau fără să am vreo veste.

După şase luni – trecuserăm deja de munţii Fasani – intervalul dintre o sosire şi alta a solilor a crescut la patru luni. Îmi aduceau veşti îndepărtate, plicurile îmi ajungeau şifonate, câteodată cu pete de umezeală din cauza nopţilor petrecute de către purtători sub cerul liber.

Înaintam mereu. În zadar încercam să mă conving că norii ce treceau pe deasupra mea erau aceiaşi din copilărie, că cerul oraşului îndepărtat nu era altfel decât cupola albastră de deasupra mea, că aerul era la fel, şi la fel erau adierea vântului, ciripitul păsărilor. Norii, cerul, aerul, vântul, păsările îmi apăreau, de fapt, noi şi deosebite, iar eu mă simţeam un străin.

Tot înainte, tot înainte! Vagabonzii pe care i-am întâlnit pe câmpii spuneau că hotarul nu era departe. Îi îndemnam pe oamenii mei să nu stea locului, stingeam vaietul descurajat ce li se înfiripa pe buze. Trecuseră patru ani de la plecare, şi cât de lungă mi se părea osteneala! Capitala, casa mea, tatăl meu, toate deveniseră ciudat de îndepărtate, şi aproape că nu-mi venea a crede. Douăzeci de luni de tăcere şi singurătate se scurgeau acum între apariţiile solilor. Îmi aduceau curioase scrisori îngălbenite de timp, şi în ele regăseam nume uitate,

expresii neobișnuite, sentimente pe care nu reușeam să le deslușesc. În dimineața următoare, după numai o noapte de odihnă, în vreme ce noi ne așterneam la drum, solul se îndrepta în direcția opusă, ducând la oraș scrisorile pe care eu de multă vreme le pregătisem.

Au trecut opt ani și jumătate. În seara asta cinam de unul singur în cortul meu, când a intrat Domenico, ce încă mai zâmbea, deși avea chipul răvășit de oboseală. Nu-l mai văzusem de aproape șapte ani. În tot acest răstimp nu făcuse altceva decât să alerge peste pajiști, prin păduri și prin deșert, schimbând cine știe de câte ori calul, ca să-mi aducă vrăful acela de scrisori pe care până acum nu avusesem dorința să le deschid. El s-a dus deja la culcare, căci va pleca mâine în zori.

Va pleca pentru ultima dată. Pe carnețel mi-am calculat că, dacă totul va merge bine, dacă eu îmi voi continua drumul meu, cum am făcut și până acum, iar el pe al lui, nu-l voi putea revedea pe Domenico decât peste treizeci și patru de ani. Dar încep să obosesc, și este posibil ca moartea să mă ia mai devreme. Deci n-o să-l mai pot vedea vreodată.

Peste treizeci și patru de ani (mai devreme chiar, mult mai devreme), Domenico va zări pe neașteptate focurile din tabăra mea și se va întreba de ce am făcut atât de puțin drum. Ca și în seara asta, bunul sol va veni în cortul meu cu scrisorile îngălbenite de ani, pline de vești fără noimă, din vremuri de mult apuse, se va opri în prag, văzându-mă nemișcat, întins în culcușul meu, cu doi soldați cu torțe de-o parte și de alta, mort.

Du-te, totuși, Domenico, și să nu-mi spui că sunt crud. Du ultimul meu salut orașului unde m-am născut. Tu ești supraviețuitorul ce mă leagă de lumea care altădată a fost și a mea. Cele mai proaspete mesaje mi-au adus la cunoștință că multe lucruri s-au schimbat, că tatăl meu a murit, că i-au dat coroana fratelui meu mai mare, că mă cred pierdut, că s-au construit palate înalte din piatră pe locul stejarilor sub care obișnuiam să mă joc. Dar este totuși bătrâna mea patrie.

Tu ești ultima mea legătură cu ei, Domenico. Cel de-al cincilea sol, Ettore, care mă va prinde din urmă, dacă Dumnezeu o să binevoiască, nu va mai putea să plece din nou, pentru că nu va mai avea timp să se întoarcă. După tine, tăcerea, Domenico, dacă nu cumva voi da de mult doritul hotar. Dar, cu cât înaintez, îmi dau seama tot mai mult că nu există hotar.

Nu există hotar, bănuiesc, cel puțin nu există așa cum obișnuim noi să-l percepem. Nu există ziduri ce despart, nici văi ce întretaie, nici munți ce împiedică trecerea. Probabil o

să trec de limită fără să-mi dau măcar seama și voi continua să merg înainte, neștiutor.

De aceea vreau ca Ettore și ceilalți soli ce vin după el, când mă vor ajunge din urmă, să nu mai ia drumul capitalei, ci să meargă înaintea mea, ca să știu dinainte ce mă așteaptă.

De câțva timp, o neliniște neobișnuită mă cuprinde seara, și nu mai este regretul bucuriilor pe care le-am lăsat în urmă, cum mi se întâmpla la începutul călătoriei, ci mai degrabă nerăbdarea de a cunoaște pământurile neștiute spre care mă îndrept.

Încep să văd – și n-am mărturisit asta nimănui până acum –, încep să văd cum, din zi în zi, pe măsură ce înaintez spre ținta mea nesigură, pe cer strălucește o lumină neobișnuită, cum n-am mai văzut nici măcar în vis, cum copacii, munții, râurile peste care trecem par să fie făcute din altă esență, diferită de cea de pe la noi, iar în aer sunt semne pe care nu le înțeleg.

O speranță nouă mă va duce mâine dimineață mai departe, spre munții încă neexplorați pe care umbrele nopții îi ascund. Voi strânge încă o dată tabăra, în timp ce Domenico o să dispară la orizont pentru a duce orașului îndepărtat mesajul meu inutil.

Asalt asupra Marelui Convoi

Prins pe un drum de țară și condamnat numai pentru contrabandă – fiindcă nu l-au recunoscut –, Gaspere Planetta, capul haiducilor, a rămas timp de trei ani în închisoare.

A ieșit de după gratii schimbat. Boala îl consumase, îi crescuse barba, părea mai degrabă un bătrânel decât faimosul haiduc, cel mai bun trăgător știut, ce nu-și greșea ținta.

Și așa, cu lucrurile adunate într-o bocceluță, a luat-o spre Monte Fumo, regatul său de odinioară, unde se aflau tovarășii.

Era într-o duminică de iunie când s-a pierdut în adâncul văii unde se găsea sălașul lor. Potecile din pădure erau neschimbate, ici se ivea o rădăcină, colo o piatră anume care și-o amintea bine. Totul era ca mai înainte.

Și, cum era zi de sărbătoare, haiducii erau adunați în casa lor. Apropiindu-se, Planetta a auzit voci și râsete. Dar nu mai era ca altădată, ușa era acum închisă.

A bătut de câteva ori în ușă. Înăuntru s-a făcut liniște. Mai apoi au întreat:

— Cine e?

— Vin de la oraș, a răspuns el, vin din partea lui Planetta.

Voia să le facă o surpriză, dar, după ce i-au deschis și s-a apropiat, Gaspere Planetta și-a dat imediat seama că nu l-au recunoscut. Doar bătrânul câine, slăbănogul Tromba, a sărit pe el, schelălăind de bucurie.

La intrare, vechii săi tovarăși Cosimo, Marco, Felpa și alte câteva fețe noi s-au strâns în jurul lui, întrebând de Planetta. Le-a povestit cum l-a cunoscut pe mai-marele haiducilor în închisoare; le-a spus că Planetta avea să fie eliberat peste o lună și că între timp l-a trimis pe el ca să afle cum mai merg lucrurile pe la ei.

După puțin timp însă, haiducii n-au mai fost interesați de noul-venit și au găsit tot felul de pretexte pentru a-l lăsa singur. Doar Cosimo a rămas să vorbească cu el, deși nu-l recunoscuse.

— Și la întoarcere ce are de gând să facă? l-a întreat, gândindu-se la bătrânul haiduc din închisoare.

— Ce are de gând să facă? a spus Planetta. Adică, n-o să poată să se întoarcă aici?

— Ba da, sigur că da, eu n-am nimic de spus, mă puneam în locul lui, mă gândeam și eu. Aici lucrurile s-au mai schimbat. Iar el o să vrea să comande din nou, e de înțeles, dar nu prea știu...

— Ce nu știi?

— Nu știu dacă Andrea o să fie dispus... O să-i facă probleme... În ce mă privește, să se întoarcă, noi doi ne-am înțeles întotdeauna...

Așa a aflat Gaspere Planetta că noul cap era Andrea, unul dintre tovarășii săi de odinioară, care, pe deasupra, părise cel mai căinos.

În clipa aceea ușa s-a deschis larg, și în prag s-a arătat chiar Andrea, care s-a oprit în mijlocul odăii. Planetta și-l amintea deșirat și apatic. În fața lui stătea acum un haiduc strașnic, cu fața aspră și niște mustăți formidabile.

Atunci l-a observat pe noul-venit, pe care nici el nu l-a recunoscut.

— Așa? a spus el, gândindu-se la Planetta. Dar cum de n-a reușit să fugă din închisoare? Nu-i chiar așa de greu. Și pe Marco l-au băgat la răcoare, dar n-a rămas decât șase zile. Și lui Stella i-a trebuit puțin timp ca s-o șteargă. Și tocmai el, care era căpetenia, tocmai el nu s-a descurcat.

— Nu mai e ca pe vremuri, dacă vreți să știți, a spus Planetta cu un zâmbet complice. Sunt mult mai mulți gardieni, grilajul a fost schimbat, nu ne mai lasă singuri. Iar el s-a și îmbolnăvit.

Așa a vorbit, dar mai apoi a înțeles că îl dăduseră deoparte, a înțeles că mai-marele nu poate să se lase prins și, pe deasupra, să mai rămână și închis timp de trei ani, ca un neisprăvit oarecare, a înțeles că e bătrân, că nu-și mai găsește locul printre ei, că vremea lui a apus.

— Mi-a spus, a reluat cu voce absentă, el, care de obicei era jovial și senin, Planetta mi-a spus că și-a lăsat aici calul, un cal alb, spunea că se numește Polak, așa mi se pare, și că are o umflătură sub un genunchi.

— Avea, vrei să spui, zise Andrea arogant, începând să priceapă că era chiar Planetta în persoană. Dacă i-a murit calul, nu-i vina noastră.

— Mi-a spus, a continuat calm Planetta, că și-a lăsat pe-aici hainele, lanterna, ceasul.

Și, zâmbind subțire, se apropia de fereastră, ca toți să-l poată vedea bine.

Și toți l-au văzut bine, au recunoscut în bătrânul slab ceea ce mai rămăsese din mai-marele lor, din faimosul Gaspere Planetta, din cel mai bun trăgător care nu rata nici o țintă.

Cu toate acestea, nici unul n-a suflat. Nici măcar Cosimo n-a îndrăznit să spună ceva. Toți s-au prefăcut a nu-l recunoaște, pentru că de față era și Andrea, noul cap, de care se temeau. Și Andrea s-a făcut că nu pricepe.

— De lucrurile lui nu s-a atins nimeni, adăugă Andrea, trebuie să fie pe-acolo, printr-o ladă. Despre haine nu știu nimic. Poate le-o fi folosit cineva.

— Mi-a spus, continuă imperturbabil Planetta, dar fără să mai zâmbescă de astă dată, mi-a spus că și-a lăsat pe-aici și pușca.

— Pușca lui e tot aici, a spus Andrea, și poate să vină să și-o ia.

— Îmi spunea, a continuat Planetta, îmi spunea mereu: cine știe cum s-or folosi de ea, de pușca mea, cine știe ce ruginitură o să găsesc la întoarcere. Ținea mult la pușca lui.

— Am mai folosit-o eu uneori, a recunoscut Andrea, cu o ușoară sfidare în glas, dar nu cred să i-o fi mâncat.

Gaspere Planetta s-a așezat pe-o băncuță. Simțea cum îl cuprinde febra, nu prea mare, dar suficientă ca să-și simtă capul greu.

— Spune-mi, i s-a adresat el lui Andrea, ai putea să mi-o arăți?

— Adu-o, i-a spus Andrea unuia dintre haiducii cei noi, pe care Planetta nu-l cunoștea, hai, du-te dincolo și adu-i-o.

I-au adus pușca lui Planetta. El a cercetat-o atent, cu un aer îngrijorat, dar încetul cu încetul s-a liniștit. I-a mângâiat țeava.

— Bine, a adăugat după un timp, mi-a mai spus că a lăsat și ceva muniție. Îmi amintesc exact: praf de pușcă, șase măsuri, și optzeci și cinci de gloanțe.

— Hai, a mai spus Andrea supărat, hai, du-te și adu-i-le. Mai e ceva?

— Mai e și ăsta, a spus Planetta cu mult calm, ridicându-se de pe băncuță, apropiindu-se de Andrea și desprinzându-i de la brâu un pumnal lung vârât în teacă. Mai e și ăsta, a precizat, cuțitul de vânătoare.

Și s-a așezat din nou pe bancă.

A urmat o tăcere lungă și apăsătoare. În cele din urmă, a vorbit Andrea.

— Asta-i, bună seara, a spus, pentru a-i da de înțeles lui Planetta că era timpul să plece.

Gaspere Planetta și-a ridicat privirea, cântărind din ochi trupul puternic al lui Andrea. Ar fi putut oare să-l înfrunte, stors și obosit cum era? Așa că s-a ridicat încet, a așteptat să-i dea și celelalte lucruri ale sale, a pus totul în sac, și-a aruncat pușca pe spate.

— Atunci, bună seara, domnilor, a mai spus, îndreptându-se spre uşă.

Haiducii au rămas muţi, nemişcaţi de uluiţi ce erau, pentru că niciodată nu şi-ar fi închipuit că Gaspere Planetta, vestitul cap al haiducilor, ar fi putut să plece aşa, lăsându-se călcat în picioare. Numai lui Cosimo i-a revenit într-o clipă glasul, un glas ciudat de slab:

— Adio, Planetta! a spus, lăsând deoparte orice prefăcătorie, adio şi noroc!

Planetta s-a pierdut în pădure prin întunericul serii, fluierând un cântecel vesel.

Asta s-a întâmplat cu Planetta, care nu mai este capul haiducilor, ci doar Gaspere Planetta Severino, de patruzeci şi opt de ani, fără un loc al lui. Şi totuşi, avea un loc al lui, un adăpost pe Monte Fumo, jumătate din lemn, jumătate din piatră, în adâncul pădurii, unde se ascundea altădată, când pe-aproape erau prea mulţi jandarmi.

Planetta a ajuns la refugiu, a aprins focul, a socotit banii pe care îi mai avea (erau îndeajuns pentru câteva luni) şi aşa a început să trăiască singur.

Într-o seară însă, cum sta lângă foc, uşa s-a deschis brusc şi a intrat un tânăr cu o puşcă. Să tot fi avut vreo şaptesprezece ani.

— Care-i baiul? a întrebat Planetta fără să se ridice.

Tânărul avea un aer îndrăzneţ, semăna cu el, cu Planetta cel din urmă cu treizeci de ani.

— Aici stau cei de pe Monte Fumo? De trei zile îi tot caut.

Băiatul se numea Pietro. A povestit fără ezitare că voia să se alăture haiducilor. Mereu trăise ca un hoinar şi se gândea la asta de ceva vreme, dar ca să fii haiduc îţi trebuia măcar o puşcă, şi a aşteptat un timp, acum însă a furat-o pe asta, şi era chiar bunicică.

— Ai nimerit bine, a spus Planetta vesel, eu sunt Planetta.

— Planetta, capul haiducilor, vrei să spui?

— Desigur, chiar el.

— Dar nu erai în închisoare?

— Am fost, e-un fel de-a spune, i-a explicat complice Planetta. Am stat trei zile, n-au fost în stare să mă țină mai mult.

Băiatul l-a privit bucuros.

— Asta înseamnă că mă iei pe lângă tine?

— Să te iau pe lângă mine? a făcut Planetta. Mă rog, în noaptea asta poţi să dormi aici, mâine om vedea.

Cei doi au rămas împreună. Planetta nu l-a dezamăgit pe băiat, i-a dat de înțeles că el este căpetenia, i-a mai explicat că preferă să trăiască de unul singur și să se vadă cu tovarășii de haiducie numai când era nevoie. Băiatul îl credea puternic și aștepta de la el lucruri mari.

Dar zilele treceau și Planetta nu făcea nimic. Cel mult se învârtea prin împrejurimi, vânând. În rest, sta mai mult pe lângă foc.

— Șefule, spunea Pietro, când o să mă iei cu tine să mai mișc și eu ceva?

— Ei, răspundea Planetta, într-una din zilele astea o să punem ceva la cale. O să-i aduc pe toți tovarășii mei și o să fii mulțumit.

Zilele continuau să se scurgă.

— Șefule, spunea băiatul, am aflat că mâine o să treacă jos, în vale, caleașca unui negustor, un oarecare Francesco, care trebuie să aibă buzunarele pline.

— Un oarecare Francesco? spunea Planetta, fără a se arăta prea interesat. Păcat, tocmai el, îl cunosc bine de ceva vreme. O vulpe bătrână, îți spun eu, când pleacă în călătorie nu ia nici un bănuț cu el, i se pare prea mult dacă își ia hainele, de teama hoților.

— Șefule, spunea băiatul, am aflat că mâine or să treacă două căruțe încărcate cu lucruri bune, bune de mâncat, ce spui, șefule?

— Chiar așa, făcea Planetta, mâncare?

Și trecea peste, ca și cum ar fi fost o pradă nedemnă de el.

— Șefule, mai propunea băiatul, mâine e sărbătoare în sat, sunt o grămadă de oameni care se-nvârt pe-acolo, or să treacă trăsuri multe, mulți se vor întoarce noaptea. N-ar fi rost de ceva?

— Când e lume multă, îi răspundea Planetta, e mai bine să stăm deoparte. De sărbători sunt mulți jandarmi. Nu merită osteneala. Într-o zi ca asta m-au prins.

— Șefule, a mai spus băiatul după câteva zile, spune-mi, ce-i cu tine? Nu mai vrei să te miști. Nici la vânătoare nu mai vrei să mergi. Pe tovarășii tăi nu vrei să-i mai vezi. Oi fi bolnav, și ieri ai avut febră, mai mereu stai lângă foc. De ce nu-mi spui drept?

— S-ar putea să nu mă simt prea bine, răspundea Planetta zâmbind, dar lucrurile nu stau deloc cum crezi tu. Dacă vrei să-ți spun, poate după aia o să mă lași în pace, află că e o tâmpenie să dai în brânci ca să pui deoparte niște bănuți. Dacă mă deranjez, vreau să merite osteneala. Așa că m-am hotărât, ca să știi și tu, să aștept Marele Convoi.

Voia să spună Marele Convoi care, o dată pe an, mai precis pe 12 septembrie, ducea în capitală o mare cantitate de aur, toate birurile strânse din provinciile din sud. Trecea în sunet de corn, pe drumul principal, în tropăitul gărzilor armate. Marele Convoi imperial, cu carul de fier plin de monede puse în saci nenumărați. Haiducii visau la el în nopțile frumoase, dar în ultimii o sută de ani nici unul dintre cei care îl atacaseră nu rămăsese nepedepsit. Treisprezece haiduci muriseră, douăzeci fuseseră închiși. Nimeni nu îndrăznea să mai încerce; cu fiecare an, birurile creșteau și, o dată cu ele, și escorta. Călărași în față și în spate, patrulă călare alături, vizitii înarmați, curieri și servitori.

În frunte mergea un fel de ștafetă cu trompeți și drapel. La o anumită distanță îi urmau cei douăzeci și patru de călărași cu puști, pistoale și săbii. Apoi venea și poștalionul de fier, cu stema imperială în relief, tras de șaisprezece cai. Alți douăzeci și patru de călărași mergeau în spate, și încă doisprezece pe cele două laturi. O sută de mii de ducați de aur, o mie de uncii de argint, puși deoparte pentru casa imperială.

Intrând și ieșind din văi, convoiul trecea în galop. Luca Toro, cu o sută de ani în urmă, a avut curajul să-l atace și, ca prin minune, i-a mers bine. Așa a fost prima oară: escorta a început să se teamă. Luca Toro a fugit după aceea în Orient și s-a făcut domn.

După mai mulți ani, au încercat și alți haiduci: Giovanni Borso, Neamțul, Sergio Șoarecele, Conte și Capul celor treizeci și opt, ca să-i numesc pe câțiva. Toți, în dimineața următoare, zăceau întinși pe marginea drumului, cu capul spart.

— Marele Convoi? Chiar vrei să riști? l-a întrebat băiatul uimit.

— Bineînțeles că sunt gata să risc. Dacă reușesc, m-am aranjat pentru totdeauna.

Așa a vorbit Gaspare Planetta, dar nici prin cap nu-i trecea să facă ceva. Chiar și în douăzeci, ar fi fost o nebunie să atace Marele Convoi, darămite de unul singur.

A spus-o în glumă. Băiatul, însă, a luat-o în serios și l-a privit pe Planetta plin de admirație.

— Spune-mi, a întrebat băiatul, câți o să fiți?

— Cincisprezece, pe puțin.

— Și când o să se-ntâmpale?

— Mai e timp până atunci, a răspuns Planetta, trebuie să vorbesc cu ai mei. Nu-i de joacă.

Zilele, ca de obicei, treceau pe nesimțite, și pădurea se făcea ruginie. Băiatul era plin de nerăbdare. Planetta îl lăsa să

spere și, în serile lungi petrecute lângă foc, discuta despre marele plan al loviturii și se amuza. Uneori îi venea și lui să creadă că tot ce punea la cale era adevărat.

Pe 11 septembrie, în ajunul loviturii, băiatul a hoinărit până noaptea târziu. La întoarcere era negru la față.

— Ce-i cu tine? l-a întrebat Planetta, așezat, ca de obicei, în fața focului.

— Ce să fie, i-am întâlnit pe tovarășii tăi.

S-a lăsat o tăcere lungă, de se auzea numai trosnetul focului. S-a auzit și glasul vântului care bătea în pădure.

— Ei, și? a întrebat Planetta în cele din urmă, cu o voce ce se voia glumeață. Ți-au spus totul, ca să zic așa?

— Sigur, a răspuns băiatul. Chiar așa, totul.

— Bine, a adăugat Planetta, și s-a lăsat din nou tăcerea în încăperea plină de fum, în care lumina doar focul.

— Mi-au spus să mă duc la ei, a mai îndrăznit băiatul. Mi-au spus că sunt multe de făcut.

— E de înțeles, a aprobat Planetta, ai fi un prost dacă nu te-ai duce.

— Șefule, a întrebat Pietro cu o voce în care se ghicea plânsul, de ce nu-mi spui adevărul, ce-i cu toate poveștile astea?

— Care povești? a replicat Planetta, care se chinuia să aibă aceeași voce veselă. Ce povești ți-am spus? Te-am lăsat doar să crezi, asta-i tot. N-am vrut să te dezamăgesc. Asta-i tot, ca să spun așa.

— Nu-i adevărat, a spus băiatul. Tu m-ai ținut aici cu făgăduieli, și ai făcut-o numai ca să-ți râzi de mine. Măine, știi bine...

— Ce se întâmplă mâine? a întrebat Planetta, de data aceasta liniștit. Te gândești la Marele Convoi?

— Vezi, și eu, fraier, te-am crezut, a bombănit supărat băiatul. De fapt, te înțeleg, bolnav cum ești, nu știu ce-ai fi putut... A tăcut câteva clipe și a încheiat spunând încet: mâine plec.

A doua zi de dimineață, însă, Planetta s-a trezit primul. S-a ridicat din pat fără să-l trezească pe băiat, s-a îmbrăcat în grabă și a luat pușca cu el. Când a fost în prag, Pietro s-a trezit și el.

— Șefule, l-a întrebat, numindu-l așa din obișnuință, unde te duci la ora asta, poți să-mi spui și mie?

— Pot să-ți spun, domnule, a răspuns Planetta zâmbind, mă duc să întâmpin Marele Convoi.

Băiatul, fără a-i răspunde, s-a întors pe partea cealaltă, ca și cum ar fi vrut să spună că de povești răsuflăte era sătul.

Dar poveștile se terminaseră. Planetta, ca să-și respecte promisiunea, chiar dacă făcută în glumă, Planetta, rămas de unul singur, a plecat să atace Marele Convoi.

Tovarășii răsaseră destul pe seama lui. Măcar băiatul să știe cine era Gaspere Planetta. Dar nici de băiatul ăsta nu-i păsa prea mult. O făcea în fond pentru el, pentru a fi cel care fusese odată, fie și pentru ultima oară. Nimeni nu avea să-l vadă, poate nimeni n-o să știe vreodată, dacă avea să fie ucis imediat; dar asta nu avea importanță. Era o problemă personală cu puternicul Planetta de altădată. Un soi de pariu pe o încercare disperată.

Pietro l-a lăsat pe Planetta să plece, dar mai târziu l-a cuprins îndoiala: dacă Planetta se ducea cu adevărat la atac? Era o îndoială firavă și absurdă, și totuși Pietro s-a sculat și a ieșit să-l caute. Planetta îi arătase de multe ori locul potrivit să aștepte convoiul. Avea să se ducă acolo să vadă.

Se luminase bine de ziuă, dar nori grei de furtună se întindeau pe cer. Lumina era clară și cenușie. Din când în când ciripea câte o pasăre. În răstimpuri se auzea tăcerea.

Pietro a alergat prin pădure, până jos, în vale, pe unde trecea drumul. Se furișa atent printre hățisuri, spre pâlcul de castani unde trebuia să se afle Planetta.

Planetta, într-adevăr, era acolo, în spatele unui trunchi de copac unde își înjghebase un ascunziș din iarbă și crengi, pentru a fi sigur că n-o să fie văzut. Se afla pe un fel de dâmb ce domina o șerpuitură abruptă a drumului, o porțiune foarte înclinată, unde caii erau obligați să încetinească. De acolo ar fi putut să înteaască bine.

Băiatul s-a uitat jos, spre câmpia de la miazăzi ce se pierdea în zare, tăiată în două de drum. A văzut în depărtare un nor ce se învorbura.

Norul care se mișca, înaintând de-a lungul drumului, era prăfăraia stărnită de Marele Convoi.

Planetta își potrivea pușca cu cea mai mare indiferență, când a auzit ceva mișcându-se lângă el. S-a întors și l-a văzut pe băiat pitit cu pușca după un copac, în apropiere.

— Șefule, i-a spus gâfâind băiatul, Planetta, hai să plecăm de-aici. Ai înnebunit?

— Taci din gură, i-a răspuns zâmbind Planetta; nu mă știam nebun. Pleacă de-aici imediat.

— Ești nebun, îți spun eu, Planetta, tu îi aștepti pe tovarășii tăi, dar ei n-or să vină, mi-au spus mie, nici prin cap nu le trece.

— Or să vină, Doamne, și ce-or să mai vină, trebuie doar să mai așteptăm puțin. Asta-i mania lor, să sosească mereu cu întârziere.

— Planetta, l-a implorat băiatul, fă-mi plăcerea, hai să plecăm de-aici. Ieri-seară glumeam, nu vreau să te părăsesc.

— Știu, am priceput, a râs blând Planetta, dar acum, gata, du-te, du-te, îți spun, grăbește-te, ăsta nu-i un loc pentru tine.

— Planetta, a insistat băiatul, nu vezi că-i o nebunie, nu vezi câți sunt? Ce vrei să faci de unul singur?

— Pentru Dumnezeu, du-te de-aici, a strigat Planetta cu glas înăbușit, mânios. Nu pricepi că mă nenorocești?

În clipa aceea au început să se vadă, la capătul drumului, călărașii Marelui Convoi, poștalionul, steagul.

— Pleacă, ți-o spun pentru ultima oară, a repetat furios Planetta.

Și, în sfârșit, băiatul s-a mișcat, s-a târât înapoi prin tufișuri, până când a dispărut.

Planetta a auzit tropăitul cailor, a aruncat o privire spre norii grei de plumb ce stăteau să se reverse, a văzut câțiva corbi în înalt. Marele Convoi a încetinit, a început urcușul.

Planetta avea degetul pe cocoșul armei, când și-a dat seama că băiatul se întorsese târâș și se așezase din nou în spatele copacului.

— Ai văzut? a șoptit Pietro. Ai văzut că n-au venit?

— Canalie, a șoptit Planetta reprimându-și un zâmbet, fără a întoarce capul, canalie, nu te mișca, e prea târziu să mai faci ceva, uită-te, că începe distracția.

Trei sute, două sute de metri, Marele Convoi se apropia. Se vedea marea stemă în relief de pe laturile prețiosului poștalion, se auzeau vocile călărașilor ce vorbeau între ei.

Acesta a fost momentul când băiatului i s-a făcut frică. A înțeles că era o încercare nebunească, din care nu aveai cum să scapi.

— Ai văzut că n-au venit, a șoptit cu o notă disperată în glas, te rog, nu trage.

Planetta însă nu s-a lăsat înduioșat.

— Fii atent, a îngânat vesel, ca și cum nu l-ar fi auzit. Domnilor, acum începe balul.

Planetta și-a potrivit țința, formidabila lui țință ce nu putea să dea greș. În clipa aceea, din partea opusă a văii a răsunat sec o împușcătură.

— Vânători, a comentat Planetta glumeț, în timp ce ecoul creștea înspăimântător, vânători. Nu-ți fie teamă. Dimpotrivă, așa-i mai bine, ce descumpăniți or să fie!

Nu erau vânători. Gaspare Planetta a auzit alături un geamăt. A întors capul și l-a văzut pe băiat, care scăpase pușca din mâini și se lăsa moale la pământ.

— M-au nimerit, a gemut băiatul, vai, mamă!

Nu vânătorii trăseseră, ci călărașii din escorta Convoifului, însărcinați să meargă înaintea poștalionului, risipiți pe coastele văii, ca să zădărnicească ambuscadele. Erau trăgători de elită, aleși prin concurs. Aveau puști de mare precizie.

Pe când cercetau pădurea, unul dintre călărași îl văzuse pe băiat furișându-se prin tufișuri. Îl zărise cum se întinde la pământ, îl văzuse în cele din urmă și pe haiduc.

Planetta a lăsat să-i scape o înjurătură. S-a ridicat cu grijă în genunchi, ca să-i vină în ajutor tovarășului. A răsunat o a doua împușcătură.

Glonțul a pornit drept, prin mica vale, sub norii amenințatori, apoi a început să coboare, după legile traiectoriei. Țintise capul, însă a intrat în piept, trecând aproape de inimă.

Planetta a căzut secerat. S-a lăsat o liniște mare, cum nu mai auzise niciodată până atunci. Marele Convoi s-a oprit. Furtuna nu se hotăra să se dezlănțuie. Corbii erau în înalt. Cu toții stăteau în așteptare.

Băiatul a întors capul și a zâmbit:

— Aveai dreptate, a șoptit, au venit tovarășii, i-ai văzut, șefule?

Planetta n-a reușit să-i răspundă, dar, cu un efort suprem, și-a întors privirea în direcția arătată.

În spatele lor, într-un luminiș, își făcuseră apariția cam treizeci de cavaleri, cu pușca pe umăr. Păreau diafani, asemenea unui nor, și totuși se conturau precis pe fundalul întunecat al pădurii. Ai fi crezut că sunt haiduci, după veșmintele ciudate și chipurile semețe. Planetta i-a recunoscut. Erau, într-adevăr, vechii tovarăși, erau haiducii morți ce veneau să-l ia cu ei. Cu fețele arse de soare, cu lungi cicatrice oblice, mustăți oribile de general, bărbi răvășite de vânt, priviri aspre, dar foarte limpezi, cu mâinile în șold, pintenii nemaivăzuți, butoni mari auriți, chipuri cinstite și simpatice, prăfuite în lupte.

Uite-l acolo pe bunul Paolo, cel greu de cap, mort în atacul de la Mulino, și pe Pietro del Ferro, care n-a știut niciodată să călărească, și pe Giorgio Pertica, și pe Frediano, mort de frig, toți vechii și bunii tovarăși, ce-au murit rând pe rând. Și matahala aia cu mustăți mari și pușca lungă cât el, călare pe calul slab și alb, nu era Conte, faimosul cap al haiducilor, mort și el din cauza Marelui Convoi? Da, era

chiar el, Conte, cu chipul radiind de prietenie și de mare mulțumire. Se înșela Planetta, sau era Marco Grande în persoană, cel mai faimos dintre capi? Marco Grande cel spânzurat în capitală, în prezența împăratului și a patru regimente înarmate? Marco Grande, al cărui nume, după cincizeci de ani, era încă rostit în șoaptă? Sigur era el, prezent să-l cinstească pe Planetta, ultimul cap nenorocos și viteaz.

Haiducii morți erau tăcuți, evident emoționați, dar plini de o bucurie pe care o împărtășeau cu toții. Așteptau ca Planetta să se miște.

Iar Planetta, asemenea băiatului, s-a ridicat drept de jos, dar nu în carne și oase, ca mai înainte, ci diafan ca și ceilalți și, totuși, identic cu el însuși.

După o privire aruncată sărmanului său trup, ce zăcea ghemuit pe pământ, Gaspere Planetta a dat din umeri, ca și cum ar fi vrut să-și spună că nu-i păsa, și a ieșit în lumină, acum indiferent față de posibilele împușcături. S-a îndreptat spre vechii tovarăși și a simțit cum îl copleșește bucuria.

Tocmai începea să-i salute pe fiecare în parte, când a observat că, în primul rând, era un cal bine înșeuat, dar fără cavalier. A înaintat instinctiv spre el, zâmbind.

— Aș spune, a exclamat, minunându-se de tonul foarte ciudat al glasului său cel nou, aș spune că ăsta-i Polak al meu, mai în puteri ca niciodată!

Era chiar Polak, calul său drag care, recunoscându-și stăpânul, a scos un fel de nechezat – trebuie spus că nechezatul cailor morți este mai dulce decât cel pe care îl știm noi.

Planetta l-a bătut de câteva ori drăgăstos cu palma și s-a bucurat dinainte de frumusețea galopului ce avea să-l facă împreună cu prietenii săi devotați spre regatul haiducilor morți, pe care nu-l cunoștea, dar era firesc să și-l imagineze plin de soare, cu un aer primăvărat, cu drumuri albe fără praf, ce duceau spre aventuri miraculoase.

Sprijinindu-se cu mâna stângă de ridicătura șei și pregătindu-se să se arunce pe crupa calului, Gaspere Planetta a spus:

— Mulțumesc, băieți, și a încercat să nu se lase cuprins de emoție, vă jur că...

S-a oprit însă, pentru că și-a amintit de băiat, care, tot sub formă de umbră, stătea deoparte, așteptând încurcat, pentru că se afla în compania unor oameni pe care abia îi cunoscuse.

— Ah, iertați-mă, a spus Planetta, iată un bun tovarăș, a adăugat, adresându-se haiducilor morți. Abia a împlinit

șaptesprezece ani, ar fi fost un bărbat pe cinste.

Haiducii, zâmbind care mai mult, care mai puțin, au plecat capul ca pentru a-i ura bun-venit.

Planetta a tăcut și a privit în jurul său, nehotărât. Ce trebuia să facă? Să plece călare împreună cu tovarășii săi, lăsându-l singur pe băiat? I-a mai tras câteva palme ușoare calului, a tușit cu subînțeleș, apoi i-a spus băiatului:

— Hai, urcă pe cal. E drept ca tu să fii cel care se distrează. Hai, vino, fără mofturi, a mai spus cu prefăcută severitate, văzând că băiatul nu îndrăznea să accepte.

— Dacă asta dorești... a spus băiatul în cele din urmă, vizibil măgulit.

Cu o agilitate pe care el însuși nu și-ar fi bănuțit-o, puțin obișnuit cum era să călărească, băiatul s-a trezit în șa.

Haiducii și-au fluturat pălăriile, salutându-l pe Gaspere Planetta, unii i-au făcut prietenește cu ochiul, luându-și astfel la revedere de la el. Cu toții au dat pîteni cailor și au pornit în galop.

Au țâșnit ca niște împușcături, îndepărtându-se printre copaci. Era o minune să-i vezi cum se avântau prin hățiturile pădurii și treceau prin ele fără a încetini. Cailor mergeau într-un galop delicat și plăcut celui care îi privea. Din depărtare, câte un haiduc și băiatul își fluturau pălăriile.

Planetta, rămas singur, a mai dat o dată roată văii cu privirea. S-a uitat, dar numai cu coada ochiului, la trupul deja inutil al lui Planetta ce zăcea la rădăcina copacului. Și-a întors apoi privirea spre drum.

Convoiul era încă oprit dincolo de cotitura drumului și din această cauză nu putea fi văzut. Pe drum erau șase-șapte călărași din escortă, ce stăteau nemișcați și se uitau la Planetta. Cu toate că poate să pară de necrezut, ei văzuseră toată scena: umbrele haiducilor morți, salutul, galopul. În unele zile de septembrie, cu nori prevestitori de furtună, nu e scris că unele lucruri nu se pot întâmpla.

Când Planetta, rămas singur, s-a întors, purtătorul steagului și-a dat seama că este privit. Așa că și-a îndreptat ținuta și a salutat militărește, cum se salută soldații între ei.

Planetta a dus mâna la borul pălăriei cu un gest foarte prietenesc și plin de înțelegere, arcuindu-și buzele într-un zâmbet.

Apoi a dat din nou din umeri, a doua oară în acea zi. S-a învârtit pe piciorul stâng, le-a întors spatele călărașilor, și-a înfundat mâinile în buzunare și s-a dus fluierând, fluierând, ei, da, un marș militar. S-a dus în direcția în care dispăruseră tovarășii săi, spre regatul haiducilor morți, pe care nu-l cunoștea, dar era firesc să-l creadă mai bun decât acesta.

Călărașii l-au văzut cum se face tot mai mic și mai diafan; avea un pas ușor și iute ce nu se potrivea cu alura sa de bătrânel, un mers sprintar pe care îl au numai bărbații, cam pe la douăzeci de ani, când sunt fericiți.

Șapte etaje

După o zi de mers cu trenul, Giuseppe Corte a sosit, într-o dimineață de martie, în orașul unde se afla faimoasa casă de sănătate. Avea puțină febră, dar a vrut să meargă pe jos de la gară până la spital, cărându-și singur valijoara.

Deși avea o formă ușoară, incipientă a bolii, Giuseppe Corte fusese sfătuit să se adreseze cunoscutului sanatoriu în care era tratată doar acea maladie, ceea ce garanta deosebita competență a doctorilor și o rațională repartizare a dotărilor.

De departe, cum l-a zărit, l-a și recunoscut, pentru că îi văzuse fotografia într-un material publicitar, și lui Giuseppe Corte i-a făcut o impresie foarte bună. Edificiul alb cu șapte etaje era marcat de nișe regulate ce îi dădeau un vag aspect de hotel. De jur împrejur era un șir de copaci înalți.

După o sumară vizită medicală, în așteptarea unui examen mai atent și complet, Giuseppe Corte a fost internat într-o cameră veselă de la etajul șapte, ultimul. Mobila era deschisă la culoare și rafinată, la fel ca și tapiseria, fotoliile erau din lemn, pernele îmbrăcate în stofe policrome. Avea o panoramă asupra unuia dintre cele mai frumoase cartiere ale orașului. Totul era liniștit, ospitalier și încurajator.

Giuseppe Corte s-a vârat imediat în pat și, după ce a aprins veioza de la căpătâi, a început să citească o carte pe care o luase cu el. După puțin timp a intrat o asistentă să îl întrebe dacă dorea ceva.

Giuseppe Corte nu dorea nimic, dar a stat bucuros de vorbă cu tânăra, cerându-i informații despre casa de sănătate. Așa a aflat despre ciudățenia acelui spital. Bolnavii erau internați pe etaje, după gravitatea bolii. La șapte, adică la ultimul, se aflau cei cu forme foarte ușoare. Etajul șase era destinat formelor nu prea grave, dar nici de neglijat. La cinci erau tratate afecțiuni deja serioase și tot așa, din etaj în etaj. La doi se aflau cei foarte rău bolnavi. La primul, cei pentru care era inutil să mai sperii.

Sistemul acesta deosebit, în afară de faptul că ușura imens serviciul, evita ca un pacient puțin bolnav să fie tulburat de vecinătatea unui coleg în agonie și garanta omogenitatea fiecărui etaj. Pe de altă parte, cura putea fi astfel perfect graduală și cu rezultate mai bune.

Reieșea că bolnavii erau împărțiți progresiv în șapte caste. Fiecare etaj era un fel de lume în sine, cu regulile ei

caracteristice, cu tradiții speciale care pe un alt palier nu aveau nici o valoare. Deoarece fiecare sector era încredințat conducerii unui alt medic, s-au format, fie ele și minime, diferențe clare în metodele de îngrijire, cu toate că directorul general imprimase instituției o unică orientare fundamentală.

După ce-a ieșit asistenta, Giuseppe Corte, simțind că nu mai avea febră, s-a dus la fereastră și s-a uitat afară, nu pentru a cerceta panorama orașului, care era totuși nouă pentru el, ci cu speranța de a zări, în spatele ferestrelor, alți bolnavi, de la etajele inferioare. Structura edificiului, cu nișe adânci, permitea un asemenea gen de observare. Giuseppe Corte și-a concentrat întreaga atenție mai ales asupra ferestrelor de la primul etaj, care păreau foarte îndepărtate și puteau fi văzute numai pieziș. Dar n-a putut să vadă nimic interesant. Cea mai mare parte erau ermetic baricateate de jaluzele.

Corte și-a dat seama că la o fereastră alăturată stătea un bărbat. Cei doi s-au privit îndelung, cu tot mai multă simpatie, dar nu știau cum să rupă tăcerea. În cele din urmă, Corte și-a făcut curaj și a spus:

— Și dumneavoastră sunteți aici de puțin timp?

— O, nu, a răspuns celălalt, sunt aici de două luni... A tăcut câteva clipe și apoi, neștiind cum să continue conversația, a adăugat: mă uitam jos, la fratele meu.

— Fratele dumneavoastră?

— Da, a precizat necunoscutul, am venit împreună, un caz cu adevărat ciudat, dar starea lui s-a înrăutățit, gândiți-vă că e deja la patru...

— La patru ce?

— La etajul patru, a explicat individul, și a rostit cele două cuvinte cu atâta suferință și oroare, încât Giuseppe Corte aproape că s-a speriat.

— Dar sunt atât de grav bolnavi la patru? a întrebat precaut.

— O, Doamne, a exclamat celălalt dând ușor din cap, nu sunt, de fapt, cazuri disperate, dar, oricum, nu-i nimic îmbucurător.

— Și atunci, a întrebat Corte, glumeț și dezinvolt ca unul ce se referă la lucruri tragice care nu-l privesc, și atunci, dacă la patru sunt atât de bolnavi, la unu pe cine pun?

— Oh, a oftat celălalt, la unu sunt muribunzii. Acolo medicii nu au nimic de făcut. Numai preotul muncește. E firesc...

— Dar sunt puțini la unu, l-a întrerupt Giuseppe Corte, parcă nerăbdător să aibă o confirmare, toate încăperile sunt încuiate acolo jos.

— Sunt puțini acum, dar azi-dimineață erau mulți, a răspuns necunoscutul cu un zâmbet plin de subînțeles. Unde sunt lăsate obloanele, acolo a murit cineva de curând. Nu vedeți că la celelalte etaje toate jaluzelele sunt trase? Scuzați-mă, a adăugat retrăgându-se ușor, mi se pare că începe să fie frig. Eu mă întorc în pat. Numai bine...

Bărbatul a dispărut din cadru și fereastra s-a închis cu forță. S-a văzut apoi cum se aprindea lumina înăuntru. Giuseppe Corte a rămas nemișcat la fereastră, uitându-se fix la jaluzelele lăsate de la unu. Le fixa cu intensitate morbidă, încercând să-și închipuie secretele funebre ale acelui prim etaj teribil, unde bolnavii erau condamnați să moară, și se simțea ușurat să se știe atât de departe de acel loc. Peste oraș se lăsa seara. Una câte una, nenumăratele ferestre ale sanatoriului se luminau; de departe, ai fi putut să crezi că este un palat în sărbătoare. Numai la primul etaj, acolo jos, în abis, zeci și zeci de ferestre rămâneau oarbe și întunecate.

Rezultatul vizitei medicale generale l-a liniștit pe Giuseppe Corte. Înclinat de obicei să prevadă ce era mai rău, el se pregătise sufletește pentru un verdict sever și n-ar fi fost surprins dacă medicul i-ar fi spus că trebuie să-l trimită la etajul inferior. Febra nu dădea semne că dispare, în ciuda condițiilor generale ce se mențineau bune. Medicul însă i-a adresat cuvinte prietenoase și încurajatoare. Un început de boală era, i-a spus, dar foarte ușor; în două-trei săptămâni totul avea să treacă.

— Și acum rămân la etajul șapte? l-a întrebat neliniștit Giuseppe Corte.

— Bineînțeles! i-a răspuns medicul, bătându-l prietenește pe umăr, unde credeți că trebuie să mergeți? La patru, oare? l-a întrebat râzând, făcând parcă aluzie la ipoteza cea mai absurdă.

— Mai bine așa, mai bine așa, a precizat Corte, știți cum e, bolnavul își închipuie întotdeauna ce-i mai rău...

Giuseppe Corte a rămas într-adevăr în camera ce-i fusese dată la început. A reușit să-i cunoască pe unii dintre bolnavi în puținele după-amieze în care îi era îngăduit să se ridice din pat. A urmat cu scrupulozitate tratamentul și și-a pus la bătaie întreaga strădanie posibilă ca să se poată vindeca mai repede; totuși, starea lui părea să fie staționară.

Trecuseră aproximativ zece zile, când asistentul-șef de la etajul șapte a venit la Giuseppe Corte. Avea să-i ceară o favoare, prietenește: a doua zi avea să se interneze în spital o doamnă cu doi copii, două camere erau libere, chiar cele de

lângă a sa, dar a treia nu, avea să îngăduie domnul Corte să fie transferat într-o alta, la fel de confortabilă?

Giuseppe Corte n-a creat nici o dificultate, o cameră sau alta era totuna pentru el, poate va avea parte de o nouă asistentă, mai drăguță.

— Vă mulțumesc din suflet, a spus asistentul-șef cu o mică plecăciune; de la o persoană ca dumneavoastră, mărturisesc că nu mă miră gestul acesta de mare cavalerism. Peste o oră, dacă nu aveți nimic împotrivă, vom începe mutarea. Știți, va trebui să coborâm la etajul de dedesubt, a adăugat cu o voce mai stinsă, ca și cum ar fi fost vorba de un amănunt absolut neglijabil, pentru că, din păcate, la acest etaj nu mai sunt camere libere. Este însă o cazare provizorie, s-a grăbit să precizeze, văzându-l pe Corte cum se ridică deodată în șezut ca să protesteze, o cazare provizorie, de îndată ce va fi liberă o cameră, și cred că va fi liberă peste două-trei zile, veți putea să vă întoarceți sus.

— Vă mărturisesc, a spus Giuseppe Corte zâmbind, pentru a arăta că nu-i un copil, vă mărturisesc că o schimbare de acest gen nu-mi place deloc.

— Nu din motive medicale vă mutăm, înțeleg foarte bine ce vreți să spuneți, este vorba doar de o favoare făcută acestei doamne care preferă să nu fie despărțită de copiii ei... Pentru Dumnezeu, a adăugat râzând deschis, nici să nu vă treacă prin minte că altele ar putea fi motivele!

— Așa o fi, a răspuns Giuseppe Corte, dar mi se pare de rău augur.

Corte a trecut astfel la etajul șase și, deși convins că această mutare nu corespundea deloc unei înrăutățiri a bolii, nu se simțea în largul său la gândul că între el și lumea normală, cea a oamenilor sănătoși, se interpunea un obstacol clar. La etajul șapte, portul sosirilor, te aflai într-o oarecare măsură încă în contact cu oamenii. Mai mult chiar, el putea fi considerat o prelungire a lumii obișnuite. Dar la șase intrai deja în adevăratul corp al spitalului. Și mentalitatea medicilor, a asistentelor și a bolnavilor înșiși era ușor alta. Se admitea, de fapt, că la acel etaj erau primiți adevărații bolnavi, chiar dacă nu cu forme grave. Din primele discuții cu vecinii de cameră, cu personalul și cu medicii, Giuseppe Corte a priceput de fapt că aici etajul șapte era considerat un fel de glumă rezervată bolnavilor diletanți, afectați mai mult de fixisme; numai de la șase, se poate spune, începea spitalul cu adevărat.

Totuși, Giuseppe Corte a înțeles că pentru a se întoarce sus, la locul care i se cuvenea, date fiind caracteristicile bolii

sale, ar fi întâmpinat ceva dificultăți. Ca să se poată întoarce la etajul șapte, trebuia să pună în mișcare un organism complex, chiar și pentru un minim efort. Nu exista nici o îndoială că, dacă nu avea să sufle un cuvânt, nimeni nu avea de gând să-l transfere din nou la etajul superior, al celor „cvasisănătoși“.

Giuseppe Corte și-a propus să nu facă concesii dacă era vorba de drepturile sale și să nu se lase prins în capcana obișnuinței. Colegilor de secție ținea mult să le precizeze că se afla alături de ei numai pentru câteva zile, că din proprie voință a coborât cu un etaj pentru a-i face o favoare unei doamne și că, de îndată ce avea să se elibereze o cameră, avea să se întoarcă sus. Ceilalți dădeau din cap, prea puțin încrezători.

Convingerea lui Giuseppe Corte a fost pe deplin confirmată de noul medic. Și acesta admitea că Giuseppe Corte putea foarte bine să fie trimis la etajul șapte; avea o formă ab-so-lut u-șoa-ră, și rostea răspicat această definiție pentru a-i da importanță, dar, în fond, considera că la etajul șase Giuseppe Corte putea fi mai bine îngrijit.

— Să lăsăm deoparte poveștile astea, intervenea hotărât bolnavul la atare afirmație, mi-ați spus că la etajul șapte este locul meu și vreau să mă întorc acolo.

— Nimeni n-a zis altceva, replica doctorul, eu mi-am spus pur și simplu punctul de vedere nu ca doc-tor, ci ca pri-e-ten a-de-vă-rat. Forma dumneavoastră de boală, vă repet, este foarte ușoară (n-aș exagera spunând că nici măcar nu sunteți bolnav), dar, în opinia mea, se deosebește de formele asemănătoare prin extensia ceva mai mare. Să mă explic: intensitatea bolii este minimă, dar amploarea e considerabilă. Procesul de distrugere a celulelor – era pentru prima oară când Giuseppe Corte auzea acolo înăuntru expresia aceea sinistră –, procesul de distrugere a celulelor e chiar la început, poate că nici n-a debutat, dar tinde, spun numai că *tinde* să lovească simultan porțiuni întinse ale organismului. Numai din această cauză, după mine, puteți fi îngrijit mai eficient aici, la etajul șase, unde metodele terapeutice sunt mai tipice și intensive.

Într-una din zile i s-a comunicat că directorul general al casei de sănătate, după ce s-a consultat îndelung cu colaboratorii săi, a hotărât să schimbe repartizarea bolnavilor. Gradul fiecăruia dintre ei – să spunem altfel – scădea cu o jumătate de punct. Admițând că pe fiecare etaj bolnavii erau repartizați, după gravitatea bolii, în două categorii (această subdiviziune era efectiv făcută de medicii respectivi, dar exclusiv pentru uz intern), cei din categoria inferioară erau

mutați din oficiu cu un etaj mai jos. De exemplu, jumătate din bolnavii de la etajul șase, cei cu forme ușor mai avansate, trebuiau să treacă la etajul cinci, iar cei cu forme mai puțin ușoare de la șapte trebuiau să treacă la șase. Vestea i-a făcut plăcere lui Giuseppe Corte, pentru că, într-un cadru atât de complex al mutărilor, întoarcerea sa la șapte s-ar fi dovedit mai ușoară.

Când i-a vorbit însă despre această speranță asistentei, a avut o surpriză amară. Mai precis, a aflat că avea să fie mutat, dar nu la șapte, ci la etajul de dedesubt. Din motive pe care asistenta nu putea să i le explice, el fusese inclus în jumătatea mai „gravă“ a oaspeților de la etajul șase și de aceea trebuia să coboare la cinci.

O dată trecută prima surpriză, Giuseppe Corte s-a înfuriat, a urlat că l-au înșelat în mod josnic, că nu voia să audă de alte mutări jos, că avea să se întoarcă acasă, că drepturile erau drepturi și că administrația spitalului nu putea să ignore pe față diagnosticul medicilor.

În timp ce țipa, a sosit alergând și medicul, ca să-l liniștească. L-a sfătuit pe Corte să se calmeze dacă nu voia să vadă cum îi crește febra, i-a explicat că a fost o neînțelegere, cel puțin parțial. A admis încă o dată că Giuseppe Corte ar fi fost la locul potrivit dacă l-ar fi trimis la etajul șapte, dar a adăugat că în cazul său avea o idee ușor diferită, chiar dacă personală. De fapt, boala sa putea să fie, într-un fel, se înțelege, considerată și de gradul șase, dată fiind amploarea manifestărilor. El nu reușea să-și explice de ce Corte a fost catalogat în jumătatea inferioară a etajului șase. Probabil secretarul de la direcțiune, care chiar în acea dimineață i-a telefonat, cerându-i poziția clinică exactă a lui Giuseppe Corte, a greșit în timp ce o transcria. Mai exact, direcțiunea, în cazul lui, a „în răutățit“ ușor evaluarea, pentru că îl considera un medic expert, dar prea indulgent. Doctorul îl mai sfătua pe Corte să nu se neliniștească, să accepte transferul fără a protesta; ceea ce conta era boala, nu locul în care era repartizat bolnavul.

Și, referitor la tratament, a mai adăugat medicul, Giuseppe Corte nu avea de ce să se plângă. Medicul de la etajul inferior avea, desigur, mai multă experiență. Era o regulă ca abilitatea doctorilor să crească, cel puțin în evaluarea direcțiunii, pe măsură ce se cobora. Camera era la fel de comodă și elegantă. Vederea, la fel de largă: abia de la etajul trei în jos câmpul vizual era știrbit de coroanele pomilor.

Giuseppe Corte, pradă febrei de seară, asculta justificările meticuloase ale doctorului cu o oboseală

crescândă. În cele din urmă, și-a dat seama că îi lipseau forța și, mai ales, voința de a reacționa la mutarea nedreaptă. Și s-a lăsat dus la etajul de dedesubt.

Singura consolare, deși slabă, a lui Giuseppe Corte, o dată ajuns la etajul cinci, a fost să afle că, printr-o evaluare unanimă a medicilor, asistenților și bolnavilor, în acea secție el era cel mai puțin grav dintre toți. În cadrul acelui etaj, în sfârșit, el se putea considera de departe cel mai norocos. Pe de altă parte însă, îl chinuia gândul că două erau acum barierele ce se interpuneau între el și lumea normală.

Se desprimăvăra, aerul era tot mai calduț, dar lui Giuseppe Corte nu-i mai plăcea, ca în primele zile, să stea la fereastră. Deși o astfel de spaimă era o simplă prostie, el simțea cum îl trece un fior la vederea ferestrelor de la etajul unu, cele mai multe tot închise, care deveniseră mult mai apropiate.

Boala sa părea staționară. După trei zile de ședere la etajul cinci, însă, pe piciorul drept i-a apărut o erupție cutanată, care nu a dat semne că se resoarbe în următoarele zile. Era o afecțiune, i-a spus medicul, absolut independentă de boala principală. O tulburare pe care o putea avea și cel mai sănătos om de pe pământ. Ca să fie eliminată în câteva zile, ar fi fost nevoie de un tratament intens cu raze digamma.

— Și nu se pot face aici razele digamma? a întrebat Giuseppe Corte.

— Ba da, a răspuns mulțumit doctorul, spitalul nostru dispune de tot ce e necesar. Există doar un inconvenient...

— Care? a întrebat Corte cu un ușor presentiment.

— Inconvenient e-un fel de a spune, s-a corectat doctorul, voiam să spun că aparatul pentru raze se află la etajul patru, și nu v-aș sfătui să faceți de trei ori pe zi un astfel de drum.

— Deci nu fac nimic?

— Deci ar fi mai bine, până când erupția o să treacă, să fiți drăguț să coborâți la patru.

— Ajunge! a urlat Giuseppe Corte, m-am săturat să tot cobor! De-o fi să crăp, la patru nu mă duc!

— Cum credeți, a spus împăciuitor celălalt, ca să nu-l irite, dar, ca medic curant, fiți atent, vă interzic să coborâți de trei ori pe zi.

Nenorocirea făcea că eczema, în loc să se restrângă, se extindea încet. Giuseppe Corte nu reușea să-și găsească liniștea și continua să se răsucescă în pat. A îndurat, furios, trei zile, dar a trebuit să cedeze. Din proprie inițiativă, l-a rugat pe medic să-i facă tratamentul cu raze și să fie transferat, prin urmare, la etajul inferior.

Aici Corte a observat, cu o nemărturisită plăcere, că reprezenta o excepție. Ceilalți bolnavi din secție erau hotărât în condiții foarte grave și nu puteau să părăsească patul nici măcar pentru un minut. El putea să-și permită luxul să meargă pe jos din camera sa până la sala de raze, însoțit de complimentele și mirarea asistentelor.

Noului medic i-a precizat cu insistență poziția sa foarte specială, de bolnav care, în fond, avea dreptul la etajul șapte și se afla la etajul patru. De îndată ce avea să-i treacă erupția, el intenționa să se întoarcă deasupra. Nu avea să mai accepte nici o altă scuză. El, care ar fi putut pe bună dreptate să stea încă la etajul șapte.

— La șapte, la șapte! a exclamat zâmbind medicul care tocmai termina examenul. Exagerați ca întotdeauna, voi, bolnavii! Sunt primul care spune că puteți fi mulțumit de starea dumneavoastră. După cum văd din foaia de observație, înrăutățiri serioase nu au fost. Dar de aici și până la etajul șapte, iertați-mi brutală sinceritate, e o oarecare diferență! Dumneavoastră sunteți unul dintre cazurile mai puțin îngrijorătoare, sunt de acord, dar sunteți totuși bolnav!

— Deci, s-a repezit Giuseppe Corte, aprinzându-se tot la față, dumneavoastră la ce etaj m-ați trimite?

— Oh, Doamne, nu e ușor de spus, nu v-am făcut decât o scurtă vizită, pentru a mă pronunța ar trebui să vă urmăresc cel puțin o săptămână.

— Bine, a insistat Corte, dar o să știți curând.

Medicul, pentru a-l liniști, s-a prefăcut că se concentrează o clipă, căzând pe gânduri; apoi a dat din cap ca pentru a se asigura pe el însuși și a spus rar:

— Oh, Doamne, ca să vă fac pe plac, uite, am putea să vă punem la șase! Da, da, a adăugat, convingându-se parcă pe sine, șase ar putea să fie etajul potrivit.

Doctorul credea că așa avea să-l bucure pe bolnav. Pe fața lui Giuseppe Corte însă s-a cuibărit spaima: își dădea seama că medicii de la ultimele etaje l-au păcălit. Uite-l pe doctorul ăsta nou, evident mai priceput și mai cinstit, care în sufletul lui, era evident, îl plasa nu la șapte, ci la șase și, poate, mai jos, la cinci. Neașteptata dezamăgire l-a doborât pe Corte. În seara aceea febra i-a crescut sensibil.

Șederea la etajul patru a fost pentru Giuseppe Corte perioada cea mai liniștită de după intrarea în spital. Medicul era foarte simpatic, grijuliu și amabil. Adesea rămânea ore în șir ca să discute despre cele mai variate subiecte. Și Giuseppe Corte discuta bucuros, căutând subiecte care priveau viața obișnuită a unui avocat și a unui om de lume. Încerca să se

convingă că încă aparținea consorțiului oamenilor sănătoși, că încă avea legături cu lumea afacerilor, că era interesat de întâmplările din viața publică. Încerca, fără a reuși. Invariabil, discuția se întorcea la boală.

Dorința de a se simți mai bine a devenit în tot acest timp o obsesie pentru el. Din nefericire, razele digamma, deși au reușit să oprească extinderea eczemei, nu au făcut-o să dispară. În fiecare zi, Giuseppe Corte vorbea îndelung cu medicul și făcea eforturi să se arate puternic, chiar ironic, fără a reuși.

— Spuneți-mi, domnule doctor, a întrebat într-una din zile, cum mai merge procesul care-mi distruge celulele?

— Vai, ce cuvinte urâte! i-a reproșat în glumă doctorul. Unde le-ați învățat? Nu-i stă bine, nu-i stă bine mai ales unui bolnav! Nu mai vreau să aud asemenea vorbe de la dumneavoastră.

— De acord, a răspuns Corte, dar tot nu mi-ați răspuns.

— Ei, vă răspund imediat, i-a zis doctorul, amabil. Procesul de distrugere a celulelor, ca să repet oribila dumneavoastră expresie, în cazul dumneavoastră este minim, absolut minim. Dar aș fi tentat să-l definesc drept înverșunat.

— Înverșunat, adică cronic?

— Nu mă faceți să spun ceea ce nu am spus. Eu vreau să spun numai înverșunat. De altfel, așa se întâmplă în majoritatea cazurilor. Unele afecțiuni, deși ușoare, au nevoie de un tratament energetic și lung.

— Dar spuneți-mi, domnule doctor, când voi putea să sper la o ameliorare?

— Când? Predicțiile în aceste cazuri sunt destul de dificile... Ascultați-mă, a adăugat după ce s-a gândit puțin, văd că ardeți de nerăbdare să vă vindecați... Dacă nu m-aș teme că vă înfuriați, v-aș da un sfat...

— Dar, vă rog, spuneți...

— Ei bine, am să pun problema în termeni foarte clari. Dacă eu, lovit de această boală, fie și într-o formă ușoară, aș ajunge în acest sanatoriu, care este, poate, cel mai bun din câte există, m-aș plasa din proprie inițiativă, încă din prima zi, înțelegeți? la unul din etajele inferioare. I-aș ruga să mă ducă chiar la...

— La primul? a sugerat cu un zâmbet forțat Corte.

— Oh, nu! La primul nu, a răspuns ironic medicul, nu o luați așa! Dar la al treilea sau chiar la al doilea în mod sigur. La etajele inferioare tratamentul se face mult mai bine, vă garantez, aparatura este mai completă și puternică, personalul mai priceput. Știți dumneavoastră cine este sufletul acestui spital?

— Nu este profesorul Dati?

— Da, profesorul Dati. El este inventatorul tratamentului pe care îl aplicăm, el este proiectantul întregii aparaturi. Ei bine, el, maestrul, se află, ce să vă mai spun, la primul și la al doilea etaj. De acolo iradiază forța sa direcțională. Dar, vă garantez eu, influența sa nu trece de etajul trei, dincolo de care s-ar spune că și ordinele sale se pulverizează, își pierde din consistență, deviază. Inima spitalului este jos, și jos trebuie să stați pentru a avea cel mai bun tratament...

— Într-un cuvânt, a spus Giuseppe Corte cu voce nesigură, mă sfătuiți...

— Ar mai fi un lucru, a continuat netulburat doctorul, ar mai fi, în cazul dumneavoastră special, de îngrijit și erupția. Un lucru fără nici o importanță, sunt de acord cu dumneavoastră, dar supărător, care pe termen lung ar putea să vă scadă „moralul“. Dumneavoastră știți ce importantă este pentru vindecare liniștea sufletului. Tratamentele cu raze pe care vi le-am făcut au dat rezultate doar pe jumătate. Cauza? Poate este o simplă întâmplare, dar poate că nici razele nu sunt destul de intense. La etajul trei, însă, aparatul de raze este mult mai puternic. Probabilitatea de a vindeca eczema ar fi mult mai mare. Înțelegeți? O dată începută vindecarea, pasul cel mai greu s-a făcut. După ce începeți să urcați din nou, este greu să vă mai întoarceți înapoi. Când o să vă simțiți cu adevărat mai bine, atunci nimic nu vă va împiedica să reveniți aici la noi sau poate mai sus, după „meritele“ dumneavoastră, și la cinci, la șase, până la șapte, îndrăznesc a spune...

— Și credeți că acest lucru va putea accelera tratamentul?

— Nu-i nici o îndoială! V-am spus ce-aș face în locul dumneavoastră.

Discuții ca aceasta, doctorul avea în fiecare zi. A sosit în cele din urmă și momentul în care bolnavul, sătul să sufere din cauza eczemei, în ciuda instinctivei împotriviri de a coborî în regatul cazurilor din ce în ce mai grave, a hotărât să urmeze sfatul și să se transfere la etajul de dedesubt.

La etajul trei a observat imediat că în secție domnea o veselie ieșită din comun, atât printre medici, cât și printre asistente, deși acolo erau în tratament bolnavi aflați într-o stare îngrijorătoare. Mai mult, a remarcat că veselia asta creștea cu fiecare zi: curios, după ce-a câștigat încrederea asistentei, a întrebat-o cum de erau cu toții atât de veseli la etajul acela.

— Cum, nu știți? a răspuns asistenta. Peste trei zile plecăm în vacanță.

— Cum adică, plecăm în vacanță?

— Ei, da. Timp de cincisprezece zile, etajul va fi închis și personalul se duce la plimbare. De odihnă se bucură, pe rând, fiecare etaj.

— Și cu bolnavii cum faceți?

— Deoarece sunt relativ puțini, din două etaje facem unul.

— Cum? Îi puneți împreună pe cei de la trei și de la patru?

— Nu, nu, l-a corectat asistenta, pe cei de la trei și de la doi. Cei care sunt aici vor trebui să coboare la cel de jos.

— Să coboare la doi? a întrebat Giuseppe Corte, palid ca un mort. Eu ar trebui să cobor la doi?

— Bineînțeles. Ce-i așa ciudat? Când ne întoarcem, peste cincisprezece zile, veți reveni în camera aceasta. Nu mi se pare că-i ceva de temut.

Pe Giuseppe Corte însă îl avertiza un instinct misterios, l-a cuprins frica. Dar pentru că nu putea împiedica personalul să plece în vacanță, convins că noul tratament cu raze îi făcea bine (eczema se resorbise aproape complet), n-a îndrăznit să se opună noului transfer. A pretins totuși, în ciuda glumelor asistentelor, ca pe ușă să fie pus un afiș cu înscrisul „Giuseppe Corte, de la etajul trei, în trecere“. Lucru fără precedent în istoria sanatoriului, dar medicii nu s-au opus, gândindu-se că unui temperament nervos ca al lui Corte chiar și o mică împotrivire ar putea să-i provoace o criză.

Trebuia, în fond, să aștepte cincisprezece zile, nici una în plus sau în minus. Giuseppe Corte a început să le numere cu o sete îndârjită, rămânând ore întregi nemișcat în pat, cu privirea fixată pe mobilă, care la etajul doi nu mai era atât de modernă și veselă ca în secțiile de sus, ci avea dimensiuni mai mari și linii mai solemne și mai severe. Și din când în când trăgea cu urechea, pentru că avea impresia că aude la etajul de jos, etajul muribunzilor, secția „condamnaților“, părelnice horcăituri de agonie.

Toate acestea contribuiau, firește, la întristarea lui. Și mai puțină împăcare părea să-i atâte boala, febra tindea să crească, slăbiciunea devenea mai pătrunzătoare. De la fereastră – era în plină vară și ferestrele erau ținute mai tot timpul deschise – nu se mai vedeau acoperișurile și nici casele orașului, ci doar zidul verde al copacilor ce înconjurau spitalul.

După șapte zile, într-o după-amiază, pe la ora două, au intrat pe neașteptate asistentul-șef și trei asistenți, ce împingeau un pat pe roțile.

— Suntem pregătiți să ne mutăm? a întrebat pe un ton glumeț și binevoitor asistentul-șef.

— Să ne mutăm? a întrebat cu glas obosit Giuseppe Corte. Ce glume mai sunt și astea? Nu se întorc peste șapte zile cei de la etajul trei?

— Care etaj trei? a spus asistentul-șef ca și cum n-ar fi înțeles, eu am primit indicația să vă conduc la etajul unu, uitați-vă aici – și i-a arătat un formular tipărit de trecere la etajul de dedesubt, semnat chiar de profesorul Dati.

Groaza, furia infernală a lui Giuseppe Corte au explodat în țipete lungi ce-au răsunat în toată secția.

— Mai încet, mai încet, pentru Dumnezeu, l-au implorat asistentele, aici sunt bolnavi care nu se simt bine.

Dar era nevoie de altceva pentru a-l calma.

În cele din urmă, a venit repede și medicul care conducea secția, un domn foarte amabil și educat. S-a informat, a citit foaia și i-a cerut și lui Corte să-i explice. Apoi s-a întors furios către asistentul-șef, declarând că a fost o greșeală, el nu a dat nici o dispoziție în acest sens, de câțiva timp era o confuzie insuportabilă, el nu era ținut la curent cu nimic... După ce i-a spus toate acestea subalternului, i s-a adresat, cu o voce amabilă, bolnavului, scuzându-se.

— Din păcate, însă, a mai spus medicul, din păcate, chiar acum o oră profesorul Dati a plecat într-un scurt concediu, nu se va întoarce decât peste două zile. Sunt absolut dezolat, dar ordinele sale nu pot fi încălcate. O să fie primul căruia o să-i pară rău, vă garantez... O greșeală ca asta! Nu pot să pricep cum de s-a întâmplat!

Un tremur jalnic l-a cuprins pe Giuseppe Corte. Capacitatea de a se stăpâni i-a dispărut de tot. Groaza l-a copleșit ca pe un copil. Hohotele de plâns cutremurau încăperea.

A ajuns astfel, din cauza unei execrabile erori, la ultima oprire. La secția de muribunzi, el, care, în fond, dată fiind gravitatea bolii, după cum au judecat-o medicii cei mai severi, avea dreptul să fie repartizat la etajul șase, dacă nu chiar la șapte. Situația era atât de grotescă, încât în unele momente Giuseppe Corte aproape că simțea nevoia să hăhăiască fără reținere.

Întins pe pat, în căldura amiezii de vară ce trecea ușor peste oraș, privea la verdele copacilor prin fereastră, având impresia că a intrat într-o lume ireală, alcătuită din pereți absurzi cu plăcuțe de faianță sterilizate, din reci coridoare

mortuare, din albe figuri omenești golite de suflet. I-a trecut prin minte că nici copacii pe care îi zărea prin fereastră nu erau adevărați: a rămas chiar convins, văzând că frunzele nu se mișcau deloc.

Gândul acesta l-a neliniștit într-atât, încât Corte a sunat și a chemat-o pe asistentă, cerându-i să-i dea ochelarii pentru miopie, pe care nu-i folosea când stătea în pat. Așa a reușit să se liniștească puțin: cu ajutorul lentilelor, a putut să se asigure că erau totuși copaci adevărați și că frunzele, fie și ușor, erau din când în când mișcate de vânt.

După ce-a ieșit asistenta, a trecut un sfert de oră de liniște deplină. Șase etaje, șase etaje îngrozitoare, fie și din cauza unei greșeli formale, îl apăsau pe Giuseppe Corte cu greutatea lor implacabilă. În câți ani – da, trebuia să se gândească chiar la ani –, în câți ani avea să reușească să urce din nou până la marginea acelei prăpăstii?

Dar cum se făcea că încăperea devenea deodată atât de întunecoasă? Era încă în plină după-amiază. Cu un efort suprem, Giuseppe Corte, care se simțea paralizat de o ciudată toropeală, s-a uitat la ceasul de pe noptiera de lângă pat. Era trei și jumătate. A întors capul în partea cealaltă și a văzut cum jaluzelele, ascultând de o misterioasă poruncă, coborau încet, închizând ochiul luminii.

Furtună pe râu

Trestia, iarba de pe mal, micile pâlcuri de sălcii și copacii cei mari l-au văzut și în duminica aceea de septembrie pe domnul în vârstă îmbrăcat în alb.

Cu mulți ani în urmă – numai trunchiurile mai bătrâne își amintesc vag – un necunoscut a început să pescuiască pe meandrul acela singuratic al râului, unde apa era liniștită și adâncă. De sărbători, în anotimpurile calde, se întorcea punctual.

Într-o zi, n-a mai venit singur; cu el era un copil care se juca printre pomi și avea o voce mică și cristalină. Încet, anii au trecut: domnul era tot mai obosit, copilul tot mai mare. Și la un moment dat, într-o duminică de primăvară, bătrânul n-a mai apărut. A venit doar tânărul, care a început să pescuiască de unul singur.

Apoi timpul a continuat să se scurgă. Tânărul, care venea din când în când, și-a pierdut vocea cristalină, a început și el să îmbătrânească. Dar într-o zi și el a venit însoțit.

O poveste lungă, pe care toată pădurea a îndrăgit-o. Al doilea băiat s-a făcut mare, și tatăl lui nu s-a mai arătat. Toate acestea s-au amestecat în memoria plantelor. De câțiva ani, pescarii sunt din nou doi. Și luna trecută, împreună cu tânărul îmbrăcat în alb a venit copilul, care s-a așezat cu mica lui undiță și a început să pescuiască.

Plantele îi revăd cu bucurie, îi așteaptă întreaga săptămână, în plictiseala de la râu. Se amuză privind-i, ascultând vorbele copilului, vocea sa delicată care răsună atât de bine printre frunze, văzându-i pe amândoi nemișcați, așezați pe mal, liniștiți ca râul-baltă, în timp ce norii trec pe deasupra.

O insectă zburătoare a povestit că tatăl și fiul locuiesc într-o casă mare, pe un deal din apropiere. Dar pădurea nu știe precis cine sunt. Știe însă că toate lucrurile au o rotire a lor, că mai devreme sau mai târziu domnul în vârstă nu va mai putea să se întoarcă și-l va lăsa pe tânăr să vină singur.

Și azi, la aceeași oră, s-a auzit foșnetul frunzelor scuturate. S-a auzit un pas ce se apropia. Dar bătrânul s-a arătat de unul singur, ușor gârbovit, slab și obosit. S-a îndreptat spre micul refugiu, pe jumătate ascuns de frunziș,

unde nu se mai știe de când își păstrează uneltele de pescuit. De această dată, bătrânul se oprește mai mult ca de obicei să scoțoească printre lucrurile vechi, în căsuța liniștită.

Acum totul e nemișcat și împăcat, clopotul bisericii din apropiere nu mai bate. Pescarul și-a scos haina; așezat la rădăcina unui plop, ținând în mână undița, cu sfoara lăsată în apă, alcătuiește o pată albă în verdeață. Pe cer sunt doi nori imenși, unul pare un bot de câine, celălalt are forma unei sticle.

Pădurea e neliniștită că nu mai vine băiatul. În celelalte rânduri, plantele acvatice se agitau anume ca să înspăimânte peștii și să-i trimită către micul pescar. Te calcă însă pe nervi bărbatul singur, cu fața trasă și palidă. Chiar dacă peștii nu vin, domnul nu se supără. Ținând undița nemișcată, privește în jurul lui pe îndelete.

Trestiile de pe malul râului sunt atente la o bârnă groasă, ruptă. S-a prins printre ierburi și profită ca să povestească o întâmplare, spune că este dintr-un pod care, sătul de trudă, a cedat mândros sub greutate, făcând să se prăbușească tot ce era pe el. Trestiile o ascultă, apoi şușotesc ceva între ele, răspândesc în jur o zumzăială ce se răspândește peste pajiște, până la crengile pomilor și este purtată mai departe de vânt.

Pescarul ridică acum capul, privește în jur ca și cum ar fi auzit-o și el. Din refugiul din apropiere ajung până la el două-trei pocnituri seci, misterioase. Înăuntru a rămas închisă o muscă bătrână. S-a rătăcit și se învârtește nesigură prin încăpere. Din când în când, se oprește și ascultă. Tovarășele ei au dispărut. Cine știe unde s-au dus. Ciudat e aerul ăsta apăsător.

Musca nu pricepe că e toamnă. Se zbate de-o parte și de alta. Se aud bufniturile ușoare ale corpului ei gras ce se lovește de fereastră. De fapt, nu există nici un motiv pentru ca celelalte să fi plecat. De la fereastră se vede un nor prevestitor de furtună.

Bărbatul și-a aprins o țigară. La răstimpuri, până la crengi se înalță un rotocol de fum albăstriu. Băiatul n-are cum să mai vină, e după-amiază târziu. Musca a reușit în cele din urmă să scape din refugiu. Soarele a dispărut printre nori. Puțin mai devreme, vântul a izbit bârna, a smuls-o dintre trestii, împingând-o în apa fără de opreliști. Povestirea n-a terminat-o. Lemnul se îndepărtează, condamnat să putrezească în mare.

Furtuna se pregătește, dar pescarul rămâne nemișcat, ținut locul, cu spatele sprijinit de trunchi. Din țigara lăsată să cadă aprinsă în iarbă iese fumul purtat departe de vânt.

Norii negri lasă să se prelingă o ploică. În apă se formează, pe alocuri, cercuri precise, care se măresc încetul cu încetul. În refugiu se repetă, tot mai insistente, bufniturile acelea inexplicabile. Cine știe de ce bărbatul nu pleacă. O picătură a căzut peste mucul țigării și l-a stins, sfârâind ușor.

Dintr-o crăpătură a cerului, la apus, se lasă o lumină rece și albă, prevenitoare. Vântul suflă peste copaci și le smulge un vaiet puternic; flutură și haina albă agățată de un ram. Acum, copacii mari, pâlcurile mici de sălcii, iarba de pe mal și vegetația acvatică încep să înțeleagă. Se pare că pescarul a adormit, în ciuda tunetelor tot mai apropiate dinspre orizont. Capul îi este plecat, cu bărbia în piept.

Ierburile lungi ale apei se agită pentru a speria peștii și a-i trimite, ca alte dăți, spre sfoara undiței. Dar undița pescarului, neținută, se lasă încet; vârful i s-a scufundat în apă. Cum se lovește de el, curentul lent abia dacă se încrețește.

Bărbatul care își dădea aere

Umilința doctorului Antonio Deroz a început să dispară spre sfârșitul anului, când anotimpul secetos a pus stăpânire pe câmpie cu soarele lui imens. Antonio Deroz era noul medic al spitalului și la sfârșitul lui februarie încheia perioada de probă. Era zelos și precis, dar nu-l lua nimeni în serios, poate din cauza aerului său de om supus, care se simte în general inferior, mereu îndatoritor, neașezându-se niciodată pe scaun dacă cineva stătea în picioare. L-am văzut de mai multe ori trecând prin oraș, dar nu-mi mai amintesc chipul său, oricât aș încerca.

Umilința i-a dispărut treptat, în câteva zile, timp în care părea că ceva îl macină, fața lui devenind tot mai trasă. Era plăpând, de statură mijlocie. Când profesorul Dominici, parazitologul, a trimis după el pentru niște medicamente, Deroz i-a trimis vorbă că nu avea timp. Răspunsul a fost chiar acesta și a părut incredibil, pentru că până în acel moment un zâmbet binevoitor al profesorului Dominici era suficient ca să-i aprindă obraji de bucurie. (Părerea lui Dominici avea mare importanță pentru numirea lui în postul de la spital, și ca să-l îmbuneze tânărul medic îi ducea de multe ori țânțari, căpușe, păduchi. De obicei fără succes. Omul de știință primea materialul ca pe o ofrandă cuvenită și, în cel mai bun caz, îl lua în zeflema pe Deroz, recurgând la tot felul de subtilități tehnice și dându-i de înțeles că-și pierde timpul degeaba. După ce arunca o scurtă privire insectelor, răsturna borcănășele, lăsând animăluțele să cadă pe jos, și le strivea sub talpă.)

Dominici, primind răspunsul, bănuia o neînțelegere și îl trimise din nou pe servitorul negru să-l cheme pe Deroz. De data aceasta, se trezi cu un bilet care spunea: „Dragă profesore, fiolele pe care mi le-ai cerut s-au terminat. Îmi pare rău că nu pot veni la dumneata, dar am multe de făcut. La revedere“. Omul de știință zâmbi un pic forțat (deși nu-l vedea nimeni) și rupse biletul. S-o fi luat razna nenorocitul ăla de Deroz? Profesorului Dominici, un simplu și nevinovat „la revedere“? O să aibă el grijă, cu prima ocazie, să restabilească distanțele. Și când te gândești că, de fapt, cariera tinerețului era în mâinile lui. Era de-ajuns o vorbuliță la inspectorul de sănătate, spusă așa, ca din întâmplare. Sau lui Deroz nu-i era bine? Oare avea febră?

Nu, nu avea febră. Seara, când soarele stătea să coboare în spatele stâncilor golașe, doctorul Deroz se arătă la cafeneaua Antinea îmbrăcat în alb din cap până-n picioare, cu cămașă de mătase și cravată, cum nu se mai întâmplase. Se așeză la o măsuță, picior peste picior, își aprinse o țigară și începu să se uite țintă la zidul casei de vizavi (ce avea obloanele închise) ca și cum ar fi vorbit cu el însuși despre lucruri plăcute. Un zâmbet îi lumina fața obosită.

— Deroz! De ce n-ai venit? i-a strigat pe neașteptate, din spate, profesorul Dominici, care venea însoțit de doi prieteni.

El abia își întoarse capul, fără să dea vreun semn că ar fi vrut să se ridice, și-i spuse simplu:

— N-am putut, profesore. Chiar n-am putut.

Apoi începu să se uite țintă la zidul casei de vizavi, care îl fascinase până în acel moment.

— Ce-ți trece prin cap, Deroz? replică omul de știință, acru. Ce mod de a răspunde e acesta? Îți dai seama? Spune, îți dai seama?

Cei doi prieteni nu-l priveau cu ochi buni pe tânăr, bucurându-se deja de umilirea sa.

Abia atunci Deroz se ridică în picioare, și o făcu încet, sprijinindu-se cu o mână de măsuța vopsită în roșu pe care scria: „Beți bitter Leopardi“. Apoi a râs, dar nu moșicește, ci deschis și jovial, ca unul ce știe de glumă. Îl bătu cu mâna pe umăr pe omul de știință, destul de tare:

— Minunat! exclamă. Știi, la un moment dat am crezut că vorbești serios! Dar așază-te, așază-te, pot să-ți ofer un aperitiv?

— Dar, spun... Nu po... Nu po... se bâlbâi Dominici, interzis, și se așeză mecanic, împreună cu ceilalți doi.

Ceva trebuie să se fi întâmplat pentru ca Deroz să îndrăznească să-l trateze așa. Să i se fi dat o altă funcție? Era cazul să-i dea o lecție? Sau era mai prudent să aștepte? Se prefăcu că nu înțelege.

— Voiam să-ți atrag atenția, Deroz, și folosea tonul său academic obișnuit, care de obicei avea efect, că peste cincisprezece zile va trebui să măsoți indicatorii splenici la fântânile de la Allibad, ar trebui să-mi faci plăcerea...

— Peste cincisprezece zile, îl întrerupse Deroz, eu nu voi mai fi aici. Sau, ca să fiu mai explicit, o să fiu mai degrabă departe.

— Pleci? îl întreabă celălalt, plăcut surprins. Pleci în Italia? Ne părăsești, așadar?

Tânărul medic zâmbi amar și compătimator.

— Oh, nu în Italia! Într-o călătorie doar, o călătorie destul de lungă.

Și-și trecu peste frunte mâna dreaptă, ca și cum s-ar fi simțit sfârșit.

Dominici se întunecă din nou: deci nu era vorba de repatriere, de pedeapsă, de o dispensă de la serviciu; poate era o călătorie oficială, totuși, o misiune în adevăratul sens al cuvântului.

— Din însărcinarea guvernului? Nu mi-ai spus nimic, Deroz, i-a reproșat cu un aer afectuos, aproape ca un prieten care ar fi vrut să afle cel dintâi secretul.

— O însărcinare, da, spuse Deroz evaziv. Se poate numi și o însărcinare. Dispoziții de la autorități înalte...

Pe cer erau doi nori mari, încă luminați de soare, în timp ce pământul era acoperit de întuneric. Aveau forme destul de normale, dar din marginile inferioare atârnavă franjuri negre, care uneori se lăsau moi peste lume.

— Nici nu vreau să știu, a replicat Dominici, ofensat. Dar unde? Poți să-mi spui măcar unde?

— Nu știu încă sigur, a spus Deroz, uitându-se drept în ochii profesorului, aproape insolent. Dar cred că într-acolo.

Cei trei îl priveau stupefiați. S-a ridicat în picioare, ducându-se în mijlocul străzii, așa încât casele să nu-i răpească din perspectivă, a indicat regiunile dinspre nord, deșertul, câmpiile de netrecut. A rămas așa, neclintit, cu mâna dreaptă întinsă, excesiv de alb în lumina amorțită a lămpașelor de la cafeneaua Antinea.

— Aha, o misiune în deșert? insista Dominici, târându-se practic la picioarele lui cu sufletul său meschin. Una din inspecțiile obișnuite, nu-i așa? Și o să vină și cineva de la Inspectorat cu dumneata?

Deroz a negat, dând din cap:

— Nu, nu, a spus, cred că va trebui să mă duc singur.

După aceste cuvinte, s-a clătinat deodată, ca și cum o ființă invizibilă, alergând pe stradă, i-ar fi dat brânci. Puțin a lipsit să nu cadă, dar și-a revenit și s-a întors la masă.

A doua zi, la Guvern, Dominici a încercat să sondeze terenul, dar despre călătoria lui Deroz nimeni nu știa nimic. Inspectorul de la Sănătate a precizat, printre altele:

— Mi se pare dezorientat tinerelel acela. Mi-e teamă că nu rezistă. Sunt mulți care nu rezistă la climă.

Cuvinte pline de înțeles, care i-au făcut plăcere lui Dominici. „Nu peste mult timp – se gândea – obraznicul avea să-și primească lecția.“

Cu timpul, atitudinea lui Deroz s-a înrăutățit, devenind de-a dreptul trufașă. Nu saluta aproape niciodată primul, se

prefăcea că nu aude când i se vorbea, seara stătea acasă și umplea niște lăzi potrivite pentru o caravană.

În cele din urmă, într-o după-amiază foarte caldă, s-a prezentat la profesorul Dominici ca să-și ia rămas-bun. Era îmbrăcat numai în alb și se sprijinea într-un baston. Picioarele și le târa de parcă ar fi fost melci, iar lui Dominici i s-a părut că pozează.

— Profesore, am venit să te salut, a spus. Ordinul nu mi-a venit încă, dar cred că voi pleca în noaptea aceasta, cu puțin înainte de zori, pe la cinci și jumătate, cred.

— Nu vreau să știu nimic, a răspuns Dominici rece. Păstrează secretele pentru dumneata. Călătorie plăcută...

A schițat un mic rânjel, sigur că trâmbițata călătorie nu era decât o glumă proastă.

Un scurt acces de tuse s-a auzit în laboratorul plin de grafice și instrumente și, apoi, vocea liniștită a doctorului Antonio Deroz.

— Profesore, de ce rânjești? Nu rânji, te rog.

S-a întors, a ajuns la ușă, sprijinindu-se în baston; ori o făcea intenționat, ori se străduia cu adevărat să stea în picioare.

— Impostor blestemat! a șoptit printre dinți Dominici, atent să nu fie auzit.

— Ai spus ceva, profesore? a întrebat Deroz, oprindu-se în prag.

— Dacă aș fi în locul dumată, aș aștepta, a răspuns celălalt, cu răutate. Dumneata nu te simți bine, te asigur. Ai o față cadaverică azi, e de-a dreptul cadaverică.

— Chiar așa, profesore? Ai mai aștepta dacă ai fi în locul meu... Dumneata ești bun, știi multe lucruri, a sunat comentariul lui Deroz, lipsit de orice ranchiună. A dispărut în spatele ușii, iar după puțin timp pașii săi nesiguri nu s-au mai auzit.

S-a lăsat noaptea, perioadă de întuneric relativ scurtă în comparație cu mersul lumilor, dar destul de lungă în actuala împrejurare, neconsolată de lumina lunii, ci doar de licăritul stelelor, risipite miriade pe boltă. Trecea placidă peste micul oraș colonial, peste deșertul din jurul său, peste cimitirele misterioase din munți (deși a rămas luminată o fereastră de la casa doctorului Deroz). Trebuie să aștepti ora cinci dimineața pentru a asista la întâmplări noi: la ora aceea se aude într-adevăr un pas ce se apropie de casă și apare, printre luminile galbene ale lampioanelor, figura prelungă a profesorului Dominici.

El nu era însă singur, ci însoțit de doi prieteni. Își propuneau să râdă împreună pe la spate de bărbatul ce simula

lungi călătorii, dându-și aere, și care, probabil era doar beat, întins într-un fotoliu ca să-și uite de mizeriile vieții.

S-au apropiat de casă, deși pașii lor trezeau un ecou înspăimântător printre zidurile adormite. Totul era nemișcat și liniștitor. Un câine vagabond dormea în fața ușii. Nu erau nici autocare în așteptare sau autovehicule cu alimente și cutii cu medicamente, care ar fi fost necesare pentru o expediție în deșert. Nu mai încăpea îndoială că acea călătorie a lui Deroz era o fantezie ridicolă, ce avea să-l acopere de rușine.

Ferestrele dinspre stradă erau închise și întunecate; pe latura opusă era însă una luminată. Și trebuie observat că din spatele casei începea imediat pădurea, încât, tot mergând în direcția aceea, mai devreme sau mai târziu dădeai de singurătatea aridă a deșertului, al cărui mister se întindea până la clădire precum un val peste stânci.

După ce a descoperit fereastra luminată, profesorul Dominici a înconjurat casa și, ridicându-se pe vârful picioarelor, s-a uitat printre zăbrele. Fără a cere permisiunea, a îndrăznit să privească în interiorul locuinței, contaminând noaptea care venise de foarte departe, cu pașii ei miraculoși, și se închisese acolo pentru a-l mângâia pe tânărul medic.

Prezența nopții era însă un element mult prea subtil pentru ca Dominici să-l poată vedea. Dimpotrivă, l-a văzut pe Deroz într-un fotoliu (așa cum prevăzuse), aparent așipit. Deasupra lui, pe perete, atârna un cap de antilopă îmbălsămat. În locul ochilor nu se aflau însă obișnuitele emisfere din sticlă, astfel încât orbitele apăreau goale și neplăcut de gânditoare. Tânărul medic era înfășurat într-un halat de mătase și mai mulți țânțari se învârtteau în jurul capului lui, fără să îndrăznească a-l atinge: atât de mult îi crescuse prestigiul în ultimele ore.

Amănuntul acesta cu țânțarii îi scăpase profesorului Dominici, care se topea de plăcere și își promitea să râdă mult pe seama lui. „Ce mai bufon“, a exclamat încet, convins că Deroz doar se îmbătase. S-a aplecat, cu intenția să ia o piatră ca s-o arunce în interiorul încăperii, când unul dintre prieteni l-a prins de braț, speriat.

Ușa din spatele casei se deschisese și, nu se știa cum, ieșise doctorul Deroz în persoană, îmbrăcat în alb ca în ultimele zile, dar, din cauza unui curios efect optic, apărea foarte diferit de imaginea sa obișnuită, chiar ținând cont de întuneric. Conturul său, din cauza unui soi de fosforescență, se sustrăgea unui control precis, de parcă era din fum.

La început, Dominici s-a gândit că doctorul, dându-și seama de vizita nedorită, încerca s-o șteargă, ca să evite

glumele. De aceea s-a pus pe strigat, fără reținere, în plin sanctuar al nopții: „Deroz, Deroz! Unde-o ștergi?“ Vocea lui se stinse însă în modul cel mai deplorabil, pentru că tânărul, în loc să se întoarcă la auzul acelui strigăt, se îndreptă spre pădure, cu noul său pas nepăsător și ferm hotărât; nu-și târa picioarele și nu se folosea de baston. Un sentiment de nedescris se descătușa din el, și însuși Dominici s-a simțit copleșit, înțelegând, în sfârșit, că aceea era plecarea în marea călătorie, că Deroz nu se va mai întoarce, că așa, pe jos, se va îndrepta nedeslușit spre nord, spre marile depărtări, asemenea unui cerșetor sau unui zeu.

El se ducea singur, prin pânza de păianjen a salcâmlor spinoși, apariție palidă, în direcția orașelor necunoscute nouă, și totuși o aură de genii bune îl urma, cortegiu milos, șoptindu-i cuvinte binevoitoare și atribuindu-i titluri onorifice: „Pe aici, la dreapta, vă rog, Excelență! Fiți atent la gaura aceea! Sunteți cu adevărat foarte agil, Excelență!“ Cum a văzut profesorul Dominici că dispăre figura aceea ambiguă, a intrat în casă cu curiozitatea unui polițist. Unde, firește, a descoperit, întins pe un fotoliu, sub capul gânditor de antilopă, corpul trecător al doctorului Deroz, prea delicat și, totodată, prea greu pentru a-și însoți stăpânul în lunga lui călătorie.

Mantaua

După o nesfârșită așteptare, când speranța începea să moară, Giovanni se întoarse acasă. Nu bătuse de ora două, mama lui strângea masa, era o zi cenușie de martie și ciorile zburau.

Apăru pe neașteptate în prag, și mama strigă: „Ah, binecuvântatule!“ și alergă să-l îmbrățișeze. Și Ana și Pietro, cei doi frațiori mult mai mici decât el, începură să strige de bucurie. Acesta era momentul așteptat de luni și luni de zile, ce trecea atât de des ca fulgerul prin visele dulci din zori, momentul care trebuia să-i aducă fericirea.

El nu spuse un cuvânt, prea mult l-ar fi costat să-și înăbușe plânsul. Își așează imediat spada grea pe un scaun; pe cap mai purta încă bereta de piele. „Lasă-mă să mă uit la tine, spunea printre lacrimi mama, trăgându-se puțin înapoi, lasă-mă să văd cât ești de frumos. Ești palid, prea palid!“

Era destul de palid, într-adevăr, și părea sfârșit. Își scoase bereta, înaintă spre mijlocul camerei, se așează. Ce oboseală, ce oboseală, îi era greu până și să zâmbească.

— Dar scoate-ți mantaua, omule, spuse mama, și se uita la el ca la o minune, aproape intimidată de cât de înalt, frumos și mândru se făcuse (chiar dacă era un pic prea palid), scoate-ți mantaua, dă-mi-o, nu vezi ce cald e?

El făcu un gest brusc de împotrivire, instinctiv, strângând pe el mantaua, de teamă c-ar putea să i-o ia.

— Nu, nu, lasă-mă, spuse nesigur, prefer să nu mi-o iei, oricum peste puțin timp trebuie să ies...

— Trebuie să ieși? Te întorci după doi ani și vrei imediat să ieși? întrebă ea dezolată, văzând cum imediat începe, după bucurie, eterna suferință a mamelor. Trebuie să ieși imediat? Nu mănânci ceva?

— Am mâncat deja, mamă, răspunse fiul cu un zâmbet îmbunat și privi în jur, înfruptându-se din aerul îndrăgit. Ne-am oprit la câțiva kilometri de aici...

— Așa, n-ai venit singur? Și pe cine-ai adus cu tine? Un tovarăș de regiment? Pe băiatul Menei, poate?

— Nu, nu, pe unul pe care l-am întâlnit pe drum. E afară și așteaptă.

— Te așteaptă afară? De ce nu i-ai spus să intre? L-ai lăsat în mijlocul străzii?

Se duse la fereastră și, dincolo de grădină, de gardul de lemn, văzu o siluetă care se plimba încet de colo-colo; era înfășurată în manta și dădea senzația de culoare neagră. În acel moment în sufletul ei se născu, de neînțeles, în amețea mării bucurii, o durere misterioasă și ascuțită.

— Mai bine să nu între, răspunse el, hotărât. Ar fi o neplăcere pentru el, așa e tipul.

— Dar un pahar de vin? Putem să-i dăm, nu-i așa, un pahar de vin...

— E mai bine să nu-i dai, mamă. E un tip ciudat, e-n stare să se înfurie.

— Dar cine e? De ce stai cu el? Ce vrea de la tine?

— Prea bine nu-l cunosc, spuse încet și foarte grav. L-am întâlnit în timp ce călătoream. A venit cu mine. Asta-i tot.

Părea că dorește să schimbe subiectul, părea să-i fie rușine. Și mama, ca să nu-l contrazică, schimbă imediat subiectul, dar pe fața sa iubitoare se stingea lumina de mai înainte.

— Auzi, spuse, ți-o închipui pe Marietta, când o să afle că te-ai întors? Ți imaginezi ce-o să țopăie de bucurie? La ea voiai să te duci?

El doar zâmbi, tot cu expresia unuia care și-ar dori să fie bucuros și totuși nu poate, din cauza unei greutăți numai de el știute.

Mama nu reușea să-l înțeleagă: de ce stătea așezat, aproape trist, ca în ziua îndepărtată a plecării? Era acasă acum, având în față o nouă viață, nenumărate zile lipsite de gânduri, atâtea seri frumoase de petrecut împreună, un șir nesfârșit ce se pierdea dincolo de munți, în mulțimea anilor care aveau să vină. S-au dus nopțile de neliniște, când departe izbucneau limbi de foc și se gândea că și el ar putea fi acolo, printre ele, întins pe pământ, nemișcat, cu pieptul străpuns, printre dărâmături însângerate. S-a întors, în cele din urmă, mai mare, mai frumos, și ce bucuroasă o să fie Marietta. Peste puțin avea să se facă primăvară, aveau să se căsătorească la biserică, într-o duminică dimineața, în bătaia clopotelor și înconjuțați de flori. De ce oare stătea fără vlagă și dus pe gânduri, nu mai râdea, de ce nu povestea despre bătaii? Și mantaua? De ce-o ținea așa strânsă pe el, în ciuda căldurii din casă? Poate pentru că, sub ea, uniformă era ruptă și plină de noroi? Dar de mama, cum putea să-i fie rușine de mama? Neliniștile păreau să se fi terminat, dar, uite, o alta i s-a strecurat în suflet.

Chipul ei dulce, aplecat ușor într-o parte, îl privea întrebător, atent să nu-l supere, să-i înțeleagă pe loc toate dorințele. Sau, poate, era bolnav? Sau, pur și simplu, sfârșit

de prea multe hărțuieli? De ce nu vorbea, de ce n-o privea măcar?

Fiul, de fapt, nu se uita la ea, dimpotrivă, părea să-și ferească privirea de a ei, ca și cum s-ar fi temut de ceva. În tot acest timp, cei doi frați mai mici îl priveau tăcuți, curioși și încurcați.

— Giovanni, șopti ea, nemaiputând să tacă, ești aici, în sfârșit, ești aici! Așteaptă să-ți fac o cafea.

Se duse grăbită în bucătărie. Giovanni rămase cu cei doi frați mult mai mici decât el. Nici nu s-ar fi recunoscut între ei dacă s-ar fi întâlnit pe stradă, ce schimbare în numai doi ani! Acum se uitau unii la alții, fără să-și găsească cuvintele, dar își zâmbeau din când în când toți trei, ca la un fel de înțelegere mai veche.

Și vine și mama cu cafeaua aburindă și cu o felie mare de tort. El a golit dintr-o sorbitură ceșcuța, a mestecat cu greu tortul. „De ce? Nu-ți mai place? Pe vremuri era plăcerea ta“, ar fi vrut să-l întrebe mama, dar tăcu ca să nu-l stingherească.

— Giovanni, îi propuse în schimb, n-ai vrea să-ți revezi camera? Am pus un pat nou, știi? Am vărut pereții, e și o lustră nouă, vino să le vezi... Dar mantaua, nu vrei să ți-o dai jos? Nu vezi ce cald e?

Soldatul nu-i răspunse, dar se ridică de pe scaun, îndreptându-se spre camera de alături. Gesturile sale aveau o anumită lentoare, ca și cum n-ar fi avut douăzeci de ani. Mama alergă înaintea lui ca să tragă jaluzelele (dar pătrunse numai o lumină cenușie, lipsită de veselie).

— Ce frumos! spuse el cu o pâlpâire de entuziasm, de îndată ce fu în prag, la vederea mobilei noi, a perdelețelor imaculate, a pereților albi, totul era atât de curat...

Dar când mama se aplecă să aranjeze cuvertura de pe pat, și aceasta strălucitor de nouă, el aruncă o privire spre umerii ei firavi, privire de o nespusă tristețe și pe care nimeni nu putea s-o vadă. Anna și Pietro erau în spatele lui, cu fețișoarele vesele, așteptându-se la o scenă plină de încântare și surpriză.

Dar nu se întâmplă așa. „Cât e de frumos! Mulțumesc, mulțumesc, mamă“, repetă el, și asta fu tot. Își rotea privirea neliniștit, ca și cum și-ar fi dorit să încheie o discuție penibilă. Dar, mai ales, se uita din când în când, cu evidentă îngrijorare, la fereastră și la garduțul din lemn de culoare verde, dincolo de care cineva se plimba încet de colo-colo.

— Ești mulțumit, Giovanni? Ești mulțumit? întrebă ea, nerăbdătoare să-l vadă fericit.

— Oh, e chiar frumos, răspunse fiul (dar de ce se încăpățâna să nu-și scoată mantaua?), și continua să

zâmbească cu greu.

— Giovanni, îl imploră ea, ce-i cu tine? Ce-i cu tine? Îmi ascunzi ceva, de ce nu vrei să-mi spui?

El își mușcă buza, părea că ceva îi gătuie vocea.

— Mamă, răspunse după puțin timp cu glas stins, mamă, acum trebuie să mă duc.

— Trebuie să te duci? Dar te întorci repede, nu? Te duci la Marietta, nu-i așa? Spune-mi adevărul, te duci la Marietta? și încerca să glumească, deși avea o presimțire.

— Nu știu, mamă, răspunse el cu același glas stins și amar. Apoi se îndreptă spre ușă, își luă bereta de piele. Nu știu, dar acum trebuie să mă duc, el mă așteaptă.

— Dar te întorci mai târziu? Te întorci? Peste două ore ești aici, nu-i așa? O să-i chem și pe unchiul Giulio și pe mătușa, închipuie-ți ce sărbătoare o să fie și pentru ei, încearcă să ajungi înainte de prânz...

— Mamă, repetă fiul, ca și cum ar fi implorat-o să nu spună mai mult, să tacă, să-i fie milă, să nu-i sporească suferința. Trebuie să mă duc acum, el mă așteaptă, a fost chiar prea răbdător.

Apoi a fixat-o cu o privire de ți se rupea sufletul. Se apropie de ușă, frățiorii, încă bucuroși, se strânseseră pe lângă el și Pietro ridică poala mantalei, ca să vadă cum era îmbrăcat fratele lui.

— Pietro, Pietro! Stai cuminte, ce faci? Lasă-l în pace, Pietro! strigă mama, temându-se că Giovanni se va enfuria.

— Nu, nu! exclamă și soldatul, dându-și seama de gestul copilului.

Dar era prea târziu. Cele două margini de postav albastru se întredeschiseră pentru o clipă.

— Vai de mine, Giovanni, băiatul meu, ce ți-au făcut? se bâlbâi mama, cuprinzându-și fața în mâini, Giovanni, dar ăsta-i sânge!

— Trebuie să mă duc, mamă, repetă el pentru a doua oară, cu disperată hotărâre în glas, l-am făcut să aștepte destul. Pa, Anna, pa, Pietro, adio, mamă.

Era deja la ușă. Ieși ca dus de vânt. Traversă grădina aproape în fugă, deschise poarta, doi cai porniră în galop sub cerul cenușiu, dar nu spre sat, nu, ci peste câmpii, către miazănoapte, în direcția munților. La galop, la galop.

De-abia atunci înțelese mama, un gol imens, pe care niciodată, dar niciodată vremea n-avea cum să-l mai umple, i se deschise în suflet. Înțelese povestea mantalei, tristețea fiului și, mai ales, cine era individul misterios care se plimba de colo până colo pe stradă, în așteptare, cine era acel personaj sinistru atât de răbdător. Atât de milos și răbdător,

încât îl însoțise pe Giovanni până la bătrâna casă (înainte de a-l duce cu sine pentru totdeauna), ca să o poată saluta pe mama, să aștepe minute în șir afară la poartă, în picioare, el, domnul lumii, în praf, ca un cerșetor flămând.

Uciderea balaurului

În mai 1902, un țăran de pe moșia contelui Gerol, un oarecare Giosuè Longo, care mergea des la vânătoare prin munți, povesti că a văzut în valea Secca o fiară imensă, ce părea un balaur. La Palissano, ultimul sat din vale, circula de secole legenda că prin strungile sterpe mai trăia un astfel de monstru, dar nimeni n-o luase vreodată în serios. Acum însă seriozitatea lui Longo, precizia povestirii, amănuntele aventurii, repetate de mai multe ori fără cea mai mică variație, convinseră că ceva adevărat trebuia să fie, și contele Martino Gerol hotărî să meargă și să vadă. Desigur, el nu se gândea la un balaur; putea fi un șarpe mai mare, o specie rară care trăia prin pustietățile acelea.

Îi fură tovarăși de expediție guvernatorul provinciei, Quinto Andronico, cu frumoasa și cutezătoarea lui soție, Maria, profesorul naturalist Inghirami și colegul său Fusti, specialist în arta îmbălsămatului. Firavul și scepticul guvernator observase de ceva timp că soția lui nutrea pentru Gerol o mare simpatie, dar nu-și făcea gânduri din acest motiv. Consimți chiar bucuros, când Maria îi propuse să meargă cu contele la vânarea balaurului. El nu simțea față de Martino nici un pic de gelozie și nici nu-l invidia, deși Gerol era mult mai tânăr, mai frumos, mai puternic, mai îndrăzneț și mai bogat decât el.

Două trăsură plecară puțin după miezul nopții din oraș, cu o escortă de opt vânători călare, și ajunseră în jur de șase dimineața în satul Palissano. Gerol, frumoasa Maria și cei doi naturaliști dormeau; doar Andronico era treaz, și opri trăsură în fața casei unei vechi cunoștințe, doctorul Taddei. Puțin după aceea, anunțat de unul dintre vizitii, doctorul, adormit, cu scufia de noapte pe cap, apăru la o fereastră de la primul etaj. Coborând, Andronico îl salută jovial și-i explică scopul expediției. Se aștepta ca celălalt să se amuze auzindu-l că vorbește despre balaur. Taddei însă a dat din cap a dezaprobare.

— Eu nu m-aș duce, dacă aș fi în locul domniei tale, spuse sigur de el.

— De ce? Crezi că nu există? Că toate astea sunt scorneli?

— Nu știu, răspunse doctorul. Personal, cred că balaurul există, deși nu l-am văzut, dar nu m-aș băga în încurcătura

asta. E de rău augur.

— De rău augur? Vrei să spui, Taddei, că dumneata crezi într-adevăr în existența lui?

— Sunt bătrân, dragă domnule guvernator, spuse celălalt, și am văzut atâtea. Poate fi doar o poveste, dar ar putea fi și adevărat; dacă aș fi în locul dumitale, nu m-aș pune cu el. Ascultă-mă, drumul este greu de găsit printre munții străbătuți de surpături. E de-ajuns o pală de vânt ca să provoace o nenorocire, și nici un strop de apă nu e. Dă-l încolo, domnule guvernator, du-te mai bine acolo sus, pe Crocetta (și îi arată un munte rotund, înierbat, ce străjuia satul), acolo găsești iepuri câți vrei. Tăcu un moment și adăugă: eu nu m-aș duce nici în ruptul capului. Odată am auzit spunându-se, dar e în zadar, o să râzi...

— De ce-ar trebui să râd? întrebă Andronico. Hai spune, spune.

— Bine, unii spun că balaurul scoate fum, că fumul ăsta e otrăvitor, un rotocol e suficient ca să te omoare.

Contrar promisiunii, Andronico râse cu poftă:

— Am știut întotdeauna că ești un reacționar, a precizat, trăsnit și reacționar. Dar acum te-ai întrecut pe tine însuși. Ești un romantic, dragul meu Taddei. La revedere, pe diseară, și cu capul balaurului.

Îl salută, urcă din nou în trăsură, dădu ordin să pornească la drum. Giosuè Longo, care făcea parte dintre vânători și cunoștea drumul, trecu în fruntea convoiului.

— De ce dădea din cap bătrânul? întrebă frumoasa Maria, care între timp se trezise.

— Așa, răspunse Andronico, era bunul Taddei, care în timpul liber face pe veterinarul. Vorbeam despre afta epizootică.

— Și despre balaur? întrebă contele Gerol, care stătea în față. L-ai întrebat dacă știe ceva despre balaur?

— Nu, drept să-ți spun, continuă guvernatorul, nu voiam să râdă de mine. I-am spus că ne-am aventurat până aici ca să vânam, nu i-am spus altceva.

O dată cu răsăritul soarelui dispăru și somnolența călătorilor, caii iuțiră pasul, iar vizitii se puseră pe cântat.

— Taddei era medicul familiei noastre. Pe vremuri, povestea guvernatorul, avea o clientelă magnifică. Într-o bună zi, din pricina unei dezamăgiri în dragoste, s-a retras la țară. Apoi se pare că a trecut printr-o altă nenorocire și s-a ascuns în vizuina asta. Încă o nenorocire și cine știe unde va ajunge, se va transforma și el într-un soi de balaur.

— Ce prostii! spuse Maria, oarecum indispusă. Iarăși povestea asta cu balaurul, începe să devină cam plictisitor

refrenul, n-ai vorbit despre altceva de când am plecat.

— Dar tu ai fost cea care a vrut să venim, a replicat cu ironică tandrețe soțul. Și cum ai putut auzi discuția noastră, dacă ai dormit? Sau te-ai prefăcut?

Maria nu răspunse; se uita neliniștită afară prin fereastră. Cerceta munții, care erau tot mai înalți, mai abrupti și mai golași. La capătul văii se vedea o înșiruire haotică de vârfuri, cele mai multe de formă conică, văduvite de păduri și pajiști, de culoare gălbuie, de o tristețe fără asemănare. În bătaia soarelui, străluceau cu o lumină neclintită și puternică.

Era în jur de ora nouă când trăsurile se opriră, pentru că ajunseseră la capătul drumului. Vânătorii, după ce coborâră din trăsură, își dădură seama că se aflau în inima acelor munți sinistri. Văzuți de aproape, păreau făcuți din roci sfărâmcioase și gata să se prăbușească, parcă erau din pământ, o surpătură de sus până jos.

— Uite, aici începe poteca, spuse Longo, indicând urmele unor pași de om ce duceau la gura unei văi.

Mergând tot înainte, în trei sferturi de oră se ajungea la Burel, unde fusese văzut balaurul.

— Ați luat apă cu voi? îi întreabă Andronico pe vânători.

— Am luat patru ploști, și încă două cu vin, excelență, răspunse unul dintre vânători. Ne ajunge, cred...

Ciudat. Acum, că se aflau departe de oraș, prinși între munți, ideea balaurului începea să pară mai puțin absurdă. Călătorii priveau în jurul lor, fără a descoperi lucruri liniștitoare. Creste gălbui pe unde nu trecuse suflet de om, văi ce se adânceau, versanți care nu-și trădau meandrele – o imensă pustietate.

Se așternură la drum fără un cuvânt. În față – vânătorii cu puștile, culevrinele și celelalte unelte de vânătoare, apoi venea Maria, iar la urmă cei doi naturaliști. Din fericire, poteca era încă în umbră; pe pământul galben, soarele ar fi fost un chin.

Și valea care ducea la Burel era îngustă și întortocheată, pe fundul ei nu era nici un torent, nu erau copaci sau verdeață pe coaste, numai pietre și grohotiș prăvălit. Nu era ciripit de păsări sau șipot de ape, doar pe alocuri un murmur de prundiș.

Și, cum înainta grupul, îi ajunse din urmă, mergând mai repede decât ei, un tinerel cu o capră moartă pe umeri. „Se duce la balaur, flăcăul“, spuse Longo, și vorbi firesc, fără intenția de a glumi. Oamenii din Palissano, explică el, erau foarte superstițioși și în fiecare zi trimiteau o capră la Burel, pentru a îmbuna toanele monstrului. Ofranda era dusă pe

rând de tinerii din sat. Era vai de ei dacă monstrul își făcea auzit glasul. Se întâmpla o nenorocire.

— Și în fiecare zi monstrul mănâncă o capră? întrebă glumeț contele Gerol.

— A doua zi de dimineață nu mai găsesc nimic, asta spune tot.

— Nici măcar oasele?

— Nici măcar oasele. O mănâncă în peșteră.

— Și n-ar putea s-o mănânce cineva din sat? întrebă guvernatorul. Toți cunosc drumul. Au văzut cu ochii lor monstrul înfulecând capra?

— Asta nu știu, excelență, răspunse vânătorul.

Tânărul cu capra ajunsese în dreptul lor.

— Ia spune, băiete, i se adresează contele Gerol cu vocea sa autoritară, cât vrei pentru capra aia?

— Nu pot s-o vând, domnule, răspunse el.

— Nici pentru zece scuzi?

— Ei, pentru zece scuzi, consimți tânărul, asta înseamnă că mă duc să iau alta, și puse capra jos.

Andronico îl întrebă pe contele Gerol:

— La ce-ți trebuie capra? Doar nu vrei s-o mănânci, sper.

— O să vezi la ce-mi trebuie, răspunse celălalt, enigmatic.

Capra și-o puse pe umeri un vânător, tânărul din Palissano coborî în fugă spre sat (se ducea, cu siguranță, să facă rost de altă capră pentru balaur) și grupul își reluă drumul.

După nici o oră, ajunseră. Valea se lărgea brusc, formând un mare circ sălbatic, Burel, un fel de amfiteatru înconjurat de ziduri de pământ și stânci prăvălite, de culoare galben-roșcată. Chiar în mijloc, pe culmea unui con format din prundiș, o gaură neagră: grota balaurului.

— Acolo e, spuse Longo.

Se opriră la mică distanță, pe o terasă plină de pietre ce oferea un excelent loc de observare, cam cu zece metri deasupra peșterii și aproape în fața ei. Terasa avea avantajul de a nu fi accesibilă de jos, deoarece era apărată de un perete abrupt. Maria putea să stea acolo în siguranță.

Tăcură, trăgând cu urechea. Nu se auzea decât nesfârșita liniște a munților, întreruptă în răstimpuri de murmurul prundișului. Când la dreapta, când la stânga, câte o cornișă de pământ se desprindea deodată și pâraie subțiri de pietricele începeau să se prelingă, oprindu-se cu greu. Fenomenul dădea peisajului un aspect de prăbușire continuă; munți uitați de Dumnezeu, ce păreau să se destrame încetul cu încetul.

— Și dacă azi balaurul nu iese?

— Am capra, răspuse Gerol, uiți că am luat capra!

Au înțeles ce-a vrut să spună. Animalul servea drept momeală ca să-l facă pe monstru să iasă din peșteră.

Începură pregătirile: doi vânători se cățără cu greu cam douăzeci de metri deasupra intrării în grotă, pentru a prăvăli stânci, dacă ar fi fost nevoie. Un altul se duse să pună capra pe prundiș, nu departe de grotă. Alții se poziționară pe laturi, bine ascunși în spatele stâncilor, cu flinte și puști. Andronico nu se mișcă, pentru că voia să vadă.

Frumoasa Maria tăcea. Îi dispăruse toată cutezanța. Cu câtă bucurie s-ar fi întors imediat înapoi! Dar nu îndrăznea s-o spună nimănui. Privirile sale alergau pe pereții din jur, pe vechile și noile crăpături, pe pilaștrii din pământ roșu care păreau să cadă dintr-un moment într-altul. Soțul, contele Gerol, cei doi naturaliști, vânătorii îi păreau puțini, prea puțini comparativ cu atâta singurătate.

După ce-au lăsat capra moartă în fața grotei, se puseră pe așteptat. Trecuse de ora 10 de ceva vreme și soarele invadase cu totul valea Burel, înfierbântând-o. Valuri fierbinți reverberau dintr-o parte în alta. Pentru a-i feri de razele soarelui pe guvernator și pe soția lui, vânătorii încropiră un soi de baldachin din coviltirul trăsurilor; Maria nu ostenea cu băutul.

— Atenție, strigă la un moment dat contele Gerol, în picioare pe o stâncă de jos, de pe grohotiș, ținând în mână o carabină și având prinsă la șold o măciucă din metal.

Pe toți îi trecu un fior, și-și ținură suflarea văzând cum din gura peșterii ieșea o vietate. Balaurul! Balaurul! strigară câțiva vânători, nu se înțelegea dacă de bucurie sau de spaimă.

Vietatea ieși la lumină cu un tremur legănat, ca de șarpe. Uite-l pe monstrul din legende, ce-i făcea pe toți din sat să tremure numai la rostirea numelui lui.

— Vai, cât e de urât! exclamă Maria cu evidentă ușurare, pentru că se aștepta la ceva mult mai rău.

— Curaj, curaj! strigă în glumă un vânător, și toți deveniră mai stăpâni pe sine.

— Pare un mic *ceratosaurus*, spuse profesorul Inghirami, care redevenise suficient de liniștit pentru a se gândi la aspectele științifice.

Monstrul nu arăta de fapt îngrozitor, era lung de mai bine de doi metri, cu un cap asemenea celui de crocodil, deși mai scurt, un gât foarte lung, ca de șopârlă, toracele ușor umflat, coada scurtă, un soi de creastă molicească de-a lungul spatelui. Mai mult decât dimensiunile modeste, însă,

unduirea sa greoaie, culoarea pământie de pergament (cu câteva striatii verzui), aparența flască a întregului corp înlăturau orice teamă. Totul trăda o mare bătrânețe. Dacă era un balaur, era un balaur decrepit, aproape de sfârșitul vieții.

— Prinde-o, strigă batjocoritor unul dintre vânătorii aflați deasupra intrării în peșteră, și aruncă o piatră în direcția fiarei.

Pietroiul zbură și nimeri drept în capul balaurului. Se auzi clar un „buf“ surd, ca de cap spart. Maria avu o tresărire de repulsie.

Lovitura fu puternică, dar insuficientă. Rămasă pentru câteva clipe nemișcată, parcă năucită, reptila începu să-și scuture gâtul și capul din cauza durerii. Maxilarele se deschideau și se închideau, lăsând să se întrevadă un pieptene de dinți ascuțiți, dar din care nu ieșea nici un sunet. Apoi balaurul se duse spre capră.

— Ți-au făcut capul praștie? se amuză contele Gerol, care renunțase dintr-o dată la morga lui obișnuită.

Părea cuprins de-o veselie ce-l ațâța, gustând dinainte masacrul.

Un foc de culevrină, tras cam de la treizeci de metri, nu-și atinse ținta. Bubuitura sfâșie aerul nemișcat, trezi ecouri triste între zidurile muntoase de pe care începură să alunece nenumărate avalanșe de pietre.

De îndată trase cea de-a doua culevrină. Proiectilul atinse una din labelle din spate ale monstrului, din care țâșni pe loc un șuvoi de sânge.

— Uite cum dansează! exclamă frumoasa Maria, acaparată și ea de cruzimea spectacolului.

Durerea chinuitoare a rănii îl făcu pe animal să se răsucescă pe loc, ținând și respirând cu greutate. Laba sfâșiată îi atârna, lăsând în urma ei pe prundiș o dâră de lichid negru.

În cele din urmă, reptila reuși să ajungă până la capră și s-o înșface. Încerca să se retragă, când contele Gerol, pentru a-și arăta curajul, se apropie cam la doi metri distanță, descărcând carabina în capul bestiei.

Un soi de șuierat ieși dintre fălcile monstrului. Păru că vrea să se stăpânească, să-și reprime furia, să nu scoată tot șuieratul pe care îl avea în corp, că un motiv neștiut de oameni îl făcea să aibă răbdare. Proiectilul îi intrase în ochi. Gerol, după ce ochise, se retrăsese în grabă și se aștepta ca monstrul să cadă vlăguit. Dar fiara nu căzu vlăguită, viața sa părea de nestins precum focul de smoală. Cu glonțul de plumb în ochi, monstrul hăpăi liniștit capra, și îi văzură gâtul dilatându-se precum un cauciuc pe măsură ce trecea

înghițitura gigantică. Apoi se retrase la baza stâncilor, începu să se cațare pe perețele de lângă peșteră. Urca greu, adesea cu pământul alunecându-i de sub labe, dornic să scape. Sus se boltea un cer limpede și palid, soarele usca rapid petele de sânge.

— Pare un gândac într-un lighean, spuse încet guvernatorul Andronico, vorbind cu el însuși.

— Ce spui? îl întrebă soția.

— Nimic, nimic, răspunse el.

— Cine știe de ce n-o fi intrând în peșteră! observă profesorul Inghirami, cântărind lucid fiecare aspect științific al scenei.

— Se teme că rămâne blocat, sugeră Fusti. O fi, mai degrabă, năucit de tot. Și cum să facă el un astfel de raționament? Un *ceratosaurus*... Nu este un *ceratosaurus*, afirmă el. Am reconstituit destui pentru muzee, dar sunt diferiți de acesta. Unde-i sunt acele de pe coadă?

— Le ține ascunse, îi răspunse Inghirami. Privește ce abdomen umflat are. Coada i se îndoaie dedesubt și n-o putem vedea.

Așa stăteau de vorbă, când unul dintre vânători, cel care trăsesese al doilea foc de culevrină, se îndreptă în grabă spre terasa unde se afla Andronico, cu intenția vădită de a pleca din acel loc.

— Unde te duci, unde te duci? țipă la el Gerol. Stai la locul tău până când terminăm.

— Mă duc, răspunse cu glas hotărât vânătorul. Povestea asta nu-mi place. Vânătoarea asta nu-i de mine.

— Ce vrei să spui cu asta? Ți-e teamă? Asta vrei să-mi spui?

— Nu, domnule, nu mi-e teamă.

— Ba ți-e teamă, îți spun eu, altfel ai rămâne la locul tău.

— Nu mi-e teamă, vă repet. Să vă fie rușine, domnule conte.

— Aha, să-mi fie rușine? strigă Martino Gerol. Porc nerușinat ce ești! Pun pariu că ești din Palissano, lașule! Șterge-o înainte să-ți dau o lecție. Și tu, Beppi, unde te mai duci și tu? țipă din nou contele, fiindcă un alt vânător se retrăgea.

— Mă duc și eu, domnule conte. Nu vreau să am vreun amestec în treaba asta urâtă.

— Așa, lașilor! urla Gerol. Lașilor, v-aș arăta eu vouă, dacă m-aș putea mișca!

— Nu ne temem, domnule conte, răspunse al doilea vânător. Nu ne temem. Dar o să vedeți că are să se sfârșească

rău.

— Vă arăt eu vouă!

Și, luând o piatră, contele o aruncă cu toată puterea spre vânător. Dar nimeri alături.

Urmară câteva clipe de pauză, când balaurul tatona peretele, fără a reuși să se cațare mai sus. Pământul și pietrele cădeau, îl trăgeau tot mai jos, acolo de unde plecase. În afară de zgomotul pietrelor desprinse, era tăcere.

Apoi se auzi glasul lui Andronico.

— Mai avem mult de așteptat? îl întrebă pe Gerol. E o căldură infernală. Termină odată pentru totdeauna cu fiara aia. Ce plăcere ai s-o chinuiești așa, chiar dacă-i un balaur?

— Ce vină am eu? răspunse Gerol iritat. Nu vezi că nu vrea să moară? Cu un glonț în cap e mai viu decât înainte...

Se opri, văzându-l pe băiețandru pe care-l întâlniseră, apărut pe buza prundișului cu altă capră pe umeri. Mirat de prezența oamenilor, a armelor și a urmelor de sânge, dar mai ales de chinul balaurului de pe stânci, el, care nu-l văzuse niciodată ieșind din peșteră, se oprise, contemplând scena neașteptată.

— Ei, băiete, strigă Gerol, cât vrei pe capra aceea?

— Nimic, nu pot, răspunse tânărul, nu v-o dau nici dacă-mi plătiți în aur. Dar ce i-ați făcut? întrebă el, căscând ochii la monstrul însângerat.

— Suntem aici ca să încheiem socotelile. Ar trebui să fiți mulțumiți. De mâine s-a terminat cu adusul caprelor.

— De ce s-a terminat cu adusul caprelor?

— Mâine balaurul n-o să mai fie, spuse contele zâmbind.

— Dar nu puteți face una ca asta, nu puteți, vă spun eu, exclamă îngrozit tânărul.

— Așa, începi și tu ca și ceilalți, țipă Martino Gerol, dă-mi imediat capra!

— Nu, v-am spus, răspunse celălalt hotărât, retrăgându-se.

— Ia te uită!

Și contele se aruncă asupra tânărului, îi trase un pumn în plină față, îi smulse capra de pe umeri și-l trânti la pământ.

— O să vă pară rău, vă spun, o să vă pară rău, o să vedeți c-o să vă pară rău! repeta băiatul încet, ridicându-se, pentru că nu îndrăznea să riposteze.

Gerol însă îi întorsese deja spatele.

Soarele ardea văgăuna, cu greu reușeau să mai țină ochii deschiși, atât de tare îi orbea lumina prundișului galben, a stâncilor, a altor prundișuri și a pietrelor; nimic, absolut nimic nu mai putea feri ochii de lumina aceea.

Mariei îi era tot mai sete, și băutul nu mai servea la nimic.

— Doamne, cât e de cald, se plângea.

Până și prezența contelui Gerol începea s-o supere.

Între timp, ca ieșiți din pământ, apărură zeci de oameni. Veniți probabil din Palissano, la știrea că străinii au urcat la Burel, stăteau nemișcați pe marginea unor creste de pământ galben și se uitau fără un cuvânt.

— Ai un public frumos, încercă să glumească Andronico, adresându-i-se lui Gerol, care se învârtea pe lângă capra împreună cu alți doi vânători.

Tânărul ridică privirea și îi văzu pe necunoscuții care-l priveau. Se strâmbă disprețuitor și-și reluă treaba.

Balaurul, sfârșit, alunecase de pe perete pe prundiș și zăcea nemișcat, doar burta prea umflată îi palpita.

— Suntem gata! spuse un vânător, ridicând împreună cu Gerol capra de jos.

Îi despicaseră burta și introduseseră înăuntru o încărcătură de explozibil legată de un fitil.

Îl văzură pe conte înaintând îndrăzneț pe prundiș, apropiindu-se de balaur, nu mai mult de zece metri, punând jos cu mult calm capra și apoi retrăgându-se și desfășurând fitilul.

Așteptară o jumătate de oră ca fiara să se miște. Necunoscuții, în picioare pe marginea creștelor, păreau niște statui; nu vorbeau nici măcar între ei, fața lor exprima dezaprobare. Insensibili la soarele care devenise insuportabil, nu-și desprindeau privirile de reptilă, implorând-o aproape să nu se miște.

Balaurul însă, lovit în spate de un glonț, se întoarse pe neașteptate, văzu capra, se târî încet până la ea. Își întindea gâtul pentru a apuca prada, când contele aprinse fitilul. Flacăra parcurse repede cordonul, ajunse rapid la capră, provocă explozia.

Detunătura nu fu puternică, mult mai puțin zgomotoasă decât focurile de culevrină, un sunet sec, dar înfundat, ca de bârnă ruptă. Corpul balaurului fu aruncat înapoi instantaneu, i se văzu burta sfâșiată. Capul începu să se miște greoi când la dreapta, când la stânga, părea să spună „nu“, că nu era drept, că fuseseră prea cruzi și că nu mai era nimic de făcut.

Râse încântat contele, dar de data aceasta de unul singur.

— Vai, ce oroare! Ajunge! strigă frumoasa Maria, acoperindu-și fața cu mâinile.

— Da, spuse încet soțul ei, și eu cred că se va sfârși rău.

Monstrul zăcea, în aparență sfârșit, într-o baltă de sânge negru. Dar iată că de pe laturi ieșiră două dâre de fum

întunecat, unul din dreapta, altul din stânga, două fuioare dese de fum care se încăpățâneau să se înalțe.

— Ai văzut? i se adresă Inghirami colegului.

— Da, am văzut, confirmă celălalt.

— Două răsuflători în formă de foale, ca la *ceratosaurus*, așa-numiții operculi hammeriani.

— Nu, spuse Fusti. Nu este un *ceratosaurus*.

În momentul acela, contele Gerol, din spatele pietroiului unde se ascunsese, ieși în față ca să omoare monstrul. Se afla chiar în mijlocul conului de pietriș și apucase măciuca de metal, când toți cei prezenți scoaseră un urlat.

O clipă, Gerol crezu că fusese un strigăt de triumf la uciderea balaurului. Apoi, însă, observă că ceva se mișca în spatele său. Se întoarse pe loc și văzu, oh, ce lucru de nimic, văzu două animăluțe neputincioase care ieșeau poticnindu-se din cavernă și se îndreptau destul de sprintene spre el. Două mici reptile informe, nu mai lungi de o jumătate de metru, ce repetau în miniatură imaginea balaurului muribund. Doi balauri mici, puii, probabil, ce ieșeau din peșteră pentru că le era foame.

Fu chestiune de secunde. Contele dădea dovadă de mare agilitate. „Încaseaz-o și pe asta! Și pe asta!“, striga cu bucurie, rotind măciuca de fier. Două lovituri fură suficiente. Lovi cu multă forță și hotărâre, spărgându-le capetele ca pe niște gâturi de sticlă. Amândoi se pleoștiră, morți, și de departe păreau niște cimpoaie.

În clipa aceea oamenii necunoscuți, fără a scoate un cuvânt, se îndepărtară alergând în jos pe cărările de prundiș. Parcă fugeau de o iminentă amenințare. Nu făcură zgomot, nu provocară alunecări de teren, nu își întoarseră nici o clipă capul spre grota balaurului, dispărură așa cum apăruseră, misterios.

Balaurul se mișca, părea că niciodată nu va reuși să moară. Târându-se ca un melc, se apropie de animăluțele moarte, scoțând continuu cele două dăre de fum. Ajuns lângă pui, se strânse pe prundiș, își întinse cu infinită greutate capul, începu să-i lingă drăgăstos pe cei doi monstruleți, poate din dorința de a-i readuce la viață.

În sfârșit, balaurul păru să-și adune cele din urmă forțe, își ridică vertical gâtul spre cer, cum nu mai făcuse, și din gâtlej ieși, mai întâi foarte încet, apoi cu forță crescândă, un urlat de nedescris, o voce nemaiauzită în lume, nici animală, nici omenească, atât de plină de ură, că până și contele Gerol rămase paralizat de oroare.

Înțeleseseră, în sfârșit, de ce nu voise mai înainte să intre în vizuină, unde ar fi scăpat, de ce nu scosese nici un țipăt

sau muget, limitându-se la câte un şuierat. Balaurul se gândea la cei doi pui și, pentru a-i proteja, refuzase să se salveze. Dacă s-ar fi ascuns în grotă, oamenii l-ar fi urmărit în interiorul ei, descoperindu-i pe pui. Dacă ar fi ridicat vocea, animăluțele ar fi fugit afară să vadă ce se întâmplă. Abia acum, când îi văzuse murind, monstrul scotea urletul infernal.

Balaurul invoca ajutor și cerea răzbunare pentru puii săi. Dar cui? Poate munților sterpi și nelocuiți? Cerului fără păsări și nori, oamenilor care îl chinuiau, demonului, poate? Urletul sfredelea zidurile stâncoase și cupola cerului, umplea întreaga lume. Părea imposibil (deși nu exista nici un motiv firesc), părea imposibil ca cineva să nu-i răspundă.

— Pe cine-o fi strigând? întrebă Andronico, încercând zadarnic să pară că glumește, pe cine strigă? Nu mi se pare c-ar avea cine să vină.

— Oh, de-ar muri odată! spuse femeia.

Dar balaurul nu se hotăra să moară, deși contele Gerol, orbit de nebunia de-a termina, trăgea în el cu carabina. Poc! Poc! Era inutil. Balaurul își dezmiarda puii morți cu limba, deși cu o mișcare din ce în ce mai înceată, și o zeamă alburie îi curgea din ochiul teafăr.

— Saurianul! exclamă profesorul Fusti. Uite că plânge!

Guvernatorul spuse:

— E târziu. Ajunge, Martino, e târziu, e timpul să plecăm.

De șapte ori se înălță la cer glasul monstrului, și bubuiră stâncile și cerul. A șaptea oară părea să nu se mai sfârșească, apoi, pe neașteptate, se stinse, căzu în gol, se cufundă în tăcere.

În liniștea mortală ce urmă, se auziră câteva accese de tuse. Plin de praf, cu fața transfigurată de oboseală, de emoție și transpirație, contele Martino, după ce aruncase carabina printre pietre, străbătea conul de prundiș tușind și apăsându-și pieptul cu mâna.

— Ce mai e acum? îl întrebă Andronico cu o față serioasă, având o presimțire rea, ce-ai mai făcut?

— Nimic, răspunse Gerol făcând pe veselul, mi-a intrat un pic din fumul ăla.

— Care fum?

Gerol nu-i răspunse, dar făcu un semn către balaur. Monstrul zăcea nemișcat, capul îi căzuse pe pietre. S-ar fi zis că era mort de-a binelea, fără cele două fuioare de fum.

— Mi se pare că s-a sfârșit, spuse Andronico.

Chiar așa și părea. Atât de încăpățânata viață se prelingea din gura balaurului.

Nimeni nu răspunsese la strigătul său, din toată lumea nimeni nu mișcase un deget. Munții stăteau neclintiți, micile surpături păreau că se resorbiseră, cerul era limpede, fără cel mai mic norișor, soarele se lăsa spre apus. Nimeni, nici un animal, nici un duh nu se grăbise să răzbune măcelul. Omul ștersese pata aceea reziduală din lume, omul cel viclean și puternic, care peste tot stabilește legi înțelepte ca să facă ordine, omul necenzurabil care muncește pentru progres și nu poate admite în nici un fel supraviețuirea balaurilor, fie chiar și prin munții neștiuți. Omul ucisese, și ar fi fost o prostie să fie acuzat.

Ceea ce făcuse omul era drept, exact conform legilor. Părea totuși de necrezut că nimeni nu răspunsese la ultimul strigăt al balaurului. Andronico, precum și soția lui și vânătorii nu-și doreau altceva decât să fugă. Și naturaliștii renunțară la îmbălsămare, ca să poată pleca repede, cât mai departe.

Oamenii din sat dispăruseră, având presentimentul unui blestem. Umbrele urcau pe pereții ce stăteau să se prăbușească. Din trupul balaurului, carcasă secătuită, se înălțau neîntrerupt cele două dâre de fum care, în aerul nemișcat, se răsuceau ușor. Totul părea terminat, un lucru trist pe care să-l uiți și nimic altceva. Dar contele Gerol continua să tușească, să tușească. Epuizat, stătea pe o stâncă, alături de prietenii care nu îndrăzneau să-i vorbească. Se auzeau doar accesele scurte de tuse. În zadar Martino Gerol încerca să le înăbușe, un soi de foc cocea în pieptul său, pătrunzând tot mai adânc.

— Am presimțit, îi șopti guvernatorul Andronico soției sale, care tremura puțin, am presimțit că avea să se sfârșească rău.

Un lucru care începe cu „I“

După ce-a sosit în satul Sisto și-a tras la același han unde obișnuia să vină de două-trei ori pe an, Cristoforo Schroder, negustor de cherestea, se duse imediat să se culce, pentru că nu se simțea bine. Puse să fie chemat medicul, doctorul Lugosi, pe care îl cunoștea de mulți ani. Medicul veni și păru nedumerit. Excluse că avea ceva grav, luă într-o sticlută puțină urină ca s-o examineze și îi promise să se întoarcă în aceeași zi.

A doua zi dimineață, Schroder se simțea mult mai bine și vru să se scoale fără să-l mai aștepte pe doctor. În cămașă, se bărbiera, când cineva bătu la ușă. Era medicul. Schroder îi spuse să intre.

— Mă simt binișor în dimineața asta, spuse negustorul fără a se întoarce spre el, continuând să se radă în fața oglinzii. Îți mulțumesc că ai venit, dar cred că poți să pleci.

— Câtă grabă, câtă grabă, spuse medicul și își dresе glasul, ca pentru a-i atrage atenția că se simte oarecum încurcat. Am venit cu un prieten, în dimineața aceasta.

Schroder se întoarse și văzu în prag, alături de doctor, un domn de vreo patruzeci de ani, solid, roșu la față și cam grosolan, care zâmbea insinuant. Negustorul, bărbat întotdeauna mulțumit de sine și obișnuit să facă pe stăpânul, se uită supărat la medic, cu un aer întrebător.

— Un prieten, repetă Lugosi. Don Valerio Melito. Mai târziu trebuie să mergem împreună la un bolnav, așa că l-am rugat să mă însoțească.

— Servitorul dumneavoastră, spuse Schroder rece. Așezați-vă, așezați-vă.

— Oricum, continuă medicul ca să se justifice mai mult, azi, după cât se pare, nu-i nevoie de vizită medicală. Totu-i bine cu urina. Aș vrea doar să-ți iau puțin sânge.

— Să-mi iei sânge? De ce să-mi iei sânge?

— O să-ți facă bine, îi explică medicul. O să te simți alt om după aceea. Face întotdeauna bine temperamentelor sangvine. Și e chestiune de două minute.

După ce vorbi, scoase din mantou o tăviță de sticlă cu trei lipitori. O puse pe masă și adăugă: „Pune-ți câte una la încheieturile mâinilor. Doar să le ții nemișcate o clipă, și ele se prind imediat. Și te rog s-o faci dumneata. Cum să-ți spun,

de douăzeci de ani sunt medic, dar n-am fost niciodată în stare să pun mâna pe o lipitoare.“

— Dă-mi-le mie, spuse Schroder cu aerul său de superioritate agasantă.

Luă tăvița, se așeză pe pat și-și puse la încheieturi două lipitori, ca și cum nu făcuse altceva în viața lui.

Între timp, vizitatorul străin, fără a-și scoate mantaua largă, își pusese pe masă pălăria și un pachet dreptunghiular, care scoase un zgomot metalic. Schroder observă, cu un sentiment de vagă neplăcere, că bărbatul se opri aproape în prag, ca și cum era dornic să stea departe de el.

— N-o să-ți vină să crezi, dar don Valerio te cunoaște, îi spuse lui Schroder medicul, așezându-se și el, cine știe de ce, lângă ușă.

— Nu-mi amintesc să fi avut onoarea, răspunse Schroder care, stând pe pat, își lăsase mâinile în voia lor pe saltea, cu palmele întoarse în sus, în vreme ce lipitorile îi sugeau din încheietură. Îl întrebă pe medic: spune-mi, Lugosi, plouă în dimineața asta? Nu m-am uitat afară. Mare neplăcere dacă plouă, trebuie să umblu toată ziua.

— Nu, nu plouă, răspunse medicul, fără a da importanță faptului. Dar Valerio te cunoaște și era nerăbdător să te revadă.

— Vă spun, vorbi Melito cu voce neplăcut de groasă, vă spun că nu am avut onoarea să vă întâlnesc personal, dar știu câte ceva despre dumneavoastră, ceva ce nu vă închipuiți.

— Chiar nu-mi închipui, răspunse negustorul cu totală indiferență.

— Acum trei luni? îl întrebă Melito. Încercați să vă amintiți, acum trei luni n-ați trecut cu trăsura pe drumul de la hotarul vechi?

— Se poate, răspunse Schroder, se prea poate, dar nu-mi amintesc precis.

— Nu-i nimic. Dar nu vă amintiți că ați alunecat la o curbă, că ați ieșit de pe drum?

— Așa e, admise Schroder, aruncându-i o privire de gheață noii și nedoritei cunoștințe.

— Și o roată a intrat în șanț, iar calul nu reușea s-o tragă înapoi pe drum?

— Chiar așa a fost, dar dumneavoastră unde erați?

— O să vă spun imediat, răspunse Melito izbucnind în râs și făcându-i doctorului cu ochiul. Și apoi ați coborât, dar nici dumneavoastră nu ați reușit să îndreptați trăsura. N-a fost așa, ia spuneți?

— Chiar așa. Și ploua de parcă venise potopul.

— Și cum mai ploua! continuă don Valerio, foarte mulțumit. Și în timp ce vă dădeți osteneala nu s-a apropiat un tip ciudat, lung și negru la față?

— Ei, nu-mi mai amintesc bine, îl întrerupse Schroder. Scuză-mă, doctore, mai durează mult cu lipitorile astea? S-au făcut cât niște broaște râioase. M-am săturat. Și ți-am spus că am multe lucruri de făcut.

— Doar câteva minute! îl îndemnă medicul. Ai puțină răbdare, dragă Schroder. O să te simți alt om, o să vezi. Nu-i nici ora zece, drace, ai tot timpul!

— Nu era un bărbat înalt, negru la față, cu o pălărie cilindrică ciudată? insistă don Valerio. Și nu avea un fel de clopoțel? Nu vă amintiți că tot suna din el?

— Bine, da, îmi amintesc, răspunse nepoliticos Schroder. Scuzați-mă, unde vreți să ajungeți?

— Nicăieri! spuse Melito. Voiam doar să vă spun că vă cunoșteam de mai înainte. Și că am o memorie bună. Din păcate, în ziua aceea eram departe, de cealaltă parte a șanțului, la mai bine de cinci sute de metri. Stăteam sub un copac ca să mă adăpostesc de ploaie și am putut să vă văd.

— Și cine era bărbatul acela, prin urmare? întrebă Schroder cu asprime, ca să-i dea de înțeles lui Melito că, dacă avea ceva de spus, era mai bine să-i spună imediat.

— Ah, nu știu precis cine era, l-am văzut de departe. Dumneavoastră cine credeți că a fost, oare?

— Un amărât de nenorocit trebuie să fi fost, spuse negustorul. Părea surdo-mut. Când l-am rugat să vină să mă ajute, parcă a mugea, n-am înțeles un cuvânt.

— Și atunci v-ați dus la el, și el s-a dat înapoi, apoi l-ați apucat de braț, l-ați obligat să împingă trăsura împreună cu dumneavoastră. Nu-i așa? Spuneți adevărul!

— Și ce-i cu asta? întrebă Schroder bănuitor. Nu i-am făcut nici un rău. Dimpotrivă, după aceea i-am dat două lire.

— Ai auzit? îl întrebă Melito în șoaptă pe medic. Apoi, mai tare, îi spuse negustorului: nu i-ați făcut nici un rău, cine vă contrazice? Dar veți admite că am văzut totul.

— N-ai nici un motiv să te agiți, dragă Schroder, spuse medicul în acel moment, văzând că negustorul se încrunta. Extraordinarul don Valerio, aici prezent, este un tip glumeț. Voia doar să te uimească.

Melito se întoarse spre doctor, încuviințând cele spuse. Când se mișcă, marginile mantalei se deschiseră puțin și Schroder, care îl fixa, se făcu palid.

— Scuzați-mă, don Valerio, spuse cu o voce mai puțin dezinvoltă ca de obicei. Purtați un pistol. Cred că puteați să-l lăsați jos. Și pe aici există acest obicei, dacă nu mă înșel.

— Vai de mine, scuzați-mă! exclamă Melito, dându-și o palmă peste frunte în semn de părere de rău. Nu știu cum să mă scuz. Chiar uitasem de el. Nu-l port de obicei, de aceea am uitat. Azi trebuie să mă duc la țară, pe cal.

Părea sincer, dar își lăsa pistolul la brâu, continuând să dea din cap.

— Și spuneți, continuă el întors spre Schroder, ce impresie v-a făcut amărâtul ăla?

— Ce impresie trebuia să-mi facă? Un amărât, un nenorocit.

— Și clopoțelul acela, povestea aia care continua să sune, nu v-ați întrebat ce era?

— Deh, răspunse Schroder, căutându-și cuvintele cu presentimentul unei capcane, putea fi un țigan, i-am văzut de multe ori sunând un clopoțel ca să cheme oamenii.

— Un țigan! strigă Melito, începând să râdă, ca și cum gândul acesta l-ar fi amuzat mult. Aha, ați crezut că-i un țigan?

Schroder se întoarse iritat către medic.

— Ce-i? îl întreabă dur. Ce înseamnă interogatoriul ăsta? Dragul meu Lugosi, povestea asta nu-mi place deloc. Explicați-mi ce vreți de la mine.

— Nu te agita, te rog... răspunse medicul, interzis.

— Dacă vreți să spuneți că acestui vagabond i s-a întâmplat un accident și este vina mea, vorbiți clar, continuă negustorul ridicând tot mai mult vocea, vorbiți clar, dragii mei domni. Vreți să spuneți că a fost omorât?

— Da' de unde, omorât! spuse Melito zâmbind, deplin stăpân pe situație. Dar ce vă trece prin minte? Dacă v-am deranjat, chiar îmi pare rău. Doctorul mi-a spus: don Valerio, vino și dumneata, a sosit cavalerul Schroder. Ah, îl cunosc, i-am spus eu. Bine, mi-a spus el, vino și dumneata cu mine, va fi încântat să te vadă. Îmi pare rău dacă sunt inoportun...

Negustorul își dădu seama că s-a lăsat dus de val.

— Scuzați-mă pe mine, dacă mi-am pierdut răbdarea. Dar părea un interogatoriu în toată regula. Dacă e ceva, spuneți-mi fără atâtea menajamente.

— Ei bine, interveni medicul cu multă grijă, ei bine, este într-adevăr ceva.

— Un denunț? întreabă Schroder, tot sigur de el, în vreme ce încerca să-și pună din nou lipitorile desprinse din cauza furiei de mai înainte. Există vreo bănuială în ceea ce mă privește?

— Don Valerio, spuse medicul, poate ar fi mai bine să vorbești dumneata.

— Bine, spuse pentru început Melito. Știți cine era individul acela care v-a ajutat să scoateți trăsura din șanț?

— Nu, vă jur, de câte ori este nevoie să vă repet?

— Vă cred, zise Melito. Vă întreb însă dacă vă imaginați cine era.

— Nu știu, un țigan, m-am gândit, un vagabond...

— Nu, nu era un țigan, sau, dacă o fi fost cândva, nu mai este acum. Bărbatul, ca să fiu clar, este ceva care începe cu „I“.

— Ceva care începe cu „I“, repetă mecanic Schroder, căutând în memorie, și o umbră de neliniște i se așternu pe față.

— Chiar așa. Începe cu „I“, confirmă Melito cu un zâmbet malițios.

— O lichea, asta vreți să spuneți? întrebă negustorul, luminându-se la față, sigur că ghicise.

Don Valerio izbucni în râs:

— Ha, o lichea! E bună! Aveai dreptate, doctore, e o persoană cu mult umor, cavalerul Schroder!

În clipa aceea se auzi de afară zgomotul ploii.

— Vă salut, spuse negustorul scurt, înlăturând cele două lipitori și punându-le înapoi în tăviță. Plouă. Trebuie să plec, dacă nu, o să întârzii.

— Ceva care începe cu „I“, insistă Melito, ridicându-se și el și manevrând ceva pe sub mantaua largă.

— Nu știu. Ghicitorile nu-s de mine. Hotărâți-vă, dacă aveți să-mi spuneți ceva... Începe cu „I“? Un lăncier, spuse pe un ton batjocoritor.

Melito și doctorul, în picioare, se apropiaseră unul de celălalt, sprijinindu-se cu spatele de ușă. Nici unul dintre ei nu mai zâmbea.

— Nici lichea, nici lăncier, spuse încet Melito, era un lepros.

Negustorul se uită la cei doi bărbați, palid ca un mort.

— Ei, și? Ce dacă a fost un lepros?

— Era un lepros, cu siguranță, din păcate, spuse doctorul, încercând temător să se adăpostească în spatele lui don Valerio, iar acum sunteți și dumneavoastră.

— Ajunge! urlă negustorul tremurând de furie. Ieșiți afară! Glumele astea nu-mi plac. Ieșiți afară amândoi!

Atunci Melito scoase la iveală din manta țeva pistolului.

— Sunt judecătorul, dragă domnule. Liniștiți-vă, e spre binele dumneavoastră.

— O să vedeți cine sunt eu! urla Schroder. Ce-o să-mi faceți acum?

Melito se uita atent la Schroder, gata să prevină un eventual atac din partea lui.

— În pachetul acela se află clopoțelul dumneavoastră, răspunse. Veți pleca imediat de aici și veți continua să sunați din clopoțel până când veți fi ieșit afară din sat, și tot așa până când ieșiți din regat.

— O să vă dau eu vouă clopoțel! replică Schroder și încercă să țipe, dar vocea i se stinse în gât, oroarea revelației îi îngheță inima.

În sfârșit înțelegea: doctorul, vizitându-l cu o zi înainte, a avut o bănuială și s-a dus să-l prevină pe primar. Judecătorul, întâmplător, îl văzuse prinzându-l de braț, cu trei luni înainte, pe leprosul aflat în trecere, și acum el, Schroder, era condamnat. Povestea cu lipitorile servise ca să câștige timp. Spuse:

— O să plec fără să am nevoie de ordinele voastre, canaliilor, o să vă arăt eu vouă, o să vă arăt eu...

— Puneți-vă haina, ordonă Melito, fața sa luminându-se de o plăcere diabolică, puneți-vă haina și apoi ieșiți afară de aici, imediat.

— Așteptați să-mi iau lucrurile, spuse Schroder, mai puțin mândru ca altădată. Cum împachetez lucrurile, plec de aici, fiți siguri.

— Lucrurile dumneavoastră trebuie arse, îl avertiză rânjind judecătorul, veți lua doar clopoțelul.

— Lucrurile mele măcar! exclamă Schroder, până în acel moment atât de mulțumit și îndrăzneț, și se ruga de magistrat ca un copil, măcar hainele, banii să mi-i lăsați!

— Haina, mantaua și este suficient. Toate celelalte trebuie arse. De trăsură și de cal ne-am ocupat deja.

— Cum? Ce vreți să spuneți? se bâlbâi negustorul.

— Trăsura și calul au fost arse, după cum spune legea, răspunse judecătorul, bucurându-se de disperarea lui, doar nu vă imaginați că un lepros o să se plimbe pe-aici în trăsură, nu-i așa?

Și râse grosolan. Apoi i se adresă brutal:

— Afară! Afară de-aici! urla la Schroder, doar nu-ți imaginezi c-o să stai ore în șir la discuții cu tine? Afară, imediat, câine!

Schroder tremura tot, mare și gras cum era, când ieși din cameră sub amenințarea pistolului, cu maxilarul căzut, privirea prostită.

— Clopoțelul, mai strigă o dată la el Melito, făcându-l să tresară, și îi aruncă în față, pe jos, pachetul misterios, care scoase o rezonanță metalică. Ia-l și pune-ți-l la gât!

Se aplecă Schroder cu greutatea unui bătrân, luă pachetul, îi desfăcu încet sforile, scoase din învelitoare un clopoțel de aramă, cu mânerul de lemn sculptat, nou, strălucitor.

— Pune-l la gât! urlă din nou Melito. Dacă nu te grăbești, trag!

Mâinile lui Schroder erau cuprinse de tremur, și nu era ușor să execute ordinul judecătorului. Totuși, negustorul reuși să-și treacă în jurul gâtului curelușa clopoțelului, care îi atârna pe pânțele, sunând la fiecare mișcare pe care o făcea.

— Prinde-l cu mâna, scutură-l, pentru Dumnezeu! O să fii cuminte, nu-i așa? Un sfânt ca tine... Uite ce lepros frumos! spuse don Valerio, provocându-l, în timp ce medicul se retrăgea într-un colț, uluit de oribila scenă.

Cu pași de infirm, Schroder începu să coboare pe trepte. Dădea din cap asemenea cretinilor pe care-i întâlnești pe străzi. După două trepte se întoarse, căutându-l pe medic, și îl privi îndelung, drept în ochi.

— Nu e vina mea, șopti doctorul Lugosi, ce nenorocire, ce nenorocire!

— Du-te, du-te, îl îndemna în vremea aceasta judecătorul ca pe un animal, și sună clopoțelul, lumea trebuie să știe că sosești.

Schroder continuă să coboare. După puțin timp apără în ușa hanului și o luă încet prin piață. Zeci și zeci de oameni îi făceau loc să treacă, retrăgându-se pe măsură ce el se apropia. Piața era mare, avea mult de mers. Cu un gest mecanic, suna din clopoțelul care scotea un sunet limpede și vesel; ding, ding, suna clopoțelul.

Vești false

Întors din bătălie, regimentul ajunsese într-o seară în suburbiile orașului Antioco. În acele zile războiul lăncezea, iar dușmanul invadator era încă departe. Își puteau trage sufletul: trupa, foarte obosită, își întinse corturile la porțile orașului, pe pajiști, și răniții fură duși la spital.

Nu prea departe de drum, la rădăcina a doi stejari mari, fu așezat cortul cel mare și alb al comandantului, contele Sergio-Giovanni.

— Ridic drapelul? îl întrebă aghiotantul lui, nesigur.

— Și de ce să nu-l ridici? răspunse comandantul, citindu-i gândul... Poate că nu am...

Dar nu dori să termine fraza.

Pe cort fu înălțat drapelul galben al familiei Sergio-Giovanni, două spade negre și o secure erau brodate pe pânză. La intrarea în cort puseră o masă mică și un taburet, iar comandantul se așeză, așteptând cina. Seara, aflată abia la început, era caldă, luminile furtunii biciuiau munții golași din apropiere, pe drumul colbuit înainta un bărbat sprijinindu-se într-un baston. Era un bătrân cu haine din alte vremi, dar respectabil, înalt, cu barbă, rustic, plin de mândrie.

Era colbuit până la genunchi, făcuse drum lung. De cum zări tabăra, se uită atent în jur și apoi se apropie de cortul comandantului.

Ajuns în fața contelui Sergio-Giovanni, își scoase cu un gest larg pălăria.

— Excelență, spuse, dacă îmi permiteți, trebuie să vă vorbesc.

Comandantul, care era un aristocrat, se ridică în picioare, răspunzându-i la salut, dar se vedea că era obosit și iritat. Apoi se așeză la loc, resemnat.

— Vedeți muntele acela? îl întrebă necunoscutul, indicând un vârf conic, sfârâmicios, spre răsărit. Din spatele lui vin. Umblu de două zile, dar, dacă Dumnezeu o să vrea, sosesc la timp. Uitați, Excelență, continuă după o pauză, în spatele muntelui este cătunul San Giorgio. Eu sunt primarul Gaspere Nelius.

Colonelul, nu foarte atent, dădea din cap ca și cum ar fi spus că a înțeles.

— Suntem în afara lumii acolo sus, mai spuse bătrânul, evident însuflețit de ceva ce-i aducea bucurie, dar mai

devreme sau mai târziu ajung și la noi veștile importante. Zilele trecute vine pe la noi un negustor. „Știți“, spune el, „că războiul s-a terminat? Regimentul de vânători se întoarce în câmpie, l-am văzut cu ochii mei“. „S-a sfârșit războiul?“, întrebăm noi. „S-a terminat pentru totdeauna“, spune el. „Și unde anume se duce regimentul?“, întreb eu. „E pe drumul spre Antioco“, răspunde, „peste trei zile trebuie să sosească“.

— Am priceput, dar..., încercă să-l întrerupă contele Sergio-Giovanni.

Celălalt era însă prea aprins:

— Vă imaginați ce veste pentru noi! Știți, Excelență, că o companie de aici a regimentului este formată în întregime din tineri din San Giorgio? Ce-i mai rău a trecut, așa credem, soldații se vor întoarce cu solda și cu medaliile. Am pregătit o mare sărbătoare. Eu am venit la Antioco să-i iau; războiul s-a terminat, domnule comandant – și, în acest moment, bătrânul zâmbi afabil –, îi veți lăsa să vină. Și-au făcut bine datoria. Doi au murit, Lucchini și Bonnaz, îi veți lăsa să vină...

— Dar, bunule domn..., îl întrerupse colonelul ridicându-se în picioare.

Bătrânul nu-l lăsa să termine:

— Știu ce vreți să spuneți, Excelență, că soldații nu pot fi lăsați să plece așa, pe loc. Îmi închipuiam eu. Dar nu asta vreau să spun. Nu asta vreau să spun. Regimentul se va opri cel puțin câteva zile la Antioco. Dați-ne patru zile de permisie nouă, companiei a doua, lăsați-i să vină puțin în satul lor, câteva ore doar, peste patru zile vi-i aduc pe toți, pe cuvânt de onoare.

— Dar nu asta voiam să zic..., mai încercă să intervină Sergio-Giovanni. Vreau să zic altceva, răz...

— Nu-mi spuneți nu, Excelență, îl imploră bătrânul, crezând că celălalt era pe punctul să-l refuze, am mers două zile pentru asta. Și apoi, gândiți-vă, la San Giorgio au pregătit totul. Simone a construit un fel de arc de triumf la intrarea în sat. E mai înalt decât cortul ăsta, e colorat, vor pune stegulețe și flori. Deasupra va sta scris... Așteptați, trebuie s-o am la mine... Am gândit-o împreună...

Și, după ce scotoci în două-trei buzunare, trase afară o bucată de hârtie mototolită:

— Uite-o aici... *Eroilor victorioși ce se întorc, San Giorgio, cu mândrie și recunoștință...* E simplă, dar bine scrisă.

— Dar dați-mi voie să vă spun mai întâi ceva... spuse comandantul, oarecum nerăbdător. Dar știți că sunteți nemaipomenit, aș...

— Lăsați-mă să termin, îl întrerupse rugător bătrânul, și apoi o să fiți încredințat că n-o să puteți să-mi spuneți nu. Gândiți-vă la sărmanii băieți, de doi ani sunt în război, au fost bravi și curajoși, gândiți-vă ce bucurie o să fie. Am făcut totul cum trebuie. Din față o să vină taraful, va fi o mare petrecere, eu mă ocup de focurile de artificii, Gennari va da un bal acasă la el, vor fi apoi discursurile...

— Ajunge, ajunge! strigă exasperat comandantul. Nu înțelegeți că aruncați vorbe în vânt? Cine v-a spus că s-a sfârșit războiul?

— Cum? întrebă uluit bătrânul.

— Nu, replică sec Sergio-Giovanni cu voce îndurerată, războiul nu s-a sfârșit încă.

Cei doi tăcură câteva clipe, privindu-se. Îndoieli ciudate treceau prin mintea bătrânului.

— Ascultați-mă, încercă din nou primarul din San Giorgio, aici, la Antioco, regimentul se oprește pentru câțva timp. Dați-le soldaților noștri o permisie, și două zile ar fi de ajuns, o să mășăluim repede, o să ajungem la timp, nu e un lucru atât de ieșit din comun să mergi de aici la San Giorgio de dimineață până seara.

— E imposibil. Ar fi imposibil chiar dacă războiul s-ar fi sfârșit, spuse hotărât comandantul, tot pe tonul acela profund și îndurerat. Compania a doua nu mai e cu mine.

În zadar își închipuia că explicația aceasta ar fi fost de ajuns. Bătrânul se albise la față.

— Compania a doua nu este aici? Și-am venit degeaba până aici? Nu-i voi putea vedea măcar? Au trecut la un alt regiment? Spuneți-mi sincer, Excelență, spuneți-mi unde sunt, mă voi duce imediat să-i văd, spuneți-mi, printre ei se află și nepotul meu...

— Sunt morți, spuse în cele din urmă comandantul, cu privirea în pământ.

Se lăsă o tăcere adâncă. Părea că în tabăra din apropiere totul se oprise în loc. Bătrânul simți cum îi zvâcnește tare sângele la tâmpile. Peste munți se întindeau luminile ce anunțau furtuna. Stindardul galben atârna pleoștit deasupra taberei.

Contele Sergio-Giovanni își lăsă capul în jos, părea frânt, cu mâinile sprijinite fără vlagă pe masă.

— Morți... își șopti bătrânul lui însuși cu glas stins.

În mintea lui gândurile se involburau. Rămase nemișcat câteva minute, apoi gura i se arcui ușor într-un zâmbet amar, își ridică semeț capul și, cu glas monoton, începu din nou să vorbească:

— Așa trebuia să se termine, fiindcă au fost niște soldați de nădejde. I-am spus eu lui Safron: numai să nu se fi abătut vreo nenorocire... I-am spus eu... Și cum să duc o asemenea veste la San Giorgio? (Glasul i se făcu puternic, plin de o furioasă disperare.) Pentru patrie, trebuie să spun, este singura consolare. Au murit în bătălie, au fost niște eroi. E ceea ce rămâne. Nu-i așa, Excelență?

Comandantul nu răspunse, fața lui părea împietrită.

— Arcul de triumf, stegulețele, mai spuse cu tristă ironie bătrânul, vor fi bune la funeralii. Florile le vom pune pe morminte, vor sta unele lângă altele, cu cruci la fel, cei mai frumoși tineri din sat. Aici zac eroii din San Giorgio, va sta scris la intrare. Eroilor victorioși ce s-au întors, repetă amar Gaspere, San Giorgio, cu mândrie și recunoștință. Cel puțin atât, Excelență, ne va fi dat, cel puțin atât?

— Nu, răspunse cu o asprime exasperată colonelul, ajunge! Tăceți! Nu, și pentru că vreți să aflați, nu, nu veți putea spune acest lucru, n-au murit ca niște eroi, au fost uciși în timp ce fugeau, din cauza lor am fost învinși...

Răbufni astfel, eliberându-se de o greutate atroce, apoi, de rușine, își lăsă capul în jos, poate chiar hohotea de plâns contele Sergio-Giovanni, dar o făcu în liniște, închis în el însuși.

Bătrânul păru golit de viață.

— Scuzați-mă, Excelență, spuse încet după o lungă pauză, și plângea, vedeți, și eu...

Nu reuși să continue. Se retrase umil înapoi, îl văzură îndepărtându-se cu pași târșâiți, brațele îi atârnavă moarte, într-o mână își mai ținea încă pălăria, cu cealaltă își târa bastonul. Ieși încet din tabără, o luă pe drumul colbuit, în direcția munților, în timp ce se lăsa seara.

Abia după trei zile ajunse primarul în apropierea satului său pierdut în munți. Cu două sute de metri înainte să înceapă casele, îl văzu pe Jeronimo, hangiul, care, împreună cu vărul său Peter, lucra la niște stâlpi mici puși pe marginea drumului – desigur, alte pregătiri pentru marea sărbătoare. Valuri de material multicolor, ce se putea vedea bine de departe, erau puse pe stâlpi și străluceau în soarele acelei zile frumoase.

La un moment dat, ridicând capul, Jeronimo îl zări pe primar apropiindu-se și începu să strige ca să-i vestească pe ceilalți. Dar erau puțini în apropiere. Veniră repede, împreună cu Jeronimo, doar vărul său, doi băieți ai unor țărani și o femeie de vreo cincizeci de ani.

— Nu-i așa, îl întreabă Jeronimo, care părea foarte bucuros, că ai reușit să-i găsești? Când sosesc?

— Și pe Max al meu l-ai văzut? întreabă în același timp femeia. E bine? Or să fie aici astăzi?

Primarul se așează frânt pe marginea străzii. Își scoase pălăria, stătu câteva clipe răsuflând greu.

— Nu vin, spuse mai apoi încet.

— Cum nu vin? întreabă Giuseppe. Atunci vin mâine?

— Nici mâine, răspunse primarul, nu vin.

— Dar e absurd... exclamă Jeronimo, războiul s-a terminat. La ce bun să rămână acolo, jos?

— Războiul s-o fi terminat, spuse Gaspere, dar ei nu vin.

— Vorbește odată, ce s-a întâmplat? îl întreabă nerăbdătoare femeia. Ce ți-au spus?

Bătrânul rămase tăcut un timp, rumegând în sine.

— Se duc în capitală, anunță în cele din urmă, se duc să facă parte din Garda Regelui. Vor să rămână soldați. S-au obișnuit să fie soldați. N-ar mai fi în stare să muncească la câmp...

— Dar... Dar, obiectă femeia, or să vină totuși să ne salute?

— Mi-au spus că nu vin, asta-i tot, mai spuse Gaspere, mi-au spus că n-ar ajunge la timp.

În timp ce ei vorbeau, a sosit un alt bărbat. Era Simone, tâmplarul.

— L-ai văzut? strigă în timp ce se apropia de bătrânul Gaspere. Ai văzut arcul terminat, ai văzut cât e de frumos?

— Taci din gură, îi porunci unul din băieții prezenți.

Simone însă nu putea pricepe și mai spuse o dată, fericit:

— Vino repede să-l vezi, Gaspere, i-am pus în vârf un căluț aurit, și noaptea o să aprindem lămpașele.

— A fost o muncă zadarnică, fu răspunsul lui Gaspere, nu mai vin la noi. Se duc în capitală, intră în Garda Regelui.

— Bine, bine, insista femeia, dar or să le dea o permisie, or să vină să ne salute.

— Ei nu mi-au spus dacă vin, le explică primarul, chiar nu știu, dar nu cred.

— Și arcul? întreabă tâmplarul tulburat. Arcul... atunci...

— Arcul poți să-l dăruiești, asta-i, răspunse Gaspere, cu durere. Ți-am spus că nu vin.

— Dar e solid, și culorile rezistă. De ce vrei să-l dăruiești? întreabă din nou tâmplarul. Mai putem aștepta câteva luni, așa că, după ce soldații or să vină, o să mai dăm un strat de vopsea.

— Îți repet, e zadarnic, preciză Gaspere, nu vin, tot nu înțelegi?

— Dar o scrisoare? insista femeia, care nu reușea să priceapă. Max al meu nu ți-a dat o scrisoare, nu ți-a dat nimic pentru mine?

— Nimic, spuse Gaspere, sunt toți foarte plini de ei, aproape că se rușinau să mă salute. De satul lor nu le mai pasă deloc.

— Vai, nu se poate, spuse femeia, ce tot îndrugi, Max al meu, plin de el... Oricare altul, dar nu el, întotdeauna s-a purtat ca un copil, mereu mi-a scris când...

— E la fel ca și ceilalți, răspunse fără milă bătrânul, și el e un îngâmfat, cine știe cine cred ei că sunt... Tocmai de aceea nu vin, războiul li s-a urcat la cap, nu voiam să vă spun ca să nu vă supăr...

— I-auzi, spuse tâmplarul, dând trist din cap, și când te gândești că am pus drapele în piață, am reparat bătrânul clopot...

— Nici nu s-au uitat la mine, sfredelea Gaspere durerea oamenilor. „Vă așteptăm“, le-am spus eu, „o să vedeți ce-o să vă mai distrați“. „La San Giorgio?“, m-a întrebat unul dintre ei, cred că era băiatul Filomenei, avea două medalii pe piept. „Nici să nu te gândești“, mi-a spus, „trebuie să plecăm imediat, asta ar mai lipsi“, și-a început să râdă.

Alcătuiau un grup încrămenit în drum, și în colbul alb erau o singură umbră ce se tot lungea o dată cu mersul soarelui pe cer.

— Așa mi-a spus, repetă bătrânul, iar ceilalți tăceau acum. E zadarnic să-i mai așteptăm, nu vin, mai spuse, ca și cum s-ar fi temut că ceilalți n-or să-i dea crezare (și, în sinea lui, îi vedea neîngropați, într-o vale pustie, întinși care ici, care colo, printre măracini și pietre, un masacru, printre urmele moarte ale bătăliei).

Soarele cădea vesel pe materialele multicolore, pe steagurile noi, pe calul aurit de pe arcul de triumf. În sat, fetele erau prinse în pregătirile de sărbătoare, strângeau flori pentru soldați, aranjau podoabele, muzica, vinul, care nu aveau să mai servească niciodată la nimic.

— E zadarnic, comentă melancolic Jeronimo, rupând tăcerea în cele din urmă, așa trebuia să se sfârșească, sunt prea buni, Regele n-a vrut să-i lase să plece, nu mai există soldați ca ei...

— Da, consimți bătrânul, dar prea li s-a urcat la cap, nu trebuia să se poarte așa... (întinși, cu fața la pământ, mușcând ca niște lași pământul, și corbii care zboară pe deasupra lor, peste morții fără onoare, milos e doar soarele ce

le încălzește spinările nemișcate, uscând sângele rușinoaselor răni).

Teamă la Scala

La premiera operei *Uciderea pruncilor* a compozitorului Pierre Grossgemüth (noutate absolută în Italia), bătrânul maestru Claudio Cottes n-a ezitat să-și pună fracul. Era pe la sfârșitul lui mai când stagiunea de la Scala, în opinia celor mai intransigenți, a intrat în declin, iar publicul, alcătuit mai ales din turiști, a fost obișnuit să i se ofere spectacole cu succes garantat, nu prea angajante, alese din repertoriul tradițional fără probleme. Nu avea vreo importanță faptul că dirijorii nu erau dintre cei mai buni, că interpreții, reprezentanți de rutină ai Scalei, nu trezeau curiozitate. În această perioadă elitiștii își fac confidențe nevinovate, care ar provoca scandal în lunile sacre ale Scalei: doamnelor li se pare de bun-gust să nu insiste asupra toaletelor de seară și să-și pună rochii simple de după-amiază, bărbaților – să se îmbrace în albastru sau gri-închis și cu cravate colorate, de parcă s-ar duce în vizită la prieteni. Unii abonați, din snobism, nici nu se arată, dar nici nu cedează altora loja sau fotoliul, care rămân neocupate (și e foarte bine dacă apropiații vor observa).

Dar în seara aceea era spectacol de gală. *Uciderea pruncilor* era, mai ales, un eveniment în sine, din cauza polemicilor pe care opera le stârnise cu cinci luni în urmă în jumătate de Europă, după ce fusese montată pe scena operei din Paris. Se spunea că în această operă (de fapt era vorba, după definiția autorului, de un „Oratoriu popular pentru cor și orchestră, în douăsprezece acte“), muzicianul alsacian, unul dintre cei mai importanți șefi de școală ai perioadei moderne, deși la o vârstă respectabilă, ar fi ales un nou drum (după ce schimbase atâtea), realizând forme noi, mai năucitoare și mai îndrăznețe decât cele precedente, cu intenția declarată de „a readuce melodrama din exilul rece, unde alchimiștii încearcă s-o țină în viață administrându-i droguri puternice, în ținuturile uitate ale adevărului“. Dacă ar fi să le dăm crezare admiratorilor, tăiase punțile cu trecutul apropiat, întorcându-se (dar trebuia știut cum anume) la glorioasa tradiție a secolului al XIX-lea. Unii au găsit chiar asemănări cu tragedia greacă.

Cel mai mare interes îl stârneau însă repercusiunile de ordin politic. Născut într-o familie de neîndoielnică origine germană, având el însuși o figură de prusac, dar cu o expresie

a feței ușor îndulcită de vârstă și de îndeletnicirea cu arta, Pierre Grossgemüth, stabilit de mulți ani la Grenoble, avusese în timpul ocupației o atitudine duplicitară. N-a știut să spună „nu“ atunci când nemții l-au invitat să dirijeze un concert de binefacere. Pe de altă parte, după cum se povestea, îi ajutase mult pe *maquis*^L din regiune. Într-un cuvânt, a făcut totul ca să nu adopte o poziție deschisă, încuindu-se în luxoasa lui vilă, de unde, în lunile mai nesigure dinaintea eliberării, nu se mai auzea nici obișnuitul sunet al pianului. Grossgemüth era însă un mare artist, și criza prin care trecuse n-ar fi fost scoasă la iveală dacă n-ar fi compus și reprezentat *Uciderea pruncilor*. Interpretarea cea mai logică a acestui oratoriu – pe libretul unui foarte tânăr poet francez, Philippe Lasalle, inspirat din episodul biblic – era cea a unei alegorii a masacrelor făcute de naziști, ce-l identifica pe Hitler cu figura întunecată a lui Irod. Criticii de extremă stângă l-au atacat pe Grossgemüth, acuzându-l că pune în umbră, prin analogia antihitleristă superficială și iluzorie, eliminările săvârșite de învingători prin răzbunările mărunte ce-au avut loc în fiecare burg, până la răspântia de la Nürnberg. Dar erau unii care spuneau că *Uciderea pruncilor* se voia un fel de profeție și că ar fi făcut aluzie la o viitoare revoluție și la masacrele acesteia, că era o condamnare anticipată a unei astfel de rebeliuni și un avertisment la adresa celor care dețineau puterea pentru a o înăbuși în fașă: într-un cuvânt, un pamflet de sorginte medievală.

Grossgemüth a dezmințit, cum era de așteptat, insinuările, în cuvinte puține și reci. *Uciderea pruncilor* trebuia să fie considerată cel mult o mărturisire a credinței creștine și nimic mai mult. Dar la premiera de la Paris fusese bătaie, iar ziarele o dezbătuseră aruncând săgeți pline de venin.

În plus, era și curiozitatea pentru interpretarea muzicală dificilă, pentru scenografie – ce se anunța extravagantă – și pentru coregrafia realizată de faimosul Johan Monclar, chemat special de la Bruxelles. De o săptămână, pentru a putea urmări repetițiile, Grossgemüth se afla la Milano împreună cu soția și secretara și, firesc, avea să asiste și la reprezentație. Toate acestea confereau spectacolului o notă de excepție. În timpul stagiunii nu mai fusese o *soirée* atât de importantă. Cu acest prilej, cei mai mari critici și muzicieni ai Italiei s-au deplasat la Milano, iar de la Paris a sosit un mic grup de fanatici ai lui Grossgemüth. Chestorul în persoană a luat măsuri excepționale pentru respectarea ordinii în cazul în care avea să se dezlănțuie furtuna.

Diversi angajați și mulți agenți de poliție, destinați într-un prim moment Scalei, au fost trimiși însă în altă parte. O altă amenințare, și mai îngrijorătoare, s-a făcut simțită brusc pe la sfârșitul după-amiezei. Unele semnalări vorbeau despre o iminentă acțiune în forță a grupării *Morzi*, poate chiar pentru noaptea aceea. Capii marii mișcări n-au făcut un secret din faptul că scopul lor ultim era acela de a răsturna ordinea instituită și de a instaura „noua justiție”. Semne de agitație se înregistraseră și în lunile trecute. Acum era în curs o ofensivă a *Morzi*-lor împotriva legii referitoare la migrația internă, ce urma să fie aprobată de Parlament. Pretextul putea să fie bun pentru o tentativă serioasă.

În timpul zilei, mici grupuri hotărâte și provocatoare au fost văzute prin piețele și pe străzile din centru. Membrii lor nu aveau ecusoane, steaguri, lozinci, nu erau încadrați, nu încercau să formeze coloane. Dar era ușor de ghicit ce hram purtau. Nu era nimic ciudat, la drept vorbind, pentru că asemenea manifestații nevinovate și în surdină se repetau frecvent, de ani de zile. Și de data aceasta forțele de ordine le-au trecut cu vederea. Informațiile confidentiale de la Prefectură au răspândit temerea începerii, în câteva ore, a unei manevre în stil mare pentru cucerirea puterii. Roma a fost imediat avertizată, poliția și carabinieri au fost puși în stare de alertă maximă, ca și compartimentele armatei. Nu era exclus să fie o falsă alarmă. Se mai întâmplase și altădată. Chiar reprezentanții mișcării *Morzi* răspândeau astfel de zvonuri, era jocul lor preferat.

O vagă și nemărturisită senzație de pericol, așa cum se întâmplă de obicei, plana asupra orașului. Nu exista un fapt concret care s-o justifice, nici măcar zvonuri care să se refere la ceva mai precis, nimeni nu știa nimic, și totuși, în aer plutea o tensiune abia simțită. După ce ieșeau de la birou, mulți funcționari grăbeau în seara aceea pasul spre casă, cătând neliniștiți spre capătul străzilor, de unde ar fi putut să înainteze o masă întunecată care să blocheze drumul. Nu era pentru prima oară când liniștea cetățenilor era amenințată; multă lume începea să se obișnuiască. Din această cauză, majoritatea oamenilor și-au văzut de treabă, ca și cum ar fi fost o seară ca oricare alta. Ciudat era și un alt aspect, observat de foarte mulți: deși, filtrat de nu se știe ce fel de indiscreții, presentimentul unor lucruri grave s-a insinuat ici-colo, nimeni nu sufla o vorbă. Pe un ton poate diferit de cel normal, cu înțelesuri ascunse, se purtau aceleași discuții ca în fiecare seară, oamenii își spuneau salut și la revedere fără alte comentarii, stabileau întâlniri pentru a doua zi, pe scurt, preferau să nu vorbească deschis despre ceea ce, într-un fel

sau altul, se petrecea în sufletul lor, ca și cum vorbind ar fi putut să rupă vraja, să trezească mâhnire, să atragă nenorocirile, așa cum pe navele de război era lege să nu se enunțe nici în glumă ipoteza unei torpilări sau a unor lovituri la bord.

Printre cei care ignorau îngrijorările de acest gen se număra, fără îndoială, maestrul Claudio Cottes, un om candid și cam obtuz, pentru care nu exista nimic altceva pe lume decât muzica. Român de origine (deși puțini știau acest lucru), se stabilise în Italia de foarte tânăr, în anii de aur ai începutului de secol, când precocitatea sa prodigioasă de virtuoz l-a făcut celebru în scurt timp. După ce s-a stins fanatismul inițial al publicului, a rămas același pianist minunat, poate mai mult delicat decât puternic, care periodic făcea turul marilor orașe europene cu cicluri de concerte, la invitația celor mai cunoscute filarmonici, până prin anii '40. Îi plăcea cel mai mult să-și amintească de succesele obținute, în repetate rânduri, în stagiunile de la Scala. După ce-a obținut cetățenia italiană, s-a căsătorit cu o milaneză și a ocupat cu multă probitate catedra de pian la cursul superior al Conservatorului. Se considera milanez, și trebuie admis că puțini, în acel cerc, știau să vorbească în dialect mai bine decât el.

Deși era la pensie – îi rămânea numai titlul onorific de președinte de comisie în unele sesiuni de examen la Conservator – Cottes continua să trăiască numai pentru muzică, nu frecventa decât muzicieni și iubitori de muzică, nu lipsea de la nici un concert și urmărea, cu un fel de timiditate neliniștită, afirmarea fiului său Arduino, compozitor la douăzeci și doi de ani, cu un talent promițător. S-o numim timiditate, pentru că Arduino era un băiat foarte închis, zgârcit în confidențe și manifestări, de o sensibilitate aproape exagerată. De când rămăsese văduv, bătrânul Cottes se simțea, într-un fel, dezarmat și încurcat în fața lui. Nu-l înțelegea. Nu știa ce viață ducea. Își dădea seama că sfaturile sale, inclusiv în materie de muzică, nimereau alături.

Cottes nu fusese niciodată un bărbat foarte frumos. Acum, la șaiszeci și șapte de ani, era un bătrân frumos, dintre cei pe care îi numim decorativi. Cu vârsta, se accentuase o vagă asemănare cu Beethoven; încântat de ea, poate fără să știe, își îngrijea cu dragoste părul alb, lung și vaporos, care alcătuia o coroană foarte „artistică”. Un Beethoven nu tragic, dimpotrivă, bonom, mereu zâmbitor, sociabil, dispus să vadă binele aproape peste tot; „aproape”, pentru că nu arareori, în materie de pianiști, strâmba din nas. Era singura lui slăbiciune și i se ierta ușor. „Ei, bine, maestre?”, îl întrebau

prietenii, în timpul pauzelor. „*Tutt ben per mi. Ma se ghe fuss staa el Beethoven*“², răspundea, sau: „*Perché? Lu l'ha minga senti? El s'è indormentaa?*“³. Și alte replici nevinovate de pe vremuri, chiar dacă interpretau Backhaus, Cortot sau Gieseking.

Bonomia aceasta firească – nu era deloc înăcrită că se vedea exclus, din cauza vârstei, din viața artistică activă – îl făcea simpatice tuturor și îi asigura, din partea conducerii de la Scala, un tratament plin de respect. În timpul stagiunii nu prea sunt pianiști, și prezența lui Cottès în sală constituia, în serile mai dificile, un nucleu mic și sigur de optimism. Pe aplauzele sale personale se putea conta de regulă, și exemplul unui concertist faimos era de presupus să le inducă multor recalitrânți moderația, celor nehotărâți – aprobarea, celor puțin entuziasmați – un consens mai evident. Aceasta fără a mai pune la socoteală apariția sa foarte a la Scala și trecutele sale merite de pianist. Numele lui figura pe lista secretă și scurtă a „abonaților perpetui neplătitori“. În dimineața fiecărei zile de „premieră“, plicul cu biletul pentru un fotoliu apărea negreșit în căsuța poștală de la poartă, în strada Passione, 7. Numai pentru premierele care se anunțau sărace în încasări fotoliile erau două, unul pentru el și celălalt pentru fiul lui. Arduino însă nu ținea la asta, prefera să se ducă singur, cu prietenii, asistând la repetițiile generale, unde nu e obligatoriu să te duci în ținută de gală.

Și la *Uciderea pruncilor* Cottès junior ascultase, cu o zi în urmă, ultima repetiție. A vorbit și cu tatăl său la micul dejun, în termeni foarte obscuri, cum îi era obiceiul. A făcut referiri la unele „alegeri interesante de timbru“, la o „polifonie foarte adâncă“, la unele „vocalize mai mult deductive decât inductive“ (cuvinte pronunțate cu o strâmbătură disprețuitoare) și altele asemenea. Tatăl ingenuu nu a reușit să priceapă dacă lucrarea era bună sau nu ori dacă fiului îi plăcuse sau nu. N-a mai insistat să afle. Se obișnuise cu jargonul lor misterios, dar și de data aceasta a rămas timid, fără a-l pătrunde.

Acum era singur acasă. Menajera, plătită cu ora, plecase. Arduino lua prânzul în oraș și pianul, ce binecuvântare, era mut. „Binecuvântarea“ se afla, fără îndoială, în sufletul bătrânului concertist, niciodată n-ar fi avut curajul să mărturisească. Când fiul lui compunea, Claudio Cottès intra într-o stare de extraordinară agitație sufletească. Din acordurile aparent inexplicabile, se aștepta dintr-o clipă în alta, cu o speranță aproape viscerală, să iasă în cele din urmă ceva asemănător cu muzica. Înțelegea că era

slăbiciunea unui om depășit, că nu se mai putea merge pe vechile cărări. Își spunea că tocmai plăcutul trebuia evitat, fiind un semn al impotenței, al decrepitudinii, al unei nostalgii nesănătoase. Știa că noua artă trebuia mai ales să-i facă să sufere pe ascultători, în aceasta consta, după cum se spunea, vitalitatea ei. Dar era prea mult pentru el. În încăperea alăturată, ascultând, își frângea uneori degetele atât de tare, încât îi trosneau, ca și cum această sforțare l-ar fi ajutat pe fiul lui „să se elibereze“. Fiul însă nu se lăsa eliberat; notele, chinându-se, se încurcau tot mai mult, acordurile se umpleau de sunete tot mai ostile, totul rămânea suspendat sau se prăvălea brusc, cu o îndărătnicie neînțeleasă. Domnul să-l binecuvânteze. Dezamăgite, mâinile tatălui se desfăceau, tremurând ușor încercau să aprindă o țigară.

Cottes era singur, se simțea bine, un aer călduț pătrundea prin ferestrele deschise. Era opt și jumătate, și soarele mai strălucea. În timp ce se îmbrăca, a sunat telefonul.

— E acasă maestrul Cottes? a întrebat o voce necunoscută.

— Da, eu sunt, răspunse.

— Sunteți maestrul Arduino Cottes?

— Nu, eu sunt Claudio, tatăl.

Comunicarea a fost întreruptă. S-a întors în dormitor, iar telefonul a sunat din nou.

— Arduino e sau nu acasă? a întrebat aceeași voce, pe un ton aproape grosolan.

— *No, el gh'e no*⁴, a răspuns tatăl, încercând să fie la nivelul interlocutorului.

— Cu atât mai rău pentru el, a spus celălalt și a întrerupt legătura.

Ce maniere, și-a spus în sinea lui Cottes, cine putea fi? Ce soi de prieteni frecventa acum Arduino? Și ce putea oare să însemne „cu atât mai rău pentru el“? Telefonul i-a provocat o stare de iritare, care, din fericire, a durat doar câteva clipe.

În oglinda dulapului, bătrânul artist se tot uita la propriul frac de modă veche, larg, ca un sac, potrivit vârstei și, în același timp, foarte *bohémien*. Inspirat, se pare, de exemplul legendarului Joachim, Cottes avea cochetăria, prin care se detașa de conformismul plat, de a-și pune vesta neagră. Precum ospătarii, chiar așa, dar cine pe lumea asta, fie el și orb, ar fi putut să-l ia pe el, Claudio Cottes, drept ospătar? Deși îi era cald, a îmbrăcat un pardesiu subțire, ca să

evite curiozitatea indiscretă a trecătorilor, și, după ce a luat un binoclu mic, a ieșit din casă, simțindu-se aproape fericit.

Era o seară splendidă de început de vară, când până și Milano reușește să interpreteze rolul unui oraș romantic cu străzi liniștite și aproape pustii, cu parfumul teilor ce se revarsă din parcuri și o semilună în înaltul cerului. Bucurându-se anticipat de minunata seară, de întâlnirea cu prietenii, de discuții, de vederea femeilor frumoase și de șampania oferită la recepția anunțată după spectacol în foaierea teatrului, Cottes a luat-o pe strada Conservatorului. Lungea astfel drumul, dar evita imaginea, ingrată pentru el, a canalelor acoperite.

Pe drum a dat de un spectacol curios. Un tinerel cu părul lung și creț cânta pe trotuar o romanță napolitană, ținând un microfon la câțiva centimetri de gură. Un fir pleca din microfon spre o cutie cu acumulator, o stație de amplificare cu difuzor, din care vocea ieșea insolentă, răsunând între case. Era în cântecul acela un fel de izbucnire sălbatică, o furie și, deși bine știutele cuvinte erau de dragoste, ai fi spus că tânărul voia să fie amenințător. Pe lângă el, șapte-opt puști cu un aer zăpăcit, și cam atât. Ferestrele, de-o parte și de alta a străzii, erau închise, iar obloanele trase, refuzând parcă să asculte. Să fi fost oare goale toate apartamentele? Sau chiriașii se închiseseră înăuntru, simulând absența, temându-se de ceva? La apropierea lui Claudio Cottes, cântărețul, fără a se mișca, a mărit intensitatea vocii, încât difuzorul a început să vibreze; era o invitație peremptorie ca să pună bani în farfurioara de pe cutie. Dar maestrul, cu sufletul tulburat, fără să știe de ce, a mers mai departe, grăbind pasul. Și preț de câțiva metri a simțit țintuirea apăsătoare a privirii răzbunătoare.

„Mojic și câine!“, s-a burzului în sinea lui maestrul la cântărețul hoinar. Lipsa de frumusețe a manifestării îi stricase buna dispoziție, nici el nu știa de ce. Și mai supărătoare a fost, când se afla în apropiere de San Basbila, scurta întâlnire cu Bombassei, un tânăr foarte de treabă, care îi fusese elev la Conservator și acum era ziarist.

— La Scala, maestre? l-a întrebat, zărind prin răscoiala pardesiului cravata albă.

— Vrei să insinuezi, obraznicule, că la vârsta mea ar fi timpul...? îl întreabă ingenuu, vrând să-i smulgă un compliment.

— Știți la fel de bine și dumneavoastră, a spus celălalt, că Scala n-ar fi Scala fără prezența maestrului Cottes. Dar Arduino? Cum de n-a venit și el?

— Arduino a văzut deja repetiția generală. În seara asta avea altceva de făcut.

— Am înțeles, a răspuns Bombassei cu un zâmbet ștrengăresc de complicitate. Astă-seară... A preferat să rămână acasă...

— De ce spui asta? întrebă Cottes, intuind aluzia.

— Sunt prea mulți prieteni pe-afară în seara asta, și tânărul a dat din cap arătând spre oamenii ce treceau... De altfel, în locul lui, aş face același lucru... Scuzați-mă, maestre, mi-a venit tramvaiul... Distracție plăcută!

Bătrânul a rămas în loc nedumerit, neliniștit, fără a pricepe. I-a privit pe oameni și n-a reușit să vadă nimic ciudat, poate erau mai puțini ca de obicei și, puțini cum erau, păreau mai șterși și, într-un fel, neliniștiți. Și, deși discursul lui Bombassei continua să rămână o enigmă, frânturi de amintiri confuze îi reveneau în minte, fraze spuse pe jumătate de fiul lui despre unii colegi apăruiți în ultimul timp, anumite obligații pe care le avea seara și despre care Arduino nu i-a vorbit prea mult, ocolind întrebările sale cu tot soiul de pretexte. Să fi intrat fiul lui în vreo încurcătură? Și avea ceva special seara aceasta? Cine erau acei „prea mulți prieteni de pe-afară“?

În timp ce rumega toate problemele acestea, a ajuns în piața Scalei. Într-o clipită, gândurile neplăcute au dispărut la vederea tămăduitoare a freamătului de la intrarea teatrului, a doamnelor ce se grăbeau cu o unduire nerăbdătoare a trenelor și voalurilor, a mulțimii care privea, a automobilelor superbe înșiruite, ale căror ferestre lăsau să se vadă bijuterii, plastroane albe, umeri dezgoliți. Și, pe când stătea să înceapă o noapte amenințătoare, poate tragică, Scala, impasibilă, își etala splendoarea vremilor trecute. Niciodată, în ultimele stagiuni, nu se mai văzuse o armonizare atât de bogată și fericită de oameni, stări sufletești și lucruri. Aceeași neliniște care se revărsa prin oraș făcea să crească agitația. Celor inițiați li se părea că o întreagă lume strălucitoare și unică se refugiase în prea iubita lor citadelă, precum nibelungii în palatul regal la sosirea lui Attila, pentru a petrece o ultimă și nebunească noapte de glorie. În realitate, puțini erau la curent. Majoritatea, dimpotrivă, au avut impresia, atât de dulce era blândețea serii, că o perioadă tulbure s-a dus cu ultima urmă a iernii și că se apropia o vară senină și lungă.

Prins în vârtoarea mulțimii, imediat, aproape fără să-și dea seama, Claudio Cottes s-a trezit în stal în plină strălucire a luminilor. Era nouă fără zece și teatrul gemea de lume. Cottes s-a uitat în jurul lui, extaziat ca un copil. Trecuseră ceva ani, dar prima senzație, ori de câte ori intra în sală, era

la fel de pură și vie ca în fața marilor spectacole ale naturii. Mulți alții, cu care schimba câte un salut fugar, simțeau același lucru, o știa foarte bine. Din acest fapt se năștea o fraternitate, un fel de masonerie nevinovată, care străinilor, ce nu făceau parte din ea, trebuia să li se pară oarecum ridicolă.

Cine lipsea? Privirile experte ale lui Cottes au cercetat, sector după sector, marele public, găsindu-i pe toți la locurile lor. Alături de el se afla celebrul pediatru Ferro, care ar fi lăsat să moară de crup mii de copii, numai să nu piardă o „premieră“ (gândul i-a sugerat lui Cottes un amuzant joc de cuvinte, cu trimitere la Irod și la pruncii din Galileea, pe care s-a hotărât să-l folosească mai târziu). În dreapta lui, perechea pe care el o definise drept „rudele sărace“, soț și soție, bătrâni, cu haine de seară, dar uzate și întotdeauna aceleași, care nu lipseau de la nici o „premieră“, aplaudau cu aceeași dăruire, nu vorbeau cu nimeni, nu salutau pe nimeni, nu schimbau nici un cuvânt unul cu celălalt; toți îi considerau *claqueurs* de lux, așezați în partea cea mai aristocratică a stalului pentru a da semnalul aplauzelor. Ceva mai încolo, excelentul profesor Schiassi, economist, faimos pentru că l-a urmat ani și ani pe Toscanini, oriunde s-ar fi dus să dea concerte; și cum atunci nu prea avea bani, călătorea cu bicicleta, dormea în parcuri și mânca din proviziile aduse în rucsac. Rudele și prietenii îl credeau un pic nebun, dar îl iubeau. A venit și inginerul Beccian, specialist în hidraulică, bogat, poate miliardar, meloman umil și nefericit, căruia de o lună încoace, fiind numit consilier la Società del Quartetto (pentru care a suferit zeci de ani ca un îndrăgostit și a făcut eforturi diplomatice de necrezut), i s-a urcat la cap așa, deodată, acasă și la firmă, atâta înfumurare încât a devenit insuportabil. Îi toca mărunț pe Purcell și D’Indy cu judecățile sale, el, care mai înainte n-ar fi îndrăznit să-i spună un cuvânt nici ultimului dintre contrabași. În sală, cu soțul ei minuscul, se afla și preafrumoasa Maddi Canestrini, fostă vânzătoare, care la fiecare nouă operă se lăsa îndoctrinată după-amiaza de un profesor de istorie a muzicii pentru a nu face gafe. Celebrul ei sân nu fusese niciodată admirat astfel, în toată splendoarea sa, și cu adevărat strălucea în mulțime, a spus cineva, ca farul de la Capul Bunei Speranțe. Iat-o și pe principesa Wurz-Montague, cu nasul ei mare de pasăre, venită special din Egipt, împreună cu cele patru fiice. În loja cea mai apropiată de avanscenă străluceau ochii avizi ai bărbosului conte Noce, prezent numai la operele ce promiteau apariția balerinelor. După cum își aminteau toți, într-o astfel de circumstanță nu obosea să-și exprime

satisfacția cu invariabila formulă: „Ah, ce corp! Ce pulpe!“ Într-o lojă din primul rând se afla întregul trib Salcetti, veche familie milaneză care se lăuda că nu a pierdut nici o premieră la Scala, din 1837. În rândul patru, aproape sus pe avanscenă, sărmanele marchize Marizzoni, mama, mătușa și fiica necăsătorită, care trăgeau cu ochiul, pline de amărăciune, la somptuoasa lojă 14 din rândul al doilea, feuda lor, pe care a trebuit s-o părăsească în acest an, fiind strâmtorate. Mulțumindu-se cu o optime de abonament pe care să-l consume acolo sus la galerie, se țineau țepene ca niște pupeze, încercând să treacă neobservate. În tot acest răstimp, supravegheat de un aghiotant în uniformă, un prinț indian rotunjour, nu prea bine identificat, era pe punctul să adoarmă, iar egreta turbanului se mișca după cum respira, sus-jos, ivindu-se deasupra lojei. Nu prea departe, îmbrăcată cu o uluitoare rochie de un roșu aprins, decoltată în față până la talie, cu brațele dezgolite și un cordon negru răsucit, stătea în picioare pentru a fi admirată o femeie impresionantă, cam la treizeci de ani, o actriță de la Hollywood, se spunea, dar în privința numelui ei părerile erau împărțite. Lângă ea stătea nemișcat un băiețel nespus de frumos și teribil de palid, ce părea că trebuie să moară dintr-o clipă într-alta. Cât despre cele două grupuri rivale de nobili și burghezi bogați, au renunțat amândouă la elegantul obicei de a lăsa lojele goale. „Domnișorii“ cei mai înzestrați ai Lombardiei se strânseseră chiorchine, cu fețele lor bronzate, cu cămășile și fracurile de firmă. Succesul excepțional al serii era confirmat, în ciuda obișnuinței, de prezența unui mare număr de femei frumoase cu decolteuri foarte promițătoare. Cottes și-a propus să repete în timpul intervalului un joc pe care obișnuia să și-l îngăduie în tinerețe, să admire adâncimea unei astfel de perspective de sus în jos. Și în sufletul lui a ales drept punct de observație loja din rândul patru, unde străluceau imensele smaralde ale Flaviei Sol, foarte bună contraltă și prietenă.

În această frivolă strălucire, o singură lojă făcea notă discordantă, asemenea unui ochi tenebros înfipt în mijlocul unei mări de flori. Se afla în rândul al treilea și era ocupată – doi așezați pe laturi și al treilea în picioare – de trei domni între treizeci și patruzeci de ani, în haine negre la două rânduri de nasturi, cravate negre, fețe întunecate și slabe. Nemișcați, atonici, străini față de tot ce se întâmpla în jurul lor, își întorceau cu încăpățănare privirile spre cortină, ca și cum ar fi fost singurul lucru demn de interes. Păreau nu niște spectatori care au venit să se bucure, ci niște judecători ai unui tribunal sinistru care, după ce dăduseră sentința, așteptau execuția, și așteptând preferau să nu-i mai privească

pe condamnați, nu din milă, ci din cauza repulsiei. Mai mulți spectatori s-au abținut să-i privească, din neplăcere. Cine erau? Cum de-și permiteau să întristeze Scala cu aspectul lor funebru? Era o sfidare? În ce scop? Și maestrul Cottes, de cum i-a observat, a rămas nedumerit. O nefericită nepotrivire. Și a avut o neînțeleasă senzație de teamă, încât n-a mai îndrăznit să îndrepte spre ei binoclul. În acest răstimp, luminile s-au stins. Se deslușeau în întuneric reverberația luminoasă ce venea dinspre orchestră și figura uscată a lui Mar Nieberl, dirijorul, specialist în muzica modernă.

Dacă în seara aceea se aflau în sală oameni temători și neliniștiți, cu siguranță că muzica lui Grossgemüth, freneziile Tetrarhului, intervențiile impetuoase și aproape neîntrerupte ale corului cocoțat ca un stol de corbi pe un fel de prăpastie conică (invectivele sale se prăvăleau în cascade peste public, făcându-l adeseori să tresalte), scenele halucinante nu erau făcute să-i liniștească. Da, avea multă energie, dar cu ce preț. Instrumentele, instrumentiștii, corul, cântăreții, corpul de balet (care se afla mai tot timpul pe scenă, pentru minuțioase explicitări mimice, pe când protagoniștii se mișcau arareori), dirijorul și chiar spectatorii erau supuși efortului maxim care li se putea pretinde. La încheierea primei părți, aplauzele au explodat, nu neapărat în semn de aprobare, cât din obișnuita nevoie fizică de a te elibera de tensiune. Superba sală vibra toată. La a treia chemare la rampă, printre interpreți a apărut și silueta dominatoare a lui Grossgemüth, care răspundea cu zâmbete scurte și aproape chinuite, aplecându-și ritmic capul. Claudio Cottes și-a amintit de cei trei domni lugubri și, continuând să bată din palme, și-a ridicat privirea ca să-i vadă. Erau tot acolo, nemișcați și inerți ca mai înainte, nu se clintiseră un milimetru, nu aplaudau, nu vorbeau, nu păreau deloc vii. Cine erau manechinii? Au rămas în aceeași poziție și atunci când cea mai mare parte dintre oameni s-au revărsat în foaier.

În timpul primului interval, zvonurile că afară, în oraș, se pregătea un fel de revoluție și-au făcut drum până la public. Și au înaintat în surdină, puțin câte puțin, din cauza reticenței instinctive a oamenilor. Nu au reușit să domine discuțiile aprinse despre opera lui Grossgemüth, la care bătrânul Cottes a luat parte, fără a emite judecăți, făcând comentarii hazlii în dialectul milanez. În sfârșit, a bătut gongul care a anunțat terminarea antractului. Luând-o pe scara dinspre muzeul teatrului, Cottes s-a trezit alături de un cunoscut al cărui nume nu și-l amintea și care, observându-l, i-a zâmbit viclean.

— Mă bucur, dragă maestre, a spus, sunt chiar mulțumit să vă văd, doream de fapt să vă spun ceva... Vorbea rar, cu o pronunție foarte afectată, în timp ce coborau. Se produse o învălmășeală, și pentru o clipă se despărțiră. V-am regăsit, a reluat discuția cunoscutul, după care s-a apropiat de el, unde ați dispărut? O clipă am crezut că ați intrat în pământ... Ca Don Giovanni!

I s-a părut că a făcut o asociere foarte plină de haz, pentru că a început să râdă, de nu se mai oprea. Era un domn spălăcit, o apariție nedefinită, un intelectual de familie scăpătată, s-ar fi spus după smokingul cu linie demodată, după cămașa șifonată și de o culoare dubioasă, după unghiile murdare. Încurcat, bătrânul Cottes aștepta. Ajunseseră aproape în capul scărilor.

— Ei bine, a reluat circumspect cunoscutul întâlnit cine știe pe unde, dumneavoastră trebuie să îmi promiteți că veți aprecia ceea ce vă voi spune drept o comunicare confidențială... Confidențială, sunt explicit? Să nu vă imaginați însă lucruri care nu există... Să nu vă treacă prin minte să mă considerați... cum să spun... să mă considerați un reprezentant oficial... un purtător de cuvânt, parcă acesta este termenul care se folosește azi, nu-i așa?

— Da, da, a confirmat Cottes, simțind cum îi revine acea stare de neplăcere trăită și în timpul întâlnirii cu Bombassei, acum însă și mai puternică, da... Dar vă asigur că nu înțeleg nimic...

A bătut a doua oară gongul.

Erau pe holul din stânga stalului, lângă treptele care duceau la fotolii.

Aici ciudatul domn s-a oprit.

— Acum trebuie să vă las, a spus. Eu nu am loc în stal... Totuși... e de-ajuns să vă spun atât: fiul dumneavoastră, muzicianul... ar fi mai bine poate... să fie puțin mai prudent, asta e... nu mai este un puști, nu-i așa, maestre?... Dar intrați... intrați în stal, că au stins luminile... și eu am vorbit prea mult.

A râs, a înclinat capul, fără a întinde mâna, și a plecat vioi, aproape alergând, pe covorul roșu din holul pustiu.

Bătrânul Cottes a intrat mecanic în sala cufundată deja în întuneric, s-a scuzat, furișându-se la locul lui. Era tulburat. Ce punea la cale nebunul de Arduino? Părea că tot orașul știe, pe când el, tatăl, nu reușea nici măcar să-și imagineze. Și cine era domnul acesta misterios? Unde i-a fost prezentat? Încerca, fără succes, să-și amintească împrejurarea în care îl cunoscuse. Se gândi că trebuia să excludă lumea muzicală. Atunci unde? Poate în străinătate? Într-un hotel, în timpul

vreunei călătorii? Nu, nu reușea deloc să-și amintească. Pe scenă înainta cu unduiri de șarpe provocatoarea Martha Witt, închipuind goliciuni barbare, întrupând Teama, sau ceva asemănător, ce intra în palatul Tetrarhului.

Cu voia lui Dumnezeu, s-a ajuns și la al doilea antract. De cum s-au aprins luminile, bătrânul Cottes s-a uitat în jur, nerăbdător să-l vadă pe domnul de mai înainte. L-ar fi interpelat, l-ar fi rugat să-i explice, o motivare nu-i putea fi refuzată. Dar bărbatul nu se arăta. În cele din urmă, privirea i-a fost atrasă spre loja celor trei tipi tenebroși. Nu mai erau trei, venise un al patrulea, care stătea puțin mai în spatele lor, îmbrăcat în smoking, dar jalnic și el. Un smoking cu o linie demodată (acum Cottes n-a ezitat să se uite cu binoclul), o cămașă șifonată și de o culoare dubioasă. Spre deosebire de ceilalți trei, noul-venit râdea cu viclenie. Un fior l-a trecut pe maestrul Cottes.

S-a întors spre profesorul Ferro, ca înecatul care se prinde de primul sprijin ce i se oferă:

— Scuzați-mă, domnule profesor, l-a întrebat grăbit, puteți să-mi spuneți cine sunt tipii aceia urâți din loja de acolo, din al treilea rând, imediat la stânga doamnei îmbrăcate în violet?

— Negromanții ăia? a întrebat râzând pediatriul. E Statul Major! Statul Major aproape în totalitate!

— Statul Major, care Stat Major?

Ferro părea să se amuze:

— E bine, maestre, că dumneavoastră sunteți tot cu capul în nori. Ferice de dumneavoastră.

— Care Stat Major? a insistat Cottes, nerăbdător.

— Al *Morzi*-lor, pentru Dumnezeu!

— Al *Morzi*-lor, a repetat bătrânul, cuprins de gânduri și mai negre.

Morzi-i, un nume teribil. Cottes nu era nici pro, nici contra, nu se pricepea, nu voise niciodată să le acorde atenție, știa doar că erau periculoși, că era mai bine să nu-i provoci. Nefericitul de Arduino li se împotrivește, și-a atras dușmănia lor. Nu putea exista altă explicație. De politică, de intrigi se ocupa așadar băiatul lui fără minte, în loc să pună puțin bun-simț în muzica lui. Era un tată indulgent, da, discret, înțelegător cât cuprinde, dar a doua zi avea să-i spună vreo două. Să riște să se distrugă pentru o exaltare idioată! A renunțat la ideea de a-l interpela pe domnul cu care discutase. Înțelegea că era inutil, dacă nu chiar dăunător. *Morzi*-i nu știau de glumă. Bine că au avut bunăvoința să-i atragă atenția. S-a uitat în spate. Avea senzația că toată sala îl fixa,

dezaprobându-l. Urâți tipi, *Morzi-i*. Și puternici. Alunecoși. De ce să-i provoci?

Și-a revenit cu greu.

— Maestre, nu vă simțiți bine? îl întreba profesorul Ferro.

— Cum?... De ce? a răspuns, revenindu-și treptat.

— Am văzut că v-ați făcut palid... Se mai întâmplă uneori, pe căldura asta... Mă scuzați...

El i-a răspuns:

— Dimpotrivă... Vă mulțumesc... M-am simțit brusc obosit... Deh, *sont vecc!*⁵

S-a ridicat, îndreptându-se spre ieșire. Și așa cum dimineața prima rază de soare alungă coșmarul care o întreagă noapte l-a obsedat pe om, tot așa, în foaier, spectacolul acelor oameni bogați, plini de sănătate, eleganți, parfumați și vii l-a smuls pe bătrânul artist din întunericul în care revelația îl îngropase. Hotărât să iasă din acea stare, s-a apropiat de un grup de critici care discutau.

— În orice caz, spunea unul din ei, corurile sunt bune, nu puteți nega.

— Corul se potrivește cu muzica, a mai spus altul, precum capul de bătrân în pictură. Se obține ușor efectul, dar în efect nu trebuie să te încrezi niciodată prea mult.

— Bine, a spus un alt coleg, cunoscut pentru candoarea sa. Dar dacă treaba merge așa?... Muzica de azi nu caută efecte, nu este instinctivă, nu poate fi fredonată, nu este ușoară, nu este vulgară, foarte bine. Dar îmi puteți spune ce mai rămâne din ea?

Cottes s-a gândit la muzica fiului său.

A fost un mare succes. E greu de crezut că în toată Scala a fost cineva căruia muzica *Uciderii* să-i fi plăcut cu adevărat. Dar cei mai mulți voiau să fie la înălțimea situației, să figureze în avangardă. Astfel s-a născut un soi de întrecere; fiecare voia să-i depășească pe ceilalți. Și apoi, când stai la pândă ca să găsești cu orice preț în muzică orice frumusețe posibilă, orice geniu inventiv, orice semnificație ascunsă, atunci autosugestia lucrează fără limite. Și, de fapt, s-a distrat cineva vreodată la operele moderne? Se știa din capul locului că noii șefi de școală nu vor să distreze spectatorii. Ar fi ridicol să li se pretindă așa ceva. Pentru cei care voiau să se distreze nu existau varieté-ul și luna-park-urile? Exasperarea nervoasă la care te ducea orchestra lui Grossgemüth, vocile mereu tensionate până la cel mai înalt registru și, mai ales, corul biciuitor nu erau rele deloc. Fie și

în mod brutal, publicul a fost emoționat într-un fel, cum s-ar putea nega asta? Frenezia care se acumula în spectatori și îi constrângea, de îndată ce se făcea liniște, să aplaude, să strige bravo, să se agite nu era totuși un dram de efect pentru muzician?

Adevăratul entuziasm s-a datorat însă ultimei scene, lungi și insistente, a „oratoriului“, când soldații lui Irod au năvălit în Bethleem în căutarea copiilor, și mamele îi apărau în pragul caselor până când soldații le-au copleșit, și atunci cerul s-a întunecat, un acord înalt de trâmbițe, din spatele scenei, a anunțat salvarea Domnului. Trebuie spus că scenograful, costumierul și, mai ales, Johan Monclar, autorul coregrafiei și inspiratorul întregii mișcări scenice, au reușit să evite eventualele interpretări îndoielnice: scandalul care aproape că izbucnise la Paris i-a pus în gardă. Drept urmare, Irod nu semăna cu Hitler, dar avea o înfățișare vădit nordică, amintind mai mult de Siegfried decât de stăpânul Galileii. Și soldații lui, mai ales din cauza formei coifului, nu îngăduiau nici un echivoc. „*Ma sta chi*“, a spus Cottes, „*l'è minga la reggia d'Erode. Che doveven scriv su Oberkommandantur!*“⁶

Scenele au părut foarte frumoase. De un efect irezistibil, cum s-a spus, a fost ultimul dans tragic al masacratorilor și al mamelor, în timp ce, de pe stâncă, corul fremăta. Machiajul, ca să-l numim astfel, al lui Monclar (nu foarte nou, de altfel) a fost de o mare simplitate. Soldații erau cu toții negri, până și fața; mamele erau în întregime albe, copiii erau niște păpuși sculptate (după schița sculptorului Ballarin, după cum scria în program), lăcuite cu roșu-aprins și, din cauza strălucirii lor, emoționante. Compunerea și descompunerea celor trei elemente: alb, negru și roșu, pe fundalul violet al ținutului, prăbușindu-se într-un ritm tot mai greoi, au fost întrerupte de mai multe ori de aplauze. „Uită-te la Grossgemüth, cum mai radiază“, a exclamat o doamnă din spatele lui Cottes când autorul a urcat pe scenă.

— Ce forță! replică el. „*El gha on capron ch' el par on specc!*“⁷

Celebrul compozitor era într-adevăr chel (sau ras) ca un ou.

Loja *Morzi*-lor din rândul al treilea era goală.

Cu această stare de mulțumire, pe când cea mai mare parte a publicului se ducea acasă, „crema“ s-a îndreptat rapid spre foaier, la recepție. În colțurile sălii strălucitoare fuseseră aranjate vase somptuoase cu hortensii albe și roz, care mai devreme, pe timpul pauzelor, nu fuseseră acolo. Lângă cele două uși îi întâmpinau pe oaspeți, de-o parte, directorul

artistic, maestrul Rossi-Dani, și de cealaltă parte administratorul, domnul Hirsch, cu urâta, dar politicoasa lui soție. Ceva mai în spatele lor, pentru că dorea să-și facă simțită prezența, dar în același timp nu voia să afișeze o autoritate care nu i se cuvenea de drept, doamna Portalacqua, numită cel mai adesea „*donna Clara*“, stătea de vorbă cu venerabilul maestru Corallo. Secretara și brațul drept, cu mulți ani în urmă, a maestrului Tarra, pe atunci director artistic, Portalacqua, rămasă văduvă la mai puțin de treizeci de ani, venită dintr-o familie bogată, înrudită cu elita burgheziei industriale din Milano, reușise să se facă indispensabilă și după ce Tarra dispăruse. Avea, desigur, dușmani care o defineau drept intrigantă, dar care erau dispuși să-i aducă omagii când o întâlneau. Deși, probabil, nu exista nici un motiv, era foarte temută. Directorii care se perindaseră și administratorii intuiseră imediat avantajul de a-i păstra locul. Se sfătuiau cu ea când pregăteau distribuția, o consultau când alegeau interpreții, iar când apăreau neînțelegeri cu autoritățile sau cu artiștii, tot ea era chemată să le rezolve; și în această privință era foarte pricepută. De altfel, pentru a salva aparențele, de ani și ani, *donna Clara* era consultantul Administrației autonome, un scaun pe viață pe care nimeni nu s-a gândit să-l sape. Un singur administrator, produs al fascismului, comandantul Mancuso, om cu stofă, dar lipsit de știința mersului prin viață, încercase s-o înlăture, însă după trei luni fusese înlocuit, nu se știe cum.

Donna Clara era o femeie urâtică, mărunță, slabă, o apariție insignifiantă, neglijent îmbrăcată. O fractură a femurului suferită în tinerețe, la o căzătură de pe cal, o lăsase puțin șchioapă (de unde și porecla de „diavolița șchioapă“ care circula în clanul adversarilor). După câteva minute te surprindea totuși inteligența ce-i lumina chipul. Deși poate părea ciudat, nu puțini se îndrăgostiseră de ea. Acum, la peste șaiszeci de ani, inclusiv din cauza prestigiului pe care i-l dădea vârsta, își vedea puterea afirmată mai mult ca niciodată. În realitate, administratorul și directorul erau un fel de funcționari ce i se subordonau, dar știa să-i manevreze cu mult tact, încât nu-și dădeau seama, ba chiar se amăgeau că în teatru erau aproape niște dictatori.

Lumea intra în valuri. Oameni faimoși și respectați, fluvii de sânge albastru, toalete abia sosite de la Paris, bijuterii celebre, buze, umeri și sâni la care nici privirile cele mai cumpătate nu renunțau. Împreună cu ei intra însă și ceea ce până atunci trecuse fulgerător prin mulțime, ecou îndepărtat și de necrezut, fără a o fi rănit; intra teama. Zvonurile diferite și deformate sfârșiseră prin a se încrucișa

și confirma reciproc, până prinseseră. Pe la colțuri se șoptea, se făceau confidențe la ureche, câte un râs sceptic, exclamații uimite ale celor care transformau totul în haz. În acest răstimp, urmat de interpreți, a apărut în sală Grossgemüth. S-au făcut prezentările în franceză, într-un mod destul de complicat. Apoi muzicianul, cu indiferența de circumstanță, a fost condus spre bufet. Alături de el se afla *donna* Clara.

Cunoștințele de limbi străine, cum se întâmplă în astfel de cazuri, au fost puse la grea încercare.

— *Un chef-d'œuvre, véritablement, un vrai chef-d'œuvre!*⁸ nu înceta să repete domnul Hirsch, administratorul, napoletan, în ciuda numelui, și părea că nu mai știe să spună altceva.

Grossgemüth, deși stabilit de decenii în țara Delfinului, nu se arăta prea dezinvolt. Accentul său gutural făcea și mai dificilă comunicarea. La rândul său, dirijorul, maestrul Nieberl, neamț, știa puțină franceză. A fost nevoie de timp pentru ca discuțiile să intre pe făgașul obișnuit. Singura consolare pentru cei mai galanți: surpriza făcută de Martha Witt, balerina din Bremen, care vorbea binișor italiană, chiar cu un curios accent bolognez.

În timp ce chelnerii se strecurau prin mulțime cu tăvile cu șampanie și pateuri, grupurile s-au format.

Grossgemüth vorbea încet cu secretara despre niște lucruri, pe cât se părea, foarte importante.

— *Je parie d'avoir aperçu Lenotre, îi spunea. êtes-vous bien sûre qu'il n'y soit pas?*⁹

Lenotre era criticul muzical de la *Le Monde* care îl desființase la „premiera“ de la Paris. Dacă ar fi fost prezent în seara aceasta, pentru Grossgemüth ar fi însemnat o formidabilă revanșă. Dar *monsieur* Lenotre nu venise.

— *À quelle heure pourra-t-on lire le Corriere della Sera?* a întrebat-o șeful de școală, cu o nerușinare proprie celor mari, pe *donna* Clara. *C'est le journal qui a le plus d'autorité en Italie, n'est-ce pas, Madame?*¹⁰

— *Au moins on le dit,* a răspuns zâmbind *donna* Clara. *Mais jusqu'à demain matin...*¹¹

— *On le fait pendant la nuit, n'est-ce pas, Madame?*¹²

— *Oui, il paraît le matin. Mais je crois vous donner la certitude que ce sera une espèce de panégyrique. On m'a dit que le critique, le maître Frati, avait l'air rudement bouleversé.*¹³

— *Oh, bien, ça serait trop, je pense.*

A căutat un compliment.

— *Madame, cette soirée a la grandeur et le bonheur aussi, de certains rêves... Et, à propos, je me rappelle un autre journal... le Messaro, si je ne me trompe pas...*¹⁴

— *Le Messaro?*

Donna Clara nu înțelegea.

— *Peut-être le Messaggero?*¹⁵ a sugerat domnul Hirsch.

— *Oui, oui, le Messaggero je voulais dire...*¹⁶

— *Mais c'est à Rome, le Messaggero!*¹⁷

— *Il a envoyé tout de même son critique*, a spus un bărbat pe care, din păcate, nu-l cunoștea nimeni, pe un ton triumfător; și a adăugat o frază rămasă celebră și a cărei frumusețe se pare că doar Grossgemüth nu a prins-o: *Maintenant il est derrière à téléphoner son reportage*¹⁸.

— *Ah, merci bien. J'aurais l'envie de le voir, demain, ce Messaggero*, a spus Grossgemüth făcând o plecăciune în fața secretarei, și a explicat: *Après tout c'est un journal de Rome, vous comprenez?*¹⁹

În acest moment a apărut directorul artistic, care i-a oferit lui Grossgemüth, în numele Societății culturale autonome a Scalei, o medalie de aur pe care erau gravate data și titlul operei, într-un etui de mătase albastră. Au urmat obișnuitele proteste ale sărbătoritului, mulțumirile, pentru câteva clipe gigantul muzician a părut chiar emoționat. Apoi etuiul i-a fost pasat secretarei, care l-a deschis pentru a admira medalia, i-a zâmbit extaziată maestrului:

— *Épatant! Mais ça, je m'y connais, c'est du vermeil!*²⁰

Masa invitaților era interesată de altceva. O altă ucidere, dar nu cea a pruncilor, îi îngrijora. Faptul că era prevăzută o acțiune a *Morzi*-lor nu mai reprezenta un secret pentru cei bine informați, puțini la număr. Tot circulând, zvonul ajunsese și la cei care de obicei trăiau pe altă lume, precum maestrul Claudio Cottes. Dar, în fond, nu mulți îl credeau. „Și luna asta poliția a fost întărită. Sunt mai bine de douăzeci de mii de agenți numai în oraș. Și mai sunt carabinierii... Mai e și armata...” Așa se zvonea. „Armata! Dar cine ne garantează ce va face plutonul la momentul potrivit? Dacă s-ar da ordin să deschidă focul, ar trage? Am vorbit mai zilele trecute cu generalul De Matteis. El spunea că poate răspunde de moralul plutonului... Desigur, armele nu sunt potrivite...” „Potrivite pentru ce?” „Potrivite pentru operațiunile de păstrare a ordinii publice... Ar fi nevoie de mai multe bombe lacrimogene... Și mai spunea că în asemenea cazuri nimic nu-i mai bun decât cavaleria... Dar unde se află acum cavaleria?... Aproape inofensivă, cu un efect nemaipomenit...” „Ascultă, dragule, n-ar fi mai bine să

mergem acasă?“ „De ce acasă? Crezi că acasă vom fi mai în siguranță?“ „Vă rog, doamnă, să nu exagerăm. Înainte de toate, trebuie să vedem dacă are să se întâmple... Și dacă are să se întâmple, are să se întâmple mâine, poimâine... Nu s-a mai văzut revoluție care să izbucnească în timpul nopții... Cu casele încuiate... Străzile pustii... Pentru forțele de ordine publică ar fi floare la ureche...“ „Revoluție? Dumnezeule, ai auzit, Beppe? Domnul acela a spus că e revoluție... Beppe, spune, ce-o să facem? Vorbește, Beppe, trezește-te... Stai acolo ca o mumie!“ „Ați observat? La actul al treilea nu mai era nimeni în loja *Morzi*-lor.“ „Dar nici în cea a Chesturii și a Prefecturii, dragul meu... Și nici în cele ale armatei, nici măcar doamnele... Fugă generală... Părea cuvântul de ordine.“ „Nu dorm cei de la Prefectură... Știu ei... Printre *Morzi* există informatori ai guvernului, chiar și în lojile periferice.“ Și o țineau tot așa. Toți și-ar fi dorit în sufletul lor să fi fost acasă la ora aceea. Pe de altă parte, nu îndrăzneau să plece. Se temeau să rămână singuri, se temeau de tăcere, de lipsa noutăților, să aștepte, în pat, fumând, explozia primelor urlete. În vreme ce acolo, printre atâția oameni cunoscuți, într-un mediu străin politicii, cu atâtea personaje pline de autoritate, se simțeau protejați, pe un pământ de neatins, ca și cum Scala ar fi fost o reședință diplomatică. Era de imaginat că lumea veche, veselă, nobilă și civilizată, atât de solidă încă, toți oamenii aceștia de talent, toate femeile acestea atât de gentile și iubitoare de lucruri frumoase, era posibil ca această lume să fie măturată așa, deodată?

Cu un cinism monden, care lui i se părea de foarte mult bun-gust, Teodoro Clissi, „Anatole France italian“, cum fusese definit cu treizeci de ani în urmă, care se ținea bine, cu fața rozalie de heruvim viciat, cu două mustăți cenușii respectând un model de intelectual de mult apus, descria cu plăcere, ceva mai încolo, ceea ce toți se temeau că se va întâmpla.

— Prima fază, spunea pe un prefăcut ton profesoral, prinzând cu degetele mâinii drepte degetul mare al mâinii stângi, de parcă ar fi vrut să învețe niște copii să numere, prima fază: ocuparea așa-numitelor puncte nevralgice ale orașului... Și să nu dea Dumnezeu să le fi ocupat deja – și-a consultat râzând ceasul de la mână. A doua fază, domnii mei: ridicarea elementelor ostile...

— Doamne, Dumnezeule, îi scăpă doamnei Mariù Gabrielli, soția bancherului. Copiii mei, singuri, acasă!

— Nu-i vorba de copii, dragă doamnă, să nu vă fie teamă, a asigurat-o Clissi. Asta-i o vânătoare serioasă: fără copii, numai adulți bine dezvoltati.

Și a râs de glumă.

— Acasă nu ai o *nurse*? a întrebat-o mirată frumoasa Ketti Introzzi, găsculiță ca întotdeauna.

I-a întrerupt o voce proaspătă și arogantă.

— Scuzați-mă, domnule Clissi, găsiți că poveștile acestea sunt amuzante?

Era Liselore Bini, poate cea mai strălucitoare tânără doamnă din Milano, simpatică și din cauza feței pline de viață și a sincerității fără margini, manifestare fie a unui spirit mare, fie a unei puternice superiorități sociale.

— Vedeți, a spus romancierul oarecum surprins, dar tot glumind, găsesc că este firesc să le îndrum pe aceste doamne spre noutatea care...

— Dar, scuzați-mă, domnule Clissi, răspundeți-mi, ați mai ținut discursurile astea astă-seară, aici, dacă nu v-ați simți asigurat?

— Asigurat, de ce?

— Oh, domnule Clissi, nu mă constrângeți să spun ceea ce știu toți. De altfel, de ce v-am reproșa că aveți prieteni buni și printre, cum să-i numesc, printre revoluționari? Dimpotrivă, ați făcut bine, foarte bine... O să vedem acest lucru peste puțin timp... Știți foarte bine că puteți conta pe scutirea...

— Ce scutire? Ce scutire? spuse el, palid.

— Ei, drăcie! Scutirea de a fi pus la zid!

Și i-a întors spatele, în râsetele înfundate ale celor prezenți.

Grupul s-a împărțit. Clissi a rămas aproape singur. Ceilalți au făcut cerc ceva mai încolo, în jurul Liselorei. Ca și cum aceea ar fi fost un fel de ultimă și disperată tabără a lumii sale, doamna Bini se întinse încet pe jos, printre mucuri de țigară și pete de șampanie, șifonându-și toaleta de la Balmain care costase pe puțin două sute de mii de lire. Și polemiza aprins cu un acuzator imaginar, luând apărarea clasei sale. Dar cum nu era nimeni s-o contrazică, avea impresia că nu s-a făcut înțeleasă și, ca un copil, se încăpățâna, ridicând privirea spre prietenii rămași în picioare.

— Știu ei sau nu știu ce sacrificii s-au făcut? Știu că nu mai avem nici un ban la bancă? Bijuteriile! Poftim, bijuteriile, și făcea un gest ca pentru a-și scoate brățara de aur, cu un topaz de două sute de grame. Frumos! Și dacă o să dăm și mărunțișurile, ce-o să se rezolve? Nu, nu-i asta. Glasul îi dădea în plâns. O fac pentru că urăsc chipurile noastre... Nu suportă faptul că există lume civilizată... Nu înghit faptul că noi nu puțim ca ei... Asta-i „noua dreptate” pe care o vor porcii ăia.

— Fii prudentă, Liselore, a spus un tânăr, nu se știe niciodată cine ne aude.

— Prudentă, pe naiba! Crezi că nu știu că soțul meu și cu mine suntem primii pe listă? Mai e nevoie de prudentă? Am fost prea prudenți, asta-i nenorocirea. Și acum, poate... S-a întrerupt. Mă rog, e mai bine să încetez.

Singurul dintre toți care și-a pierdut imediat capul a fost chiar maestrul Claudio Cottes. Asemenea unui explorator, ca să facem o comparație de modă veche, care, după ce a ocolit, ca să nu aibă necazuri, țărmul canibalilor, după zile lungi de călătorie prin ținuturi sigure, când nici nu se mai așteaptă, vede răsărind din tufișurile din spatele cortului, cu sutele, sulilele tribului niam niam și observă, printre ramuri, cum le strălucesc înfometate pupilele, tot așa bătrânul pianist a tremurat de frică la vestea că *Morzi*-i intrau în acțiune. Toate picaseră asupra lui în câteva ore: prima neplăcere premonitoare avută din cauza telefonului, cuvintele pline de ambiguitate ale lui Bombassei, avertizarea venită din partea problematicului domn, iar acum, catastrofa iminentă. Imbecilul ăla de Arduino! Dacă avea loc lovitura, *Morzi*-i l-ar fi aranjat printre primii. Era prea târziu să mai poată drege ceva. Pentru a se consola, își spunea: „Dar dacă domnul de mai înainte m-a avertizat, nu e un semn bun? Nu înseamnă că împotriva lui Arduino ar exista doar bănuieli? Asta e!” O altă voce în sinea lui îi spunea: „De parcă în timpul revoluțiilor mai are cineva timp de subtilități! Și cum să nu ia în considerare faptul că avertismentul i-a fost dat tocmai în seara asta, din răutate, fiindcă Arduino nu mai are timp să se salveze?” Răvășit, bătrânul trecea nervos, cu o față neliniștită, de la un grup la altul, în speranța de a afla și vești liniștitoare. Dar vești bune nu existau. Obişnuîți să-l vadă mereu jovial și cu limba ascuțită, prietenii se mirau că era atât de îngrijorat. Erau însă prea preocupați de propriile situații, ca să-și mai facă griji din cauza bătrânului inofensiv, tocmai din cauza lui, care nu avea de ce să se teamă.

Și cum se plimba printre ei, căutând un sprijin care să-i aducă alinare, dădea pe gât distrat, unul după altul, paharele de șampanie pe care chelnerii i le ofereau generos. Confuzia din capul lui creștea.

Până i-a venit în minte soluția cea mai simplă. Și s-a mirat că nu se gândise la ea mai devreme: să se întoarcă acasă, să-și avertizeze fiul, să-l ascundă într-un alt apartament. Prietenii dispuși să-l primească, desigur, nu lipseau. S-a uitat la ceas: unu și zece. S-a îndreptat spre scară.

Dar, la câțiva pași de ușă, a fost oprit din drum.

— Unde vă duceți, bunule maestru, la ora asta? Și ce-i cu fața asta? Nu vă simțiți bine?

Nu era alta decât *donna* Clara, desprinsă din grupul cel mai plin de autoritate și care stătea lângă ușă împreună cu un tânăr.

— Ah, *donna* Clara, a răspuns Cottes revenindu-și. Unde credeți că pot să mă duc la ora asta, și la vârsta mea? Mă duc acasă, desigur.

— Ascultați-mă, maestre, și doamna Passalacqua a adoptat un ton confidențial. Urmați-mi sfatul, mai așteptați puțin. E mai bine să nu ieșiți... Afară e o oarecare mișcare, mă înțelegeți?

— Cum, a și început?

— Nu vă temeți, dragă maestre. Nu există nici un pericol. Tu, Nanni, vrei să-l însoțești pe maestru să ia o băutură întăritoare?

Nanni era fiul maestrului Gibelli, compozitorul, un vechi prieten al lui. În timp ce *donna* Clara se îndepărta ca să oprească alți oameni la ieșire, tânărul l-a însoțit pe Cottes la bufet, punându-l la curent. Cu puține minute în urmă venise avocatul Frigerio, care întotdeauna era foarte informat, fiind un apropiat al fratelui prefectului. Dăduse fuga la Scala ca să-i avertizeze să nu plece nimeni. *Morzi*-i se concentraseră în diferite puncte la periferie și se pregăteau să năvălească în centru. Prefectura era practic înconjurată. Mai multe departamente ale poliției fuseseră izolate și erau lipsite de mijloace de deplasare. Erau la mare ananghie. Să ieși de la Scala, mai ales îmbrăcat în haine de seară, nu era un lucru înțelept. Era mai bine să aștepti înăuntru. În mod sigur *Morzi*-i nu aveau să vină să ocupe teatrul.

Noutatea, trecând din gură în gură cu o surprinzătoare rapiditate, a avut asupra invitaților un efect teribil. Nu mai era vreme de glumit. Vociferarea s-a stins, o anumită agitație a rămas numai în jurul lui Grossgemüth, neștiindu-se cum putea fi însoțit. Soția lui, obosită, plecase de mai bine de o oră cu mașina la hotel. Cum să-l duci acum pe străzile cuprinse probabil de vârtoare? Era un artist, un bătrân, un străin. De ce l-ar fi amenințat? Dar exista totuși un risc. Hotelul era departe, vizavi de gară. Să-i dea, oare, o escortă de agenți? Ar fi fost poate și mai rău.

Lui Hirsch i-a venit o idee:

— *Donna* Clara, dacă am găsi un personaj important printre *Morzi*... Ați văzut vreunul aici? Ar fi un însoțitor ideal...

— Da, a consimțit *donna* Clara, gânditoare... Sigur că da, e o idee minunată! Suntem norocoși... L-am văzut pe

unul mai înainte. Nu chiar de mare calibru, dar, oricum, un deputat. Pe Lajanni, de fapt... Sigur că da, sigur că da, mă duc să văd.

Acest stimabil Lajanni era un om cam neglijent în modul de a se îmbrăca. În seara aceea purta un smoking cu o croială demodată, o cămașă de o prospețime îndoielnică, unghiile îi erau murdare. Era însărcinat să rezolve mai ales probleme de agricultură și venea rareori la Milano; puțini îl cunoșteau din vedere. Până în acel moment, de altfel, în loc să alerge la bufet, se dusesese singur-singurel să viziteze muzeul teatrului. Se întorsese în foaier în urmă cu câteva minute, se așezase pe o sofa deoparte, fumând o țigară *Nazionale*.

Donna Clara s-a îndreptat direct spre el. El s-a ridicat în picioare.

— Spuneți-mi adevărul, domnule parlamentar, i s-a adresat doamna Passalacqua fără prea multe menajamente, spuneți-mi, sunteți aici ca să faceți de gardă?

— De gardă? Chiar așa? Și de ce aș face-o? a exclamat deputatul, ridicând sprâncenele a mirare.

— Dumneavoastră mă întrebați? Poate știți ceva, dumneavoastră, care faceți parte dintre *Morzi*!

— Dacă despre asta era vorba... Desigur, știu câte ceva... Ca să fiu sincer, știam mai dinainte... Da, cunoșteam planul de bătaie, din păcate.

Donna Clara, fără a da importanță acelui „din păcate“, a continuat, hotărâtă:

— Ascultați-mă, domnule parlamentar, înțeleg că poate să vi se pară puțin caraghios, dar suntem într-o situație jenantă. Grossgemüth e obosit, vrea să doarmă, și noi nu știm cum să-l trimitem la hotel. Înțelegeți? Pe străzi e agitație... Nu se știe niciodată... O neînțelegere... Un accident... Este un moment... Pe de altă parte, cum să-i explicăm situația? Mi se pare prea puțin drăguț, cu un străin. Și apoi...

Lajanni a întrerupt-o:

— De fapt, dacă nu greșesc, ați dori să-l însoțesc eu, să-l acopăr cu autoritatea mea, nu-i așa? Ha, ha...

A început să râdă în așa hal, încât *donna* Clara a rămas înmărmurită. Hohotea dând din mâini, ca și cum ar fi spus că el înțelegea, da, era un mitocan că râdea așa, își cerea scuze, se rușina, dar situația era prea amuzantă. În cele din urmă, și-a redobândit suflarea și a explicat:

— Aș fi ultimul, stimată doamnă! i-a spus manierat, dar încă zgâlțâit de hohote de râs. Știți ce înseamnă ultimul? Ultimul din câți sunt aici, la Scala, inclusiv plasatoarele și chelnerii... Ultimul care ar putea să-l protejeze pe bunul

Grossgemüth, ultimul sunt chiar eu... Autoritatea mea? Asta-i bună! Știți dumneavoastră pe cine ar înlătura mai întâi *Morzi*-i, din câți sunt aici prezenți? Știți dumneavoastră?

Și aștepta un răspuns.

— N-aș ști, a spus *donna* Clara.

— Pe subscrisul, stimată doamnă! Cu mine și-ar regla conturile în premieră absolută.

— S-ar spune că ați căzut în dizgrație? l-a întrebat ea, căreia nu-i venea să-l întrebe.

— Chiar așa.

— Așa, dintr-o dată? Tocmai astă-seară?

— Da. Sunt lucruri care se întâmplă. Exact între actele doi și trei, în timpul unei discuții scurte. Cred însă că se gândeau la asta de luni de zile.

— Ei, cel puțin dumneavoastră nu v-ați pierdut umorul.

— Vai, noi, ceilalți, a spus pe un ton amar, ne așteptăm la ce e mai rău... E felul nostru de a fi... Căci altfel...

— Bine. Tratativa a căzut, se pare. Mă scuzați... Și numai bine, dacă credeți că este cazul..., a mai adăugat *donna* Clara întorcându-și capul, pentru că se îndepărta de el.

— Nu-i nimic de făcut, l-a anunțat pe administrator. Parlamentarul nu mai face nici cât o ceapă degerată... Nu vă faceți griji... De Grossmüth mă ocup eu...

De la o oarecare distanță, aproape în tăcere, invitații urmăriseră întâlnirea și surprinseseră câteva fraze. Nici unul dintre ei n-a făcut ochii mari precum bătrânul Cottés. Cel pe care i-l indicau ca fiind parlamentarul Lajanni nu era altul decât misteriosul domn care îi vorbise despre Arduino.

Discuția *donnei* Clara și dezinvoltura atitudinii ei față de deputatul *Morzi*-lor, faptul că ea însăși avea să-l însoțească pe Grossgemüth prin oraș a stârnit multe comentarii. Era deci un pic de adevăr, se gândeau, în zvonurile care circulau de ceva timp: *donna* Clara cocheta cu *Morzi*-i. Cu aerul că se ținea departe de politică, manevra cu iscusință între cele două tabere. Logic, de altfel, știindu-se ce fel de femeie era. Probabil că *donna* Clara, ca să rămână stăpână pe situație, prevăzuse orice ipoteză și legase printre *Morzi* suficiente prietenii. Multe doamne erau indignate. Bărbații însă se arătau înclinați s-o compătimească.

Plecarea lui Grossgemüth împreună cu Passalacqua, încheind recepția, a sporit agitația generală. Toate pretextele mondene pentru a mai rămâne se epuizaseră. Ficțiunea se prăbușea. Mătășurile, decolteurile, fracurile, bijuteriile, tot instrumentarul sărbătorii s-a transformat brusc în măști dezolant de amare de sfârșit de carnaval, pentru că viața apăsătoare de zi cu zi revenise. De data asta nu-i aștepta un

post lung, ci altceva îi punea la încercare a doua zi de dimineață.

Un grup a ieșit pe terasă, să vadă. Piața era pustie, automobilele stăteau adormite, mai negre ca niciodată, abandonate. Dar șoferii? Dormeau nevăzuți, pe bancheta din spate? Sau fugiseră și ei să participe la revoltă? Lampioanele străluceau totuși normal, totul dormea, își ciuleau urechile pentru a prinde vreun vuiet îndepărtat, ecoul unor împușcături, zgomot de furgoane. Nu se auzea nimic. „Suntem oare nebuni?“, a strigat cineva. „Gândiți-vă că văd toată lumina asta! O oglinjoară care să le atragă atenția!“ Au intrat, au închis obloanele, cineva s-a dus să-l caute pe electrician. La puțin timp după aceea, lampadarele din foaier s-au stins. „Măștile“ au adus o duzină de sfeșnice și le-au pus pe jos. O altă greutate apăsa pe sufletele lor, prevestitoare de rău.

Obosiți, bărbații și femeile, deoarece canapelele erau puține, au început să se așeze pe jos, după ce-și întinseseră pardesiele ca să nu se murdărească. În fața unui birou de lângă muzeu, unde se afla un telefon, s-a format o coadă. Și Cottes și-a așteptat rândul, ca să încerce să-l avertizeze pe Arduino de pericol. Nimeni nu mai glumea în jurul lui, nimeni nu-și mai amintea de *Uciderea* lui Grossgemüth.

A așteptat cel puțin trei sferturi de oră. A ajuns singur în încăpere (aici, neexistând ferestre, lumina era aprinsă), a greșit de două ori numărul pentru că îi tremurau mâinile. În cele din urmă, a auzit semnalul că linia era liberă. I s-a părut un sunet prietenos, un glas liniștitor din casa lui. Dar de ce nu răspundea nimeni? Oare Arduino nu se întorsese încă? Era totuși trecut de două. Și dacă *Morzi*-i l-au prins deja? Se chinuia să-și reprime neliniștea. Doamne, de ce nu răspundea nimeni? Ah, în sfârșit.

— Alo, alo, spunea vocea adormită a lui Arduino, pentru Dumnezeu, cine e, la ora asta?

— Alo, alo, a spus tatăl lui, dar s-a căit imediat.

Mai bine tăcea, pentru că în aceeași clipă i-a trecut prin minte că telefonul putea fi ascultat. Ce să-i spună, în cazul ăsta? Să-l sfătuiască să fugă? Să-i explice ce se întâmpla? Și dacă îl ascultau?

A căutat un pretext oarecare. De exemplu, să vină imediat la Scala ca să pregătească un concert din muzica lui. Nu era bine, pentru că Arduino ar fi trebuit să iasă din casă. Un pretext banal? Să-i spună că și-a uitat portofelul și că era îngrijorat? Mai rău. Băiatul nu ar fi aflat ce trebuia să știe, iar *Morzi*-i, care, desigur, ascultau, ar fi devenit bănuitori.

— Ascultă, ascultă... a spus ca să câștige timp.

Cel mai bine era să-i spună că și-a uitat cheile de la poartă, singura justificare plauzibilă și nevinovată pentru un telefon la o oră atât de târzie.

— Ascultă, a repetat, mi-am uitat cheile. Peste douăzeci de minute ajung acasă...

L-a trecut un val de spaimă. Și dacă Arduino avea să coboare să-l aștepte și avea să iasă în stradă? Poate trimiseseră pe cineva să-l ridice, și respectivul stătea în stradă.

— Nu, nu, s-a corectat, așteaptă, să nu cobori până nu sosesc eu. O să fluier.

Ce idiot, și-a mai spus, asta ar însemna să-i învâț pe *Morzi* cea mai simplă metodă de a-l captura.

— Ascultă-mă bine, a spus, ascultă-mă bine... Să nu cobori până n-o să auzi că fluier motivul din *Simfonia romanică*... Îl știi, nu-i așa?... Ne-am înțeles. Ai grijă.

A pus receptorul în furcă, pentru a evita întrebările periculoase. Ce încurcătură a provocat? Arduino care nu bănuia pericolul, *Morzi*-i puși în temă. Poate exista printre ei vreun muzician care știa *Simfonia*. Poate, când avea să se întoarcă, avea să-i găsească pe dușmani în stradă, așteptând. Mai prostește decât așa n-ar fi putut să acționeze. Să-l sune din nou, să-i vorbească limpede? În momentul acela ușa s-a întredeschis, s-a ivit fața neliniștită a unei fete. Cottet a ieșit ștergându-și transpirația.

Întors în foaier, a văzut, în lumina slabă, că oboseala celorlalți se accentuase. Doamnele ghemuite și înfrigurate, strânse una în alta pe canapele, suspinau. Multe își scosese bijuteriile mai arătoase și le vârâseră în poșete, altele își aranjau în fața oglinzilor coafura, ca să pară mai puțin provocatoare, unele se învăluiseră în mantile și văluri, de păreau aproape ca la spovedanie. „E îngrozitoare așteptarea asta, de s-ar termina odată, indiferent cum.“ „Nu, asta nu trebuia să se întâmple... Și eu parcă mă așteptam la așa ceva... Chiar azi trebuia să plecăm la Tremezzo, dar Giorgio a spus că ar fi fost păcat să pierdem premiera lui Grossgemüth, eu i-am zis că acolo suntem așteptați, ei, nu-i nimic, spune el, cu un telefon se aranjează, dar nu eram în stare, și acum durerea asta de cap.... Sărmanul meu cap...“ „Vai, tu, scuză-mă, nu te mai plânge, pe tine te vor lăsa în pace, tu nu te-ai compromis...“ „Știai că Francesco, grădinarul meu, spunea că a văzut cu ochii lui listele negre?... E de-ai lor, de-ai *Morzi*-lor... Spunea că sunt mai bine de patruzeci de mii de nume numai la Milano.“ „Doamne, Dumnezeule, e posibilă o infamie ca asta?“ „Sunt vești noi?“ „Nu, nu se știe nimic.“ „Vin oameni?“ „Nu,

spuneam că nu se știe nimic.“ Unele stau cu mâinile împreunate ca din întâmplare și se roagă, altele șoptesc fără încetare în urechea prietenelor, cuprinse de frenezie. Bărbații, întinși pe jos, mulți fără pantofi, cu gulerile deschise, cu cravatele albe atârând, fumează, cască, sforăie, discută încet, scriu, cu stilourile lor de aur, cine știe ce în interiorul supracopertei programului. Patru-cinci, cu ochii la deschizăturile obloanelor, stau de pază, gata să dea vești despre ce se întâmplă afară. Și într-un colț, singur, deputatul Lajanni, palid, ușor încovoiat, cu ochii holbați, fumează *Nazionali*.

Dar, pe durata absenței lui Cottes, situația asediaților se cristalizase într-un chip ciudat. Cu puțin timp înainte ca el să telefoneze, inginerul Clementi, proprietarul de armături, a fost văzut întreținându-se cu administratorul Hirsch, pe care mai apoi l-a tras deoparte. Discutând, s-au îndreptat spre muzeul teatrului și au rămas acolo, pe întuneric, câteva minute bune. După aceea Hirsch a reapărut în foaier, le-a spus ceva în șoptă altor patru bărbați, care l-au urmat; printre ei erau scriitorul Clissi, soprana Borri, un oarecare Prosdocimi, negustor de textile, și tânărul conte Martoni. Micul grup s-a alăturat inginerului Clementi, care rămăsese pe loc, în întuneric, și s-a format un soi de conciliabul. O „mască“, fără să dea explicații, a venit să ia unul dintre sfeșnicele din foaier și l-a dus în sălița muzeului, unde respectivii se retrăseseră.

Manevra, care într-un prim moment trecuse neobservată, a trezit curiozitatea, ba chiar i-a alarmat pe ceilalți. Puțin lipsea ca să trezească bănuieli, în starea aceea sufletească. Unii, cu aerul că s-au nimerit pe-acolo din întâmplare, s-au dus să arunce o privire. Nu toți s-au întors însă în foaier. De fapt, Hirsch și Clementi, în funcție de chipurile care apăreau în ușa sălii, întrerupeau discuția sau îl invitau pe cel în cauză să intre, aproape obligându-l. În scurt timp, grupul separatiștilor a ajuns la vreo treizeci de persoane.

Nu era greu de priceput, cunoscându-i pe indivizi. Clementi, Hirsch și compania țineau să facă opinie separată și să se alăture anticipat *Morzi*-lor, să le dea de înțeles că nu aveau nimic de-a face cu bogătașii aceia putrezi rămași în foaier. Despre unii se știa că anterior, probabil mai mult de frică decât din sinceră convingere, se arătaseră blânzi și îngăduitori față de puternica sectă. De inginerul Clementi, deși avea o mentalitate despotică de patron, nu s-au mirat, știut fiind că unul dintre fiii săi, un degenerat, ocupa chiar un post de conducere în rândurile *Morzi*-lor. Ceva mai înainte, tatăl fusese văzut intrând în cămăruța cu telefonul, iar cei de

afară trebuiseră să aștepte răbdători mai mult de un sfert de oră. S-a presupus că, văzându-se în pericol, Clementi i-ar fi cerut la telefon ajutor fiului său, și acesta, nevrând să se expună, l-ar fi sfătuit să acționeze imediat pe cont propriu, reunind un fel de comitet favorabil *Morzi*-lor, un fel de grupare revoluționară a Scalei, pe care *Morzi*-i urmau s-o recunoască în mod tacit când aveau să sosească și, ceea ce era mai important, urmau s-o cruțe. Oricum, a observat cineva, sângele apă nu se face.

Dar mulți alți separatiști trezeau nedumerire. Erau exponenți tipici ai categoriei celei mai detestate de către *Morzi*, tocmai lor – sau, cel puțin, celor asemeni lor – li se puteau imputa multe dintre problemele care le ofereau *Morzi*-lor motive de a face propagandă sau agitație. Acum treceau pe neașteptate de partea dușmanilor, renegându-și trecutul și chiar cele spuse cu câteva minute mai devreme. Evident, de ceva timp jucau de partea adversă, neuitându-se la cheltuieli, ca să-și asigure o porțiță de scăpare la momentul potrivit, dar pe ascuns, prin terți, ca să nu-și piardă locul în lumea elegantă pe care o frecventau. La ivirea pericolului, s-au grăbit să-și dea arama pe față, fără să se mai îngrijească să salveze aparențele; ducă-se naibii relațiile, prietenii nobile, locul în societate, acum era în joc viața lor.

Dacă la început manevraseră pe tăcute, curând au preferat să se manifeste explicit, tocmai cu scopul de a-și defini poziția. În sălița muzeului s-a reaprins lumina și s-a deschis larg fereastra, ca să se poată vedea bine de afară, iar *Morzi*-i, sosind în piață, să înțeleagă imediat că acolo sus se aflau niște prieteni.

După ce a revenit în foaier, maestrul Cottés și-a dat seama de noutate, remarcând reverberația albă, reflectată de oglinzi, care venea dinspre muzeu și auzind ecoul discuției care avea loc acolo. Nu înțelegea însă motivele. De ce în muzeu aprinseseră lumina, iar în foaier nu? Ce se întâmplase?

— Ce fac ei acolo? a întrebat în cele din urmă cu voce tare.

— Ce fac? a strigat, cu vocea ei simpatcă, Liselore Bini, ghemuită pe jos, sprijinindu-și spatele de șoldul soțului. Fericiți cei nevinovați, dragă maestre!... Au format celula Scalei, Machiavelli-i ăia. N-au pierdut timpul. Grăbiți-vă, maestre, mai aveți câteva minute, apoi lista înscrierilor se închide. Ce oameni de treabă... Ne-au informat că vor face tot posibilul să ne salveze... Acum își împart tortul, decretează, ne-au dat voie să reaprindem lumina... Duceți-vă

să-i vedeți, maestre, merită... Sunt drăgălași... Porci grași și murdari! strigă tare. Jur că, dacă nu se întâmplă nimic...

— Hai, calmează-te, Liselore, a îndemnat-o soțul, care zâmbea cu ochii închiși, distrându-se ca și cum totul ar fi fost o nouă aventură sportivă.

— Și *donna* Clara? a întrebat Cottes, simțindu-se tot mai confuz.

— Mereu la înălțime, mica șchioapă! A ales soluția genială, deși cam obositoare... *Donna* Clara se preumblă. Se preumblă, înțelegeți? Dă târcoale... Două cuvintele aici, două acolo, și tot așa, indiferent ce se întâmplă, ea tot în picioare o să cadă... Nu se clatină... Nu se pronunță... Nu se așază... E când aici, când acolo... Președinta noastră inegalabilă.

Acesta era adevărul. După ce îl condusesese pe Grossgemüth la hotel, Clara Passalacqua încă domina, împărțindu-se în mod egal între cele două tabere. Acesta era motivul pentru care se prefăcea că ignoră scopul adunării separatiste, tratând-o ca pe un capriciu. Acest fapt o obliga să nu stea locului, pentru că a sta echivala cu o alegere angajantă. Trecea încoace și-ncolo, încercând să le încurajeze pe femeile cele mai abătute, se îngrijea să aducă scaune și, cu multă pricepere, a mai oferit un rând de gustări și băuturi. Ea însăși se învârtea șchiopătând cu tăvile și cu sticlele, ca să obțină în amândouă taberele un succes personal.

— Pss... Pss... a chemat în acel moment una dintre santinelele așezate în spatele transperantelor și a arătat spre piață.

Vreo șase-șapte au alergat să vadă ce era. Pe lângă Banca Comercială, venind dinspre strada Case Rotte, trecea un câine, părea o corcitură; cu capul plecat, strecurându-se pe lângă ziduri, a dispărut, luând-o pe strada Manzoni.

— De asta ne-ai chemat, pentru un câine?

— Oh... Credeam că în spatele câinelui...

Astfel, condiția asediaților începea să devină grotescă. Afară – străzi pustii, tăcere, pace absolută, cel puțin aparent. Înăuntru – o imagine a înfrângerii: zeci și zeci de oameni bogați, respectați și puternici care, resemnați, suportau soiul acela de rușine din cauza unui risc nedovedit.

Cu trecerea orelor, deși oboseala și nesiguranța membrilor creșteau, unora li se lumina mintea. Era foarte ciudat, dacă *Morzi*-i au declanșat ofensiva, ca în piața Scalei să nu fi ajuns nici o ștafetă. Le-ar fi lăsat un gust prea amar să fi îndurat atâta teamă degeaba. Spre grupul doamnelor de rang mai înalt, prin lumina pâlpâindă înainta, cu o cupă de șampanie în mână dreaptă, avocatul Cosenz, celebru altădată

pentru cuceririle sale și considerat încă, de unele bătrâne doamne, un bărbat periculos.

— Ascultați-mă, dragi prieteni, a declamat cu voce insinuantă, vă spun că poate mâine seară mulți dintre cei aici prezenți se vor afla într-o situație critică, pentru a folosi un eufemism... (A făcut o pauză.) Dar s-ar putea, pentru că nu știm care dintre ipoteze este mai demnă de luat în seamă, s-ar putea ca mâine seară tot orașul să se prăpădească de răs gândindu-se la noi. O clipă. Nu mă întrerupeți... Să evaluăm clar faptele. Ce ne face să credem că pericolul este atât de aproape? Să enumerăm indiciile. Unu: dispariția, la cel de-al treilea act, a *Morzi*-lor, a prefectului, a chestorului, a reprezentanților militari. Dar cine poate exclude, iertată să-mi fie necuviința, că erau plictisiți de muzică? Doi: zvonurile, sosite din toate părțile, că e pe punctul să izbucnească o revoltă. Trei, și acesta ar fi faptul cel mai grav: veștile despre care se spune, repet, se spune, că le-ar fi adus merituosul meu coleg Frigerio, care însă a plecat imediat, și apariția lui trebuie să fi fost scurtă, din moment ce aproape nici unul dintre noi nu l-a văzut. N-are nici o importanță. Să admitem totuși că Frigerio a spus că *Morzi*-i au început să ocupe orașul, că Prefectura era asediată etc. Eu vă întreb: de la cine a deținut Frigerio, la ora unu noaptea, aceste informații? E posibil ca niște informații atât de confidentiale să-i fie transmise în toiul nopții? Și de către cine? Și pentru care motiv? Între timp, în jurul nostru nu s-a petrecut nimic, și e trecut de trei și jumătate, nu se vede nici un semn suspect. Nici nu s-au făcut auzite zgomote de vreun fel. Ce mai, ar trebui să avem măcar o umbră de îndoială.

— Și de ce la telefon nu reușește nimeni să obțină vreo informație?

— Corect, a continuat Cosenz, după ce a sorbit o înghițitură de șampanie. Al patrulea element îngrijorător ar fi, ca s-o numesc astfel, surditatea telefonului. Cei care au încercat să comunice cu Prefectura și cu Chestura spun că nu au reușit sau, cel mult, că nu au obținut informații. Ei bine, dacă voi ați fi funcționari și la unu noaptea o voce necunoscută sau nedefinită v-ar întreba cum merg treburile publice, vă întreb, ați răspunde? Și asta, fiți atenți, în timp ce se desfășoară o fază politică extrem de delicată. Până și ziarele, este adevărat, au fost reticente... Mai mulți prieteni redactori au scris despre situație în general. Bertini de la *Corriere* mi-a răspuns textual: „Până acum nu se știe nimic precis“. „Și neprecis?“, l-am întrebat eu. A răspuns: „Neprecis ar fi că nu se înțelege nimic“. Am insistat: „Dar

voi sunteți îngrijorați?“ El a răspuns: „N-aș spune, cel puțin până acum, nu“.

A făcut o pauză. Toți îl ascultau cu dorința nebună de a-i împărtăși optimismul. Fumul de țigară umplea încăperea, amestecat cu un vag miros de transpirație și de parfumuri. Un ecou de voci animate a ajuns până la ușa muzeului.

— Ca să închei, a spus Cosenz, în legătură cu veștile de la telefon sau, mai bine zis, cu lipsa veștilor de la telefon nu mi se pare că trebuie să ne alarmăm. Probabil că nici ziarele nu știu prea multe. Asta înseamnă că temuta revoluție, dacă există, nu s-a copt încă. Vă imaginați că *Morzi*-i, ajunși stăpânii orașului, au îngăduit să apară *Corriere della Sera*?

Doi-trei au râs în tăcerea generală.

— N-am terminat. Al cincilea element îngrijorător ar putea fi separatismul celor de colo, și a arătat în direcția muzeului. Să fim serioși: credeți că sunt atât de imbecili încât să se compromită pe față, fără certitudinea matematică a victoriei *Morzi*-lor? Totuși, mi-am spus: în cazul în care revolta pică, dacă admitem că e revoltă, nu vor duce lipsă de pretexte ca să justifice complotul din sala alăturată. Credeți-mă, nu vor ști pe care să le aleagă: tentativa de a camufla, de exemplu, tactica jocului dublu, îngrijorarea pentru viitorul Scalei și tot așa... Ascultați-mă pe mine, ăia de acolo, mâine...

Și-a rămas o clipă tăcut, cu brațul stâng ridicat, fără a-și termina fraza. În momentul acela de tăcere, din depărtare, greu de spus de unde, s-a auzit un hure: bubuitul unei explozii, care a răsunat în inimile celor prezenți.

— Cristoase, Cristoase, a gemut Mariù Gabrielli aruncându-se în genunchi. Copiii mei!

— Au început! a strigat isteric alta.

— Liniștiți-vă, nu s-a întâmplat nimic! Nu fiți prostuțe! a intervenit Liselore Bini.

Atunci a ieșit în față maestrul Cottes. Cu chipul răvășit, cu pardesiul aruncat pe umeri, cu mâinile înfipite în răscoiala fracului, s-a uitat drept în ochii avocatului Cosenz și a decretat solemn:

— Eu plec.

— Unde vă duceți, unde? l-au întrebat mai multe glasuri, cu nesfârșită speranță.

— Acasă mă duc. Unde-ați vrea să mă duc? Aici nu mai rezist.

Și s-a îndreptat spre ieșire. Dar se clătina, ai fi spus că era beat mort.

— Dar chiar acum? Nu, nu, așteptați! Peste puțin timp se face dimineață, au strigat în urma lui.

A fost în zadar. Doi dintre ei l-au însoțit cu sfeșnice până jos, unde un portar adormit i-a deschis fără să obiecteze. „Sunați-ne“, a fost ultima recomandare. Cottes a plecat fără a răspunde.

Sus, în foaier, au alergat la ferestre, spionând din spatele obloanelor. Ce avea să se întâmple? L-au văzut pe bătrân traversând șinele de tramvai, cu pași caraghioși, împiedicându-se, îndreptându-se către rondul din mijlocul pieței. A trecut de primul rând de mașini staționate, a înaintat spre zona liberă. Deodată s-a prăbușit în față, ca și cum ar fi fost îmbrâncit. În afară de el nu mai era nimeni în piață. S-a auzit bufnetul căzăturii. A rămas pe asfalt, cu brațele întinse și fața în jos. De departe părea un gândac imens, strivit.

Celor care l-au văzut li s-a tăiat suflarea. Au rămas înmărmuriți de frică, fără să scoată un cuvânt. Apoi s-a auzit un țipăt de femeie:

— L-au omorât!

Piața era încremenită. Din mașinile ce așteptau nimeni n-a ieșit să-l ajute pe bătrânul pianist. Totul părea mort. Și sus, apăsarea unui coșmar imens.

— Au tras în el. Am auzit împușcătura, a spus unul dintre ei.

— Da' de unde, o fi fost bufnetul căderii.

— Am auzit împușcătura, jur. Pistol automat, mă pricep.

Nimeni nu l-a contrazis. Au rămas așa, care șezând și fumând de disperare, care întinși pe jos, care lipiți de obloane ca să poată observa. Simțeau cum se apropie destinul, concentric, dinspre porțile orașului spre ei.

Până când o licărire vagă de lumină cenușie a coborât peste casele adormite. Un ciclist solitar a trecut, cu bicicleta scârțâind. S-a auzit un hureit ca de tramvai îndepărtat. Apoi în piață a apărut un omuleț adus de spate care împingea un cărucior. Cu un calm desăvârșit, pornind de la intrarea pe strada Marino, omulețul a început să măture. Bravo! Au fost de-ajuns câteva măturoaie. Măturând hârtiile și gunoaiele, el mătura o dată cu ele și teama. Un alt ciclist, un muncitor ce mergea pe jos, un camion. Milano se trezea încetul cu încetul.

Nu se întâmplase nimic. Zgâlțâit de măturător, maestrul Cottes s-a ridicat gâfâind în picioare, s-a uitat nedumerit în jurul lui, și-a ridicat pardesiul de jos, a grăbit pasul, clătinându-se, spre casă.

În foaier, zorii se furișau printre obloane; au văzut-o intrând, cu pași ușori și tăcuți, pe bătrâna florăreasă. O apariție. Părea că tocmai se îmbrăcase și se pudrase pentru o serată inaugurală, noaptea trecuse peste ea fără a lăsa urme:

rochia lungă până la pământ din tul negru, vâlul negru, umbrele negre din jurul ochilor, coșulețul plin de flori. S-a oprit în mijlocul adunării livide și, cu un zâmbet melancolic, i-a întins Liselorei Bini o gardenie, desăvârșită.

- [1.](#) Membrii Rezistenței franceze în cel de-al doilea război mondial (n. tr.).
- [2.](#) În dialect milanez: „Totul e bine, din punctul meu de vedere. Dar dacă ar fi fost Beethoven?” (n. tr.).
- [3.](#) În dialect milanez: „Dumneavoastră nu l-ați ascultat? Ați adormit?” (n. tr.).
- [4.](#) În dialect milanez: „Nu, nu este” (n. tr.).
- [5.](#) În dialect milanez: „Sunt bătrân” (n. tr.).
- [6.](#) În dialect milanez: „Dar ăsta nu-i nicidecum palatul lui Irod. Trebuia să scrie deasupra *Oberkommandantur*!” (n. tr.).
- [7.](#) În dialect milanez: „Are o chelie, că pare o oglindă!” (n.tr.).
- [8.](#) O capodoperă, într-adevăr, o adevărată capodoperă (n. tr.).
- [9.](#) Pariez că l-am zărit pe Lenotre... Sunteți sigură că nu-i aici? (n. tr.).
- [10.](#) La ce oră vom putea citi *Corriere della Sera*? Este ziarul cu cea mai mare autoritate în Italia, nu-i așa, doamnă? (n. tr.).
- [11.](#) Cel puțin așa se spune. Dar până mâine diminează (n. tr.).
- [12.](#) Îl tipăresc noaptea, nu-i așa, doamnă? (n. tr.).
- [13.](#) Da, apare dimineța. Dar cred că pot să vă asigur că va fi un fel de panegiric. Mi s-a spus că criticul, maestrul Frati, avea un aer de-a dreptul bulversat (n. tr.).
- [14.](#) Oh, bine, ar fi prea mult, cred. Doamnă, seara aceasta are măreția și fericirea din unele visuri... Dar, apropo, îmi vine în minte un alt ziar... *Messaro*, dacă nu mă înșel... (n. tr.).
- [15.](#) Poate *Messaggero*? (n. tr.).
- [16.](#) Da, da, *Messaggero* voiam să spun (n. tr.).
- [17.](#) Dar *Messaggero* e la Roma (n. tr.).
- [18.](#) Au trimis totuși un critic. Acum este în spate, își transmite reportajul prin telefon (n. tr.).
- [19.](#) Ah, mulțumesc mult. Aș vrea să văd mâine numărul din *Messaggero*. La urma urmei, e un ziar de la Roma, înțelegeți? (n. tr.).
- [20.](#) Minunat! Dar ăsta-i argint aurit, eu mă pricep (n. tr.).

O picătură

O picătură de apă urcă treptele scării. O auzi? Întins pe pat, în întuneric, îi ascult pasul tainic. Cum face? Sare? Tic, tic, se aude cu intermitență. Apoi picătura se oprește și, poate pentru tot restul nopții, nu se mai aude. Totuși urcă. Din treaptă în treaptă, vine sus, spre deosebire de celelalte picături, care cad perpendicular, în conformitate cu legea gravitației, și la sfârșit fac un scurt „pleosc“, cunoscut în toată lumea. Dar asta nu: încet-încet, urcă de-a lungul scărilor în formă de E ale nesfârșitului bloc.

Nu am fost noi, adulții, rafinații, sensibili, cei care am semnalat-o, ci o slujnicuță de la primul etaj, o creatură palidă, mică, ignorantă. A observat-o într-o seară, la o oră târzie, când toată lumea se dusesse la culcare. După un timp nu s-a putut abține, s-a dat jos din pat și a alergat să-și trezească stăpâna.

— Doamnă, a șoptit, doamnă!

— Ce e? a întrebat-o stăpâna, trezindu-se, ce se întâmplă?

— O picătură, doamnă, o picătură, care vine sus pe scară!

— Ce spui? a întrebat cealaltă, nevenindu-i să creadă.

— O picătură care urcă pe trepte! a repetat slujnica, aproape plângând.

— Hai, pleacă, a certat-o stăpâna, ești nebună? Du-te în pat, marș! Ai băut, asta e, rușine să-ți fie. De la o vreme a început să dispară vin din sticlă! Nespălato, dacă crezi...

Fetișcana însă o ștersese și stătea deja ghemuită sub pătură.

„Cine știe ce-i trece prin minte proastei“, se gândea stăpâna în tăcere, pentru că îi trecuse somnul. Și, ascultând fără să vrea noaptea care stăpâna lumea, a auzit și ea ciudatul zgomot. O picătură urca scările, desigur.

Apărătoare înverșunată a ordinii, pentru o clipă doamnei i-a trecut prin gând să iasă și să se uite. Dar ce-ar fi putut să vadă la lumina mizerabilă a beculețelor chioare atârinate de balustradă? Cum să dai de o picătură de ploaie în plină noapte, pe frigul ăla, de-a lungul scărilor întunecate?

În zilele ce-au urmat, de la o familie la alta s-a răspândit treptat zvonul, și acum știu toți locatarii, chiar dacă preferă să nu vorbească, de parcă ar fi un lucru prostesc, de care poate

te rușinezi. Acum multe urechi se ciulesc în întuneric, după ce se lasă noaptea ca să chinuiască neamul omenesc. Unii se gândesc la ceva, alții la altceva.

În unele nopți, picătura tace. Alteori însă, ore întregi, nu face altceva decât să se deplaseze, tot mai sus, s-ar părea că nu trebuie să se oprească. Bat inimile când pasul moale pare să atingă pragul. Ce bine, nu s-a oprit. Se îndepărtează, tic, tic, îndreptându-se spre etajul de deasupra.

Știu în mod sigur că toți chiriașii de la mezanin cred că acum sunt în siguranță. Picătura – așa cred ei – a trecut deja prin fața ușii lor, nu va mai avea ocazia să-i deranjeze. Ceilalți, de exemplu eu, care stau la etajul șase, au motive să fie neliniștiți, dar nu mai multe decât ei. Cine spune că în următoarele nopți picătura își va relua mersul din punctul unde a ajuns ultima oară și că n-o s-o ia de la capăt, începând călătoria de la primele scări, mereu umede și negre de mizerie? Nu, nici ei nu se pot considera în siguranță.

Dimineața, ieșind din casă, privești atent scara, să vezi dacă pe ea a rămas vreo urmă. Nimic, așa cum era de așteptat, nici cel mai mic semn. Dimineața, de altfel, cine mai ia în serios o poveste ca asta? În soarele dimineții omul este puternic, este un leu, chiar dacă în urmă cu câteva ore era înspăimântat.

Oare cei de la mezanin au dreptate? Însă noi, care mai înainte nu auzeam nimic și ne credeam scutiți, de câteva nopți și noi auzim ceva. Picătura e încă departe, e adevărat. Până la noi ajunge doar un ticăit ușor, un ecou slab, prin pereți. Oricum, este un semn că urcă și se află tot mai aproape.

Chiar dacă dormi într-o cameră din interior, departe de casa scărilor, nu-ți folosește la nimic. E mai bine să-i auzi zgomotul decât să-ți petreci nopțile în nesiguranță, întrebându-te dacă el există sau nu. Cine locuiește în camerele acelea izolate uneori nu rezistă, se strecoară ușor pe holuri și așteaptă la intrare, în frig, în spatele ușii, ținându-și respirația, ascultând. Dacă o aude, nu mai îndrăznește să se îndepărteze, pradă unor spaime de nedescris. E și mai rău dacă e liniște, în cazul acesta de unde știi că, o dată întors la culcare, nu începe chiar atunci zgomotul?

Ce viață ciudată, așadar. Să nu poți să faci o plângere, nici să cauți soluții, nici să găsești o explicație care să-ți liniștească sufletul. Să nu-i poți convinge pe cei din alte case, care nu știu acest lucru. Dar ce-o fi picătura asta, întreabă ei cu exasperantă bună-credință, un șoarece? O broscuță care-a urcat din pivniță? Nu, deloc.

Atunci – insistă ei – o fi o alegorie? Ar putea, ca să spunem așa, să simbolizeze moartea, vreun pericol, anii ce trec? Nimic din toate astea, domnilor; este pur și simplu o picătură care urcă pe scări.

Ar putea să reprezinte, mai subtil vorbind, visele și himerele? Pământul visat și îndepărtat unde se presupune că ar exista fericirea? Ceva poetic, într-un cuvânt? Nu, deloc.

Poate ținuturile și mai îndepărtate, aflate la marginea lumii, la care nu vom ajunge niciodată? Nu, nici vorbă, nu-i o glumă, nu există duble sensuri, este vorba, vai de mine, chiar de o picătură de apă, după câte presupunem, care noaptea urcă pe scări. Tic, tic, misterioasă, din treaptă în treaptă. Și de aceea ne temem.

Cântec de război

Regele și-a ridicat capul de pe masa de lucru făcută din oțel și diamante.

— Ce naiba cântă soldații mei? a întrebat.

Afară, prin Piața Încoronării, treceau batalioane după batalioane, mășăluind spre graniță și cântând. Le era ușoară viața, pentru că dușmanul fusese pus pe fugă și departe, în câmpii, nu mai aveau de cules decât gloria, cu care urmau să se încoroneze la întoarcere. În consecință, și regele simțea că are o sănătate de fier și era sigur pe el. Lumea era pe cale să fie supusă.

— Este cântecul lor, Maiestate, i-a răspuns primul consilier, acoperit din cap până-n picioare de zale de fier, pentru că așa cerea disciplina de război.

Și regele a spus:

— Dar nu știu ceva mai vesel? Schroeder a scris pentru armata mea imnuri foarte frumoase. Le-am auzit și eu. Și sunt adevărate cântece pentru soldați.

— Ce să facem, Maiestate? i-a spus bătrânul consilier, și mai încovoiat sub greutatea armelor decât era în realitate. Soldații au mâinile lor, ca și copiii. Le dăm cele mai frumoase imnuri din lume, dar ei preferă tot cântecele lor.

— Dar acesta nu este un cântec de război, a spus regele. Aș putea chiar să spun, când îl cântă, că sunt triști. Și nu mi se pare că ar avea vreun motiv.

— Chiar nu s-ar spune că ar avea, a încuviințat consilierul cu un zâmbet plin de aluzii măgulitoare. Dar poate este doar un cântec de iubire, nu altceva, probabil.

— Și cum sună versurile? a insistat regele.

— Nu am știință, a răspuns bătrânul conte Gustavo. O să mă edific.

Batalioanele au ajuns până la linia de război, au doborât fără milă dușmanul, îngrășând pământul, ecoul victoriilor se răspândea în lume, zgomotul copitelor cailor se pierdea peste câmpii, tot mai departe de cupolele argintii ale palatului regal. Din taberele înconjurte de constelații necunoscute se înalță același cântec: nu vesel, ci trist, nu victorios și războinic, ci plin de amărăciune. Soldații erau bine hrăniți, purtau haine moi, cizme de piele armenească, blănuri călduroase, iar caii galopau din bătălie în bătălie, tot mai

departe, apăsător de greutate era numai cel care transporta drapelele dușmane. Generalii, însă, continuau să întrebe:

— Ce naiba cântă soldații? Nu știu ceva mai vesel?

— Așa sunt ei, excelență, răspundeau, luând poziția de drepti, cei din Statul Major. Băieți buni, dar au fixațiile lor.

— O fixație nu prea strălucită, spuneau generalii, prost dispuși. Fir-ar să fie, parcă plâng. Și ce și-ar mai putea dori? S-ar spune că sunt nemulțumiți.

Erau însă mulțumiți toți soldații din regimentele victorioase. Ce puteau să-și mai dorească? O cucerire după alta, pradă bogată, femei tinere de care să se bucure, apropiata întoarcere triumfală. Disparația finală a dușmanului de pe fața pământului se citea pe frunțile lor tinere, pline de forță și de sănătate.

— Și cum sună versurile? tot întreba generalul, curios.

— Ah, da, versurile! Sunt tare prostești, îi spuneau cei din Statul Major, întotdeauna rezervați și prevăzători, dintr-o veche obișnuință.

— Prostești sau nu, ce spun?

— Nu știu precis, Excelență, spunea câte unul. Tu, Diehlem, le știi?

— Cuvintele cântecului? Nu le știu. Dar este aici căpitanul Marren, el cu siguranță...

— Nu este punctul meu forte, domnule colonel, răspundea Marren. Am putea să-l întrebăm însă pe plutonierul Peters, dacă permiteți...

— Hai, dă-o-ncolo, câte povești, pun pariu că...

Dar generalul a preferat să nu termine fraza.

Cam emoționat, rigid ca un par, plutonierul Peters răspundea la chestionar:

— Prima strofă, Excelență, spune așa:

*Prin sate și câmpii
tobe răsună,
anii se adună,
dar drumul înapoi,
dar drumul înapoi,
nimeni nu-i dă de urmă.*

Apoi vine strofa a doua, care spune: „Pe unde, pe neunde“.

— Cum? a întrebat generalul.

— „Pe unde, pe neunde“, chiar așa, Excelență.

— Și ce înseamnă „pe unde, pe neunde“?

— N-aș ști să vă spun, Excelență, dar așa e cântecul.

— Bine, și ce mai spune?

*Pe unde, pe neunde,
'nainte se fuge,
și timpul se duce,
iar unde te-am lăsat,
iar unde te-am lăsat
se-nalț' acum o cruce.*

— Mai există și strofa a treia, care însă nu se cântă aproape niciodată. Și spune...

— E de-ajuns atât, a spus generalul, și plutonierul a salutat militarăște.

— Nu mi se pare prea vesel, a comentat generalul după ce subofițerul a plecat. Prea puțin potrivit cu războiul, în orice caz.

— Foarte puțin potrivit, într-adevăr, au confirmat cu respectul cuvenit coloneii Statului Major.

În fiecare seară, la sfârșitul luptelor, când pământul încă mai fumega, mesageri rapizi veneau, de parcă zburau, să aducă vestea cea bună. Orașele erau împodobite cu steaguri, oamenii se îmbrățișau pe străzi, clopotele bisericilor băteau, și totuși, cine trecea noaptea prin cartierele mărginașe ale capitalei putea auzi oameni cântând, bărbați, fete, femei, mereu același cântec, apărut cine știe când. Era, într-adevăr, destul de trist, părea să fie multă resemnare în el. Tinere blonde, stând la fereastră, îl cântau pierdute.

Niciodată în istoria lumii, oricât s-ar coborî în timp, nu s-au pomenit astfel de victorii, armate atât de norocoase, generali atât de bravi, înaintări atât de rapide, atât de multe pământuri cucerite. Chiar și ultima dintre ordonanțe avea să se trezească bogată la sfârșit, atât de multe erau lucrurile ce trebuiau împărțite. Speranțele erau fără de margini. În orașe oamenii exultau, vinul curgea până în prag, cerșetorii dansau. Și între o cană de vin și alta mergea bine un cântec, un mic cor de prieteni. „Prin sate și câmpii...“, cântau, inclusiv strofa a treia.

Dacă noi batalioane treceau prin Piața Încoronării ca să plece la război, regele își ridica ochii din hârtiile și socotelile sale, ascultând, și nu-și dădea seama de ce cântecul acela îi trezea proasta dispoziție.

Dar pe câmpii și prin sate, regimentele avansau din an în an tot mai mult, nu se hotărau s-o apuce în cele din urmă în direcția opusă; și pierdeau cei care pariaseră pe apropiata sosire a ultimei și celei mai fericite vești. Bătălii, victorii, victorii, bătălii. Acum armatele mășăluiau pe pământuri

incredibil de îndepărtate, cu nume complicate, pe care nimeni nu reușea să le rostească.

Până când (din victorie în victorie) a venit ziua în care Piața Încoronării a rămas pustie, ferestrele palatului regal au fost baricadate, iar la porțile orașului s-a auzit hăruiul unor ciudate coloane străine care se apropiu. Din neînvinsule armate se născuseră, pe câmpiile îndepărtate, păduri ce nu mai fuseseră până atunci, păduri monotone de cruci care se pierdeau la orizont, și nimic altceva. Pentru că nu în săbii, nu în foc, nu în furia cavaleriei dezlănțuite rămăsese închis destinul, ci în mai sus pomenitul cântec, care regelui și generalilor li se părușe prea puțin potrivit cu războiul. Ani în șir, neîntrerupt, prin notele acele puține destinul însuși vorbise, vestindu-le oamenilor ce era hotărât. Dar palatele regale, conducătorii armatelor, miniștrii, atotștiutorii au fost surzi ca niște pietre. Nimeni n-a înțeles, doar neștiutorii soldați, încoronați cu sute de victorii, când mărșăluiau obosiți pe cărările serii, spre moarte, cântând.

Invitații superflue

Aș vrea să vii la mine într-o seară de iarnă și, îmbrățișați în spatele ferestrelor, privind singurătatea străzilor întunecoase și reci, să ne amintim de iernile din povești, unde trăiam împreună fără să știm. Pe acele poteci vrăjite am trecut cu adevărat tu și eu, cu pași timizi, împreună am mers prin pădurile pline de lupi, spiridușii ne spionau din smocurile de mușchi prinse de turnuri, fâlfâirile de aripi ale corbilor. Împreună, fără s-o știm, priveam de acolo la viața misterioasă care ne aștepta. Acolo au tresărit în noi pentru prima oară dorințele bune și dulci. „Îți amintești?“, ne vom spune unul altuia, strângându-ne ușor în brațe, în încăperea caldă, și tu îmi vei zâmbi încrezătoare, în vreme ce afară tablele zgâlțâite de vânt vor scoate un sunet lugubru. Dar tu – acum îmi amintesc – nu cunoști basmele vechi cu regi fără nume, cu căpcăuni și grădini vrăjite. N-ai trecut niciodată, vrăjită, pe sub copacii fantastici ce-ți vorbesc cu voce omenească, n-ai bătut la poarta castelului pustiu, nici n-ai umblat noaptea după lumina din depărtare, n-ai adormit sub stelele Răsăritului, legănată de o pirogă sacră. În spatele ferestrelor, într-o seară de iarnă, probabil am rămâne muți, eu pierdut în basmele moarte, tu în alte griji, necunoscute mie. Eu aș întreba: „Îți amintești?“, dar tu nu ți-ai aminti.

Aș vrea să mă plimb cu tine, într-o zi de primăvară cu un cer cenușiu și cu câteva frunze de anul trecut învolburate de vânt pe străzi, în cartierele de la periferie; și să fie duminică. În locurile acestea se nasc adesea gânduri melancolice și mărețe, și la anumite ceasuri colindă poezia, unind inimile celor care se iubesc. Se înfiripă și speranțe ce nu pot fi numite, favorizate de orizontul nesfârșit din spatele caselor, de trenurile care aleargă, de norii de la miazănoapte. Ne vom ține pur și simplu de mână și cu pas ușor vom aluneca, spunând lucruri negândite, stupide și dragi. Până când se vor aprinde lămpioanele, și din blocurile jalnice vor ieși întâmplările sinistre ale orașului, aventurile, romanele visate. Și atunci noi vom tăcea, ținându-ne de mână, pentru că sufletele își vor vorbi fără cuvinte. Dar tu – acum îmi amintesc – nu mi-ai spus niciodată lucruri negândite, stupide și dragi. Nici nu poți iubi, prin urmare, duminicile despre care vorbesc, iar sufletul tău nu știe să-i vorbească sufletului meu în tăcere, nu recunoști la ceasul potrivit vraja orașului,

nici speranțele ce coboară dinspre miazănoapte. Tu preferi luminile, mulțimea, bărbații care te privesc, străzile pe care se spune că-ți poți întâlni norocul. Tu ești altfel decât mine și, dacă ai veni să te plimbi cu mine, te-ai plânge că ești obosită; doar atât, și nimic altceva.

Aș vrea să mai merg cu tine vara într-o vale pustie, să râdem mereu de nimicuri, să explorăm tainele pădurii, ale drumurilor colbuite, ale unor case părăsite. Să ne oprim pe podul de lemn să ne uităm la apa care curge, să punem urechea la stâlpii de telegraf ca să ascultăm povestea lungă, fără sfârșit, care vine de la capătul lumii și cine știe unde va ajunge. Să culegem flori de pe pajiști și, întinși pe iarbă, în tăcerea de sub soare, să contemplăm abisul cerului, și norișorii albi ce trec, și vârfurile munților. Tu ai spune: „Cât e de frumos!“ Nimic altceva n-ai spune, pentru că am fi prea fericiți că trupul nostru și-a pierdut greutatea anilor și că sufletele au devenit fragede, ca și cum s-ar fi născut atunci.

Dar tu – dacă mă gândesc bine –, tu te-ai uita în jur fără să înțelegi, mă tem, și te-ai opri îngrijorată să examinezi un ciorap, mi-ai cere altă țigară, nerăbdătoare să ne întoarcem. Și nu ai spune „Cât e de frumos!“, ci alte lucruri, golite de sens, de care mie nu-mi pasă. Pentru că, din păcate, așa ești tu. Și n-am fi nici măcar pentru o clipă fericiți.

Aș vrea totuși – lasă-mă să spun –, aș vrea, cu tine la braț, să străbat marile străzi ale orașului la apus, în noiembrie, când cerul e de cristal pur. Când închipuirile vieții aleargă peste cupole și ating oamenii negri, la capătul străzilor, deja pline de neliniști. Când amintiri ale unor vârste fericite și noi profeții trec pe deasupra pământului, lăsând în urmă un soi de muzică. Cu îndrăzneala nevinovată a copiilor vom privi chipurile celorlalți, mii și mii, ce se scurg râuri-râuri pe lângă noi. Noi vom emana, fără să știm, lumina bucuriei, și toți vor fi obligați să ne privească, nu cu invidie sau supărare, ci zâmbind ușor, cu un sentiment de bunătate, din cauza serii care vindecă slăbiciunile omului. Dar tu – înțeleg prea bine – în loc să te uiți la cerul de cristal și la coloanele de aer bătute de ultimele raze, ai să vrei să te oprești să te uiți la vitrine, la aur, bogății, mătăsurii, la lucrurile acelea meschine. Și nu îți vei da seama de închipuiri, nici de presimțirile ce trec, nici nu vei simți, ca mine, chemarea la o soartă mândră. N-ai să auzi nici muzica, n-ai înțelege de ce oamenii ne privesc cu ochi buni. Tu te vei gândi la sărmanul tău mâine, și în zadar deasupra ta statuile de aur pe turlle își vor ridica spadele în ultimele raze de soare. Și eu aș fi singur.

N-are rost. Poate că toate astea sunt prostii și tu ești mai bună decât mine, necerând atât de mult de la viață. Poate ai dreptate tu și ar fi stupid să încerc. Dar cel puțin, asta da, cel puțin aș vrea să te revăd. Fie ce-o fi, vom sta împreună într-un fel și vom găsi bucuria. Nu are importanță dacă ziua sau noaptea, vara sau toamna, într-o țară necunoscută, într-o casă nearanjată, într-un han jalnic. Va fi de-ajuns să te am lângă mine. Nu voi sta aici să ascult – îți promit – scârțâitul misterios al acoperișului, nu mă voi uita la nori, nici n-o să mă las dus de muzică sau vânt. Voi avea răbdare dacă nu vei înțelege ce-ți spun, dacă vei vorbi despre lucruri străine mie, dacă te vei plânge de hainele vechi și de bani. Nu vor exista așa-numita poezie, speranțe comune, tristeți atât de prietene cu iubirea. Te voi avea însă lângă mine. Vom reuși, vei vedea, să fim destul de fericiți, cu multă simplitate, bărbat și femeie doar, cum în mod obișnuit se întâmplă în orice colț din lume.

Dar tu – mă gândesc acum – ești prea departe, la sute și sute de kilometri greu de străbătut. Tu ești într-o viață pe care n-o cunosc, și îți sunt aproape alți bărbați, cărora probabil le zâmbești cum îmi zâmbeai mie în alte vremuri. Probabil nu reușești să-ți mai amintești numele meu. Eu am ieșit deja din tine, pierdut printre nenumărate umbre. Și totuși, nu știu să mă gândesc decât la tine, și îmi place să-ți spun toate astea.

Poveste de Crăciun

Posomorât și hieratic este palatul episcopal, cu zidurile ce-și picură sarea, să stai înăuntru e un supliciu în nopțile de iarnă. Și catedrala de lângă el este imensă, ca s-o străbați toată nu ți-e de-ajuns o viață, și dai peste o asemenea învâlmășeală de capele și sacristii, încât, abandonate de secole, unele au rămas aproape necercetate. Ce va face în seara de Crăciun – se întreabă lumea – uscatul arhiepiscop, de unul singur, în timp ce orașul petrece? Cum își va învinge melancolia? Cu toții au câte o consolare: copilașul are un tren și coconari, surioara are o păpușă, mama are copiii pe lângă ea, bolnavul – o nouă speranță, bătrânul celibatar – pe tovarășul de petreceri, pușcăriașul – vocea unuia din celula alăturată. Cum o să se descurce arhiepiscopul? Sânguinciosul don Valentino, secretarul Excelenței Sale, zâmbea auzind ce vorbește lumea. Arhiepiscopul îl are pe Dumnezeu în seara de Crăciun. Îngenuncheat, singur-singurel, în mijlocul catedralei înghețate și pustii, la prima vedere ar stârni milă, dar dacă s-ar afla! Singur-singurel nu-i și nici frig nu-i este, nici părăsit nu se simte. În seara de Crăciun, Dumnezeu umple biserica pentru arhiepiscop, naosul chiar dă pe dinafară, încât ușile se închid cu greu și, cu toate că lipsesc sobele, este atât de cald încât bătrânii șerpi albi se trezesc în mormintele stareților memorabili și urcă prin răsuflătorile din subteran, arătându-și drăguț capul de după balustradele confesionalelor.

Tot așa era în seara aceea domul, plin de Dumnezeu. Deși știa că nu era de datoria lui, don Valentino mai întârzia bucuros ca să pregătească scăunelul de rugăciune al prelatului. Ce pomi de Crăciun, curcani și șampanie? Asta da, seară de Crăciun. Cufundat în asemenea gânduri, a auzit o bătaie în ușă.

„Cine bate la porțile domului, s-a întrebat don Valentino, în seara de Crăciun? Nu s-au rugat destul? Ce frenezie i-a cuprins?” Spunându-și în gând toate astea, s-a dus să deschidă și, împreună cu o rafală de vânt, a intrat un amărât în zdrențe.

— Cât Dumnezeu se află aici! a exclamat zâmbind, privind în jurul lui. Câtă frumusețe! O simți de afară. Monsenior, puteți să-mi dați și mie puțin? E seara de Crăciun.

— Este pentru Excelența Sa, arhiepiscopul, a răspuns preotul, are nevoie de el peste câteva ore. Excelența Sa duce deja o viață de sfânt, doar n-ai pretenția ca acum să renunțe și la Dumnezeu! Iar eu n-am fost niciodată monsenior.

— Nici un pic, părinte? E destul! Excelența Sa nici n-o să-și dea seama!

— Ți-am spus că nu... Du-te... Domul este închis pentru public; și l-a trimis afară pe amărât, dându-i o bancnotă de cinci lire.

Dar chiar în clipa în care nefericitul a ieșit din biserică, Dumnezeu a dispărut. Însăpăimântat, don Valentino s-a uitat în jur, cercetând bolțile întunecoase; Dumnezeu nu era nici acolo sus. Spectaculosul ansamblu de coloane, statui, baldachine, altare, catafalcuri, candelabre și drapări, de obicei atât de misterios și impunător, devenise brusc neprimitor și sinistru. Și peste câteva ore arhiepiscopul avea să coboare.

Îngrozit, don Valentino a întredeschis una din porți și s-a uitat în piață. Nimic. Afară, deși era Crăciunul, nici urmă de Dumnezeu. De la miile de ferestre luminate se auzeau ecouri de râsete, pahare sparte, muzică și chiar înjurături. Nu sunete de clopote, nu cântări.

Don Valentino a ieșit în noapte, a luat-o pe străzile profane, prin zgomotul banchetelor dezlănțuite. El avea însă adresa potrivită. Când a intrat în casă, familia de prieteni era la masă. Toți se priveau cu bunătate unul pe celălalt și în jurul lor era și un pic de Dumnezeu.

— Crăciun fericit, părinte, i-a urat capul familiei, dorești ceva?

— Mă grăbesc, dragilor, a răspuns el. Pentru o nesăbuință de-a mea, Dumnezeu a părăsit domul, și peste puțin timp Excelența Sa o să coboare la rugăciune. Nu-mi puteți da dintr-al vostru? Oricum, voi sunteți împreună și nu aveți absolută nevoie de el.

— Dragul meu don Valentino, i-a spus capul familiei, dumneata ai uitat că azi este Crăciunul. Tocmai astăzi copiii mei ar trebui să renunțe la Dumnezeu? Mă minunez, don Valentino.

Și, chiar în clipa în care bărbatul a rostit asemenea cuvinte, Dumnezeu s-a strecurat afară din încăpere, zâmbetele fericite s-au stins și curcanul prăjit a părut nisip printre dinți.

Și a plecat din nou prin noapte, pe străzile pustii. Și a mers ce-a mers don Valentino, până când, în cele din urmă, l-a revăzut. Ajunsesse la porțile orașului și în fața lui se întindea în întuneric, albită puțin din cauza zăpezii, câmpia cea mare.

Peste câmpuri și șirurile de duzi plutea Dumnezeu, ca și cum ar fi fost în așteptare. Don Valentino a căzut în genunchi.

— Dar ce faci, părinte? l-a întrebat un țăran. Vrei să te alegi cu vreo boală, pe frigul ăsta?

— Privește acolo, fiule. Nu vezi?

Țăranul s-a uitat, fără mirare.

— E al nostru, a spus, de fiecare Crăciun vine și ne binecuvântează câmpurile.

— Ascultă, i-a spus preotul, n-ai putea să ne dai și nouă puțin? În oraș am rămas fără, până și bisericile sunt goale. Lasă-ne și nouă puțin, pentru ca arhiepiscopul să poată avea un Crăciun decent.

— Nici prin gând nu-mi trece, dragă părinte! Cine știe ce păcate scârboase ați făcut voi în orașul vostru. Vina e a voastră. Descurțați-vă.

— Am păcătuțit, desigur. Cine nu păcătuiește? Dar ai putea să salvezi multe suflete, fiule, numai să-mi spui da.

— Trebuie să-l salvez pe al meu, a râs șiret țăranul.

Și, în clipa în care a rostit aceste cuvinte, Dumnezeu s-a ridicat de pe pământurile sale și a dispărut în întuneric.

S-a dus mai departe, tot căutând. Dumnezeu părea să devină tot mai rar, și cine avea puțin nu voia să-l cedeze (dar în momentul în care răspundea „nu“, Dumnezeu dispărea, îndepărtându-se încet).

Iată-l ajuns pe don Valentino la marginea unei lande, și departe, chiar la orizont, strălucea dulce Dumnezeu, ca un norișor lung. Preotul s-a aruncat în genunchi pe zăpadă.

— Așteaptă, Doamne, îl implora, din cauza mea arhiepiscopul a rămas singur, și astă-seară e Crăciunul!

Avea picioarele înghețate, a luat-o prin ceață, se afunda până la genunchi, din când în când cădea cât era de lung. Cât avea să reziste?

Deodată a auzit un nesfârșit cor patetic, glasuri de înger, o rază de lumină se filtra prin ceață. A deschis o portiță de lemn; era o biserică imensă, și în mijlocul ei, la lumina câtorva lumânări, un preot se ruga. Și biserica era plină de rai.

— Frate, a gemut don Valentino, la capătul puterilor, acoperit de țurțuri, fie-ți milă de mine. Din cauza mea, arhiepiscopul a rămas singur și are nevoie de Dumnezeu. Dă-mi puțin dintr-al tău, te rog.

S-a întors încet cel care se ruga. Și don Valentino, recunoscându-l, s-a făcut, dacă era posibil, și mai palid.

— Crăciun fericit, don Valentino, i-a urat arhiepiscopul venindu-i în întâmpinare, înconjurat de Dumnezeu. Copile

binecuvântat, unde te-ai ascuns? Se poate ști ce-ai căutat
afară în noaptea asta căinoasă?

Prăbușirea Balivernei

Peste o săptămână începe procesul celor vinovați de prăbușirea Balivernei. Ce-o să se întâmple cu mine? Vor veni să mă ia?

Mi-e teamă. E inutil să-mi repet că nu se va prezenta nimeni să depună mărturie împotriva mea; că judecătorul de instrucție n-are nici cea mai mică bănuială cu privire la implicarea mea; că, chiar dacă aș fi fost incriminat, aveam să fiu cu siguranță achitat, că tăcerea mea nu poate face rău nimănui; că, dacă m-aș duce să mărturisesc din proprie inițiativă, acuzatului nu i s-ar ușura situația. Nimic din toate acestea nu mă poate consola. De altfel, fiindcă, din cauza unei boli, cu trei luni în urmă a murit inspectorul contabil Dogliotti, asupra căruia plana principala acuzație, pe banca acuzaților va fi doar consilierul comunal de la Asistență. Dar este vorba de o incriminare *pro forma*; de altfel, cum ar fi putut să-l condamne, dacă ocupa postul doar de cinci zile? Cel mult, responsabil putea fi considerat consilierul anterior, dar acela murise cu o lună mai înainte. Și răzbunarea legii nu intră în întunericul mormintelor.

La doi ani de la înspăimântătorul eveniment, toată lumea are încă vie amintirea acestuia. Baliverna era o clădire foarte mare și cam lugubră din cărămidă, construită în afara zidurilor orașului, în secolul al XVII-lea, de către călugării din ordinul sfântului Celso. După dispariția ordinului, în secolul al XIX-lea construcția a servit drept cazarmă, iar înainte de război depindea încă de administrația armatei. Abandonată fiind, s-a aciuat aici, cu consimțământul tacit al autorităților, o gloată de refugiați fără căpătâi, oameni sărmani cu casele distruse de bombe, vagabonzi, „boschetari“, disperați, chiar și o mică comunitate de țigani. Cu timpul, Primăria, intrând în posesia localului, a impus o oarecare disciplină, înregistrându-i pe chiriași, punând la punct serviciile indispensabile, îndepărtându-i pe indivizii turbulenți. Cu toate acestea, Baliverna, inclusiv din cauza unor spargerii ce s-au petrecut în zonă, avea o proastă reputație. Ar fi exagerat să spunem că era un cuib de pungași. Totuși, nimeni nu trecea bucuros noaptea prin preajma ei.

Deși la început Baliverna se înălța în plină câmpie, cu timpul suburbiile orașului s-au întins până la ea. Dar în imediata ei apropiere nu erau alte case. Jalnică și întunecată,

cazarma domina terasamentul căii ferate, câmpurile necultivate, barăcile mizerabile din tablă, așezări de cerșetori risipite printre grămezi de dărâmături și deșeuri. Amintea atât de o închisoare, cât și de un spital, dar și de o fortăreață. Avea un plan dreptunghiular, o lungime de circa optzeci de metri și o lățime cam pe jumătate. În interiorul ei, o curte imensă fără porticuri.

Acolo îl însoțeam adesea în după-amiezele de sâmbătă sau duminică pe cumnatul meu Giuseppe, entomolog, care pe pajiștile acelea găsea multe insecte. Era un pretext ca să iau puțin aer și să am companie.

Trebuie să spun că starea întunecatului edificiu mă impresionase de prima dată. Culoarea cărămizilor, numeroasele ferestruici fixate în pereți, plombele, grinzile puse drept proptele trădau decrepitudinea. În mod deosebit impresiona peretele din spate, uniform și golaș, care avea puține deschizături, neregulate și mici, care semănau mai mult a barbacane decât a ferestre. Din această cauză părea mult mai înalt decât fațada, plină de porticuri lungi și ferestre mari. „Nu ți se pare că zidul iese mai în afară?“, îmi amintesc că l-am întrebat într-o zi pe cumnatul meu. El a râs: „Să sperăm că stă bine. E o impresie a ta. Întotdeauna zidurile înalte îți dau impresia asta.“

Într-o sâmbătă din iulie eram acolo pentru una din aceste plimbări. Cumnatul meu le adusese și pe cele două fete ale lui, încă mici, și pe un coleg de la universitate, profesorul Scavezzi, zoolog și el, un tip la vreo patruzeci de ani, palid și molâu, care nu mi-a fost niciodată simpatic, pentru că făcea pe iezuitul și își dădea aere. Cumnatul meu spunea că era un izvor nesecat de cunoaștere și, pe deasupra, un om foarte bun. Eu îl cred însă un imbecil: altfel nu s-ar purta cu mine atât de înțepat, doar pentru că eu sunt croitor, iar el om de știință.

Când am ajuns la Baliverna, am început să mergem de-a lungul peretelui din spate, pe care l-am descris. Acolo se întindea o fâșie de teren plin de praf, unde copiii jucau fotbal. De-o parte și de cealaltă, într-adevăr, fuseseră înfipti niște pari pentru a marca cele două porți. În ziua aceea nu era însă nici un băiat. În schimb, mai multe femei cu copii stăteau la soare la marginea câmpului, de-a lungul bordurii cu iarbă care șerpuia pe lângă asfaltul străzii.

Era momentul siestei, și din falanster nu ajungeau până la noi decât glasuri vagi. Fără strălucire, un soare amorțit bătea zidul întunecat, și de la ferestre ieșeau bețe pline de haine puse la uscat, care atârnavă ca niște steaguri moarte, imobile. Nu adia un fir de vânt.

Pasionat de alpinism cum eram, pe când ceilalți se dedicau insectelor, mi-a venit poftă să încerc să mă cațăr pe zidul nesigur: găurile, muchiile cărămizilor ieșite în afară, vechii drugi de fier încastrați din loc în loc în crăpăturile din perete îmi ofereau prizele potrivite. Nu mă gândeam să urc până în vârf. Era doar plăcerea de a mă dezmoști, de a-mi testa mușchii. O dorință, dacă vreți, oarecum puerilă.

Fără dificultate am urcat câțiva metri, de-a lungul pilastrului unui portal acum zidit. Ajuns la arhitravă, m-am apucat cu dreapta de corvana de fier ruginită, în formă de lance, care acoperea arcada (poate că în această cavitate pe vremuri se afla imaginea vreunui sfânt).

Prinzându-mă de vârful lăncii, m-am săltat cu toată greutatea. Dar vârful a cedat, rupându-se. Spre norocul meu, mă aflam la doar câțiva metri de pământ. Am încercat în zadar să mă sprijin cu cealaltă mână. Mi-am pierdut echilibrul, m-am împins în spate și am căzut în picioare, fără altă urmare, deși contactul cu pământul a fost dur. Drugul de fier m-a urmat.

Aproape în același timp, din spatele lui s-a mai desprins unul, mai lung, care, din centrul coroanei, pornea vertical spre un fel de consolă aflată deasupra. Trebuie că era un fel de proptea pusă ca o cârpeală. Lipsită astfel de sprijin, consola – imaginați-vă o lespede de piatră lată cât trei cărămizi – a cedat și ea, fără să cadă însă; a rămas acolo, strâmbă, jumătate înăuntru, jumătate afară.

Nu s-a sfârșit aici stricăciunea pe care fără voie am provocat-o. Consola sprijinea un stâlp vechi, înalt de circa un metru și jumătate, care la rândul lui folosea la susținerea unui soi de balcon (abia acum văd toate aceste metehne, care la prima vedere se pierdeau pe suprafața peretelui). Stâlpul fusese încastrat între cele două ieșituri, dar nu fusese fixat pe zid. Când s-a deplasat consola, după câteva secunde stâlpul s-a lăsat în afară, și eu abia am avut timp să sar în spate, ca să nu-mi cadă în cap. A atins pământul cu o bufnitură.

Se terminase? După orice socoteală, era mai bine să mă îndepărtez de zid și să mă îndrept spre grupul prietenilor mei, care se afla cam la treizeci de metri. Toți patru erau în picioare, întorși spre mine, dar nu se uitau la mine. Cu o expresie pe care n-o voi uita, se uitau la zid, mult deasupra capului meu. Cumnatul meu a urlat la un moment dat:

— Doamne, Dumnezeu, privește! Privește!

M-am întors. Deasupra balconului, mai la dreapta, zidul, în acel punct compact și regulat, se umfla. Imaginați-vă un material întins în spatele căruia se află o muchie dreaptă. La început a fost o ușoară fremătare șerpuită de-a lungul

peretelui, apoi s-a format un burduf lung și îngust, mai apoi cărămizile s-au desprins, arătându-și încheieturile măcinate, și, printre torente prăfoase de ziduri surpate, s-a căscat o gaură neagră.

A durat câteva minute sau câteva clipe? N-aș putea să spun. În răstimpul acela – spuneți-mi că sunt nebun – din adâncul cavităților clădirii s-a înălțat un vuiet trist, asemenea unei goarne militare. Și de jur împrejur, pe o vastă întindere, s-au auzit îndelung câinii urlând.

La acest moment amintirile se învălmășesc: eu alergam de mi se tăia răsuflarea, încercând să-mi ajung tovarășii din urmă, femeile de la marginea câmpului, sărind în picioare, au început să urle, una se răsucea la pământ, figura unei fete aproape dezbrăcate s-a arătat la fereastră când sub ea se căsca hăul și, într-o străfulgerare, viziunea halucinantă a zidului care se prăvălea în gol. Și atunci, în spatele despicăturilor din vârf, întreaga masă din cealaltă parte, dincolo de curtea interioară, s-a mișcat încet, atrasă irezistibil de forța ruinării.

A urmat un tunet înspăimântător, de parcă sute de *Liberator*-i și-ar fi aruncat bombele. Și pământul s-a cutremurat, iar un nor de pulbere gălbuie s-a întins rapid, ascunzând mormântul acela imens.

Apoi mă văd pe drumul spre casă, cu dorința de a mă îndepărta de locul funest, și oamenii, la care vestea a ajuns cu o repeziciune uimitoare, mă priveau îngroziți, poate din cauza hainelor pline de praf. Dar mai ales nu uit privirile pline de oroare și de milă ale cumnatului meu și ale celor două fete. Muți, mă fixau cum te uiți la un condamnat la moarte (sau asta era o pură impresie a mea?).

Acasă, când au aflat ce-am văzut, nu s-au mirat că eram răvășit și că timp de câteva zile m-am închis în cameră fără să vorbesc cu cineva și refuzam chiar și să citesc ziarele (am văzut unul în mâinile fratelui meu, care intrase să vadă cum mă simt; pe prima pagină era o fotografie mare cu un șir nesfârșit de furgonete negre).

Eu am fost cel care a provocat hecatomba? Ruperea drugului de fier, printr-o monstruoasă înlănțuire de cauze și efecte, a provocat dezmembrarea castelului mastodont? Sau poate chiar constructorii, cu o diabolică maliție, au desfășurat un joc secret de mase în echilibru, încât era de-ajuns să scoți bara aceea mică, pentru a dezarticula întregul? Cumnatul meu, sau fetele lui, sau Scavezzi și-au dat seama ce-am făcut? Iar dacă nu și-au dat seama, de ce Giuseppe pare să mă evite de atunci? Sau eu sunt cel care, de teamă că am să mă trădez, am făcut, involuntar, în așa fel încât să-l văd cât mai puțin posibil?

Pe de altă parte, nu este îngrijorătoare insistența profesorului Scavezzi de a mă frecventa? Deși de condiție financiară modestă, de atunci și-a comandat la croitoria mea cam zece haine. La probe continuă să aibă zâmbetul acela ipocrit și nu se satură să mă studieze. În afară de asta, este de o pedanterie exasperantă, când vede o cută nelalocul ei, când umărul nu cade bine; sau sunt nasturii de la mânecă, sau e răscoiala reverelor, mereu e ceva de corectat. Pentru fiecare haină, șase-șapte probe. Și din când în când mă întreabă:

— Vă mai amintiți de ziua aceea?

— Care zi? întreb eu.

— Ei, ziua aceea la Baliverna!

Pare să facă aluzii cu subînțeleles viclean. Eu spun:

— Cum aș putea s-o uit?

El dă din cap:

— Chiar așa... Cum ați putea?

Firește, eu îi fac reduceri excepționale, ajung chiar să mai dau de la mine. Dar el se preface că nu pricepe.

— Da, da, spune, costă mult la dumneavoastră, dar merită toți banii.

Eu însă mă întreb: e chiar idiot sau se distrează cu aceste mici și josnice șantaje?

Da. S-ar putea ca el singur să mă fi văzut în momentul ruperii fatale a drugului de fier. Poate a înțeles totul, ar putea să mă denunțe, să dezlănțuie împotriva mea ura oamenilor. Dar e perfid și nu vorbește. Vine și-și mai comandă o haină nouă, mă cercetează și se bucură dinainte că are să mă lovească atunci când o să mă aștept mai puțin. Eu sunt șoarecele, și el e pisica. Se tot joacă, până când o să bage gheara. Și așteaptă procesul, pregătindu-se pentru lovitura de teatru. Când nu te aștepti, se va ridica în picioare. „Numai eu știu cine a provocat prăbușirea“, va striga, „l-am văzut cu ochii mei“.

A venit și azi să probeze un costum de flanel. Mai micios ca de obicei.

— Am ajuns la final!

— Ce final?

— Cum ce final? Procesul! Tot orașul vorbește despre el. Se pare că trăiți cu capul în nori.

— Adică procesul cu căderea Balivernei.

— Întocmai, Baliverna... Cine știe dacă o să iasă la iveală adevăratul vinovat!

Apoi pleacă salutându-mă exagerat de ceremonios. Îl însoțesc până la ușă. Aștept să coboare un șir de trepte, ca să închid. A plecat. Tăcere. Mi-e teamă.

Până la ultima picătură de sânge

Când s-a aflat că pirații se apropiau de insula noastră, a fost numit un comitet de apărare, din care am fost invitat să fac parte. Pierduți în mijlocul oceanului, trebuia, din păcate, să ne purtăm singuri de grijă. Jandarmeria, în acele vremuri, era cam subțirică și dotată cu arme mai mult decorative. Garnizoana, din cauza rotației cadrelor, nu avea un șef. Și totuși, trebuia să ne apărăm. Ne-am gândit, noi, cei din comitet, să-i cerem un sfat Excelenței Sale Imagine, faimosul general care se retrăsese de câțiva ani bunicei din activitate și stătea în palatul familiei.

Generalul Antonio Imagine era bătrân acum. Nu era de conceput că avea să preia de unul singur comanda apărării, stând în poziție de drepti pe povârnișul fortăreței. El era însă concetățeanul cel mai ilustru. Ar fi putut să ne dea nouă, necunoscătorilor în ale disciplinei militare, idei prețioase, și o proclamație a lui, de pildă, ar fi servit la aprinderea curajului populației cuprinse de spaimă.

I-am cerut o întrevedere. Ni s-a răspuns că generalul este indispus. Pentru că era o urgență, Excelența Sa a acceptat în cele din urmă să ne primească. Am fost rugați totuși să nu îl obosim și să nu ne lungim prea mult.

Ne-am prezentat la patru după-amiaza la palatul familiei Imagine, care se înălța impunător și întunecat deasupra hanului neospitalier din Basse. Un servitor ne-a însoțit în timp ce urcam pe scară. Vitraliile ca de catedrală, draperiile groase furau într-atât din lumină, încât peste tot erau aprinse becuri electrice. În anticameră ne-a întâmpinat o doamnă plină de demnitate și îngrijorare, care a repetat recomandările: „Vă rog... fiți grijulii... de ceva vreme nu mai este el însuși... suntem mereu încordați... ce să vă mai spun... nu se simte bine... o să vedeți și dumneavoastră...” Și privea adesea în jurul ei, făcând cine știe ce aluzii cu subînțelesuri sinistre. Apoi a deschis ușor o ușă.

Era cea care dădea în dormitorul generalului, mobilat și tapetat ca pe vremuri cu mobilă masivă și întunecată, tapetul din damasc închis la culoare, nenumărate portrete și fotografii puse pe pereți și două paravane așezate la colțuri ca să ascundă, poate, obiectele cele mai intime. Totul era extrem de ordonat. Noi ne-am oprit, însă, nedumeriți în prag, pentru

că patul imaculat, luminat de un lampadar, ni s-a părut gol. În cameră nu se vedea nimeni.

Când, iată, o mogâldeată mică și cenușie, un soi de animăluț, s-a răsucit în cearșafurile albe. Ne-am apropiat și am zărit o pasăre, cam de mărimea unei vrăbii mari, care, cu mari eforturi, încerca să-și vâre capul sub pernă. Părea una din păsările acelea rătăcite și abandonate ce bat la ferestrele gospodăriilor în serile reci de iarnă: cu trupul istovit, penele zbârlite și urâte, ca la canarii bolnavi. Doamna care ne însoțea a făcut câțiva pași în fața noastră, dând din cap:

— Vedeți și dumneavoastră, domnilor, a șoptit, Excelența Sa s-a schimbat destul de mult în ultimul timp... Trebuie să fim atenți...

Ne spusese că generalul Imagine se cam șubrezeise, că amintirea vechii glorii, dar și gândul la ultimul nostru război pierdut literalmente îl rodeau. Dar în starea aceea, ca să fim sinceri, nici unul dintre noi nu și l-ar fi imaginat: o zburătăciune jigărită și uscată!

Președintele nostru, domnul Azană, un bărbat de acțiune, s-a întors către însoțitoarea noastră, întrebând-o încet:

— Dar de ce nu-i dați mai multă mâncare? Poate puțină carne tocată?

— Nu-mi vorbiți despre mâncare, i-a șoptit doamna, nu reușim să-l facem să ia nici o înghițitură.

Apoi, aplecându-se deasupra animăluțului, a spus cu voce tare, de parcă i-ar fi vorbit unui surd:

— Excelență, Excelență, iertare... Sunt aici domnii din comitet!

Zburătăciunea, adică generalul Imagine, scoase dintr-o dată capul de sub pernă, unde și-l vârase aproape tot, și cu greu se ridică pe lăbuțe, privindu-ne. Din cioc s-a prelins o voce subțire, dar ciudat de sigură, plină de demnitate și militărească:

— Bună ziua, domnilor, luați loc, sunt la dispoziția dumneavoastră.

Spuse acestea, ca și cum efortul ar fi fost excesiv, se prăbuși din nou în cearșafuri, gâfâind.

Am înțeles cât de dificilă era situația. Generalul era, într-adevăr, la capătul puterilor și nu avea să ne fie de prea mare ajutor. Nici o proclamație scurtă nu ne mai îngăduiam să sperăm de la el. Și cum ar fi putut oare s-o mai scrie? Înmuindu-și ciocul în călimară?

Domnul Azană nu și-a pierdut cumpătul.

— Excelență, a început solemn, pirații sunt deja în apropierea insulei. Conducere militară nu există. Trebuie să

ne gândim cum să ne apărăm. Nu am fi îndrăznit niciodată să vă deranjăm, dacă nu am fi fost convinși că vom găsi în dumneavoastră cel mai bun îndrumător.

Au trecut câteva clipe și, după încercări chinuitoare, bătrânul general a reușit din nou să se ridice pe lăbuțe, clătinându-se ușor. Pe penele de pe pieptul slab, pe partea stângă, am văzut câteva pete colorate, ceea ce mai rămăsese, ne-am gândit noi, din nenumăratele sale medalii.

Ciocul s-a deschis, vocea subțire, dar autoritară, s-a făcut auzită:

— Prieteni, în vremurile bune, deviza mea era una singură: *până la ultima picătură de sânge*.

A rostit silabele deschizând și închizând ciocul cu niște clămpănituri seci. Părea să-i facă multă plăcere rostirea acelor cuvinte. Dar nouă la ce ne puteau folosi? Domnul Azanà a insistat, precizând:

— Excelență, suntem în dilemă dacă să organizăm rezistența pe plajă sau de pe ziduri.

Pasărea, care era pe punctul de a se prăbuși, s-a îmbătoșat din nou, și-a lăsat ciocul în jos, reflectând, și a întrebat brusc:

— De câte puști dispuneți?

— Am strâns ceva mai mult de cinci sute, a răspuns Azanà.

La aceste cuvinte, generalul s-a umflat vizibil, luând forma și dimensiunile unui ghem mare. Fenomenul era impresionant. Un flux de încredere și de energie l-a cuprins. Stând îmbătoșat, a încuviințat din cap.

— Magnific! a comentat. Bravii mei concetățeni! Oricum, cinci sute de puști sunt ceva, pentru început.

— De fapt, a spus președintele, nu toate sunt puști de...

— Barbari mizerabili, l-a întrerupt generalul, ridicând o aripioară golașă. O să le pregătim o primire demnă! Nu vom neglija nici o strategie, vom acționa neîntârziat... Oameni buni, vă mulțumesc că ați aprins sufletul unui bătrân și credincios soldat!... Peste insula aceasta mică simt cum trece vântul epopeii... Și de-o fi să cad... Nu, nu pot cere nimic mai mult de la cel Atotputernic!

Nu ne așteptam ca generalul Imagine, redus la forma aceea și în starea în care se afla, să accepte chiar comanda apărării. Era neplăcut. Cum să le pretinzi oamenilor să asculte ordinele unei păsări?

Între timp, o nouă idee trebuie că-i venise generalului, pentru că brusc îndrăzneala i s-a înmuiat, pieptul bombat i s-a dezumflat și din cioc i-au scăpat cuvinte neliniștite:

— Dar spuneți-mi... Spuneți-mi, dragii mei copii... Câți oameni sunt la bordul ambarcațiunii? O sută? Două sute?

— Din recunoașterile noastre de până acum, a răspuns precis Azanà, este vorba de douăzeci și două de vase... Dacă socotim, cam șapte mii de oameni...

— Cip, cirip, a făcut generalul, foarte impresionat, șapte mii ai spus?

— Șapte mii, Excelență.

A tresărit, a părut că se golește pe neașteptate de viață, lăsându-se să cadă vlăguit în cearșafuri.

— Dumnezeu mare! a exclamat dama consternată. Acum se simte rău... Știam eu... Nu mai puteți rămâne, domnilor... Vă rog, vă rog... Pe aici..., și arăta spre ușă.

Văzându-ne că ne ridicăm de pe scaune, generalul a părut să se înspăimânte și mai tare:

— Nu, nu, a început el să piuie furios, așteptați... Eu nu mă simt bine... Cip, cirip... De fapt, nu pot să accept... Dar e de datoria mea să vă avertizez... Doar un sfat... Strategia ce se impune trebuie să fie una precaută...

— Precaută? În ce sens, Excelență? l-a întrebat Azanà, rămas fără replică la metamorfoza aceea neașteptată.

— Vreau să spun, a continuat cu o voce plângărească legendarul *Clește de fier*, cum era numit odată din cauza forței manevrelor sale învăluitoare, că nu știm încă ce intenții au străinii aceștia... Și dacă vin la noi ca prieteni? Dacă au drept scop un comerț cinstit? În acest caz, domnilor...

— Foc și sabie peste tot pe unde au ajuns, a replicat sever domnul Azanà. Acestea sunt, Excelență, intențiile lor.

Pasărea a căzut în prostrație. Am văzut-o zvârcolindu-se în cearșafuri ca un copil răsfățat.

— Dar nu trebuie să dați crezare zvonurilor! ne-a rugat. Nu trebuie să vă încăpățânați... M-ați zăpăcit cu invazia voastră... N-am înțeles bine... Mi-ați răstălmăcit... Eu sunt bătrân... Am nevoie de o viață liniștită... Pe navele de piraterie se află mulți soldați demni și oameni cinstiți... Eu aș fi cel dintâi care să vă îndemne la luptă... Cinstirea drapelului, pot să spun, a fost întotdeauna legea mea supremă... Dar acum nu este vorba de război... Mi se pare oportun să vă pregătiți să-i primiți sărbătorește pe călători...

Dar Azanà a replicat dur:

— Excelență, noi ne vom apăra.

De mânie, gâtul pasării se întindea, croncănind:

— Crau, crau... Nerăbdarea vă orbește, tinereilor... Străinii vin, eu știu, cu aceleași intenții... Frumusețea insulei îi atrage...

Ne-am uitat unii la alții, înspăimântați.

— Excelență, a repetat președintele nostru, aproape amenințător, făcând un pas spre el, noi ne vom apăra!

El a gemut încă o dată:

— Nu, nu, nu, eu nu voi fi complicele vostru... Voi avea o poziție diferită de a voastră... Eu sunt un militar... Crau, crau... Refuz să intru într-o mașinație atât de nebunească!

Ți se rupea sufletul uitându-te la el. Un tremur febril făcea să-i vibreze penele. De ce se temea, mă întrebam, această umbră de om? Marele condotier voia să-și salveze o comoară tăinuită, de ce se târa așa în fața unor străini ca noi? Ce putea să-i mai ofere viața? Văzând că orice efort de a ne convinge era inutil, încerca din nou, cu ușoare îmbrâncituri, să se vâre sub pernă.

Dezgustat, am ridicat cu o mână perna pentru ca ilustrul strateg să se poată ascunde de tot; ceea ce a și făcut, imediat. Apoi am plecat în liniște.

Ceva se întâmplase

Trenul parcursese doar câțiva kilometri (drumul era lung, urma să ne oprim numai în gara de sosire, foarte îndepărtată, alergând așa, neîntrerupt, timp de zece ore) când, la o barieră, am zărit de la fereastră o femeie tânără. A fost o întâmplare, puteam să mă uit la alte lucruri, dar privirea mi s-a oprit asupra ei, care nu era frumoasă și nici nu avea un aspect plăcut, nu avea nimic extraordinar, cine știe de ce mi-a venit s-o privesc. Evident, se sprijinise de bară ca să se poată bucura de priveliștea trenului nostru, foarte rapid, un expres din nord, simbol, pentru oamenii aceia incuți, al miliardelor, al vieții ușoare, al aventurierilor, al valizelor splendide de piele, al vedetelor de cinema, o dată pe zi – spectacolul acesta minunat și, pe deasupra, gratuit.

Dar când trenul a trecut prin fața ei, nu s-a uitat la noi (cu toate acestea, era acolo poate de o oră, așteptându-l); privea în spatele ei, interesată de un bărbat care sosea în fugă din capătul străzii și striga ceva ce noi, firește, nu puteam auzi: gonea, gata să-și dea sufletul, ca s-o avertizeze pe femeie de un pericol. Scena a durat doar o clipă, dar eu mă întrebam ce veste rea putea să-i aducă bărbatul acela fetei care venise să ne privească. Eram pe punctul să adorm în legănarea ritmică a vagonului când, întâmplător – desigur, era vorba de o simplă asociație –, am observat un țăran cățarat pe un zid, care striga spre câmp, cu mâinile pâlnie la gură. Și de data asta a fost doar o clipă, pentru că trenul înainta, dar am reușit totuși să văd șase-șapte oameni care alergau pe câmp, printre semănături, prin lucernă, n-avea importanță că le călcau în picioare, era un lucru prea important. Veneau din direcții diferite: unii din case, alții din despărțitura unui gard viu, dintre rândurile de viță-de-vie sau mai știu eu de unde, cu toții se îndreptau spre zidul unde se afla tânărul ce-i chema. Alergau, și cum mai alergau, s-ar fi spus că erau înspăimântați de un avertisment neașteptat care îi făcea teribil de curioși, răpindu-le liniștea vieții. A fost o clipă, repet, o străfulgerare, n-am avut timp să mai observ altceva.

Ce ciudat, m-am gândit, pe o distanță de câțiva kilometri, două cazuri în care oamenii primesc o veste neașteptată, cel puțin așa presupuneam. Apoi, ușor ațâțat,

cercetam câmpia, drumurile, sătucurile, gospodăriile, plin de presentimente și neliniște.

Poate din cauza acestei stări sufletești, tot uitându-mă la oameni, țărani, căruțași etc., mi se părea că peste tot era o forfotă neobișnuită. Sigur că da, de ce era acel du-te-vino de prin curți, și femeile care zoreau, căruțele, animalele? Pretutindeni era la fel. Din cauza vitezei, era imposibil să distingi bine, și totuși, aș fi jurat că motivul era același pentru toți. Sărbătoreau culesul viilor? Se pregăteau să plece la târg? Trenul trecea și câmpia era în fierbere, judecând după confuzia de acolo. Atunci am făcut legătura dintre femeia de la barieră, tânărul de pe zid, tot acel du-te-vino al țăranilor: ceva se întâmplase, și noi, cei din tren, nu știam ce anume.

M-am uitat la tovarășii mei de călătorie, la cei din compartiment, la cei care stăteau în picioare pe coridor. Ei nu observaseră. Păreau liniștiți, și o doamnă din fața mea, cam pe la șaiszeci de ani, sta să adoarmă. Oare bănuiau și ei ceva? Da, da, erau și ei neliniștiți, fiecare în parte, dar nu îndrăzneau să vorbească. Nu o dată i-am surprins aruncând priviri fugare, scrutând ce era pe-afară. Mai ales doamna în vârstă, chiar ea, se uita printre gene și apoi mă controla ca nu cumva s-o dau de gol. Dar de ce anume se temeau?

Napoli. Aici, de obicei, trenul se oprește. Nu și rapidul, azi. S-au perindat razant casele vechi, și în curțile întunecoase am văzut ferestre luminate, iar în încăperi – a fost o clipă – bărbați și femei aplecați să facă bagaje și să închidă valize, așa părea. Sau mă înșelam eu, și toate erau fantezii?

Se pregăteau să plece. Unde? Prin urmare, nu o veste bună electriza orașele și satele. O amenințare, un pericol, avertismentul unei nenorociri. Apoi îmi spuneam: dacă ar fi fost un necaz mare, ar fi putut să oprească trenul, dar trenul găsea că totul este în ordine, mereu semnale că drumul era liber, schimbări de macaz perfecte, ca la o călătorie inaugurală.

Un tânăr de lângă mine, cu aerul că vrea să se dezmoștească, s-a ridicat în picioare. În realitate, voia să vadă mai bine și se apleca peste mine ca să fie mai aproape de fereastră. Afară, câmpia, soarele, străzile albe, și pe străzi căruțe, camioane, pâlcuri de oameni pe jos, caravane lungi, aidoma celor ce vin la sanctuare în zilele de sărbătoare ale unui sfânt. Erau tot mai multe, se înmulțeau pe măsură ce trenul se apropia de nord. Cu toții mergeau în aceeași direcție, coborau spre sud, fugeau de pericol în vreme ce noi ne duceam drept în întâmpinarea lui, cu o viteză nebună ne aruncam în război, revoluție, molimă, foc, oare ce-o fi fost?

Aveam să aflăm abia peste cinci ore, în momentul sosirii, și, poate, avea să fie prea târziu.

Nimeni nu spunea nimic. Nici unul dintre noi nu voia să fie primul care cedează. Fiecare poate se îndoia de el, cum făceam și eu, nesigur dacă toată alarma aceea era reală sau pur și simplu o idee nebună, o halucinație, unul din gândurile acelea absurde care îți vin în tren când ești puțin cam obosit. Doamna din fața mea a scos un suspin, simulând că s-ar fi trezit, și, asemenea cuiva care atunci se dumirește și își ridică mecanic privirea, tot așa ea și-a ridicat privirea, fixând-o, ca din întâmplare, pe mânerul semnalului de alarmă. Și noi toți am privit spre obiect, cu același gând. Nimeni însă n-a vorbit și nici nu a avut curajul să rupă tăcerea sau pur și simplu să îndrăznească să-i întrebe pe ceilalți dacă au observat ceva alarmant afară.

Acum străzile viermuiau de mașini și oameni, toți în drum spre sud. Debordante trenurile care veneau din față. Pline de uimire privirile celor care erau jos și ne vedeau trecând, zburând cu atâta grabă spre nord. Pline gările. Unii ne făceau semne, alții strigau câte ceva din care percepeam numai vocalele, ca un ecou în munți.

Doamna din fața mea a început să mă privească fix. Cu degetele pline de bijuterii răsucea nervoasă un șervețel, iar privirile ei erau rugătoare: de-aș vorbi odată, să-i scot din tăcerea aceea, de-aș rosti întrebarea pe care toți o așteptau ca pe o minune și nimeni nu îndrăznește s-o pună cel dintâi.

Alt oraș. Cum trenul, apropiindu-se de gară, a încetinit ușor, câțiva s-au ridicat, nerezistând speranței că mecanicul avea să oprească. A trecut totuși, zgomotos, pe lângă peron, unde o mulțime neliniștită se călca în picioare, încercând să urce într-un tren care urma să plece, printre grămezi haotice de bagaje. Un puști a încercat să ne prindă din urmă cu un braț de ziare, fluturând unul care avea un titlu negru pe prima pagină. Atunci, cu un gest rapid, doamna din fața mea s-a aplecat pe fereastră, a reușit să înșface ziarul, dar vântul i l-a smuls din mână. Între degete i-a rămas o fâșie. Am văzut cum îi tremurau mâinile în timp ce o desfăcea. Era o bucățiță triumfiulară. Se citea numele ziarului, iar din titlul cel mare doar două litere. IE, se putea citi. Nimic altceva. Pe verso, știri fără importanță.

Fără un cuvânt, doamna a ridicat fragmentul de ziar pentru ca toți să-l putem vedea. Dar ne uitaserăm deja cu toții. Și ne-am prefăcut că nu are importanță. Pe măsură ce creștea spaima, reținerea fiecăruia dintre noi devenea mai puternică. Alergam ca nebunii spre un lucru care se termina în IE, și trebuia să fie înspăimântător dacă, la vestea aceea, o

populație întreagă o luase imediat la fugă. Un fapt nou și grav frânsese viața țării, bărbați și femei se gândeau numai să se salveze, abandonând case, treburi, afaceri, totul, dar trenul nostru, nu, blestematul de tren mășăluia cu precizia unui ceas, asemenea soldatului care străbate rândurile armatei înfrânte ca să ajungă în tranșea lui, unde dușmanul își instalează deja tabăra. Și din decență, dintr-un respect omenesc mizerabil, nici unul dintre noi nu avea curajul să reacționeze. Cum mai seamănă trenurile cu viața!

Mai erau două ore. Peste două ore, la sosire, aveam să aflăm ce soartă comună ne aștepta. Două ore, o oră și jumătate, o oră, deja se lăsa întunericul. Am văzut de departe luminile orașului dorit, și splendoarea lor nemișcată strălucind cu un halou galben pe cer ne-a dat un dram de curaj. Locomotiva a scos un șuierat, roțile au făcut zgomot mare pe labirintul macazurilor. Gara, curbura neagră a acoperișului, luminile, panourile, toate erau la locul lor, ca de obicei.

Dar ce oroare! Rapidul continua să meargă, și am văzut că gara era pustie, pustii și goale băncile, nici un om, oricât ai fi cercetat. Trenul, în sfârșit, se oprea. Am alergat pe peron, spre ieșire, în căutarea unui seamăn al nostru. Mi s-a părut că zăresc în fund, în colțul din dreapta, în semiîntuneric, un feroviar cu chipiu care ieșea pe o ușă, părea terorizat. Ce se întâmplase? Nu aveam să mai găsim un suflet de om în tot orașul? Deodată, glasul unei femei, ascuțit și violent precum o împușcătură, ne-a făcut să ne înfiorăm. „Ajutor! Ajutor!“, țipa, și țipătul a răsunat sub bolțile de sticlă cu ecoul spart al locurilor abandonate pentru totdeauna.

Prietenii

Fabricantul de instrumente cu coarde Amedeo Torti și soția stăteau la o cafea. Copiii se culcaseră. Cei doi tăceau, așa cum se întâmpla adesea. La un moment dat ea spuse:

— Vrei să-ți spun ceva? Toată ziua am avut o senzație ciudată... De parcă în seara asta ar trebui să vină Appacher pe la noi.

— Nici în glumă să nu spui asta! i-a replicat soțul, supărat.

Toni Appacher, violonistul, vechiul său prieten, murise în urmă cu douăzeci de zile.

— Știu, știu că e oribil, a continuat ea, dar e un gând de care nu pot să scap.

— Ei, ar fi bine... a șoptit Torti cu o oarecare remușcare, dar fără să aprofundeze subiectul.

Și a dat din cap.

Au tăcut din nou. Era zece fără un sfert. Apoi a sunat soneria de la ușă. Îndelung, neiertătoare. Au tresărit amândoi.

— Cine să fie la ora asta? a întrebat ea.

Au auzit în anticameră pașii târșâiți ai lui Ines, ușa care se deschidea și apoi un schimb de cuvinte. Fata a intrat în sufragerie, foarte palidă.

— Ines, cine e? a întrebat-o doamna.

Menajera i s-a adresat stăpânului, bâlbâindu-se:

— Domnule Torti, veniți dumneavoastră, o clipă, dincolo... Dacă ați ști!

— Dar cine e? Cine e? a întrebat-o furioasă stăpâna, deși știa deja foarte bine cine se afla dincolo.

Ines s-a aplecat ca și cum ar fi avut să-i spună o mare taină. Cuvintele i-au ieșit dintr-o suflare:

— Este... Este... Domnule Torti, veniți dumneavoastră... S-a întors maestrul Appacher!

— Ce povești! a spus Torti, iritat de toate misterele acelea, și apoi s-a întors către soție. Mă duc eu... Rămâi aici.

A ieșit în holul întunecos, s-a lovit de o mobilă, a deschis cu forță ușa care dădea în anticameră.

Aici, în picioare, cu aerul său un pic timid, stătea Appacher. Nu chiar la fel cu obișnuitul Appacher, ci oarecum mai puțin consistent, din cauza unei imprecizii a conturului. Era o fantomă? Poate încă nu. Poate că nu se eliberase complet de ceea ce oamenii definesc drept materie. O

fantasmă, dar cu niște urme de consistență. Îmbrăcat, ca de obicei, în gri, cu cămașa cu dungi albastre, o cravată roșie cu albastru și pălăria din fetru foarte moale pe care o frământa nervos cu mâinile. (Se înțelege: o fantasmă de îmbrăcăminte, o fantasmă de cravată și așa mai departe.)

Torti nu era un bărbat impresionabil. Dimpotrivă. Totuși, a rămas fără cuvinte. Nu e o glumă să-l vezi apărând în casa ta pe cel mai drag și mai vechi prieten, pe care cu douăzeci de zile în urmă îl însoțisei pe ultimul drum.

— Amedeo! a exclamat sârmanul maestru Appacher, vrând parcă să sondeze terenul, zâmbind.

— Tu aici? Tu aici? s-a răstit la el Torti, deoarece, din sentimentele lui potrivnice și învălmășite, prindea formă, cine știe cum, doar un acces de furie.

N-ar fi trebuit să fie o imensă consolare să-ți revezi prietenul pierdut? Ca să obțină o întâlnire ca aceasta, Torti n-ar fi dat bucuros milioane? Orice sacrificiu. Și atunci, de ce nu trăia această fericire? De ce simțea iritarea aceea surdă? După atâtea spaime, plânsete și neplăceri impuse de atâtea așa-numite convenții, trebuia s-o ia de la capăt? În zilele despărțirii, toată afecțiunea pentru prietenul lui se tocise până nu mai rămăsese nimic din ea.

— Ei, da, sunt aici, a răspuns Appacher, frământând și mai tare borurile pălăriei. Dar eu... Știi bine, între noi, nu e cazul să ne complimentăm... Poate deranjez...

— Deranj? Tu numești asta deranj? l-a încolțit Torti, lăsându-se dus de furie. Te întorci, nici nu vreau să știu de unde, și în condițiile astea... Și mai vorbești de deranj! Ai curaj, nu glumă! Și mai apoi vorbești cu sine, exasperat. Acum ce mă fac?

— Ascultă, Amedeo, a spus Appacher, nu te înfură... La urma urmei, nu e vina mea... Și dincolo (făcu un gest vag) e o oarecare confuzie... Ce să-ți spun, ar trebui să mai rămân pe-aici cam o lună... O lună, dacă nu mai mult... Tu știi că în casa mea debarasată s-au mutat noii chiriași...

— Și, prin urmare, vrei să-mi spui că ai sta să dormi la mine?

— Să dorm? Acum nu mai dorm... Nu de somn e vorba... Aș avea nevoie doar de-un colțișor... N-o să vă supăr, eu nu mănânc, nu beau și nu-mi... În sfârșit, n-am nevoie de baie... Doar ca să nu hălăduiesc toată noaptea, mai ales dacă plouă.

— Dar ploaia... Te udă?

— Dacă mă udă... Nu, firește că nu, și a râs ușor, dar tot mă supără al naibii.

— Și așa, ai petrece nopțile aici?

— Dacă îmi îngădui.

— Dacă îți îngădui?... Nu înțeleg... Un om inteligent, un vechi prieten... Unul care are o viață întreagă în urma lui... Cum se face că nu-și dă seama? Da, tu n-ai avut niciodată familie.

Celălalt, încurcat, dădea înapoi, apropiindu-se de ușă.

— Scuză-mă, credeam... E vorba doar de o lună...

— Nu vrei să mă înțelegi, deci! i-a spus Torti aproape jignit. Nu la mine mă gândesc ... La copii!... La copii!... Ți s-ar părea un lucru de nimic să te arăți celor doi nevinovați, care n-au împlinit încă zece ani... După tot ce s-a întâmplat, ar trebui să-ți dai seama în ce stare ești. Iartă-mi duritatea, dar tu ești o fantomă... Și acolo unde sunt copiii mei, eu nu las o fantomă să intre, dragul meu...

— Deci, nu se poate?

— Dragul meu, nu știu ce să mai spu...

N-a apucat să termine cuvântul. Brusc, Appacher dispăruse. Se auzeau doar niște pași grăbiți pe scară, în jos.

Bătea ora douăsprezece și jumătate din noapte, când maestrul Mario Tamburlani, director la Conservator, unde își avea și locuința, s-a întors acasă de la un concert. Ajuns în fața ușii apartamentului, apucase să răsucescă cheia, când a auzit o voce șoptind în spatele lui: „Maestre, maestre!“ Întorcându-se brusc, l-a văzut pe Appacher.

Tamburlani era faimos pentru diplomația lui, pentru acel *savoir-faire*, pentru precauția și capacitatea de a se descurca în viață: daruri, sau defecte, ce l-au purtat mult mai sus decât ar fi putut să o facă meritele sale. A evaluat situația într-o clipă.

— Oh, dragule, dragule, a șoptit cu o voce afectuoasă și patetică, și întindea mâinile spre violonist, neapropiindu-se însă la mai puțin de un metru de el. Vai, dragule, dragule... Dacă ai ști ce gol ai...

— Poftim? Poftim? a întrebat celălalt, care era cam surd, pentru că fantelele au simțurile mai puțin ascuțite... Ai puțină răbdare, acum nu mai aud ca altădată...

— Te înțeleg, dragule... Dar nici nu pot să țin... Ada doarme dincolo și...

— Scuză-mă, m-ai putea lăsa să intru măcar o clipă? De ore întregi umblu...

— Nu, nu, fii înțelegător, vai de tine dacă Blitz te simte...

— Poftim? Ce-ai spus?

— Blitz, câinele meu lup, îl știi nu-i așa? Ar face o asemenea zarvă... S-ar trezi imediat și portarul... Și cine știe...

— Deci, n-aş putea, pentru câteva zile...

— Să vii să stai la mine? Vai, dragă Appacher, dar sigur, sigur!... Cum, pentru un prieten ca tine... Dar cum să facem cu câinele?

Obiecția l-a lăsat pe Appacher fără replică. A încercat atunci să facă apel la sentimente:

— Plângeai, maestre, plângeai acum o lună, la cimitir, când ai ținut discursul, înainte să mă acopere cu pământ... Îți amintești? Îți auzeam hohotele, știi?

— Vai, dragule, dragule, nu-mi mai aminti... Simt atâta suferință aici (și-și duse mâna la piept)... Doamne, Dumnezeu, mi se pare că Blitz...

Din interiorul apartamentului, într-adevăr, se auzea un mârâit de avertisment.

— Așteaptă, dragule, intru o clipă să liniștesc animalul ăsta insuportabil... Dragule, doar un moment...

Iute ca un țipar, s-a strecurat înăuntru și a închis ușa în spatele lui, încuind-o bine. Apoi, tăcere.

Appacher a așteptat câteva minute. Apoi a spus încet: „Tamburlani, Tamburlani“ De partea cealaltă n-a răspuns nimeni, așa că a bătut ușor în ușă. Dar tăcerea era totală.

Noaptea mergea înainte. Appacher s-a gândit să încerce și la Gianna, fată ușoară, dar cu suflet bun, cu care fusese de multe ori. Gianna locuia în două camere mici dintr-un bloc de locuințe muncitorești, cam departe de locul unde se afla el. Când a ajuns la ea, era trecut de ora trei. Din fericire, cum se întâmpla adeseori într-un loc ca acesta, ușa de la intrare era întredeschisă. Appacher a urcat cu greu până la etajul cinci. Era obosit de atâtea drumuri.

Pe palier nu i-a fost greu să găsească ușa, deși era întuneric de să-ți bagi degetele în ochi. A bătut încet. A trebuit să mai bată pentru ca dinăuntru să i se dea semne de viață. Apoi s-a auzit vocea ei somnoroasă:

— Cine-i? Cine-i la ora asta?

— Ești singură? Deschide... Sunt eu, Toni.

— La ora asta? a repetat ea fără entuziasm, dar cu obișnuita-i docilitate. Așteaptă... Vin imediat.

Un târșâit de papuci, zgomotul întrerupătorului, broasca deschizându-se:

— Cum de vii la ora asta?

După ce a deschis ușa, Gianna se pregătea să alerge în pat, lăsându-l pe bărbat să se deranjeze să încuie ușa, când înfățișarea ciudată a lui Appacher a frapat-o. A rămas fără un cuvânt, privindu-l, și abia atunci a răsărit din ceața somnolenței amintirea îngrozitoare.

— Dar tu... Dar tu... Dar tu...

Voia să-i spună: tu ești mort, acum îmi amintesc. Îi lipsea însă curajul. Se dădu înapoi, cu brațele întinse spre el, ca să-l respingă în cazul în care avea să se apropie de ea.

— Dar tu... Dar tu...

Apoi a scos un fel de urlet.

— Afară... Afară, te rog!

Îl implora, cu ochii ieșiți din orbite de spaimă.

Iar el îi spunea:

— Te rog, Gianna... Voiam doar să mă odihnesc puțin...

— Nu, nu, afară! Cum poți gândi una ca asta... Mă faci să înnebunesc. Afară! Afară! Vrei să trezești tot blocul?

Appacher nu dădea nici un semn că ar vrea să se miște; fata, fără a-și lua ochii de la el, a căutat în spatele ei, orbește, cu mâinile pe scrin. I-a picat în mâini un foarfece.

— Mă duc, mă duc, i-a spus el dezorientat, dar femeia, cu curajul disperatului, îi înfigea deja arma în piept.

Lama dublă nu întâmpină nici o rezistență, pătrunse ușor în fantomă.

— Vai, Toni, iartă-mă... N-am vrut, i-a spus fata, înspăimântată.

El însă a exclamat:

— Nu, nu... Au, ce mă gâdili, te rog... Ce mă gâdili!

Și a început să râdă isteric, ca un nebun. De afară, din curte, un oblon s-a deschis cu zgomot și o voce furioasă a strigat:

— Pot să aflu și eu ce se întâmplă? E aproape patru dimineața. E scandalos, pentru Dumnezeu!

Appacher fugea deja ca vântul.

La cine să mai încerce? La ajutorul de stareț de la San Calisto, în afara orașului? La bunul don Raimondo, vechiul său coleg de gimnaziu care, pe patul morții, i-a dat ultimele mângâieri ale credinței?

— Înapoi, înapoi, arătare diavolească, a fost primirea respectabilului preot de cum i s-a înfățișat violonistul.

— Sunt Appacher, nu mă recunoști?... Don Raimondo, lasă-mă să mă ascund aici, la tine. Peste puțin vin zorile. Nici măcar un câine nu mă vrea... Prietenii m-au renegat. Cel puțin tu...

— Nu știu cine ești tu, a răspuns preotul cu o voce melancolică și solemnă, ai putea fi un demon, o amăgire a simțurilor mele, nu știu. Tu ești însă Appacher, într-adevăr, intră, te rog, acela e patul meu, întinde-te și odihnește-te...

— Mulțumesc, mulțumesc, don Raimondo, știam eu...

— Nu-ți face griji, a mai spus preotul binevoitor, nu-ți face griji că episcopul deja mă bănuiește. Nu-ți face griji, te implor, dacă prezența ta aici va da naștere la complicații grave... În sfârșit, nu-ți face griji pentru mine. Dacă tu ai fost trimis aici spre nenorocirea mea, ei bine, să se facă voia Domnului!... Dar ce faci acum? Pleci?

Din această cauză spiritele – câte-un suflet nefericit mai întârzie cu încăpățănare pe pământ – nu vor să trăiască alături de noi, ci se retrag prin casele părăsite, printre ruinele turnurilor legendare, în capelele pierdute din păduri, pe stâncile singuratice pe care marea le bate, le bate și care, încet, se fărâmițează.

Ispitele sfântului Antonio

Atunci când vara e gata să-și dea duhul și domnii vilegiaturiști pleacă, cele mai frumoase locuri rămân pustii (dar prin desigurile din pădure vânătorii trag, și de prin vântoasele trecători ale muntelui, auzindu-se chemarea cucului, iată-i coborând pe primii magi ai toamnei, cu enigmaticele lor desagi în spinare) și se prea poate ca norii mari ai asfințitului să se adune laolaltă pe la orele cinci și jumătate-șase, ca să-i ispitească pe bieții preoți de țară.

Chiar la ceasul acela, don Antonio, tânărul ajutor al parohului, îi învață pe copii catehismul în oratoriu, care a fost cândva sală de gimnastică. Iată-l pe el în picioare, mai încolo băncile în care stau copiii, iar în fund, ajungând până-n tavan, marele perete de sticlă ce dă spre răsărit; iar prin el se vede placidul și maiestuosul Col Gianna, răsfățându-se în apusul de soare.

„*In nomine Patris et Filli et...*“, începe don Antonio. Copii, astăzi o să vă spun câte ceva despre păcat. Cine dintre voi știe ce-i păcatul? Ia să vedem, tu, Vittorio, nu pricep de ce te așezi mereu în fund... Știi să-mi spui ce se înțelege prin păcat?

— Păcatul... Păcatul... E atunci când cineva face lucruri urâte.

— Sigur că da, una peste alta, așa e. Dar și mai bine e să spunem că păcatul e o jignire care i se aduce lui Dumnezeu, încălcând o lege a sa.

Între timp, norii mari se ridică peste Col Gianna cu multă inteligență scenografică. În timp ce vorbește, don Antonio îi poate vedea foarte bine prin peretele de sticlă. Și-i mai văd un păianjen cocoțat cu pânza lui într-un ungher al peretelui de sticlă (unde traficul musculițelor e foarte scăzut), precum și o muscă, neclintită pe sticlă, împovărată de reumatismul de sezon. La început, acești nori se prezintă în următoarea formație: o lungă temelie plată din care țâșnesc felurite protuberanțe, ca niște enorme fuioare de bumbac, și contururile moi se prefac într-o seamă de vârtejuri vâscoase. Care-o fi intenția lor?

— Dacă mama, de pildă, vă spune să nu faceți un lucru și voi îl faceți, mama va fi mâhnită... Dacă Domnul vă spune să nu faceți un lucru și voi îl faceți, și Domnul va fi mâhnit. Dar n-o să vă zică nimic. Numai că Domnul vede, fiindcă el

vede totul, chiar și pe tine, Battista, care, în loc să fii atent, scrijelești banca cu briceagul. Și Domnul ține minte, chiar și peste o sută de ani el își aduce aminte totul, ca și cum s-ar fi întâmplat acum un minut...

Întâmplător își ridică ochii și vede, inundat de soare, un nor în formă de pat, având deasupra un baldachin numai franjuri, volute și arabescuri. Un pat de odaliscă. Adevărul e că lui don Antonio îi e somn. S-a trezit la patru și jumătate ca să țină slujba într-o bisericuță de munte, după care a colindat toată ziua, săracii, clopotul cel nou, două botezuri, un bolnav, casa de copii orfani, lucrările de la cimitir, spovedaniile etc., tot pe drum de la cinci dimineața, iar acum patul acela pufos ce pare să-l aștepte pe el, un biet preot bun la toate.

Oare nu-i de râs? Nu e o coincidență bizară, el, frânt de oboseală, și patul acela făcut în tăria cerului? Ce bine-ar fi să se-ntindă în el și să-nchidă ochii, fără să se mai gândească la ceva.

Dar în fața lui se află micile capete neastâmpărate ale copiilor, două câte două, aliniat în bănci.

— Când am spus păcat, explică el, n-am spus încă nimic. Există păcate și păcate. Există, de exemplu, un păcat foarte special, deosebit de toate celelalte, care se numește păcatul originar...

Atunci se face înaintea un al doilea nor, gigantic, semănând cu un palat: coloane, cupole, logii, fântâni și, în vârf, drapele; înăuntru sunt plăcerile vieții, probabil, banchete, slujitori, muzică, grămezi de monede de aur, parfumuri, cameriste frumoase, vase de flori, păuni, trâmbițe de argint care-l cheamă pe el, sfiosul preot de țară fără un sfânt în buzunar. („Ehei, pariez că în castelul ăla se trăiește, nu glumă, se gândește, n-o să am eu parte de așa ceva în veci vecilor.“)

— Și astfel s-a născut păcatul originar. Sigur că voi o să mă întrebați: ce vină avem noi că Adam a avut purtări rele? Ce legătură are fapta lui cu noi? De ce trebuie să plătim noi pentru el? Aici însă, vedeți...

Unul dintre copii, din a doua sau a treia bancă, mânca pe ascuns; pâine, s-ar fi zis, sau ceva crocant. Căci se auzea un ușor ronțăit, ca de șoarece. Era însă foarte atent: dacă preotul se oprea din vorbit, își oprea și el fălcile din mestecat.

Fu de-ajuns acel firav semnal pentru ca lui don Antonio să i se facă o foame de lup. Și numai ce văzu un al treilea nor așezându-se pe orizontală, modelat în formă de curcan. O jivină enormă, un monument, în măsură să potolească foamea unui oraș ca Milano; perpelindu-se pe un proțap

imaginar, rumenit de soarele asfințitului. Puțin mai încolo, un alt nor, ca un crenel, vânat, avea o formă clasică de sticlă.

— Cum se păcătuiește? zise el. Vai, oamenii au născocit o mulțime de sisteme ca să-l mârșească pe Dumnezeu. Se păcătuiește cu fapta, de exemplu cel ce fură, se păcătuiește chiar și numai cu vorba, dacă, de exemplu, cineva înjură, dar și cu gândul... Da, uneori ajunge un gând...

Mare e neobrăzarea acelor nori. Unul din cei mari, sporind pe înălțime, luase forma unei mitre. Nu cumva era o aluzie la trufie, la ambiția carierei? Desenată amănunțit, strălucea albă pe fondul azuriu, și pe laturile ei autoritare atârnavă franjuri de mătase și de aur. Și iată cum, umflându-se și mai tare, naște o mulțime de flori. Și se arată de-a dreptul tiara papală, în toată tainica ei putere. Bietul preot de țară o fixă o clipă, invidios fără să vrea.

Gluma devenise mai rafinată, plină de amăgiri viclene. Don Antonio era îngrijorat.

Într-acestea, Attilio, fiul brutarului, băgă un bob de porumb într-o țeavă de soc pe care o duse la buze, cu gândul să ochească ceafa unui coleg. Clipă în care se uită la don Antonio, ce se făcuse alb la față. Și fu atât de impresionat, încât renunță pe loc la sarbacană.

— ...să deosebim, spunea, păcatul venial de cel mortal... Mortal... De ce mortal? Se poate să murim? Chiar așa... Dacă trupul nu moare, sufletul...

Nu, nu, își spunea, nu e posibil să fie o întâmplare, un capriciu iluzoriu al vânturilor. Pentru el, don Antonio, cu siguranță, nu se deranjau puterile abisului. Și totuși, treaba aia cu tiara papală mirosea mult prea tare a complot. Nu cumva și-o fi băgat coada Marele Vrajmaș, același care, din cele mai vechi timpuri, se ițea din nisip și se gudura la picioarele pustnicilor?

În acel arhipelag de nori, aproape în centru, o mare acumulare de aburi rămăsese până acum nemișcată. Ciudat, își spuse don Antonio, pe margine totul este în continuă mișcare, numai în centru, nu. În toiul acelui carnaval, norul rămăsese liniștit, apatic, așteptând parcă. Curios, preotul îl pândeă.

Fapt e că măgăoaia de nor începea să se miște, amintind de trezirea unui piton, cu acea nepăsătoare și falsă lehamite plină de întunecate rele. Avea culoarea sidefului trandafiriu al unor moluște, și mădularele rotunde și umflate. Ce prevestea oare? Ce forme o să aleagă? Deși lipsea orice element rațional, don Antonio, cu acel fler al fețelor bisericesti, știa deja ce avea să iasă.

Își dădu seama că roșise, își coborî privirile spre podea și văzu resturi de paie, un chiștoc (cine știe de unde), un cui ruginit, puțină țărână.

— Nesfârșită e, copiii mei, spunea, milostenia Domnului, și atotputernic harul său...

În timp ce vorbea, calculă aproximativ timpul în care norul putea să se întregească. O să se uite la el? „Să nu cumva, don Antonio, nu te încrede, nu știi ce poate să ți se întâmple“, îi șopti plictisitoare voce care în orele lașe răsare în adâncul nostru, muștrându-ne. El însă auzi și cealaltă voce, mai îngăduitoare, tolerantă, prietenoasă, care ne îmbărbătează atunci când curajul ne părăsește. Și spunea așa: „De ce te temi, părinte? De un norișor nevinovat? Dacă nu te-ai uita la el, atunci, da, ar fi pentru tine un semn rău, ar putea să însemne că ești păcătos. Un nor, gândește-te, cum ar putea fi el vinovat? Uită-te, părinte, ce frumos e!“

Avu atunci un moment de îndoială. Fu de-ajuns ca pleoapele să-i tremure scurt, să se deschidă într-o mică fantă. Văzu sau nu văzu? Ceva ca o imagine perversă, respingătoare și minunată i se cuibărise deja în creier. Simți că n-are aer din pricina senzației tenebroase. Prin urmare, pentru el veniseră acele fantasme și îl sfidau din cer prin aluzii nerușinate?

Era cumva marea încercare menită oamenilor lui Dumnezeu? De ce însă, dintre miile și miile de preoți, fusese ales tocmai el? Se gândi la fabuloasa Tebaidă, întrevăzu și pentru sine un destin de sfințenie și slavă. Simți nevoia să rămână singur. Făcu iute semnul crucii, dând de înțeles că lecția luase sfârșit. Copiii plecară mormăind de-ale lor, și tăcerea deveni deplină.

Putea, de ce nu, să fugă, să se izoleze, de pildă, într-o odaie de unde norii nu se vedeau. Dar fuga nu mai era de nici un folos. Ar fi fost o capitulare. Căută în schimb ajutorul lui Dumnezeu. Începu să se roage strângând din dinți, furios, ca într-o cursă pe ultima sută de metri.

Cine o să iasă învingător? Ticălosul și atrăgătorul nor sau el, cu curățenia lui? Continua să se roage. Și fiindcă i se păru că este destul de întărit, își adună puterile și ridică ochii.

Dar, iată, pe cer, deasupra lui Col Gianna, cu o ciudată dezamăgire, nu văzu decât nori nepăsători, cu o înfățișare idioată, bășici de aburi, mucegaiuri de ceață ce se risipeau în fâșii. Nici vorbă, evident, ca acești nori să poată gândi, sau să fie răi, să facă glume pe seama tinerilor preoți de țară. Nici vorbă să se fi legat de el, ca să-l chinuiască. Niște nori acolo, și-atât. De fapt, stația meteorologică anunțase pentru ziua aceea: „Cer mai mult senin, câteva formaț. cumuliforme

după-amiază. Vânt slab. Temper. stațion.“ În privința
Diavolului, nici măcar un cuvânt.

Copilul despot

Copilul Giorgio, chiar dacă era considerat în familie o minune de frumusețe fizică, bunătate și inteligență, era temut. Tatăl, mama, bunicul și bunica dinspre tată, cameristele Anna și Ida, toată lumea trăia cu coșmarul capriciilor lui, dar nimeni n-ar fi îndrăznit s-o mărturisească, dimpotrivă, se întreceau neîncetat în a spune sus și tare că nu exista pe lume copil mai scump, mai iubitor și mai ascultător. Fiecare dintre ei voia să fie pe primul loc în această adorație neînfrânată. Și tremura la gândul că ar putea, fără intenție, să-l facă pe copil să plângă: și asta nu pentru niște lacrimi, acolo, cât din pricina reproșurilor adulților. De fapt, sub pretextul dragostei pentru cel mic, ei își revărsau duhurile rele, controlându-se și spionându-se.

Dar cu adevărat înfricoșătoare era mânia lui Giorgio. Cu viclenia specifică acestui soi de copii, el măsura exact efectul diferitelor represalii. De aceea calculase folosirea propriilor arme în următorii termeni: pentru micile contraziceri începea pur și simplu să plângă, cu suspine, ce-i drept, de părea că are să-i crape pieptul. În cazurile mai importante, când acțiunea trebuia să se prelungească până la satisfacerea dorinței ce-i fusese refuzată, se îmbufna, și atunci nu vorbea, nu se juca, refuza mâncarea: ceea ce, în mai puțin de o zi, punea familia pe jar. În împrejurări și mai grave, tacticile erau două la număr: sau se prefăcea că este cuprins de misterioase dureri de oase, durerile de cap sau de burtă părăndu-i-se nerecomandabile din cauza pericolului purgativelor (încât chiar în alegerea bolii se vădea perfidia lui probabil inconștientă, căci, pe drept sau pe nedrept, cei din jur se gândeau imediat la o paralizie infantilă). Sau, și asta era culmea, începea să urle; din gâtleejul său ieșea, neîntrerupt și neclintit ca ton, un strigăt extrem de ascuțit, pe care noi, adulții, n-am putea să-l reproducem și care perfora craniul. Practic, nu se putea îndura. Giorgio ieșea curând victorios, având dubla voluptate de a i se face pe plac și de a-i vedea pe cei mari certându-se, reproșându-și unul altuia că-l scosese din minți pe micuțul nevinovat.

În privința jucăriilor, Giorgio nu avusese nicicând o înclinație sinceră. Numai din vanitate voia să aibă multe, și frumoase. Plăcerea lui era să-și aducă acasă doi-trei prieteni și să-i uluiască. Dintr-un mic scrin, pe care-l ținea sub cheie,

își scotea, una câte una și în ordinea măreției, comorile. Camarazii mureau de invidie. Iar el se distra umilindu-i.

— Nu pune mâna, că ești murdar... Ți place, nu? Dă-o-ncoace, c-o strici... Ia spune-mi, n-ai primit și tu în dar așa ceva? (Știa foarte bine că nu.)

Prin crăpătura ușii, părinții și bunicii îl cocoleau tandru din priviri:

— Scumpul de el, șopteau. E ditamai omulețul, ce mai... Auzi-l cum se respectă! Ehei, ține la jucăriile lui, ține la ursulețul pe care i l-a dăruit bunica!

Ca și cum a se lăuda cu jucăriile ar fi însemnat o virtute ieșită din comun pentru copil.

În fine. O cunoștință aduse într-o zi din America o jucărie minunată pentru Giorgio. Era vorba de un „camion cu lapte“, o reproducere perfectă a furgonetelor construite pentru respectivul serviciu; era vopsit în alb și albastru, cu doi șoferi în uniformă care se puteau scoate și pune la loc, portiere din față care se deschideau, cauciucuri la roți; în interior, așezate una peste alta printr-un ghidaj special, numeroase navete mici de metal, fiecare conținând opt microscopice sticle sigilate cu dopuri de staniol. Iar pe laturi – două storuri mobile, care, deschizându-se, se înfășurau exact ca cele adevărate. Era, fără îndoială, jucăria cea mai frumoasă și mai deosebită pe care o avea Giorgio și, probabil, cea mai costisitoare.

Ei bine, într-o după-amiază, bunicul, colonel ieșit la pensie, care în general nu prea avea treabă, trecând prin fața scrinului cu jucării, trase aproape din întâmplare de mânerul ușitei. Simți că cedează. Giorgio îl încuiase, ca de obicei, cu cheia, dar cealaltă ușită nu fusese fixată în zăvoarele de sus și de jos. Așa se face că amândouă se deschiseră.

Aranjate pe patru niveluri, în perfectă ordine, văzu jucăriile, toate curate și frumoase, de vreme ce Giorgio nu le întrebuința aproape niciodată. Giorgio era plecat cu Ida, părinții erau și ei plecați, bunica Elena împletea de zor în salon. Anna picotea în bucătărie. Casa era tăcută și calmă. Colonelul trase cu ochiul în jur, ca un hoț. Apoi, ca și cum și-ar fi dorit acel lucru de mult, își întinse mâinile spre camionul cu lapte care strălucea în penumbră.

Bunicul îl puse pe masă, se așeză și începu să-l examineze. Există însă o lege secretă conform căreia, dacă un copil se atinge pe ascuns de un lucru aparținând adulților, acest lucru se strică pe loc, și, în chip simetric, dacă e atinsă de adulți, orice jucărie se strică, deși copilul a mânuit-o nemilos luni în șir, fără s-o strice. Îndată ce bunicul, cu delicatețea unui ceasornicar, ridică unul din micile storuri de

pe laturi, se auzi un clic, o vergea de tinichea vopsită țâșni afară și pivotul pe care oblonul ar fi trebuit să se înfășoare ieși afară din lăcașul său.

Agitat nevoie mare, bătrânul colonel se chinui să pună lucrurile la punct. Numai că mâinile îi tremurau. Și se lămuri că, din cauza nepriceperii lui, era cu neputință să repare stricăciunea. Măcar de-ar fi fost un defect ascuns, ușor de mascat. Fără pivotul acela ieșit din lăcaș, oblonul nu se mai închidea, spânzurând șleampăt.

Disperarea puse stăpânire pe cel care odinioară, la poalele muntelui Montello, își condusesese camarazii din cavaleria ușoară într-o șarjă pe viață și pe moarte contra mitralierelor austriece. Și un fior îi străbătu șira spinării când auzi o voce care părea cea a judecății de apoi:

— Doamne, Dumnezeu, Antonio, ce-ai făcut?

Colonelul se întoarse. În prag, neclintită, nevastă-sa, Elena, îl privea cu ochii cât cepele.

— L-ai stricat, spune, nu-i așa că l-ai stricat?

— Da' de unde, nu-i... îți zic... nu-i nimic, bolborosi bătrânul militar, bâjbâind cu mâinile, în absurda tentativă de a repara stricăciunea.

— Și-acum, ce-o să faci? îl repezi femeia oftând. Când Giorgio își va da seama, ce-o să faci?

— Abia dacă l-am atins, îți jur... Cred că era deja stricat.... Eu nu i-am făcut nimic, încercă să se scuze nenorocosul colonel.

Și dacă-și făcuse vreo iluzie să găsească la consoartă o oarecare solidaritate morală, această speranță se topi curând sub potopul indignării bătrânei.

— N-am făcut, n-am făcut, parc-ai fi un papagal!... S-o fi stricat singur, se-nțelege!... Dar fă și tu ceva, mișcă-te, nu mai sta ca un prost!... Giorgio poate să vină aici dintr-o clipă într-alta... Și cine – vocea i se îneca de furie –, și cine te-a pus să deschizi scrinul cu jucării?

De altceva nu mai era nevoie pentru ca bătrânul colonel să-și piardă capul cu totul. Din păcate, era duminică și, deci, cu neputință să găsească un meseriaș capabil să repare micul camion. Între timp, doamna Elena, parcă pentru a nu fi amestecată în delict, dispăruse. Colonelul se simți singur, părăsit, în neliniștitoarea pădure a vieții. Lumina scădea. În curând o să se înnopteze și Giorgio se va întoarce.

Cu inima cât un purice, bunicul alergă în bucătărie să caute o sfoară. Cu care sfoară, trecută prin acoperișul camionului, reuși să fixeze marginea oblonului, încât să rămână aproape închis. Nu se mai putea deschide, evident, dar cel puțin pe din afară totul părea normal. Puse la loc

jucăria, închise scrinul. Se retrase în birouașul său. Exact la țanc. Trei țârâituri prelungi, atotputernice ale soneriei vesteau întoarcerea nepotului.

De și-ar fi ținut bunica gura. Ei, aș. La masa de prânz, cu excepția micuțului, toți erau la curent, inclusiv femeia de serviciu. Chiar și un copil mai puțin viclean ca Giorgio și-ar fi dat seama că în aer plutea ceva neobișnuit și suspect. De două-trei ori colonelul încercă să lege o conversație. Însă nimeni nu-l ajuta.

— Ce-i cu voi? întrebă Giorgio cu fireasca lui impertinență. Vi s-au înecat corăbiile?

— Asta-i bună, ni s-au înecat corăbiile, ha, ha! făcu bunicul, încercând eroic s-o dea pe glumă.

Dar râsul i se stinse pe buze.

Copilul nu mai stăruie. Cu o iscusință de-a dreptul diabolică, păru să priceapă că disconfortul general era legat de el; că întreaga familie, dintr-un motiv necunoscut, se simțea cu musca pe căciulă, drept care el o avea la mână.

Cum de-a ghicit? S-a luat după înfriguratele priviri ce i se aruncau neîncetat? Sau a fost la mijloc o delațiune? Fapt e că, după ce-a terminat de mâncat, cu un mic surâs diabolic, Giorgio s-a dus la scrinul cu jucării. A deschis larg ușile, a rămas preț de un minut contemplativ, vrând parcă înadins să prelungească chinul celui vinovat. În fine, a scos camionul și, ținându-l strâns sub braț, s-a așezat pe un divan, de unde se uita ținută, pe rând, la cei mari.

— Ce faci, Giorgio? spuse în cele din urmă, cu glas stins, bunicul. Nu e ora să faci nani?

— Nani? răspunse evaziv nepotul, accentuându-și rânjetul batjocoritor.

— Atunci de ce nu te joci? îndrăzni să-l întrebe bătrânul, preferând în locul acelei agonii o catastrofă rapidă.

— Nu, făcu micuțul, indispus, n-am chef să mă joc.

Iar după vreo jumătate de ceas de țeapănă așteptare, anunță:

— Mă duc să mă culc.

Și ieși cu camionul sub braț.

Era deja o manie. A doua, a treia zi, Giorgio nu s-a dezlipit o clipă de vehicul. Până și la masă a dorit să-l aibă lângă el, ceea ce nu făcuse niciodată până atunci cu vreo jucărie. Dar nu se juca, nu-l puneă să meargă și nici nu se arăta dornic să se uite prin el.

Bunicul trecea prin momente grele.

— Giorgio, a spus de mai multe ori, de ce tot porți camionul după tine, dacă nu te joci cu el? Ce te-a apucat? Hai, vino aici și arată-mi și mie sticlutele alea!

Pe scurt, abia aștepta ca nepotelul să descopere stricăciunea și să se spargă odată buba (neîndrăznind însă să-i spună ce s-a întâmplat).

Era covârșit de chinul așteptării. Dar Giorgio era de neclintit.

— Nu, n-am chef. E-al meu sau nu e-al meu camionul? Așa că lasă-mă-n pace.

Seara, după ce Giorgio se culcase, cei mari discutau.

— Spune-i, și gata, zicea tatăl către bunic, decât să continuăm în felul ăsta! Să ne amărâm viața din pricina unui pârlit de camion!

— Cum, pârlit? protestă bunica. Să n-o spui nici măcar în glumă... Jucăria asta îi e cea mai dragă dintre toate. Bietul micuț!

Tatăl n-o luă în seamă:

— Spune-i, și gata! repeta el cu disperare. Să nu-mi spui că n-ai curaj, tu, care-ai făcut două războaie, nu?

N-a fost nevoie. A treia zi, când Giorgio își făcu apariția cu camionul său, bunicul n-a mai rezistat:

— Hai, Giorgio, de ce nu-l pui la treabă oleacă? De ce nu te joci? Mi se face rău când te văd cu el mereu sub braț!

Atunci copilul se făcu botos de parcă urmau să-l apuce năbădăile (era sincer sau juca teatru?), după care începu să strige, suspinând:

— Eu fac ce vreau cu camionul meu, ce vreau! Și nu mă mai bateți la cap. Ați priceput sau nu că-mi ajunge?... Dau de pământ cu el, dacă vreau. Îl calc în picioare... Na... Uitați-vă!

Ridică jucăria cu amândouă mâinile și-o trânti cu putere de pământ, apoi sări pe ea cu călcâiele, strivind-o. Acoperișul fu smuls, sticlulele se împrăștiară pe jos.

Brusc însă Giorgio se opri, încetă să urle, se aplecă să se uite la unul din pereții interiori ai vehiculului, dibui un capăt al sforii clandestine puse de bunic în jurul oblonului. Mânios foc, se uită în jur, vânăt:

— Cine? bolborosi el. Cine a fost? Cine și-a băgat labele? Cine l-a stricat?

Făcu un pas în față bunicul, bătrânul luptător, nițel adus din spate.

— Giorgio, scumpul meu, îl imploră mama. Fii cuminte. Bunicul n-a făcut-o cu intenție, crede-mă. Iartă-l. Suflețelul meu!

Interveni și bunica:

— Micuțul meu, tu ai dreptate... Poți să-l repezi pe urâciosul de bunicu-tău, care-ți strică toate jucăriile.

Sărmanul copil! Îi strică jucăriile și pe urmă mai vor să fie și cuminte, sărăcuțul. Repede-l pe urâciosul de bunicu-tău!

Brusc, Giorgio se liniște. Se uită calm la fețele neliniștite ce-l înconjurau. Surâsul îi reapăru pe buze.

— Ce v-am spus eu, făcu mama. Întotdeauna am spus că-i un înger! Uitați-vă, Giorgio l-a iertat pe bunicul! Uitați-vă la el, soarele meu!

Copilul însă îi trecu în revistă unul câte unul: tatăl, mama, bunicul, bunica, cele două cameriste.

— Uitați-vă la el, soarele meu... Uitați-vă la el, soarele meu! îngână el, maimuțărind glasul mamei. Dădu un șut carcasei camionului, care se izbi de perete. Apoi începu să râdă frenetic. Râdea ca apucatul.

— Uitați-vă la el, soarele meu! repetă el în batjocură, ieșind din cameră.

Înspăimântați, cei mari tăcură.

Rigoletto

La defilarea militară în onoarea aniversării independenței a participat pentru prima oară un detașament al armelor atomice.

Era o zi de februarie, limpede, dar cenușie, și o lumină uniformă se abătea peste clădirile prăfoase cu steaguri fluturânde de pe corso. În locul unde mă găseam, trecerea formidabilelor tancuri care deschideau cortegiul, bubuind pe pavajul de piatră, n-a avut obișnuitul efect electrizant asupra mulțimii. Puține și indiferente aplauze la apariția maiestuoaselor mașini acoperite de tunuri, a frumoșilor soldați ce se șteau de la înălțimea turelelor cu căștile lor de piele și oțel. Privirile se îndreptau toate mai încolo, spre Piața Parlamentului, de unde venea coloana, în așteptarea noutății.

Aproape trei sferturi de oră a durat trecerea tancurilor, spectatorilor le bubuia capul. În fine, ultimul mastodont se făcu nevăzut cu îngrozitorul lui vuiet, și strada rămase pustie. Se făcu liniște, în vreme ce de la balcoane steagurile se legănau în vânt.

De ce nu mai trecea nimeni? Huruitul tancurilor se pierduse în depărtare, printre vagi ecouri de posibile fanfare, și strada pustie era încă în așteptare. Intervenise cumva un contraordin?

Iată însă că din fund, fără pic de zgomot, se văzu înaintând ceva, apoi a doua apariție, o a treia, și multe altele, într-un șir lung. Fiecare din ele avea patru roți de cauciuc, dar nu erau nici automobile, nici camionete, nici tancuri, nici alte mașini cunoscute. Mai degrabă niște șarete bizare, cu o înfățișare neobișnuită și, într-un fel, meschine.

Mă găseam într-unul din primele rânduri și am putut să mă uit bine la ele. Erau în formă ba de tub, ba de marmită, ba de bucătărie de campanie sau de coșciug, asta ca să vă faceți cât de cât o idee. Nu erau mari, nici arătoase și nici măcar dotate cu acea soliditate exterioară care adesea înnobilează cele mai dezolante mașini. Învelișurile metalice care le acopereau păreau să fie mai degrabă „trucate“, și-mi amintesc un soi de hublou lateral cam paradit, care evident nu se închidea bine și se tot zbătea cu zgomot de tinichea. Culoarea era gălbuie cu bizare desene verzi amintind de ferigi, pentru camuflaj. Bărbații, doi câte doi, stăteau mai mult afundați în partea din spate a vehiculelor, și li se vedea

doar bustul. Uniformele, căștile și armele erau foarte obișnuite: puști automate, modelul din regulament, purtate de soldați în scop evident decorativ, așa cum cu câțiva ani în urmă încă puteau fi văzuți călăreți înarmați cu sabie și lance.

Două lucruri făcură imediat o mare impresie: absoluta liniște în care înaintau mașinile, alimentate, evident, de o energie necunoscută, și, mai ales, aspectul fizic al militarilor de la bord. Care nu aduceau cu viguroșii tineri sportivi de pe tancuri, nu erau bronzăți de soare, nu surâdeau cu aceea inocentă bravură și nici nu păreau retrași într-o ermetică rigiditate militărească. Cei mai mulți erau un soi ciudat de studenți la filosofie, slabi, cu frunți largi și nasuri mari, toți cu căști de telegrafist, mulți cu ochelari. Păreau să ignore faptul că sunt soldați, dacă ne luam după ținută. O îngrijorare resemnată li se citea pe chipuri. Cei ce nu aveau în grijă manevrarea mașinilor priveau în jur cu o expresie nesigură și apatică. Doar conducătorii unor furgoane plate corespundeau cât de cât așteptărilor: un soi de ecran transparent în formă de cupă, evazat și deschis în partea de sus, le împrejmuia capul, dând efectul descumpănitor al unui cap sculptat.

Îmi aduc aminte de un tip cam cocoșat din a doua sau a treia șaretă, așezat nițel mai sus decât ceilalți, probabil un ofițer. Fără să-i pese de mulțime, se uita mereu înapoi ca să controleze vehiculele următoare, ca și cum s-ar fi temut că aveau să rămână-n pană.

— Hai, Rigoletto! strigă cineva de la înălțimea unui balcon.

El se uită în sus și, cu un surâs forțat, dădu din mână, salutând.

Tocmai acea lipsă de strălucire a convoiului – în vreme ce toți știau ce putere infernală de distrugere era cuprinsă în acele recipiente de tablă – reuși să semene spaimă. Vreau să spun că, dacă mecanismele ar fi fost cu mult mai grandioase, probabil că nu ar fi făcut o impresie atât de tulbure și de puternică. Acest lucru explică atenția aproape îngrijorată a mulțimii. Fără aplauze sau urale.

În tăcerea aceea compactă mi s-a părut, cum să spun? că un ușor chirăit ritmic se aude din misterioasele vehicule. Semăna cu chemările unor păsări migratoare, fără să fie însă de pasăre. La început extrem de subtil, apoi din ce în ce mai distinct, scandat însă tot timpul în același ritm.

Îl priveam pe ofițerul ghebos. L-am văzut scoțându-și casca de telegrafist și consultându-se agitat cu camaradul așezat mai jos. Semne de nervozitate am observat și la bordul altor șarete. Ca și cum ceva nu era în regulă.

În acel moment, șase-șapte câini de la casele din preajmă începură să latre laolaltă. Cum balcoanele erau burdușite de spectatori și aproape toate ferestrele erau larg deschise, semnalele animalelor răsunară pe tot cuprinsul străzii. Ce era cu jivinele alea? Pe cine chemau ele în ajutor cu atâta îndârjire? Ghebosul făcu un gest de nerăbdare.

Tocmai atunci – mi-am dat seama cu coada ochiului – un obiect închis la culoare țâșni în spatele meu. Întorcându-mă, am avut timp să zăresc trei-patru șoareci care, zbughind-o prin luminatorul unei pivnițe, goneau care încotro.

Un domn în vârstă de lângă mine ridică degetul arătător spre cer. Am văzut atunci cum deasupra mașinilor atomice, în mijlocul străzii, se înălțau drept niște coloane ciudate de pulbere roșcată, asemănătoare trombelor de aer zise tornade, stând însă pe loc, verticale, fără să se involbureze. În câteva secunde au luat o formă geometrică, devenind mai compacte. Descrierea lor nu e ușoară: închipuiți-vă fumul conținut într-un coș înalt de fabrică, dar fără coșul care să-l cuprindă. Acum, neliniștitoarele turnuri de pulbere deasă se ridicau ca niște fantasmе cam la treizeci de metri deasupra clădirilor, și de la un vârf la celălalt am văzut tot atâtea punți din aceeași materie neguroasă de culoarea funinginii. Se formă astfel un șasiu de imense umbre rigide care se prelungeau cât vedeai cu ochii, în corespondență cu cortegiul. Iar câinii închiși în case continuau să latre.

Ce se petrecea? Defilarea se opri, și ghebosul, dându-se jos din vehiculul său, alergă de-a lungul coloanei, strigând ordine complicate, care păreau a fi într-o limbă străină.

Cu o îngrijorare prost ascunsă, militarii începură să manevreze aparatele.

Acum minaretele de ceață sau pulbere – evident, emanații ale tanchetelor atomice – pluteau amenințătoare deasupra mulțimii, cu o rigoare a liniilor cât se poate de sinistră. O altă ciurdă de șoareci sări afară din luminator, fugind nebunește. Cum de nu fluturau în vânt, ca steagurile, aceste piramide gotice prevestitoare de nenorociri?

Deși îngrijorată, mulțimea încă tăcea. În fața mea, la etajul trei, se deschise pe neașteptate o fereastră și apărură o tânără cam ciufulită. Rămase o clipă ca în extaz, fixând acele vâruri de inexplicabilă negură și punțile aeriene care le legau. Își puse mâinile în cap, înspăimântată, și un strigăt disperat îi ieși din gât:

— Maică Precistă! Ah, Maică Precistă!

Glasul acela! Încercând să mă stăpânesc, m-am dat mai în spate. Cu o ultimă privire i-am văzut pe militari agitându-se în jurul aparatelor, ca și cum n-ar mai fi reușit să le

stăpânească (ulterior am înțeles că, deși palizi și urâți, erau și ei soldați adevărați). Mai aveam timp? Cu pași iuți la început, atent să nu fiu observat, am tot mărit compasul, până ce am ieșit din înghesuială, după care am luat-o pe o stradă laterală.

Auzeam în spatele meu vuietul mulțimii, în sfârșit îngrozită, sub șocul panicii. Aproape trei sute de metri mai încolo am avut puterea să mă întorc și să privesc: peste negrul, sălbaticul tumult al mulțimii în fugă, turnurile de umbră roșcată se balansau acum, punțile dintre ele răsucindu-se încet: într-un ultim efort, s-ar fi spus. Halucinanta lor mișcare se accelera tot mai mult, devenind bezmetică. În clipa următoare, un urlet tenebros și sălbatic bubui printre case.

S-a petrecut apoi ceea ce toată lumea știe.

Surpătura

A fost trezit de soneria telefonului. Era directorul ziarului.

— Luați mașina și plecați imediat, i-a spus. În Valle Ortica s-a ivit o mare suppătură... Valle Ortica, exact, aproape de Goro... Un sat a fost acoperit, trebuie să fie și victime... Veți vedea la fața locului. Nu pierdeți timpul. Și aveți grijă!

Era pentru prima oară când i se încredința un reportaj important, și răspunderea îl îngrijora. Cu toate acestea, socotind că dispunea de timpul necesar, se liniști. Erau cam două sute de kilometri de șosea, în trei ore avea să ajungă. Îi rămânea întreaga după-amiază pentru investigație și pentru a-și redacta „materialul”. Un reportaj comod, se gândi; se va descurca onorabil, ce mai.

Plecă în acea dimineață rece de februarie. Șoselele fiind aproape pustii, se putea rula cu viteză. Fu aproape surprins să vadă apropiindu-se contururile dealurilor, după care, printre fiiuore de negură, distinse zăpada de pe culmi.

Între timp se gândea la suppătură. Era, poate, o catastrofă, cu sute de victime; ar avea ceva de lucru, câteva coloane, două-trei zile la rând, și, deși nu avea suflet rău, nu se întrista de durerea atâtor oameni. Se mai gândi și la neplăcerile concurenței, la colegii de la alte ziare, și-i închipuia deja la fața locului în căutare de informații prețioase, mult mai iuți și mai vicleni decât el. Începu să se uite neliniștit la toate mașinile care mergeau în aceeași direcție. Fără îndoială, toate se îndreptau spre Goro, spre suppătură. De mai multe ori, zărind o mașină rulând departe pe bandă, apăsa pe accelerație ca s-o ajungă și să vadă cine e în ea; de fiecare dată era convins că avea să dea de un coleg, în schimb erau mereu figuri necunoscute, în cea mai mare parte oameni de la țară, fețe de arendași și samsari, și chiar un preot. Aveau un aer plictisit și somnolent, ca și cum îngrozitoarea nenorocire n-ar fi avut pentru ei nici cea mai mică importanță.

La un moment dat părăsi banda de asfalt și coti la stânga, luând-o spre Valle Ortica, pe un drum îngust și prăfos. Deși era spre sfârșitul dimineții, nu se vedeau semne anormale: nici militari, nici ambulanțe și nici camioane cu

ajutoare, cum își închipuise. Totul băltea în letargia hibernală, doar câteva case țărănești scoteau pe coș un fir de fum.

Bornele străzii arătau: până la Goro km 20, km 19, km 18, și totuși, nu era nici cea mai mică agitație sau alarmă. Privirile lui Giovanni scrutau zadarnic flancurile abrupte ale munților, pentru a descoperi fractura, alba cicatrice a surpăturii.

Sosi la Goro spre prânz. Era una din acele regiuni stranii, cu văi părăsite, care par rămase în urmă cu o sută de ani; regiuni sumbre și neospitaliere, oprimate de munți mohorâți, fără păduri vara sau zăpezi iarna, unde abia dacă mai locuiesc câteva familii disperate.

Piațeta centrală era în acel moment pustie. Ciudat, își spuse Giovanni, se poate ca după o asemenea catastrofă să fi fugit cu toții sau să se fi închis în casă? Dar dacă, se gândi el, surpătura s-ar fi petrecut într-o altă localitate din apropiere, și toți s-ar fi dus în locul cu pricina? Un soare palid lumina fațada unui hotel. Giovanni coborî din mașină, deschise ușa cu geam și auzi o mare zarvă, ca de lume veselă ce lua masa.

Într-adevăr, gazda lua masa împreună cu numeroasa lui familie. În acea perioadă, evident, nu era nici picior de client. Giovanni se scuză, se prezentă ca fiind ziarist, ceru informații despre surpătură.

— Surpătură, ziceți? făcu gazda, o namilă vulgară și foarte sociabilă. Aici nu prea sunt surpături... Dar poate doriți să luați masa, luați loc, luați loc. Așezați-vă lângă noi, dacă îngăduiți. Dincolo, în salon, n-am făcut cald.

Insista ca Giovanni să mănânce cu ei, în timp ce, fără să le pese de noul-venit, doi băieți de vreo cincisprezece ani provocau în rândul comesenilor hohote de râs, prin aluzii familiare. Gazda dorea sincer ca Giovanni să poposească acolo, îi garanta că nu era ușor să găsești în altă parte o mâncare gătită, pe vremea aceea; dar el nu mai avea răbdare; o să mănânce, sigur că da, dar înainte de toate voia să vadă surpătura, și nu-și explica de ce la Goro nu se știa nimic. Directorul îi dăduse indicații clare.

Cum cei doi nu cădeau de acord, băieții de la masă ciuliră urechile.

— Surpătura? făcu la un moment dat un puști cam la doisprezece ani, care intuise treaba. Sigur că da, este, dar mai sus, la Sant'Elmo, strigă el, bucuros să se arate mai informat decât taică-său. La Sant'Elmo s-a-ntâmplat; l-am auzit eu pe Longo, ieri!

— Pe Longo ți l-ai găsit? îl repezi gazda. Tacă-ți fleanca. Ce să știe Longo? A fost o singură surpătură pe când

eram eu copil, dar mult mai jos de Goro. Poate c-ați și zărit-o, domnu', cam la zece kilometri de-aici, unde drumul se...

— Ba da, tată, îți spun eu! insistă puștiul. La Sant'Elmo s-a-ntâmpat!

Ar fi continuat tot așa, dacă Giovanni nu i-ar fi întrerupt:

— Bine, eu mă duc până la Sant'Elmo să văd cum stă treaba.

Gazda și ai săi l-au însoțit până în piață, vădit interesați de automobil, un model nou care nu fusese văzut prin părțile acelea.

Doar patru kilometri erau până la Sant'Elmo, însă lui Giovanni îi păreau nesfârșiți. Drumul urca pe serpentine strânse și atât de înguste, încât era nevoie să recurgi deseori la marșarier. Valea devenea tot mai întunecată și sumbră. Doar un îndepărtat dangăt de clopot îi aduse alinare lui Giovanni.

Sant'Elmo era un sat și mai mic decât Goro, mai sărăcăcios și mai dezolant. Era abia unu fără un sfert, și deja s-ar fi spus că seara e pe undeva pe-aproape; poate din pricina mohorelii munților ce-l flancau sau a senzației de pustiire.

Giovanni se simțea încolțit. Unde avusese loc blestemata aia de surpătură? Era oare cu puțință ca directorul să-l expedieze așa urgent, dacă n-ar fi fost sigur de informație? Nu cumva se înșelase în privința denumirii locației? Timpul se scurgea iute, iar el risca să lase ziarul fără reportaj.

Opri mașina, ceru lămuriri unui băiat, care păru să înțeleagă treaba pe loc.

— Surpătura? E acolo sus, răspunse, arătând spre culme. În douăzeci de minute sunteți acolo.

Apoi, văzându-l pe Giovanni că dă să se urce în mașină, îl preveni:

— Nu se poate trece cu mașina, trebuie să mergeți pe jos, e doar o cărare.

Fu de acord să facă pe călăuza.

Ieșiră din sat, cățărându-se pe un drumeag de catări, noroios, de-a curmezișul unei costișe. Giovanni se ținea cu greu de băiat și nu mai avea suflu să pună întrebări. Dar ce importanță mai avea? În curând o să se vadă surpătura, reportajul era asigurat, și unde mai pui că era primul ziarist ajuns la fața locului. (Curios însă că nu era nimeni acolo; așadar nu fuseseră victime și nu se ceruseră ajutoare, cel mult vreo casă nelocuită fusese luată la vale.)

— Uitați, aici, spuse în cele din urmă băiatul.

Ajunseseră în dreptul unui soi de contrafort. Și arătă cu degetul. În față, pe partea opusă a văii, se zărea o surpătură gigantică de pământ roșcat. Din vârful fracturii până în fundul văii, unde se îngrămădiseră stâncile mai mari, erau cam trei sute de metri. Dar nu era de înțeles cum în locul acela ar fi putut să existe vreodată un sat sau o așezare de case. Suspecte erau apoi unele plante agățate pe povârnișuri.

— Vedeți podul acela, domnu'? întrebă băiatul, arătând spre ceea ce mai rămăsese dintr-o construcție prăbușită chiar pe fundul văii, în grămada de stânci roșii.

— Nu locuiește nimeni acolo? întrebă Giovanni uluit, nevăzând suflet de om oriunde s-ar fi uitat; doar costișe pustii, colți de stânci, pietre jilave brăzdate de pâraie, brâie de piatră ocrotind mici petice cultivate, pretutindeni o posomorâtă culoare feruginoasă, și, pe deasupra, cerul se umpluse încet de nori.

Băiatul se uită la el fără să înțeleagă.

— Și când s-a întâmplat asta? insistă Giovanni. Acum câteva zile, nu?

— Cine mai știe când! făcu băiatul. Unii spun că acum trei sute de ani, alții chiar patru sute. Dar când și când se mai desprinde câte-o bucată.

— Dobitocule! urlă Giovanni, ieșindu-și din pepeni. Nu puteai să mi-o spui înainte?

O surpătură de acum trei sute de ani, asta-i trebuia lui acum, curiozitatea geologică din Sant'Elmo, trecută poate în ghidurile turistice! Unde mai pui resturile de zid din fundul văii, poate că fusese un pod roman! Ce stupizenie, și nu mai e mult și se întunecă. Dar unde, unde era surpătura aia?

Coborî în goană pe drumeagul de catâri, urmat de băiatul aproape în lacrimi, temător că s-a zis cu bacșișul. Panica băiatului era incredibilă: nu reușea să priceapă de ce Giovanni se enervase și alerga după el implorându-l, în speranța să-l îmbuneze.

— Domnul caută surpătura! îi anunța el pe cei ce-i ieșeau în cale, arătând spre Giovanni. Eu credeam că voia să vadă surpătura de la podul vechi, dar nu pe aia o caută. Știi cumva unde s-a surpat pământul? continua el să întrebe oamenii.

— Stai puțin! îi răspunse în cele din urmă o bătrânică ce-și făcea de lucru în fața casei. Stai așa, să-l chem pe bărbatu-meu!

Curând, precedat de o mare zarvă de copite, apărui în prag un bărbat la vreo cincizeci de ani, dar deja uscat, cu o înfățișare mohorâtă.

— Aha, au venit să vadă! începu el să vocifereze de îndată ce-l văzu pe Giovanni. Nu-i de-ajuns că totul se duce de răpă, acum domnii vin să vadă spectacolul! Haideti, veniți să vedeți!

Striga spre ziarist, dar se înțelegea că își vărsa focul în general și că nu îl viza neapărat pe el.

Îl apucă de braț pe Giovanni și-l duse pe un drumeag, leit cu cel de mai înainte, împrejmuit de brâie de pietre grosolane. În acea clipă, ducându-și mâna stângă la piept ca să-și încheie mai bine paltonul (frigul se făcea tot mai simțit), Giovanni își aruncă din întâmplare ochii pe ceasul de la mână. Era deja cinci și un sfert, în curând avea să se întunece, și el nu aflase de fapt nimic despre surpătură, nici măcar locul. Măcar țăranul ăsta îngrozitor să-l scoată din încurcătură!

— Sunteți mulțumit? Asta e, priviți-o bine, blestemata de surpătură! făcu la un moment dat țăranul, oprindu-se; și cu bărbia, în semn de ură și dezgust, arăta spre acel lucru nelegiuit.

Giovanni se trezi la marginea unui teren de câteva sute de metri pătrați, o bucată de pământ cu totul neînsemnată dacă nu s-ar fi aflat pe coasta muntelui abrupt, un câmp artificial, câștigat prin trudă, palmă cu palmă, și sprijinit de un zid de piatră. Cel puțin o treime din suprafața lui era însă năpădită de pământ și pietre. Ploile, poate, sau umezeala anotimpului, sau cine mai știe ce, făcuseră să alunece pe acel teren o mică parte de munte.

— Ați văzut, da, sunteți mulțumit acum? vocifera țăranul, pornit nu împotriva lui Giovanni, despre intențiile căruia nu știa nimic, ci împotriva ceasului rău care îl va fi costat luni și luni de muncă.

Și Giovanni se uită buimac la surpătură, o zdrelitură a muntelui, o ineptie mizerabilă, ce mai. Nici vorbă să fie asta surpătura lui, undeva trebuia să fie o eroare, recunosc el descurajat. Timpul se scurgea și, înainte să se lase noaptea, trebuia să telefoneze la ziar.

Îl lăsă de izbeliște pe țăran, dădu fuga în piațetă, unde își lăsase mașina, îi întrebă cu ultimele puteri pe cei trei mitocani care-i pipăiau cauciucurile:

— Unde-i surpătura? urla el, ca și cum ei ar fi fost vinovați.

Munții se închideau în beznă.

Un lungan îmbrăcat cât de cât cuviincios se ridică de pe o treaptă a bisericii, pe care până în acel moment stătuse și fumase, și se îndreptă spre Giovanni:

— Cine v-a spus? Cine v-a dat informația? îl întrebă fără ocoliș. Cine tot vorbește de surpături?

Întreba pe un ton nu tocmai dezinteresat, parcă de amenințare subînțeleasă, ca și cum, auzind pomenindu-se de acel subiect, i-ar fi fost silă. Brusc, mintea lui Giovanni fu străbătută de un gând consolator: trebuia să fie ceva deocheat și nelegiuit în povestea cu surpătura. Iată de ce toți se puseseră de acord să împiedice investigațiile, iată de ce autoritățile nu fuseseră înștiințate și nimeni nu alergase la fața locului. Ah, dacă în locul unui simplu reportaj despre dezastru, cu inevitabilele lui clișee, îi fusese scris să descopere un complot ca la carte, cu atât mai extraordinar în aceste locuri uitate de lume!

— Surpătură! mai spuse individul disprețuitor, înainte ca Giovanni să aibă timp să-i răspundă. O prostie mai mare n-am auzit de când mă știu! Și dumneavoastră cum ați putut să credeți așa ceva? Încheie, întorcându-i spatele și văzându-și calm de drum.

Oricât era de aprins, Giovanni n-a avut curajul să-l oprească.

— Ce voia să spună tipul? îl întrebă după aceea pe unul din mitocani, care părea nițel mai breaz.

— Ehei, făcu râzând tânărul, vechea poveste! Ehei, nu vorbesc, fiindcă nu vreau necazuri! Nu știu o boabă.

— Ți-e frică de ăla? îl puse la punct unul dintre ceilalți doi. Fiindcă tipul e un escroc, ai amuțit, nu? Surpătura? Se-nțelege că există!

Mitocanul îi explică lui Giovanni, lacom să afle dedesubturile, cum stă treaba. Individul avea două case de vânzare, imediat ce ieșeau din Sant'Elmo, însă pe-acolo terenul nu ținea, mai devreme sau mai târziu pereții aveau să se ducă la vale, deja apăruseră câteva crăpături, și ca să-i repari s-ar fi convenit lucrări serioase și cheltuieli pe măsură. Puțini știau lucrul ăsta, dar zvonul se răspândise și nimeni nu mai voia să cumpere. Iată de ce individul ținea morțiș să dezmintă.

Aici să fie misterul? Melancolică seară în munți, printre oameni stupizi și misterioși. Se lăsa întunericul, sufla un vânt înghețat. Oamenii, umbre nesigure, dispăreau unul câte unul, ușile cocioabelor se închideau scârțâind, chiar și cei trei mitocani se plictisiseră să se tot uite la mașină și pe neașteptate își luaseră valea.

Nu mai are rost să întreb, își spuse Giovanni. Fiecare o să-mi dea alt răspuns, cum s-a și întâmplat, fiecare o să mă ducă să văd alte locuri, fără nici o relevanță pentru ziar. (Adevărul e că fiecare își are surpătura lui, unuia i-a fost

îngropat terenul, celuilalt i se surpă groapa de bălegar, altcineva are parte de prăvălirea pietrișului, fiecare cu nenorocita lui de surpătură, nu însă cea care-l interesează pe Giovanni, marea surpătură, despre care să scrie trei coloane de ziar, poate chiar marea lui șansă.)

În tăcerea adâncă se auzi încă o dată un dangăt îndepărtat de clopot, și-atât. Giovanni se urcase în mașină, ambala motorul, aprindea farurile și se așternea la drum, dezamăgit.

Ce lucru trist, își spunea, și cine știe cum se petrecuse. Știrea despre un fapt de nimic, poate minuscula surpătură de pe terenul țaranului isteric, ajunsese în chip ciudat în oraș, pe căi inexplicabile, și pe drum se deformase din ce în ce mai mult, până la a se transforma într-o tragedie. Erau multe asemenea povești, în fond asta se încadra în normalitatea vieții. Numai că acum Giovanni era bun de plată. El n-avea chiar nici o vină, e-adevărat, dar se-ntorcea cu mâinile goale și avea să facă o figură proastă.

— Dacă nu cumva...

Dar surâse, realizând absurditatea aceluia lucru.

Mașina trecuse deja de casele din Sant'Elmo, prin serpentine strânse șoseaua se cufunda în concavitățile negre ale văii, în jur, nici țipenie. Cobora cu un ușor foșnet de prundiș, cele două raze ale farurilor luminau împrejurimile, bătând uneori pe peretele opus al râpei, pe norii joși, pe stânci sinistre, pe copaci morți. Mașina cobora încet, întârziată parcă de o ultimă speranță.

Până în clipa când motorul tăcu sau, cel puțin, așa păru, fapt e că Giovanni auzi în spatele lui, probabil o halucinație, dar putea și să nu fie; auzi în spatele lui începutul unei imense prăvăliri care părea să clatine pământul; și inima lui fu cuprinsă de o spaimă de nedescris, în chip ciudat asemănătoare bucuriei.

Farfuria zburătoare

Se înserase și țarina era pe jumătate adormită, din văi se înălțau vălătuci de ceață și chemarea broaștei singuratică, care însă se potolea curând (ceasul ce înfrânge până și inimile de gheață, cu cer limpede, nelămurită seninătate a lumii, miros de fum, lilioci, iar în vechile case pașii vătuiți ai spiritelor), când iată că farfuria zburătoare se așează pe acoperișul casei parohiale, care se ridică în creștetul satului.

Tăinuindu-se privirilor oamenilor de-acum întorși la casele lor, mașinăria coborî vertical din spațiu, ezită câteva clipe, scoțând un soi de zumzet, după care atinse acoperișul fără zgomot, ca o columbă. Era mare, lucioasă, impunătoare, asemănătoare unui bob de linte mastodontic, iar din unele răsufletori continua să iasă șuierând un suflu. Tăcu apoi și rămase nemișcată, ca un mort.

Sus, în camera lui care dă spre acoperișul bisericii, parohul don Pietro citea, cu țigara în gură. Auzind neobișnuitul zumzet, se ridică din fotoliu și se duse la fereastră. Atunci văzu chestia aia extraordinară, de un albastru-deschis, cu un diametru de aproape zece metri.

Nu i se făcu frică, nu strigă și nici nu se zăpăci. Oare se minunase vreodată de ceva năvalnicul și neînfricatul don Pietro? Cu țigara-n gură, continuă să observe. Iar când văzu că se deschide un hublou, îi fu de-ajuns să întindă o mână; lângă perete era atârnată pușca cu două țevi.

Fapt e că în legătură cu trăsăturile celor două ființe ciudate care au ieșit din farfurie nu există nici o garanție. Întreaga confuzie i se datorează lui don Pietro. În succesele lui relatări a continuat să se contrazică. Sigur se știe doar atât: erau firave și mici de statură, un metru, un metru și zece. Însă el spunea că se lungeau și se scurtau, ca și cum ar fi fost de elastic. În privința formei, nu prea s-a înțeles: „Păreau două jeturi de fântână, mai groase la vârf și înguste jos, zicea don Pietro, păreau doi spiriduși, două insecte păreau, două măturici, păreau două bețe mari de chibrit.“ „Aveau doi ochi, ca noi?“ „Sigur că da, câte unul pe-o parte și pe alta, dar mici.“ „Dar gura? Măinile? Picioarele?“ Don Pietro nu putea să se decidă: „Uneori vedeam două piciorușe și după o secundă nu le mai vedeam... Așa că nu mă mai sâcăiți, pentru Dumnezeu!“

Calm, preotul îi lăsa să trebăluiască la farfuria lor. Sporovăiau cu voce scăzută, un dialog care aducea mai mult cu un ciripit. Apoi se cățărara pe acoperișul în pantă lină și ajunseră la crucea din vârful fațadei. Îi dădură ocol, o atinseră, păreau să-i ia măsurile. Don Pietro îi lăsa în pace, ținând pușca la îndemână. Dar pe neașteptate își schimbă planul.

— Ei! strigă el cu glas tunător. Dați-vă jos de-acolo, flăcăi. Cine sunteți?

Cei doi se întoarseră să-l privească, prea puțin emoționați. Coborâră însă repezător, apropiindu-se de fereastra preotului. Cel mai înalt dintre ei începu să vorbească.

Don Pietro – după propria-i mărturisire – se simți ofensat; marțianul (căci încă din prima clipă, cine știe de ce, preotul fusese convins că farfuria venea de pe Marte, și nici nu i-a trecut prin cap să ceară o confirmare) vorbea o limbă necunoscută. Limbă să fi fost aceea? Niște sunete, e drept, deloc supărătoare, rostite legat, fără pauză între ele. Și totuși, parohul înțelese totul pe loc, ca și cum i s-ar fi vorbit în propriul grai. Transmiterea gândului? Sau un soi de limbă universală automat inteligibilă?

— Calmează-te, spuse străinul, plecăm cât se poate de repede. Știi ceva? De multă vreme noi vă dăm ocol și vă observăm, ascultăm posturile voastre de radio, am învățat aproape totul. De exemplu, tu vorbești și eu înțeleg. Doar un singur lucru ne-a scăpat până acum. Și chiar de aceea am coborât. Ce sunt aceste antene? (Și arăta spre cruce.) Le-am văzut peste tot, în vârful turnurilor și clopotnițelor, pe culmile munților, ca să nu mai vorbesc de grămezile pe care le țineți între ziduri, ca niște pepiniere. Spune-mi, omule, la ce slujesc ele?

— Se numesc cruci! făcu don Pietro.

Moment în care își dădu seama că cei doi aveau pe cap un moț, ca o perie fină, cam de vreo douăzeci de centimetri. Nu, nu era păr, semănau mai degrabă cu niște tulpini vegetale subțiri, tremurătoare, extraordinar de sensibile, vibrând fără încetare. Poate că erau de fapt niște raze, sau o coroană de radiații electrice.

— Crucii, repetă străinul, silabisind. Și la ce slujesc?

Don Pietro puse patul puștii jos, având grijă totuși să-i rămână la îndemână. Luă o poziție oficială, aproape solemnă:

— Slujesc pentru sufletele noastre, răspunse. Sunt simbolul Domnului nostru Isus Cristos, fiul lui Dumnezeu, care a murit pentru noi pe cruce.

Pe capul marțienilor, brusc, evanescentele șuvițe vibrară. Era un semn al curiozității sau al emoției? Sau era

felul lor de a râde?

— Și unde, în ce loc s-a întâmplat asta? întrebă tot cel mai măricel, cu chițaitul lui amintind de limbajul Morse; se simțea și un vag accent de ironie.

— Aici, pe Pământ, în Palestina.

— Vrei să spui că Dumnezeu a venit aici, pentru voi?

Încredulitatea lui îl irită pe don Pietro.

— E o poveste lungă, spuse, o poveste poate prea lungă pentru niște savanți ca voi.

În capul străinului, suava, inefabila coroană oscilă de două-trei ori. Părea legănată de vânt.

— Ah, trebuie să fie o poveste extraordinară, făcu el încurajator. Omule, chiar aș vrea s-o aud.

În inima lui don Pietro fulgeră oare speranța de a converti un locuitor al altei planete? Ar fi fost un fapt istoric, el ar fi avut parte de slavă eternă.

— Dacă ții neapărat, spuse cam sever. Dar faceți-vă mai aproape, veniți mai bine în camera mea.

Desigur, scena a fost ieșită din comun, în camera parohului, el așezat la birou, în lumina vechii lămpi, cu Biblia în mână, și cei doi marțieni în picioare pe pat, căci don Pietro îi poftise insistent să ia loc pe saltea, dar cei doi nu reușeau să stea jos, nu erau capabili s-o facă și, ca să nu-l refuze, se urcaseră pe pat în picioare, cu moțul lor mai sculat și mai unduios ca niciodată.

— Ia ascultați aici, periutele! spuse preotul fără menajamente, deschizând cartea, și citi: „*Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden... A dat apoi Domnul Dumnezeu poruncă: Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit. Și a zis Domnul Dumnezeu...*“

Își ridică ochii din carte și văzu că cele două moțuri se agitau de mama focului.

— E ceva în neregulă?

Marțianul întrebă:

— Spune-mi, nu-i așa că v-ați înfruptat? N-ați avut tăria să rezistați? Așa a fost, nu?

— Ei bine, da. S-au înfruptat, admise preotul, și glasul îi deveni mânios. Aș fi vrut să vă văd pe voi în locul nostru! A crescut și la voi acasă cumva pomul binelui și al răului?

— Sigur că da. A crescut și la noi. Cu milioane și milioane de ani în urmă. Și-a rămas verde și acum...

— Și voi... Roadele, vreau să zic, n-ați gustat din ele?

— Niciodată, spuse străinul. E interzis prin lege.

Don Pietro oftă, umilit. Însemna oare că cei doi erau neprihăniți ca îngerii din cer, că nu cunoșteau păcatul, nu știau ce înseamnă răutatea, pizma, minciuna? Se uită în jurul lui ca și cum ar fi căutat ajutor, până ce zări în penumbră pe pat crucifixul negru.

Se însuflețește:

— Da, din pricina aceluia fruct, ne-am ruinat... Dar fiul lui Dumnezeu, tună el, simțind că i se pune un nod în gât, fiul lui Dumnezeu s-a făcut om. Și a coborât printre noi!

Celălalt rămase nepăsător. Doar moțul i se legăna într-o parte și-n alta, asemenea unei flăcări disprețuitoare.

— A venit pe Pământ, spui? Și voi ce-ați făcut? L-ați proclamat regele vostru? Dacă nu mă-nșel, spuneai că a murit pe cruce. L-ați ucis, prin urmare?

Don Pietro rezista jalnic:

— De atunci au trecut aproape două mii de ani! El a murit pentru noi, pentru viața noastră veșnică!

Tăcu, nu mai știa ce să spună. Iar în colțul adumbrat, misterioasele moțuri ale celor doi ardeau, ardeau cu adevărat într-o lumină extraordinară. În liniștea ce urmă, se auzi de-aferă cântecul greierilor.

— Și toate astea, întrebă marțianul cu răbdarea unui învățător, toate astea au servit la ceva?

Don Pietro nu spuse nimic. Se mărgini să facă un gest cu mâna dreaptă, nemângâiat, ca pentru a spune: ce vrei? Așa suntem făcuți noi, păcătoși, bieți viermi păcătoși care au nevoie de mila lui Dumnezeu. Căzu apoi în genunchi, acoperindu-și fața cu mâinile.

Cât timp se scurse oare? Ore, minute? Don Pietro fu trezit de glasul oaspeților. Își ridică ochii și-i, văzu deja pe balcon, gata, s-ar fi spus, să plece. Pe cerul nopții, cele două moțuri vibrau cu fermecătoare grație.

— Omule, întrebă același marțian, ce faci?

— Ce fac? Mă rog... Voi, nu? Voi nu vă rugați?

— Să ne rugăm, noi? Și de ce am face-o?

— Și nici lui Dumnezeu nu vă rugați?

— Nici vorbă de așa ceva! spuse strania creatură și, cine știe cum, coroana ei vie încetă pe neașteptate să tremure, devenind flască și mohorâtă.

— Vai, bieții de voi, șopti don Pietro, grijuliu să nu se facă auzit, așa cum se face cu bolnavii pe ducă.

Se ridică în picioare, sângele începu să-i alerge în vine. Se simțise o omidă adineauri. Acum însă era fericit. „Ei, ei, râdea el înlăuntrul său, voi n-aveți în soartă păcatul original, cu toate complicațiile lui. Cinstiți, înțelepți, neprihăniți. Cu diavolul nu v-ați întâlnit niciodată. Dar când se lasă seara,

tare-aș vrea să știu cum vă simțiți! Îngrozitor de singuri, morți prin inutilitate și plictis.“ (Între timp, cei doi se strecuraseră prin hublou, îl închiseseră, și motorul torcea cu un zumzet surd și armonios. Treptat, ca printr-o minune, farfuria se desprinsese de pe acoperiș, ridicându-se ca și cum ar fi fost un balonaș; începu apoi să se învârtă în jurul ei, decolă cu o viteză incredibilă, sus, sus, în direcția Gemenilor.)

— Ah, continua să bombăne preotul, Dumnezeu cu siguranță ne binevoiește pe noi! Mai bine niște porci ca noi, în fond, lacomi, nerușinați, mincinoși, decât acei premianți ai clasei care nicicând nu-i spun o vorbă. Ce mulțumire poate să aibă Dumnezeu de la astfel de oameni? Și ce înseamnă viața în lipsa răului, remușcării și lacrimilor?

De bucurie, luă pușca, ținti spre farfuria zburătoare, care acum nu mai era decât un punct mic, palid pe firmament, și trase un foc. Iar de pe îndepărtatele coline îi răspunse urletul câinilor.

Coridorul marelui hotel

Întors în camera mea de hotel la o oră târzie, mă dezbrăcasem pe jumătate, când am simțit nevoia să merg la toaletă.

Camera mea se afla aproape în capătul unui coridor interminabil și slab luminat; cam la fiecare douăzeci de metri, minuscule lămpi violacee răsfrângeau fascicule de lumină pe covorul roșu. Chiar la mijloc, în dreptul uneia dintre aceste lămpi, se aflau, de-o parte scara, iar de cealaltă parte, ușa dublă cu glasvand a localului.

Îmbrăcat cu un halat, am ieșit pe coridorul pustiu. Ajunsesem aproape de toaletă, când m-am trezit în față cu un bărbat, tot în halat, care, țâșnit din umbră, venea din direcția opusă. Era un domn înalt și solid, cu o barbă rotunjită stil Eduard al VII-lea. Avea aceeași ținută ca și mine? Cum se întâmplă de obicei, amândoi am șovăit o clipă, jenați, și puțin a lipsit să nu ne ciocnim. Cert e că eu, cine știe de ce, m-am rușinat să intru la toaletă sub privirea sa și mi-am văzut de drum, de parcă mă duceam altundeva. Și el a făcut la fel.

Dar, după câțiva pași, mi-am dat seama de prostia pe care o făcusem. Acum ce puteam să mai fac? Posibilitățile erau două: prima era să merg înainte până în capătul coridorului și apoi să mă întorc, cu speranța că domnul cu barbă neagră plecase între timp. Dar nu era sigur că acesta intrase într-o cameră, lăsându-mi astfel drum liber; poate că și el voia să meargă la toaletă și, întâlnindu-mă, se rușinase, asemenea mie, iar acum se afla în aceeași situație jenantă. Fapt pentru care, dacă făceam cale-ntoarsă, riscam să-l întâlnesc din nou și să par încă și mai cretin.

A doua posibilitate – să mă ascund în intrândul suficient de adânc al uneia dintre numeroasele uși, să aleg una slab luminată și de acolo să spionez calea, până când puteam fi absolut sigur că nu mai e nimeni pe coridor. Așa am și făcut, înainte să analizez temeinic situația.

Abia când m-am trezit pitit asemenea unui hoț în una din acele nișe strâmte (era ușa camerei 90) am început să reflectez. În primul rând, dacă era vorba despre o cameră ocupată și clientul ieșea sau intra, ce-ar fi zis dacă m-ar fi găsit ascuns în fața ușii lui? Mai rău: cum puteam fi sigur că nu era tocmai camera bărbatului cu barbă? Acesta, întorcându-se, mai mult ca sigur că mi-ar fi tăiat calea. Nici

nu trebuia să fie din cale-afară de suspicios ca să găsească manevrele mele foarte ciudate. În fine, să rămân acolo ar fi fost o imprudență.

Ușor, ușor, am întins gâtul ca să explorez coridorul. Absolut gol, de la un capăt la altul. Nici un sunet, nici un zgomot de pași, nici un ecou de voce omenească, nici un scârțâit de ușa care se deschide. Era momentul oportun; am ieșit din ascunzătoare și m-am îndreptat degajat către camera mea. Pe drum, mă gândeam, voi intra un moment la toaletă.

Dar în aceeași clipă, și mi-am dat seama prea târziu ca să pot să mă ascund la loc, domnul cu barbă, care, evident, își făcuse același calcul ca și mine, ieșea din nișa uneia din camerele din fund, poate chiar a mea, și îmi venea hotărât în întâmpinare.

Încă o dată, și mai jenați, ne-am întâlnit în fața toaletei, și încă o dată, nici unul dintre noi n-a îndrăznit să intre, sfiindu-se ca celălalt să-l vadă; acum chiar că riscam să părem ridicoli.

Astfel, blestemând în sinea mea respectul dintre oameni, m-am îndreptat învins către camera mea. Cum am ajuns, înainte să deschid ușa, m-am întors să mă uit: în penumbră, l-am zărit pe tipul cu barbă care, simetric, intra în cameră; și se întorsese la rândul său ca să privească înspre mine.

Eram furios. Dar oare nu era vina mea? Încercând în zadar să citesc un ziar, am așteptat mai bine de o jumătate de oră. Apoi am deschis ușa cu băgare de seamă. În hotel era o liniște deplină, ca într-o cazarmă abandonată; și coridorul – mai pustiu ca niciodată. În sfârșit! Am țâșnit ca din pușcă, nerăbdător să ajung în acel loc.

Dar din cealaltă parte, cu o sincronizare impresionantă, ca și cum ar fi acționat telepatic, și domnul cu barbă ieși din camera sa și, cu o sprinteneală nebănuită, se îndreptă către privată.

Astfel că, pentru a treia oară, am dat nas în nas în fața ușii cu geamuri opace. Pentru a treia oară, amândoi ne-am prefăcut, și pentru a treia oară am trecut amândoi mai departe, fără să intrăm. Situația era atât de comică, încât ar fi fost de-ajuns un fleac, un semn, un surâs, ca să spargem gheața și să facem haz de cele întâmplare. Dar nici eu și, probabil, nici el nu aveam chef de glumă, dimpotrivă; o exasperare furioasă ne presa, o senzație de coșmar, ca și cum totul ar fi fost o mașinație urzită misterios împotriva noastră.

Ca la prima incursiune, am sfârșit prin a mă strecura în intrândul unei uși necunoscute și a mă ascunde în așteptarea a ce avea să urmeze. Acum era mai bine, pentru a mai limita măcar daunele, să aștept ca bărbosul, care sigur se afla postat,

ca și mine, la celălalt capăt al coridorului, să țâșnească primul din tranșee: îl voi fi lăsat să înainteze o bună bucată, și doar în ultimul moment voi fi ieșit și eu. Asta ca să nu mă mai intersectez cu el în fața toaletei, ci mult mai încoace, astfel încât, după întâlnirea noastră, eu să fiu liber să acționez fără martori incomozi. În schimb, dacă el, înainte să mă întâlnească, s-ar fi hotărât să intre în acea încăpere, cu atât mai bine. După ce-și făcea nevoile, s-ar fi retras în camera sa și toată noaptea n-ar mai fi dat nici un semn de viață.

Scoțând doar un ochi de după canatul ușii (din cauza distanței, nu puteam vedea dacă și celălalt făcea la fel), am rămas la pândă un timp îndelungat. Obosit de stat în picioare, la un moment dat m-am ghemuit pe genunchi, veghind în continuare. Dar bărbatul nu se hotăra să iasă. Și totuși, era încă acolo, ascuns, în aceeași situație ca și mine.

Am auzit cum ceasul bătea ora două și jumătate, trei, trei și un sfert, trei și jumătate. Nu mai rezistam. În cele din urmă m-am prăbușit, adormit.

M-am trezit, cu oasele frânte, când era deja șase dimineța. Pe moment, nu mi-am amintit nimic. Ce se întâmplase? Cum de mă aflam acolo, pe jos? Apoi i-am văzut pe alții ca mine, în halate, chirciți prin intrările sutelor și sutelor de uși, adormiți: care în genunchi, care așezați pe podea, care ațipiți în picioare, ca măgarii; palizi, distruși, ca în urma unei nopți de bătălie.

Fricosul

Într-o cafenea din Milano, doi bărbați se certau, la a doua masă din dreapta, dinspre intrare.

— De-aici până aici într-o suflare, pricepi? spunea unul dintre ei, cu tonul unuia care vrea să provoace, trasând cu mâna pe masă o linie dreaptă. Și-apoi... țac!

Celălalt, un tip musculos în tricou, fără dinți, se suia pe toți pereții:

— Hai, scutește-mă, scutește-mă! Erai acolo? se răstrea grosolan. Tu, tu erai acolo?

— Îți repet, spunea primul, de-aici până aici într-o suflare, și-apoi... țac!

Vorbeau despre fotbal? Era clar că tocmai acel „țac“ îl supăra pe bărbatul în tricou. Care tot repeta:

— Și tu, tu erai acolo? Erai tu acolo? ca un sughiț animalic.

Ceilalți, împrejur, nu interveneau.

Între timp intrase un bărbat pe la cincizeci de ani, cu o cămașă țipătoare de cowboy, cu verde și roșu: slab, înalt, dogorit de soare, cu o față simpatică. Judecând după dezinvoltura sa, era probabil un client vechi.

Băiatul de la bar, clătind ceștile de cafea, îi zise, făcându-i cu ochiul:

— În seara asta avem o ceartă... Ce bine că ați sosit dumneavoastră, domnule Venturi... Dumneavoastră, care sunteți un petrecăreț!

Noul-venit râse în silă, fără veselie:

— Ei, petrecăreț, da... Dar sunt momente... momente... când aș vrea să am un buton... și la celălalt capăt să fie o bombă atomică mare cât luna... Și-apoi să apăs... Mă întreb...

— Și acum, întrebă tânărul de la bar, dându-i apă la moară, acum e unul din momentele acelea?

— Aș zice că da, răspunse celălalt, aș zice că da.

În spatele său, o voce timidă și plătândă strigă:

— Domnule, domnule, dacă doriți să poftiți...

Era un bătrânel scorjit, cu o geantă de avocat descusută și burdușită pe genunchi, care până în acel moment continuase să facă socoteli într-un carnet. Deschise geanta, scoase din ea un obiect lăcuit în gri, având în vârf un cui cu arc teșit, asemănător tastelor de telegraf. Și din acel obiect

pornea un fir legat de o cutiuță gen radio, care se afla în geantă.

— Ce-i asta? întrebă bărbatul cu cămașă de cowboy.

— Poftim, explică bătrânelul cu calm, dacă vreți, puteți să apăsați...

— Să apăs, de ce?

— Scuzați-mă... Dacă nu greșesc, acum câteva secunde ați spus că v-ar plăcea să aveți un buton și la celălalt capăt să fie o bombă atomică mare cât luna... Și apoi să apăsați... Nu ați spus asta?

— Se poate, se prea poate.

— Ei bine, iată butonul pe care îl doriți. Trebuie doar să apăsați puțin. Apăsați, vă rog...

— Dar eu... Eu, spuse celălalt, încurcat, eu nu vă cunosc. Eu...

Mai mulți curioși se adunaseră în jur, printre care bărbatul știrb în tricou, care spuse:

— Dacă el n-are încredere, și arată către domnul Venturi, dacă el n-are încredere, încerc eu...

— Nu, dumneavoastră nu, zise bătrânelul autoritar, făcând pavază cu mâinile în fața aparatului. Dumneavoastră nu puteți. Numai domnul acesta poate (și arată cu degetul spre Venturi), pentru că el este cel care a făcut cererea. Haideți, haideți, cu curaj, apăsați...

Alături de ei, cineva râse. Venturi își fixă, iritat, privirea asupra sa. Apoi întinse lent mâna dreaptă către buton. Dar se opri și își trase mâna înapoi.

— Eu... Eu nu înțeleg... Ce naiba e...

Bătrânelul nu se dădea bătut:

— Haideți, poftiți. N-ați vrut să puteți apăsa pe un buton și la celălalt capăt al firului să fie o...?

— Dar... Dar... bolborosi din nou descumpănit Venturi, însă pe neașteptate își reveni și își redobândi siguranța. Dar mai scutiți-mă, vă rog... cu glumele astea tâmpite!

Bătrânelul nu se pierdea cu firea.

— Glume? Dacă sunt glume, atunci de ce nu apăsați? Sau poate că vă e frică?

— Să vă fie rușine, îl atacă Venturi furibund, să vă fie rușine, la vârsta dumneavoastră! Dumneavoastră vreți să declanșez arcul? Vreți să declanșez arcul? Ei bine, nu! Nu declanșez nimic... Mă doare-n cot... Ne-ați face o mare plăcere dacă n-ați mai veni aici să ne luați peste picior!... Eu sunt un om care lucrează toată ziua. Eu lucrez, știți? Am alte treburi pe cap!

Părea că stă aproape să plângă.

Bătrânelul, cu un zâmbet mâhnit, puse la loc aparatul, închise geanta, își plăti consumația și se îndreptă spre ieșire. Dar în prag se opri și îi făcu politicos semn domnului Venturi să se apropie.

— Ce păcat, totuși, zise. Priviți acolo! Și făcu semn cu brațul.

În celălalt capăt al străzii, deasupra caselor mizere, era luna plină. Dar era chiar luna? Discul său strălucea cu o lumină stranie, nu se zăreau nici obișnuitele riduri, nici craterele, nici așa-zisele mări. Dimpotrivă, era complet albă, netedă ca o sferă de metal.

— O bombă atomică mare cât luna, nu? spuse ironic bătrânelul misterios. Nu-i rău deloc, ce ziceți?

Și plecă.

Vraja naturii

Din patul în care era întins, Adolfo Lo Ritto, pictor decorator de cincizeci și doi de ani, auzi cheia întorcându-se în broască. Se uită la ceas. Unu și un sfert. Era soția sa, Renata, care se întorcea acasă.

Se opri în pragul camerei scoțându-și pălăriuța din pene, cu un surâs ce voia să pară dezinvolt pe buze. La treizeci și opt de ani, slabă, cu talia foarte subțire și cu buzele arcuite de la natură într-un botic copilăresc îmbufnat, avea în ea ceva respingător și obraznic.

Fără să-și ridice capul de pe pernă, el gemu în semn de reproș:

— Mie mi-a fost rău.

— Ți-a fost rău? întrebă ea apatic, îndreptându-se către șifonier.

— Una din colicile mele cumplite... Nu mai puteam suporta.

— Și ți-a trecut? întrebă soția pe același ton.

— Acum mi-a trecut puțin, dar mi-e tot rău – aici vocea i se transformă dintr-o dată, deveni acidă și violentă. Dar tu unde-ai fost? Se poate ști unde-ai fost, știi că e aproape unu și jumătate?

— Hei, nu-i nevoie să ridici tonul așa de tare. Unde-am fost? La cinema am fost, cu Franca.

— La ce cinema?

— La Maximum.

— Și ce rula?

— Asta-i bună, se poate ști ce ai în seara asta? Ce-i cu ancheta asta, unde-am fost, la ce cinema, ce film rula, vrei să știi și cu ce tramvai am venit? Ți-am spus doar că am fost cu Franca!

— Și ce film ați văzut?

Spunând asta, fără să renunțe la aerul de suferind, se mișcă în pat, atât cât să poată lua de pe măsută un teanc de ziare.

— Vrei să verifici, deci? Nu mă crezi? Pui întrebări cu schepsis, nu? Bun, nu-ți mai spun nimic, să te înveți minte.

— Știi ce ești? Să-ți spun eu ce ești? Din cauza milei pe care o simțea pentru sine, Lo Ritto era pe punctul să izbucnească în lacrimi. Vrei să-ți spun ce ești? Vrei să-ți spun?

Și continua, din cauza accesului de mânie care îl bloca pe dinăuntru, să repete aceeași întrebare prostească.

— Hai, spune, dacă ții morțiș!

— Ești o... ești o... ești o..., repetă de vreo zece ori, mecanic, încercând voluptatea tenebroasă de a zgândări rana pe care o simțea în piept, înăuntruul său. Eu sunt aici, pot să plesnesc în orice clipă, și tu umbli cine știe cu cine, cică la Maximum! Eu sunt bolnav și tu te plimbi cu tinereii, mai rău ca alea.

Ajuns aici, pentru a spori efectul, simulă un acces de hohote și începu să se bâlbâie:

— Mmmm-ai... m-ai dis... m-ai distrus, ești rușinea casei, eu sunt aici, bolnav la pat, și tu stai pe-afară toată noaptea!

— Uf, ce plictiseală, ce plictiseală, făcu ea în cele din urmă; între timp își pusese pălăriuța și taiorul în șifonier, și se întoarse să-l privească, palidă, cu fața trasă din cauza răutății. Acum ar fi mai bine să încetezi, nu?

— Aha, ar trebui și să încetez! Ai tupeul ăsta? Să tac ar trebui, nu? Să mă fac că plouă, da? Și tu, la plimbare până la unu noaptea, să-ți faci mendrele. Mai trebuie să și tac, pe deasupra?

Ea vorbi încet, calm, șuierând „s“-urile:

— Dacă ai ști ce silă îmi faci, dacă ai ști cât ești de bătrân și de urât! Priviți-l pe pictorul Lo Ritto, mângălitorul! Îi făcea plăcere ca fiecare cuvânt să se adâncească precum un burghiu în punctele lui cele mai sensibile și mai dureroase. Da' uită-te la tine, uită-te în oglindă, ești un om terminat, o epavă, urât, fără dinți, cu lațele alea păduchioase și jechoase!... Artist, da?... Și pe deasupra și puți. Nu simți ce duhoare e în camera asta?

Cu o strâmbătură de dezgust, deschise larg fereastra și se aplecă peste pervaz, ca și cum ar fi vrut să respire aer curat.

Dinspre pat se auzi un soi de jelanie:

— Eu mă omor, jur că mă omor, nu mai suport...

Femeia tăcu, stătea nemișcată, privind afară, în noaptea rece de decembrie.

După puțin timp, tot el, de data asta nu smiorcăit, într-o răbufnire de mânie renăscută:

— Hei, închide, închide fereastra aia blestemată, vrei să mă apuce o criză?

Dar soția nu se clinti. Cu coada ochiului el îi zărea chipul, care nu mai era încordat și hain ca mai înainte, ci parcă se golise brusc de viață; purta întipărit un sentiment

nou, care-l transformase în mod straniu. Și o lumină, care nu se știa de unde provenea, îi dădea strălucire.

„La ce se gândește?“, se întreabă el. „Oare amenințarea că mă omor a speriat-o?“ Apoi își dădu seama că nu putea fi asta. Deși ar fi putut să se amăgească în continuare în legătură cu afecțiunea soției sale, era limpede că era vorba despre altceva. Despre ceva mult mai cumplit și mai puternic. Dar despre ce anume?

În acest răstimp, ea, fără să se miște, își strigă soțul.

— Adolfo, zise, și avea vocea tandă și descumpănită a unei copile. Adolfo, privește, murmură din nou, cu o uimire greu de exprimat, ca și cum și-ar fi dat ultima suflare.

Fără să se gândească la frig, atât de mare îi era curiozitatea, Lo Ritto sări din pat și i se alătură soției la fereastră, unde rămase și el înmărmurit.

De pe coama neagră a acoperișurilor, dincolo de curte, ceva imens și luminos se ridica încet pe cer. Treptat, profilul său arcuit și foarte neted se contura, până când forma se arătă: era un disc strălucitor, de dimensiuni nemaivăzute.

— Doamne, luna! spuse bărbatul, înspăimântat.

Era luna, dar nu luna placidă, locuitoare a nopților noastre, prielnică vrăjilor iubirii, prietenă discretă, la lumina miraculoasă a căreia cocioabele se prefac în palate. Ci un monstru enorm, cu chipul slujit de șanțuri adânci. Din cauza unui necunoscut cataclism sideral, se mărise în chip înspăimântător și acum, tăcută, amenința lumea, răspândind asupra ei o lumină încremenită și halucinantă, asemănătoare celei a focurilor de Bengal. Această reverberație scotea în evidență cele mai mici detalii ale lucrurilor, muchiile, asperitățile zidurilor, cornișele, pietrele, firele de păr și ridurile oamenilor. Dar nimeni nu privea împrejur. Toți ochii erau îndreptați către cer, nu reușeau să se desprindă de acea apariție terifiantă.

Deci legile eterne se destrămaseră, o defecțiune groaznică avusese loc printre regulile cosmosului, și poate că acela era sfârșitul, poate că satelitul, cu o viteză crescândă, se apropie întruna, peste câteva ore globul funest se va dilata și va cuprinde întregul cer, apoi lumina sa se va stinge în conul de umbră al Pământului, și nu se va mai vedea nimic până când, timp de o infimezimală fracțiune de secundă, la lumina slăbelor reverberații ale orașului nocturn, se va putea ghici un plafon zgrunțuros și fără margini, din piatră, prăvălindu-se deasupra noastră, și nu va mai fi nici măcar timp să vedem; totul se va cufunda în neant înainte chiar ca urechile să distingă primul tunet al ciocnirii.

În curte e un talmeș-balmeș de ferestre trântite, de obloane care se deschid, de chemări, țipete de groază, la geamuri grupuri de figuri omenești, spectrale în lumina aceea. Lo Ritto simte cum mâna soției sale îi strânge mâna dreaptă atât de tare, încât îl doare.

— Adolfo, murmură ea într-o suflare, Adolfo, vai, iartă-mă, Adolfo, ai milă de mine, iartă-mă!

Printre hohote, se lipește de el, zguduită de un tremur violent. Cu privirea ațintită către luna monstruoasă, el își ține soția în brațe, în timp ce un muget ce pare ieșit din măruntaiele lumii – sunt oamenii, milioane de țipete și de tânguieli în cor – se înalță împrejur din orașul împietrit de groază.

Greva telefoanelor

În ziua în care a fost grevă, la serviciul telefonic lumea s-a plâns de nereguli și ciudățenii. Printre altele, convorbirile nu erau izolate și adesea se amestecau, astfel că auzai discuțiile celorlalți și puteai interveni în ele.

Seara, pe la zece fără un sfert, am încercat să-i telefonez unui prieten. Dar înainte să apuc să formez ultima cifră pe cadran, aparatul s-a blocat într-o conversație străină, căreia i s-au adăugat multe altele, într-o învălmășeală uimitoare. Foarte rapid s-a format o mică întrunire pe întuneric, unde lumea intra și ieșea inopinat, nimeni nu știa cine intervine, și nici ceilalți nu știau cine suntem noi, toți vorbeau fără obișnuitele ipocrizii și rețineri, și foarte repede s-a creat o veselie nemaipomenită și o dezinvoltură sufletească colectivă, așa cum se pare că se întâmpla în timpul superbilor carnavaluri nebunești din vremuri apuse, despre care ne amintesc basmele.

La început am auzit două femei care vorbeau, ce ciudat!, despre haine.

— Nici vorbă, ne învoiserăm să-mi dați fusta joi și acum e luni seara zic și fusta nu e încă gata și eu știu ce-o să fac dragă doamnă Broggi, vă las dumneavoastră fusta să o purtați dacă vă convine!

Era o voce ascutită și sâcâitoare care vorbea repede-repede, fără semne de punctuație.

— Bravo, îi răspunse o voce tânără, cordială și zâmbitoare, puțin târăgănată, cu accent emilian. Și cu asta ce câștigi? Poți să te aștepti ca aia să-ți dea înapoi stofă.

— Aș vrea să văd, să știi, la ce nervi mi-a făcut, niște nervi de nu pot să-ți spun să mai și ies în pagubă pe deasupra nu? tu Clara când te mai duci pe la ea să-mi faci plăcerea să-i spui pe șleau că nu e posibil să se poarte așa să-mi faci plăcerea că și madam Comencini mi-a spus că nu se mai duce la ea că i-a greșit troacarul ăla roșu de arată ca o pupăză în el dar degeaba că de când are cliente s-a culcat pe-o ureche ți-aduci aminte cum era acum doi ani când era la început și ne ținea doar cu doamnă-n sus și doamnă-n jos și nu mai contenea cu complimentele e o plăcere să îmbraci o persoană ca dumneavoastră și tot povești din astea și acum vai dragă ce importantă sunt eu a început și să vorbească altfel, nu-i

așa, Clara? și tu ți-ai dat seama, nu? că vorbește altfel. Și până una-alta mâine trebuie să mergem la Giulietta la ceai și n-am nici o zdreanță să-mi pun pe mine tu cu ce zici să mă îmbrac?

— Dar tu, Franchina, îi răspunse Clara calm, nici nu mai știi unde să-ți pui hainele, atât de multe ai.

— O, nici să nu spui asta sunt doar vechituri cea mai nouă e de toamna trecută taiorul ăla de culoarea alunei îl știi, nu? și la urma urmei eu nu...

— Da, dar eu? Ce zici? Mai-mai că mi-aș lua fusta verde, aia largă, și puloverul negru, negrul e elegant oricând... Sau zici să mi-l iau pe ăla nou, gri, tricotat? Poate că e cam de după-amiază, ce zici?

În momentul acela se băgă pe fir, cine știe de unde, un bărbat cu accent grosolan:

— Ia ziceți, doamnă. De ce nu-l luați pe cel galben limon, și cu o conopidă în cap?

Liniște. Cele două femei tăcură.

— Și ia ziceți, doamnă, insistă bărbatul imitând intonația romagnolă. Aveți vești proaspete de la Ferrara? Și dumneavoastră, doamnă Franchina, ia ziceți, nu cumva v-ați înghițit limba așa, dintr-o dată? Mare bai ar fi, nu?

Din mai multe părți i-au răspuns hohote de râs. Alții, aflați, evident, pe fir, ascultaseră în liniște, ca mine.

Răspunse Franchina, impertinentă:

— Dumneavoastră, domnule, că nici nu știu cu cine vorbesc oricum sunteți un mârlan da' ce zic eu un mârلănoi de două ori: unu că nu se ascultă convorbirile altora asta e lipsă de educație elementară și doi că...

— Îh, ce educație? Haideți, doamnă, sau domnișoară, n-o luați așa... Putem să glumim, sper... Mă scuzați! Dacă m-ați cunoaște personal, poate n-ați mai fi așa de rea!

— Hai, dă-l încolo, îi spuse Clara prietenei. De ce să-ți pierzi vremea vorbind cu prost-crescuții? Închide, că te sun eu mai târziu.

— Nu, nu, așteptați un moment, de data asta vorbea un alt bărbat, mai politicoș și mai insinuant, s-ar fi zis că mai matur. Domnișoară Clara, un moment, mai târziu poate că nu ne mai întâlnim!

— Mde, n-ar fi cine știe ce nenorocire.

Atunci izbucniră o sumedenie de voci noi, într-o învâlmășeală nedeslușită; era cam așa ceva:

— Încetați, cațelor! (era o femeie)

— Cață ești mata, poate, că-ți bagi nasul în casele altora!

— Eu îmi bag nasul? Să vă fie rușine! Eu nu...

— Domnișoară Clara, domnișoară Clara, spuneți-mi (era vocea unui bărbat) ce număr de telefon aveți? Nu vreți să-mi spuneți? Eu am o slăbiciune pentru romagnole, vă mărturisesc, chiar o preferință.

— Vă dau eu numărul imediat. (era o femeie, poate Franchina)

— Și dumneavoastră cine sunteți, dacă nu sunt indiscretă?

— Eu sunt Marlon Brando.

— Ha, ha! (râsete colective)

— Doamne, cât sunteți de nostim!

— Domnule avocat, domnule avocat Bartesaghi! Alo, alo, dumneavoastră sunteți? (vorbea o altă femeie, neauzită până acum)

— Da, chiar eu sunt, de unde știți?

— Păi sunt eu, Norina, nu mă recunoașteți? Vă sunasem fiindcă în seara asta, înainte să plec de la birou, am uitat să vă anunț că de la Torino...

Bartesaghi, vizibil jenat:

— Domnișoară, sunați-mă mai târziu, nu mi se pare potrivit să aflu tot orașul despre treburile noastre particulare!

— Hei, domnule avocat (era un alt bărbat), dar era potrivit să le dați întâlniri fetelor, nu? Domnul avocat Marlon Brando are o slăbiciune pentru romagnole, ha, ha!

— Încetați, vă rog, sunt oameni care n-au timp de taclale, sunt oameni care trebuie să dea telefoane urgente. (era o femeie la vreo șaizeci de ani)

— Ei, i-auzi-o și pe asta (se recunoștea vocea Franchinei), n-oi fi regina telefoanelor matale?

— Puneți receptorul în furcă, n-ați obosit să tot vorbiți? Eu, dacă vreți să știți, aștept un apel interurban, și până când dumneavoastră...

— Ah, deci ai stat să mă ascuți, da? Matale, care nu erai o cață!

— Închide pliscul, gâsco!

Scurtă întrerupere. Tăcere. Fusesse o lovitură grea. Pe moment, Franchina nu găsea o replică potrivită. Apoi, triumfătoare:

— Ihii, i-auzi la ea, gâscoaia!

Urmă o cascadă de hohote. Să fi fost pe puțin vreo douăsprezece persoane. Apoi o nouă pauză. Se retrăseseră toți împreună? Sau așteptau inițiativa altcuiva? Ascultând bine, pe fundalul tăcerii percepeai foșnituri, pulsații, respirații.

În cele din urmă, cu frumosul său accent lipsit de griji, interveni Clara:

— Deci, suntem singure? Spune-mi, Franchina, cu ce zici să mă îmbrac mâine?

Atunci se auzi o voce de bărbat, nouă, foarte frumoasă, tinerească și autoritară, care uimea prin vitalitatea excepțională:

— Clara, dacă-mi permiteți, vă spun eu, mâine să vă îmbrăcați cu fusta albastră de anul trecut și cu puloverul mov pe care tocmai l-ați dat la curățat... Și cu pălăriuța neagră *cloche*, ne-am înțeles?

— Dar dumneavoastră cine sunteți? Vocea Clarei se schimbase acum, avea o nuanță de spaimă: Vreți să-mi spuneți cine sunteți?

Celălalt tăcea.

Atunci Franchina întrebă:

— Clara, Clara, dar de unde știe asta?

Bărbatul răspunse foarte serios:

— Eu știu o grămadă de lucruri.

Clara: — Povești! V-ați dat doar cu presupusul!

El: — Mi-am dat cu presupusul? Vreți să vă dau o altă dovadă?

Clara, ezitând: — Haideți, haideți, spuneți.

El: — Bine. Dumneavoastră, domnișoară, ascultați-mă cu atenție, aveți o aluniță, o aluniță mică... hmmm... hmmm... nu pot să vă spun unde...

Clara, vehement: — N-aveți de unde să știți!

El: — E adevărat sau nu?

— N-aveți de unde să știți!

— E adevărat sau nu?

— Jur că n-a văzut-o nimeni niciodată, jur, în afară de mama.

— Vedeți că am zis bine?

Clara mai-mai că stătea să plângă:

— Nimeni n-a văzut-o niciodată, astea sunt niște glume oribile!

La care el, împăciuitor:

— Dar eu nu spun că am văzut alunița dumneavoastră cea mică, eu am spus doar că o aveți!

O altă voce de bărbat:

— Hai, las-o baltă, măscăriciule!

Celălalt, pe fază:

— Mai ușurel, domnule Giorgio Marcozzi, fiul lui Enrico, de treizeci și doi de ani, cu domiciliul în pasajul Chiabrera 7, 1,70 înălțime, însurat, de două zile vă doare

gâtul, și cu toate astea fumați naționale de export. Vă ajunge?... E corect?

Marcozzi, intimidat:

— Dar dumneavoastră cine sunteți? Cum vă permiteți? Eu... Eu...

Bărbatul:

— Nu vă supărați. Mai degrabă, să încercăm să ne înveselim, și dumneavoastră, Clara... Așa de rar se întâmplă să găsești o companie așa plăcută ca asta.

Nimeni nu mai îndrăzni să-l contrazică sau să-l ironizeze. O teamă sinistră, senzația unei prezențe misterioase își făcuse loc prin firul telefonului. Cine era? Un magician? O ființă supranaturală care manevra centralele în locul greviștilor? Un diavol? Vreun soi de spiriduș? Dar vocea nu era diabolică, dimpotrivă, degaja un farmec încântător.

— Haideți, haideți, copii, de ce vă e frică acum? Vreți să vă cânt un cântecel?

Voci: — Da, da.

El: — Ce să cânt?

Voci: — *Scalinatella*... nu, nu, o samba... nu, *Moulin Rouge*... *Aggio perduto 'o suonno*... *Aveva un bavero*... *El baion, el baion!*

El: — Ei, păi dacă nu vă hotărâți... Dumneata, Clara, ce preferi?

— Oh, mie îmi place *Ufemia*.

Cântă. O fi fost sugestie sau altceva, dar niciodată în viața mea nu auzisem o asemenea voce. Un fior urca pe șira spinării, atât era de strălucitoare, proaspătă, umilă și pură. În timp ce cânta, nimeni nu îndrăzni să răsuflă. Apoi urmă o explozie de: bravo, trăiască, bis!

— Dar știți că sunteți fantastic? Sunteți un artist!... Trebuie să vă duceți la radio, o să faceți milioane, vă spun eu. Natalino Otto poate să iasă la pensie! Haideți, haideți, mai cântați-ne ceva!

— Cu o condiție: să cântați și voi împreună cu mine.

A fost o petrecere curioasă, a unor oameni cu receptorul la ureche, împrăștiați prin case din cartiere îndepărtate, care în picioare în hol, care așezat, care întins pe pat, legați unul de celălalt prin kilometri subțiri de fir. Nu mai era vorba, ca la început, de plăcerea răutății și a zeflemelei, de vulgaritate și prostie. Datorită aceluia individ necunoscut care nu a vrut să ne spună cum îl cheamă, ce vârstă are și, cu atât mai puțin, unde locuiește, vreo cincisprezece oameni care nu se văzuseră niciodată și probabil că nici nu aveau să se vadă în

vecii vecilor se simțeau înfrățiți. Și fiecare bărbat credea că vorbește cu femei tinere și frumoase, fiecare femeie se amăgea că de cealaltă parte a firului erau bărbați care arătau grozav, bogați, interesați, cu un trecut aventuros; și, în centru, acel dirijor minunat care îi făcea să plutească sus, deasupra acoperișurilor negre ale orașului, purtați de o vrajă copilărească.

El a fost cel care – era aproape miezul nopții – a dat semnalul de sfârșit.

— Bine, copii, ajunge. E târziu. Măine trebuie să mă trezesc devreme... Și vă mulțumesc pentru compania plăcută.

Un cor de proteste:

— Nu, nu, nu ne trădați așa!... Încă puțin, încă un cântec, vă rugăm!

— Serios, trebuie să plec... Scuzați-mă... Doamnelor și domnilor, dragi prieteni, noapte bună!

Toți rămaseră cu un gust amar. Palide și triste, s-au schimbat ultimele salutări:

— Deh, dacă-i așa, atunci noapte bună tuturor, Noapte bună... Cine știe cine era individul... Hm, cine știe... Noapte bună... Noapte bună.

Plecară care-ncotro. Singurătatea nopții se lăsa dintr-o dată asupra caselor.

Dar eu mai rămăsesem pe fir.

Într-adevăr, după vreo două minute, el, necunoscutul, reîncepu să vorbească în șoaptă:

— Sunt eu, sunt tot eu... Clara, mă auzi, Clara?

— Da, făcu ea, cu un bâlbâit tandru, te aud... Dar ești sigur că toți ceilalți au plecat?

— Toți, mai puțin unul, răspunse el blând, unul care până acum a ascultat, dar nu a deschis gura nici măcar o dată.

Eram eu. Cu inima bătând tare, am pus receptorul imediat în furcă.

Cine era? Un înger? Un clarvăzător? Mefistofel? Sau eternul spirit al aventurii? Întruchiparea necunoscutului care ne așteaptă la colț? Sau pur și simplu speranța? Ancestrala speranță greu de învins, care se cuibărește în locurile cele mai absurde și improbabile, chiar și în labirinturile telefonice atunci când e grevă, pentru a răscumpăra meschinăria omenească?

Tiranul bolnav

La ora obișnuită, adică la șapte fără un sfert seara, în așa-numita zonă de construcții, între strada Marocco și strada Casserdoni, câinele fox Leo îl văzu pe dulăul ciobănesc Tronk, dus în lesă de profesor, stăpânul său.

Bestia avea urechile ciulite ca de obicei și scruta orizontul extrem de îngust al aceluși câmp murdar dintre case. El era împăratul locului, tiranul. Și totuși, bătrânul fox plin de resentimente simți pe dată că nu era Tronk cel de pe vremuri, nici cel care era cu o lună în urmă, nici dulăul rău pe care îl văzuse cu trei sau patru zile înainte.

Era un lucru neînsemnat, poate felul în care își sprijinea labele, sau o oarecare înceteșare a privirii, sau o arcuire a spinării, sau lipsa de strălucire a blănii, sau, mai probabil, o umbră – umbra cenușie, care este semnul teribil! – ce i se prelingea din ochi până la colțurile atârânde ale buzelor.

Desigur că nimeni, nici măcar profesorul, nu remarcase aceste semne minore. Minore? Bătrânul fox, care văzuse multe la viața lui, înțelese și avu o tresărire de bucurie perfidă. „În sfârșit, iată-te terminat“, se gândi. „Ești terminat?“ Dulăul nu-l mai speria.

Se aflau în unul dintre spațiile goale deschise de bombardamentele aeriene din războiul ce trecuse, către periferie, printre clădiri, depozite, barăci, magazine. (Dar la mică distanță se ridicau blocurile superbe ale marilor agenții imobiliare, la șaptezeci-optzeci de metri deasupra nivelului muncitorului de la gaze, ocupat să repare conductele avariate, și al violonistului obosit care își făcea meseria printre măsuțele cafenelei „Birreria Esperia“, în colț, sub porticuri.) Fuseseră demolate ciaturile de zid care se mai păstrasera, de casele care se ridicaseră în zonă mai aminteau doar niște bucăți de teren acoperite cu plăci de gresie, rămase ici-colo, care marcau, poate, camera portarului, sau bucătăria de la parter, sau chiar dormitorul unei case populare (unde, odinioară, noaptea palpitau speranțe și vise și poate că un copil se născuse într-o dimineață de aprilie, în ciuda umbrei triste a curții, de acolo izvora cântecul inocent și pasional al unei tinere; și seara, sub lumina roșiatică a unui bec, oamenii s-au urât ori s-au iubit). În rest, locul era pustiu și imediat, din bunătatea înduioșătoare a naturii, gata să zâmbească

dacă-i lăsăm măcar puțin spațiu, se acoperise cu verdeață, cu iarbă, plante sălbatice, tufișuri, după chipul acelor îndepărtate văi binecuvântate despre care se povestește. Încercaseră chiar să se formeze porțiuni de pajiște adevărată, cu floricele, pentru ca noi, obosiți, să ne întindem cu brațele încrucișate sub cap, să privim norii care trec, atât de liberi și de albi, pe deasupra samavolniciilor omenești.

Însă nu era lucru pe care orașul să-l urască mai tare decât verdeața, plantele, respirația copacilor și florilor. Cu o înverșunare bestială fuseseră descărcate acolo mormane de moloz, gunoaie, deșeuri obscene, fetide putrefacții organice, scurgeri de murdărie. Și fâșia de câmp se îngălbenise curând, prefăcându-se într-o gunoiște răvășită, pe care totuși micile plante și ierburile se mai luptau încă, înălțându-și drept tulpinile printre mizerii, în direcția soarelui și a vieții.

Dulăul îl zări de îndată pe celălalt câine și se opri să-l privească. Își dădu pe loc seama că se schimbaseră ceva. Foxul avea azi un fel nou de a-l fixa, nu timid, nu respectuos, nu timorat ca de obicei. Din contră, cu o scânteiere zeflemitoare în privire.

Seară caldă de vară. O negură molatică zăcea încă peste oraș, printre turnurile de beton și de cristal locuite de om, pe care le lumina soarele la apus. Totul părea obosit și apatic, chiar și nerușinatele automobile americane de culoarea șopârlei, chiar și vitrinele cu electrocasnice, de obicei atât de optimiste, chiar și blonda energizantă și surâzătoare de pe panoul publicitar pentru pasta de dinți Klammm (care, folosită zilnic, ar transforma existența noastră într-un paradis, nu-i așa, Mr. MacIntosh, director general al departamentului de publicitate și de *public relations*?).

Imediat, profesorul văzu cum pe spinarea câinelui său se forma o pată alungită și întunecată, semn că animalul se irita și își zbârlea părul.

În aceeași clipă, fără să fi fost provocat în vreun fel, foxul se năpusti tăcut să-și pună în practică răzbunarea și își înfipse colții în piciorul drept din spate al dulăului.

Tronk tresări din pricina durerii, dar timp de câteva fracțiuni de secundă rămase nehotărât, încerca doar să-l alunge pe inamic zgâlțâindu-și piciorul. Apoi, pe neașteptate, își regăsi vechea furie sălbatică. Profesorului îi scăpă din mână lesa.

În urma câinelui Leo, un alt vagabond mic, tovarășul său, care aducea vag cu un copoi, de obicei timid și înfricoșat, sări să-l muște pe dulău. Și, timp de o fracțiune de secundă, fu văzut înfigându-și dinții în șoldul tetrarhului.

Apoi se văzu un ghemotoc schelălăind care se zbătea prin praf.

— Tronk, aici, Tronk! strigă profesorul derutat, bâjbâind cu mâna dreaptă pe deasupra acelei grămezi înnebunite; și încerca să prindă lesa câinelui său, dar fără hotărârea necesară, speriat de furia luptei.

Fu scurtă. Se despărțiră singuri. Leo, schelălăind, se îndepărtă dintr-un salt, iar tovarășul său se desprinsese și el de Tronk, dând înapoi, cu grumazul însângerat. Dulăul se așează, și gâfâia într-un ritm impresionant, cu limba afară, copleșit de istoveala fizică.

— Tronk, Tronk, îl imploră profesorul.

Și încercă să îl apuce de zgardă.

Dar, nevăzut de nimeni, înainta pe la spate, singur și liber, Panzer, câinele-lup de la atelierul auto din apropiere, banditul pe care Tronk îl ținuse la respect până în seara aceea doar cu înfățișarea sa. Și el venea să se răzbune, într-un fel. Fiindcă Tronk nu-l provocase niciodată, nici nu-i făcuse rău, și totuși simpla sa prezență fusese un afront zilnic, greu de înghițit. De prea multe ori îl văzuse trecând, deșelat, prin fața intrării atelierului, privind înăuntru cu o încruntătură arogantă, de parcă ar fi spus: „N-are nimeni chef de hartă pe-aici?”

Profesorul îl văzu târziu.

— Hei, strigă, chemați-l pe lupul ăsta! Hei, voi, de la atelier!

Cu blana neagră și zburlită, lupul avea o înfățișare înfricoșătoare. Și, cine știe cum, de data asta dulăul părea zgribulit pe lângă el.

Tronk abia apucă să-l zărească cu coada ochiului. Lupul execută un salt drept, scoțându-și dinții în afară, și dintr-o dată dulăul se rostogoli prin moloz și gunoaie, cu celălalt înfipt sălbatic în ceafa sa.

Știa profesorul că e aproape imposibil să desparți doi câini de talia lor care se bat pe viață și pe moarte. Și, neîncrezător în forțele proprii, fugi să dea de veste și să ceară ajutor.

Între timp, foxul și copoiul își luară din nou inima în dinți și se avântară la măcelărirea tiranului care era pe cale de-a fi învins.

Tronk avu o ultimă tresărire. Și, zbatându-se furios, reuși să apuce cu colții nasul lupului. Dar imediat cedă. Celălalt, dând înapoi cu mișcări bruște, se eliberă și porni să-l târască pe spate, ținându-l în continuare de ceafă.

Auzind acele schelălăituri înfiorătoare, lumea se arătă la ferestre. Și dinspre atelier se auzeau strigătele profesorului,

depășit de întâmplări.

Apoi, dintr-o dată, tăcere. Pe de-o parte, dulăul care se ridica greu, cu limba afară, având în ochi umilirea uimită a împăratului doborât pe neașteptate de pe tron și călcat în picioare în noroi. De cealaltă, lupul, foxul și falsul copoi, care se trăgeau înapoi nedumeriți.

Oare ce anume îi gonise când simțeau deja gustul sângelui și al victoriei? De ce se retrăgeau? Dulăul îi înspăimânta din nou?

Nu dulăul Tronk. Ci un lucru nou și fără formă care se formase înăuntrul său și care, încet, se extindea ca o aură infectă.

Cei trei înțeleseseră că se întâmplase ceva cu Tronk și că nu mai aveau motive să se teamă de el. Dar credeau că își înfig colții într-un câine viu. Însă mirosul neobișnuit al blănii, poate, sau al respirației, și sângele cu gust respingător îi împinseseră înapoi. Fiindcă animalele, mai degrabă decât somitățile din clinici, simt de la cel mai mic semn apropierea prezenței blestamate, a bolii fără leac. Și luptătorul era însemnat, nu mai aparținea vieții, din vreun cotlon ascuns al trupului său deja se împrăstia descompunerea celulelor.

Dușmanii s-au împrăștiat. E singur, acum. Între timp, clare și pure în maiestatea apusului, se înalță de la pământ, asemenea unor fanfare, zidurile de sticlă ale noilor blocuri, și soarele care apune le face să strălucească și să vibreze ca o provocare pe fundalul violet al nopții ce năvălește din partea opusă. Ele proclamă speranțele încăpățănate ale celor care, deși doborâți de oboseală și de praf, spun: „Măine, da, mâine“, ale celor ce reprezintă galopul acestei lumi îndurerate, stindardele!

Dar pentru satrap, pentru principe, pentru titan, pentru cuirasier, pentru rege, pentru mastodont, pentru ciclop, pentru Samson nu mai există turnurile din aluminiu și malahit, nici avionul supersonic spre Aiderabad care survolează vuind centrul orașului, nu mai există nici muzica triumfală a apusului care se răspândește chiar și în curțile posomorâte, în găurile infame ale pușcăriilor, în closetele sufocante acoperite de o crustă de amoniac.

El este puternic ținut în acea oază pipernicită și o devorează cu ochii. Sângele care începuse să picure dintr-o sfârtecătură de la gât s-a oprit și s-a coagulat. Însă e frig, un frig cumplit. Pe deasupra, s-a lăsat și ceața, el nu mai reușește să vadă bine. Ce ciudat, ceață în toiul verii! Să vadă. Să vadă măcar o parte din ceea ce oamenii numesc „verde“: verdele regatului său, ierburile, trestiiile, boschetele pricajite

(crângurile, codrii nemărginiți, stejărișurile și bătrânele păduri de brazi).

Profesorul s-a întors și se mai liniștește la vederea lupului și a celorlalți doi ticăloși care se îndepărtează înfricoșați. „Ei, Tronk al meu“, se gândește mândru. „Ehe, nu se lasă el cu una, cu două!“ Apoi îl vede așezat acolo, în aparență calm și pașnic.

Era doar un cățeluș în urmă cu patru ani, privea în jur blând, avea tot timpul în față, desigur că avea să cucerească lumea.

A cucerit-o. Priviți-l acum, mare și solid, ditamai dulăul, cu un piept de taur, cu o gură de zeu aztec, barbar, priviți-l pe inspectorul general, pe colonelul cuirasierilor, pe maiestatea sa! Îi e frig și tremură.

— Tronk, Tronk! îl strigă profesorul.

E prima oară când animalul nu-i răspunde. În tresăririle inimii care îi bubuie, palid de cumplita paloare care îi cuprinde pe câini, despre care neîntemeiat se crede că nu pot deveni nicicum palizi, el privește undeva în direcția pădurii virgine, de unde înaintează înspre el, funebri, rinocerii nopții.

O scrisoare de dragoste

Enrico Rocco, de treizeci și unu de ani, administratorul unei firme de comerț, îndrăgostit, se închise în biroul său; gândul la ea devenise atât de puternic și de chinuitor, încât își găsi curajul. Avea să-i scrie, dincolo de orice orgoliu și de orice jenă.

„Distinsă domnișoară“, începu, și doar la gândul că acele semne lăsate de vârful peniței pe hârtie vor fi văzute de ea, inima începu să-i bată nebunește. „Stimată Ornella, Iubita mea, Suflet drag, Lumină, Focule care mă arzi, Obsesie a nopților mele, Zâmbet, Floare, Iubire...“

Intră Hermes, curierul:

— Scuzați-mă, domnule Rocco, vă caută un domn, este dincolo. (Se uită pe o carte de vizită.) Se numește Manfredini.

— Manfredini? Cum? Habar n-am cine e. Și-apoi, n-am timp acum, am o treabă foarte urgentă. Să vină mâine sau altă dată.

— Cred că e croitorul, domnule Rocco, trebuie că a venit pentru probă...

— A... Manfredini! Bine, spune-i să vină mâine.

— Da, domnule, dar a spus că dumneavoastră l-ați chemat.

— E drept, e drept... (oftă)... haide, cheamă-l, dar spune-i să se grăbească, două secunde.

Intră croitorul Manfredini cu haina. Un simulacru de probă; îmbracă haina câteva momente, apoi o dădu jos, cât să facă doar două-trei semne cu creta.

— Scuzați-mă, știți, mă ocup de o treabă foarte urgentă. La revedere, domnule Manfredini.

Cu lăcomie se întoarce la birou, se apucă din nou de scris: „Suflet Sfânt, Ființă iubită, unde ești în clipa asta? Ce faci? Mă gândesc la tine cu atâta ardoare, încât e cu neputință ca iubirea mea să nu te ajungă, chiar de ești așa departe, tocmai în celălalt colț al orașului, care îmi pare o insulă pierdută dincolo de mări...“ (Ce ciudat, se gândea în timpul ăsta, cum se explică faptul că un bărbat practic cum sunt eu, un organizator de activități comerciale, dintr-o dată se apucă să scrie asemenea lucruri? Să fie un soi de nebunie?)

În momentul acela, telefonul de lângă el începu să sune. Fu ca și cum un ferăstrău de fier rece ca gheața i-ar fi trecut brusc pe șira spinării. Bolborosi:

— Alo?

— Buuuună, îi răspunse un mieunat feminin molatic. Ce mai voce... Am nimerit prost, după cum văd.

— Cu cine vorbesc? întrebă el.

— Uf, ești chiar nesuferit azi, vezi că...

— Cu cine vorbesc?

— Așteaptă măcar să-ți...

Puse receptorul în furcă, apucă din nou stiloul.

„Știi, iubirea mea“, scrisese, „afară e o ceață umedă, rece, plină de păcură și de miasme, dar știi că eu o invidiez? Știi că aș face chiar acum schim...“

Țârr, telefonul. Avu o tresărire, ca o descărcare de două sute de mii de volți.

— Alo?

— Dar, Enrico! era vocea de adineauri. Am venit în oraș special ca să te salut și tu...

Se clătină, resimțind șocul. Era Franca, verișoara lui, o fată de treabă, chiar drăguță, care îi făcea curte de câteva luni, cine poate să știe ce-și pusese în cap. Femeile au faimă de plăsmuitoare de romane neverosimile. Bineînțeles, era imposibil s-o trimită politicos la plimbare.

Dar rezistă. Orice, numai să termine scrisoarea aceea. Era singura cale pentru a potoli focul ce-l mistuia pe dinăuntru, scriindu-i Ornellei avea senzația că intră oarecum în viața ei, poate că ea va citi până la sfârșit, poate că va zâmbi, poate că va băga scrisoarea în poșetă, hârtia pe care el o umplea cu fraze fără noimă peste puține ceasuri se va afla în contact cu micile și delicatele lucruri parfumate care îi aparțineau în chip atât de minunat, cu creionul de buze, cu batista brodată, cu fleacurile enigmatice încărcate de intimități tulburătoare. Și acum, uite că vine Franca să-l zăpăcească.

— Auzi, Enrico, întrebă vocea tărăgănată, vrei să vin să te iau de la birou?

— Nu, nu, iartă-mă, acum am o grămadă de treburi.

— Haide, spune-mi direct, dacă te plictisesc; s-o lăsăm baltă. La revedere!

— Of, Doamne, ce repede te superi. Am treabă, ți-am spus. Uite, vino mai târziu.

— Mai târziu, când?

— Vino... Vino peste două ore.

Trânti receptorul în furcă, i se părea că a pierdut un timp ce nu mai putea fi recuperat, scrisoarea trebuia pusă la poștă

până la ora unu, altfel ar fi ajuns la destinație a doua zi. Nu, nu, avea s-o expedieze prin curier.

„...aș face chiar acum schimb cu ea“, scria, „când mă gândesc că ceața îți învăluie casa și unduiește prin fața camerei tale și, dacă ar avea ochi – cine știe, poate că și ceața vede –, te-ar putea contempla prin fereastră. Și crezi că nu există o crăpătură, un interstițiu subțire prin care să intre? O adiere neînsemnată, nimic mai mult, o răsuflare slabă de puf, impalpabilă, care să te mângâie? Îi e de-ajuns atât de puțin ceții, îi e de-ajuns atât de puțin iub...“

Mesagerul Hermes era în ușă:

— Scuzați-mă...

— Ți-am spus deja, am o lucrare urgentă, nu sunt aici pentru nimeni, spune-le să revină diseară.

— Dar...

— Dar ce?

— Jos este domnul Invernizzi, vă așteaptă în mașină.

La naiba, Invernizzi, inspecția la depozitul unde avusese loc un început de incendiu, întâlnirea cu experții, la naiba, nici nu se mai gândise la asta, uitase cu desăvârșire. Și nu era nici o portiță de scăpare.

Chinul care îl măcina pe dinăuntru, chiar la nivelul sternului, deveni de nesuportat. Să se prefacă bolnav? Imposibil. Să termine scrisoarea așa cum era? Dar mai avea să-i spună atâtea lucruri, atâtea lucruri extrem de importante. Descurajat, închise foaia într-un sertar. Își luă paltonul și plecă, singura șansă era să încerce să termine repede. Poate, cu ajutorul lui Dumnezeu, reușea să se întoarcă în jumătate de oră.

Se întoarce la unu fără douăzeci. Zări trei-patru oameni în sala de așteptare. Gâfâind, se ferecă în birou, se așeză la masă, deschise sertarul, scrisoarea nu mai era.

Clocotul inimii aproape îi tăie răsuflarea. Cine putea să cotrobăie prin sertar? Sau se înșela? Deschise febril celelalte sertare, unul după altul.

Slavă cerului! Se înșelase, scrisoarea era acolo. Dar era imposibil să o pună la poștă până la ora unu. Nu-i nimic – și raționamentele (pentru o chestiune atât de simplă și banală) se învălmășeau în mintea sa clocotitoare, alternând istovitor cu teama și speranța –, nu-i nimic, dacă o expedia prin curier izbutea să prindă ultima tură de seară, sau... încă și mai bine, i-o dădea lui Hermes să o ducă el, nu, nu, mai bine să nu-l implice pe curier într-o chestiune delicată, avea s-o ducă el personal.

„...îi e de-ajuns atât de puțin iubirii“, scrisese, „ca să învingă spațiul și să depășeas...“

Țârr, telefonul, cu furie. Fără să lase stiloul, smulse receptorul cu stânga.

— Alo?

— Alo, aici secretara Excelenței Sale, domnul Tracchi.

— Spuneți, spuneți.

— În legătură cu licența aceea de import, referitoare la transportul de cabluri...

Iată-l prins în cursă. Era vorba de o afacere extrem de importantă, viitorul său depindea de ea. Discuția dură douăzeci de minute.

„...să depășească“, scrise, „zidul chinezesc. O, iubită Orn...“

Curierul era din nou la ușă. El îl atacă cu sălbăticie:

— Ai înțeles sau nu că nu pot primi pe nimeni?

— Dar e ins...

— Pe nimeni, pe niiiiimieni! urlă turbat.

— Inspectorul de la Garda Financiară spune că are întâlnire.

Simți că-l lasă puterile. Să-l trimită înapoi pe inspector ar fi fost o nebunie, o sinucidere, ruina. Îl primi pe inspector.

Este 1:35. Dincolo se află verișoara Franca, așteaptă de trei sferturi de oră. Și mai este inginerul Stolz, venit special de la Geneva. Și avocatul Messumeci, pentru problema descărcătorilor. Și infirmiera care vine în fiecare zi să-i facă injecțiile.

„Oh, iubită Ornella“, scrie cu furia naufragiatului peste care se abat valuri tot mai mari și mai nimicitoare.

Telefonul:

— La telefon comandorul Stazi de la Ministerul Comerțului.

Telefonul:

— La telefon secretarul Confederației Sindicatelor...

„Oh, dulcea mea Ornella“, scrie, „aș vrea să șt...“

Mesagerul Hermes la ușă, îl anunță pe domnul B., vice-prefectul.

„...să știi“, scrie, „că...“

Telefonul:

— La telefon șeful Statului Major General.

Telefonul:

— La telefon secretarul particular al Eminenței Sale arhiepiscopul...

„când te v...“, scrie febril, cu ultima suflare.

Țârr, țârr, telefonul:

— La telefon președintele Curții de Apel.

Alo! Alo!

— La telefon Consiliul Suprem, senatorul Cormorano în persoană.

— Alo! Alo!

— La telefon primul aghiotant al Maiestății Sale Împăratul...

Copleșit, lăsat în voia talazurilor.

— Alo, alo! Da, eu sunt, mulțumesc, Excelență, vă sunt deosebit de îndatorat!... Da, imediat, acum, da, domnule general, mă voi ocupa fără îndoială, și mii de mulțumiri... Alo, alo! Desigur, Maiestate, negreșit, mă plec cu supunere (stiloul, părăsit, se rostogoli încet până la marginea mesei, se opri o clipă în echilibru, căzu deodată, îndoindu-și penița, și rămase acolo să zacă)... Vă rog, poftiți, bineînțeles, intrați, intrați, nu, dacă-mi permiteți, poate e mai bine să luați loc în fotoliu, e mai comod, dar ce onoare neașteptată, absolut, tocmai, oh, mulțumesc, o cafea, o țigară?...

Cât dură tot vârtejul? Ore, zile, luni, milenii? La lăsarea nopții se văzu singur, în sfârșit.

Dar, înainte să plece de la lucru, încercă să facă puțină ordine în muntele de hârtoage, dosare, proiecte, protocoale care se strânseseră pe birou. Sub teancul imens găsi o foaie de hârtie fără antet, scrisă de mână. Își recunoscuse scrisul.

Curios, citi. „Ce tâmpenii, ce idioții ridicole. Oare când le-oi fi scris?“, se întrebă, căutând în zadar printre amintiri, cu un sentiment de jenă și de descumpănire pe care nu-l mai încercase vreodată, și își trecu mâna prin părul deja încărunțit. „Când am putut să scriu asemenea prostii? Și cine era Ornella asta?“

Sfinții

Sfinții au fiecare câte o căsuță pe plajă, cu balcoane care dau înspre ocean, și oceanul acela e Dumnezeu.

Vara, când căldura e mare, plonjează în apele proaspete ca să se răcorească, și apele acelea sunt Dumnezeu.

La vestea că trebuie să sosească un alt sfânt, imediat începe construirea unei noi căsuțe alături de celelalte. Astfel că acestea ajung să alcătuiască un șir foarte lung pe țărmul mării. Fără doar și poate, spațiul nu lipsește.

Iar sfântul Gancillo, cum ajunsese la fața locului, după numire, își găsi căsuța pregătită, la fel ca toate celelalte, cu mobilă, lenjerie, farfurii, câteva cărți bune și toate cele trebuincioase. Agățat de zid, era chiar și un plici de muște drăguț, fiindcă în zonă erau destule muște, însă nu dintre cele supărătoare.

Gancillo nu era un sfânt renumit, dusese o viață umilă de țăran, și abia după moartea sa, cineva, gândindu-se mai bine, își dăduse seama că acel om era plin de har, care iradia în jurul său preț de cel puțin trei-patru metri. Și parohul, ce-i drept, fără prea mare încredere, făcuse primii pași în procesul de beatificare. De atunci trecuseră aproape două sute de ani.

Însă în sânul Bisericii, încet-încet, fără grabă, procesul mersese înainte. Episcopii și papii mureau unul după altul, și alții noi erau numiți în locul lor, dar cu toate acestea dosarul lui Gancillo trecea aproape singur de la un birou la altul, tot mai sus și mai sus. Un suflu de har rămăsese lipit în chip misterios de hârțoagele deja decolorate, și nu era prelat care, atingându-le, să nu-l simtă. Așa se explică de ce povestea nu a fost dată uitării. Până când, într-o dimineață, imaginea țăranului cu o aură de raze fu ridicată la mare înălțime în catedrala San Pietro, iar de jos, Sfântul Părinte în persoană intonă psalmul de mărire prin care îl sanctifica pe Gancillo.

În satul său se ținură mari praznice, și un expert în istoria locului crezu că a descoperit casa în care Gancillo se născuse, trăise și murise, casă ce fu transformată într-un fel de muzeu rustic. Dar, cum nimeni nu-și mai amintea de el, iar rudele toate i se stinseseră, popularitatea proaspătului sfânt nu ținu decât puține zile. Din vremuri străvechi, în acel sat era preamărit ca protector un alt sfânt, Marcolino, căruia veneau să-i sărute statuia, cu aparente puteri taumaturgice,

pelerini din cele mai îndepărtate meleaguri. Lângă somptuoasa capelă a sfântului Marcolino, înțesată de oferte votive și de lumânări, fu construit noul altar al lui Gancillo. Dar cine să-l ia în seamă? Cine să îngenuncheze să se roage? Era o figură atât de ștearsă, după două sute de ani! Nu avea nimic care să înflăcăreze imaginația.

Totuși, Gancillo, care în veci nu s-ar fi așteptat la atâta cinste, se instalează în căsuța lui și, așezat la soare, pe balcon, contemplă cuprins de fericire oceanul, cu suflul său calm și puternic.

Numai că a doua zi, trezindu-se dis-de-dimineată, văzu sosind pe bicicletă un poștaș în uniformă, care lăsă în căsuța vecină un pachet mare; apoi trecu pe la căsuța alăturată, ca să lase un alt pachet; și tot așa, merse pe la toate căsuțele, până când Gancillo îl pierdu din vedere; lui, însă, nu-i dăduse nimic.

Cum povestea se repetă în zilele următoare, Gancillo, curios, îi făcu semn poștașului să se apropie și îl întrebă:

— Nu te supăra, ce le aduci în fiecare dimineață tuturor tovarășilor mei, iar mie nu-mi aduci?

— Scrisorile, răspunse celălalt scoțându-și respectuos chipiul, iar eu sunt poștașul.

— Ce scrisori? Cine le trimite?

Poștașul surâse și făcu un gest ca pentru a-i arăta pe cei de dincolo, pe cei de jos, de pe lumea cealaltă.

— A, petiții? întrebă sfântul Gancillo, care începea să priceapă.

— Da, petiții, rugăminți, cereri de tot soiul, spuse poștașul pe un ton indiferent, de parcă ar fi fost vorba de niște nerozii, ca să nu-l supere pe noul sfânt.

— Și vin așa de multe în fiecare zi?

Poștașul ar fi vrut să spună că, dimpotrivă, se aflau într-un sezon mort și că în zilele de vârf ajungeau să fie de zece, de douăzeci de ori pe atâtea. Dar, gândindu-se că Gancillo se va simți prost, se eschivă și zise doar:

— Mde, depinde.

Și apoi găsi un pretext ca s-o șteargă.

Adevărul este că sfântului Gancillo nu i se adresa nimeni, niciodată. Ca și cum nici măcar n-ar fi existat. Nici o scrisoare, nici un bilet, nici măcar o carte poștală. Și el, văzând în fiecare dimineață toate plicurile primite de tovarășii săi, nu că ar fi fost invidios, pentru că era incapabil de sentimente rele, dar se simțea prost. Aproape că avea remușcări că stătea acolo fără să facă nimic, pe când ceilalți se ocupau de o seamă de probleme; într-un cuvânt, avea

senzația că mănâncă pâinea sfinților degeaba (era o pâine deosebită, ceva mai bună decât a preafericiiților de rând).

Frământarea asta îl făcu într-o zi să iscodească în jurul uneia dintre căsuțele învecinate, de unde se auzea un țăcănit curios.

— Dar te rog, dragul meu, intră, fotoliul acela e destul de comod. Scuză-mă, doar cât să sfârșesc o trebușoară, apoi vin la tine, îi spuse amabil colegul.

Se duse apoi în camera de alături, unde, cu o viteză uluitoare, îi dictă unui stenograf o duzină de scrisori și câteva sarcini de serviciu, pe care secretarul se grăbi să le bată la mașină. După care se întoarse la Gancillo:

— Ei, dragul meu, fără puțină organizare ar fi o treabă încurcată, cu toate scrisorile care sosesc. Dacă vii dincolo, îți arăt noul meu fișier electronic, cu fișe perforate.

În fine, se arătă foarte binevoitor.

Numai de fișe perforate nu avea nevoie Gancillo, care se întoarse la căsuța sa cam abătut. Și se gândea: „Se poate să nu aibă nimeni nevoie de mine? Sigur aș putea să mă fac util. Dacă aș face, de pildă, o mică minune, ca să atrag atenția?”

Zis și făcut, îi veni ideea să facă să se rotească ochii portretului său, în bisericuța din sat. În fața altarului său nu era niciodată nimeni, dar din întâmplare trecu pe-acolo Memo Tancia, prostul satului, care văzu cum portretul își mișca ochii și începu să strige că-i o minune.

În același timp, cu viteza fulgerătoare pe care le-o îngăduia poziția lor socială, doi-trei sfinți veniră la Gancillo și, cu mare blândețe, îi dădură de înțeles că era mai bine să înceteze: nu că ar fi fost ceva rău, dar minunile de felul acela, din cauza unei oarecare frivolități, nu erau foarte bine văzute în *alto loco*. O spuneau fără umbră de răutate, însă e posibil să-i fi mirat acel ultim-venit care înfăptuia, nitam-nisam, cu mare dezinvoltură, minuni pentru care ei treceau prin cazne nenumărate.

Sfântul Gancillo, firește, încetă, și jos în sat oamenii ce dăduseră fuga la țipetele prostovanului examinară îndelung portretul, fără să remarce nimic neobișnuit. Drept care plecară dezamăgiți, și puțin lipsi ca Memo Tancia să încaseze niște pari pe spinare.

Atunci Gancillo se gândi să atragă atenția oamenilor asupra sa printr-o minune mai mică și mai poetică. Făcu să înflorească un trandafir superb în piatra vechiului său mormânt, care fusese restaurat cu ocazia beatificării, dar acum căzuse din nou în paragină. Însă destinul nu voia ca el

să se facă înțeleș. Îngrijitorul cimitirului, văzând mormântul, se grăbi să se ducă la gropar și să-l scuture:

— Măcar de mormântul sfântului Gancillo ai putea să te îngrijești, nu? E o rușine, putoare ce ești! Acum am trecut pe-acolo și l-am văzut năpădit de buruieni.

Și groparul se grăbi să smulgă tulpina firavă de trandafir.

Ca să fie sigur de reușită, Gancillo apelă atunci la cea mai tradițională minune. Și, primului orb care trecu prin fața altarului său, îi redădu pe loc vederea.

Nici de data asta lucrurile nu merșeră bine. Fiindcă nimănu i dădu prin minte că minunea i se datora lui Gancillo, și toți i-o atribuiră sfântului Marcolino, al cărui altar se afla chiar alături. Așa de mare le-a fost înflăcărarea, încât luară pe umeri statuia lui Marcolino, care cântărea vreo două chintale, și o purtară pe străzile satului într-o procesiune însoțită de dangătul clopotelor. Iar altarul sfântului Gancillo rămase mai uitat și mai părăsit ca niciodată.

Atunci Gancillo își spuse: mai bine mă reșemnez, se vede treaba că nimeni nu vrea să-și amintească de mine. Și se așeză pe balcon să privească oceanul, iar asta era, la urma urmei, o mare mângâiere pentru el.

Stătea acolo și contempla valurile, când auzi pe cineva bătând la ușă. Toc, toc. Merse să deschidă. Era Marcolino în persoană, care voia să se dezvinovățească.

Marcolino era un bărbat impunător, vesel și plin de viață:

— Ce să facem, dragul meu Gancillo? Eu n-am chiar nici o vină. Știi, am venit fiindcă n-aș vrea să crezi cumva...

— Nici vorbă! zise Gancillo, consolată de vizită, răsând la rându-i.

— Vezi, mai spuse Marcolino, eu sunt un derbedeu, și totuși mă asaltează de dimineață până seara. Tu ești mult mai sfânt decât mine, și totuși toți te neglijează. Trebuie să avem răbdare, frate, cu lumea asta mârșavă; și îi dădea palme prietenești pe spate lui Gancillo.

— Dar de ce nu intri? În curând se lasă întunericul și răcoarea, putem să facem focul, hai, rămâi la cină.

— Cu plăcere, cu mare plăcere, răspunse Marcolino.

Intrară, sparseră câteva lemne și aprinseră focul, cu greutate, ce-i drept, fiindcă lemnele erau încă umede. Dar tot suflând și suflând, până la urmă se aprinse o flacăra frumușică. Atunci Gancillo puse pe foc oala cu apă pentru supă și, așteptând să fiarbă, se așezară amândoi pe băncuță, încălzindu-și genunchii și stând de vorbă prietenește. Din coș

începu să iasă un fir de fum subțire, și chiar și fumul acela era Dumnezeu.

Vestea

Maestrul Arturo Saracino, de treizeci și șapte de ani, aflat deja la apogeul faimei, dirija la teatrul Argentina *Simfonia a VIII-a în la major* de Brahms, opus 137, și tocmai începuse ultimul tempo, gloriosul *allegro appassionato*. Se concentra așadar asupra expunerii inițiale a temei, acel monolog lent, *ostinato* și în realitate un pic cam lung, în care totuși se acumulează încet-încet puternica încărcătură de impetuozitate care va exploda către sfârșit. Cei ce ascultă nu știu asta, dar el, Saracino, și toți cei din orchestră știau și de aceea savurau, legănați de valul viorilor, acea avanpremieră veselă și amăgitoare a minunii care peste puțin timp avea să-i antreneze, pe ei, executanții, dar și întregul teatru, într-un minunat vârtej de fericire.

Când, iată, își dădu seama că publicul îl părăsea.

Pentru un dirijor, aceasta este experiența cea mai angoasantă. Din motive inexplicabile, participarea celor ce ascultă se stinge. În chip misterios, el își dă imediat seama de asta. Atunci atmosfera pare că se golește, acele o mie, două mii, trei mii de fire tainice țesute între el și spectatori, din care își trage viața, forța, hrana, se moaie sau se topesc. Până când maestrul rămâne singur și gol într-un deșert înghețat, să tragă după sine cu osteneală o armată care nu mai crede în el.

Dar de cel puțin zece ani se terminase cu acea experiență teribilă. Însăși amintirea ei dispăruse, și de aceea acum lovitura era mult mai puternică. Plus că de data aceasta trădarea publicului fusese atât de bruscă și de categorică, încât îi tăiasă respirația.

„Imposibil“, se gândi, „în nici un caz nu e vina mea. În seara asta mă simt foarte în formă, și orchestra pare un tinerel de douăzeci de ani. Trebuie să fie o altă explicație“.

Într-adevăr, ciulindu-și la maxim urechile, i se păru că aude în public, în spatele său, de jur împrejur și deasupra sa, șerpuind un murmur. Dintr-o lojă din dreapta sa îi ajunse la urechi un țipăt slab. Cu coada ochiului zări în sală două-trei umbre care se furișau către o ieșire laterală.

Din galerie, cineva scoase un „sst!“ imperios, impunând tăcerea. Dar pauza fu scurtă. Foarte curând, ca un clocot de nestăvilit, murmurul reîncepu, însoțit de foșnete, șoapte, pași tiptili, târșăituri clandestine, mișcări de scaune, ușițe deschise și închise.

Ce se întâmpla? Dintr-o dată, ca și cum în clipa aceea ar fi citit negru pe alb, maestrul Saracino știa. Transmisă probabil la radio cu puțin timp în urmă și comunicată la teatru de un întârziat, ajunsese o veste. Ceva înfricoșător trebuie să se fi întâmplat în vreun colț al pământului, și acum se abătea asupra Romei. Războiul? O invazie? Anunțul unui atac atomic? În acele zile, ipotezele cele mai devastatoare erau îndreptățite. Și simți strecurându-se printre notele lui Brahms mii de gânduri angoasante și meschine.

Dacă izbucnea războiul, unde avea să-i trimită pe ai săi? Să fugă în străinătate? Dar cu vila abia construită, în care își investise toate economiile, ce avea să facă? Da, ca meserie, el, Saracino, era norocos. În orice parte a lumii, cu renumele său, cu siguranță că nu avea cum să moară de foame. Și-apoi, se știe că rușii au o feblețe pentru artiști. Dar în momentul acela, cu groază, își aminti că în urmă cu doi ani se compromisese într-o oarecare măsură, semnând împreună cu alți intelectuali un manifest antisovietic. Colegii săi era imposibil să nu înștiințeze autoritățile de ocupație! Nu, nu, mai bine să fugă. Și mama lui, bătrână de-acum? Și sora lui mai mică? Și câinii? Se adâncea într-un abis de groază.

De altfel, nu mai era nici o umbră de îndoială că se primise vestea unei catastrofe fulgerătoare. Cu minimul de decență permis de tradiția teatrală, publicul dezerta în mod scandalos. Saracino, înălțându-și privirea către loji, remarcă tot mai multe goluri. Unul câte unul, plecau. Pielea, banii, proviziile, evacuarea, nu era nici un minut de pierdut. Ce Brahms! „Ce lași“, gândi Saracino, care mai avea înaintea zece minute bune de simfonie, înainte să se poată mișca. „Ce laș“, își zise însă imediat după aceea, analizând panica abjectă de care se lăsase cuprins.

Totul, într-adevăr, se dezmembra, în sine și în afara sa. Semnele baghetei, deja pur mecanice, nu mai transmiteau nimic orchestrei, care își dăduse seama, la rândul ei, de fuga generală. Și în scurt timp aveau să ajungă la punctul culminant al simfoniei, la eliberare, la marele avânt. „Ce laș“, își repetă Saracino, scârbit. Lumea pleca? Lumii nu-i păsa nici cât negru sub unghie de el, de muzică, de Brahms, și toți fugeau să-și salveze existențele mărunte? Și ce dacă?

Dintr-o dată înțelese că salvarea, singura cale de scăpare, singura fugă utilă și demnă era, pentru el, ca și pentru toți ceilalți, să stea pe loc, să nu se lase târât de val, să-și continue munca până la capăt. Îl cuprinse furia când se gândi la ceea ce se întâmpla în penumbră, în spatele său, la ceea ce urma să i se întâmple și lui.

Se scutură, înălță bagheta și, aruncându-le celor din orchestră o privire veselă și încrezătoare, restabili ca prin farmec fluxul vital.

Un tipic arpegiu descrescător de clarinet îl anunță că se apropiau: urma să înceapă *staccato*-ul, furia sălbatică prin care *Simfonia a VIII-a*, din deșertul mediocrității, țâșnește drept în sus și, prin succesiuni rapide specifice lui Brahms, se ridică pe verticală în rafale puternice, până când ajunge să domine victorioasă într-o lumină supremă, ca un nor.

Se scufundă în ea cu un avânt amplificat de furie. Scuturată de un fior, orchestra se înfurie la rândul său, ezitând temătoare o fracțiune de secundă, apoi porni în galop, năvalnică.

Iar atunci foșnetul, șoaptele, pocniturile, agitația, pașii, trepădatul amuțiră, nimeni nu se mai mișca, nici nu mai răsufila, rămăseseră toți ținuiți, nu de teamă, ci de rușine, în timp ce acolo sus, înfipite în pistoanele argintii ale trompetelor, drapelele fluturau.

Creațiunea

Atotputernicul terminase de făcut lumea, aranjând în grupe de o bizară neregularitate stelele, nebuloasele, planetele, cometele și, cu vădită satisfacție, se pregătea să contemple spectacolul, când unul dintre nenumărații lui ingineri proiectanți, cărora le încredințase îndeplinirea mării idei, se apropie cu aerul unuia care e foarte zorit.

Era spiritul Odom, unul dintre cei mai pricepuți și mai zeloși îngeri din *la nouvelle vague* (dar să nu vă închipuiți că avea aripi și tunică albă, întrucât aripile și tunica sunt o născocire a pictorilor vechi, cărora treaba le venea tare la îndemână în scop decorativ).

— Dorești ceva? îl întreabă Creatorul cu bunăvoință.

— Da, Doamne, răspunse spiritul-arhitect. Înainte ca tu să pui cuvântul „sfârșit“ la această minunată operă a ta și să-i dai binecuvântarea, aș vrea să-ți arăt un mic proiect pe care l-am pus la cale cu un grup de tineri. E ceva, așa, ca o garnitură, o trebușoară de nimic în comparație cu tot restul, un fleac, care nouă, însă, ni se pare interesant.

Și, din mapa pe care-o adusese cu el, scoase o coală pe care era desenată un fel de sferă.

— Ia să văd, zise Atotputernicul, care, firește, cunoștea totul dinainte, dar se prefăcea că nu știe nimic despre proiect și simula curiozitatea, din dorința ca arhitectii lui cei mai destoinici să aibă o mulțumire și mai mare.

Desenul era foarte precis și avea trecute pe el toate dimensiunile necesare.

— Și ce-ar însemna asta? spuse Atoatefăcătorul, continuând diplomaticul său joc. Aduce cu o planetă, după cât îmi pare, cum am și construit până acum miliarde și miliarde. Este oare nevoie să mai facem încă una, și pe deasupra de-o mărime atât de modestă?

— E vorba, într-adevăr, de o mică planetă, confirmă îngerul arhitect, dar față de celelalte miliarde de planete prezintă caracteristici speciale.

Și lămuri cum se gândiseră s-o facă să se învârtască în jurul unei stele, la o distanță potrivită, ca să se poată încălzi bine, dar nu prea mult; și enumeră materialele prevăzute în deviz, cu respectivele cantități și sumele necesare. Și toate acestea în ce scop? Date fiind premisele, pe globul acela

minuscul avea să apară un fenomen foarte ciudat și distractiv: viața.

Evident, Creatorul nu avea nevoie de lămuriri suplimentare. O știa el mai bine decât toți îngerii arhitecți, maestri-șefi ori zidari luați la un loc. Zâmbi. Ideea unei biluțe suspendate în vastitatea spațiilor, purtând pe ea atâtea ființe care se nășteau, creșteau, produceau, se înmulțeau și mureau i se părea suficient de inteligentă. Normal: deși era elaborat de spiritul Odnom și colaboratorii lui, la urma urmelor proiectul provenea tot de la el, începătorul tuturor lucrurilor.

Văzându-se bine primit, îngerul arhitect prinse curaj și scoase un șuierat ascuțit. La auzul căruia dădură fuga mii, dar ce zic eu mii? sute de mii, ba poate chiar milioane de alte spirite.

În primul moment Creatorul se sperie. Câtă vreme era vorba de un postulant, mai treacă-meargă. Dar dacă fiecare din cei care apăruseră avea să-i prezinte un proiect propriu, cu lămuririle necesare, treaba asta ar fi durat secole întregi. Dar, în nemărginita sa bunătate, se hotărî să îndure această încercare. Pisălogii sunt dintotdeauna o plagă. Și nu făcu decât să scoată un lung oftat.

Nici o teamă, îl liniști Odnom. Toți indivizii aceia erau desenatori. Comitetul executiv al noii planete îi însărcinase să proiecteze nenumăratele specii de viețuitoare, plante și animale necesare unei reușite depline. Odnom și tovarășii săi nu pierduseră vremea de pomană. În loc să se prezinte doar cu un vag plan general, prevăzuseră totul, în cele mai mici amănunte. Și nu e de exclus nici ca, prin roadele străduinței, să se fi gândit să-l pună pe Înaltul Conducător în fața faptului împlinit. Dar nu era nevoie de așa ceva.

Ceea ce se profila ca un nimicitor pelerinaj de postulanți se transformă așadar, pentru Creator, într-o agreabilă și strălucitoare serată. Nu numai că se arătă dispus să examineze, dacă nu toate, măcar o parte dintre desene – reprezentând plante și animale –, dar participă binevoitor și la discuțiile în legătură cu ele, care se încingeau adesea între meșteri.

Fiecare desenator era nerăbdător, firește, să-și vadă aprobată și chiar lăudată propria lucrare. Și era simptomatică diversitatea de temperamente. Ca în orice parte a universului, exista marea masă a umililor care munciseră din greu pentru a crea baza solidă, ca s-o numim astfel, a naturii vii; proiectanți cu o imaginație adesea limitată, dar stăpânind temeinic tehnica, desenaseră bucată cu bucată microorganismele, mușchii, lichenii, insectele obișnuite, pe

scurt, ființele de mică importanță. Apoi veneau cei cu pretenții de genialitate, vedetele, care voiau să strălucească, să facă vâlvă: motiv pentru care concepuseră cele mai bizare, mai complicate, mai fantastice și, totodată, mai nebunești creaturi. Dintre care unele, ca de pildă niște zmei cu mai bine de zece capete, au trebuit să fie respinse.

Desenele erau făcute pe hârtie de lux, toate în culori și în mărime naturală. Ceea ce-i puneă într-o condiție de netă inferioritate pe proiectanții organismelor mai mici. Autorii de bacterii, de virusuri sau altele asemănătoare treceau aproape neobservați, în pofida meritelor lor de netăgăduit. Ei prezentau timbre de hârtie micuțe cu semne infim de mici pe care un ochi de-al nostru, omenesc, nici măcar nu le-ar fi putut percepe (însă ei da). Exista, printre alții, născocitorul insectelor tardigrade, care umbla încolo și-ncoace cu un album de schițe mari cât niște ochi de țânțar și le pretindea celorlalți să aprecieze grația acelor viitoare animăluțe, vag asemănătoare la înfățișare cu niște ursuleți; dar nimeni nu-l băga în seamă. Bine cel puțin că Atotputernicul, căruia nu-i scăpa nimic, îi făcu cu ochiul, ceea ce valora cât o înflăcărată strângere de mână și îi ridică mult moralul.

Se dezlănțui o dispută aprinsă între proiectantul cămii și colegul său care imaginase dromaderul, fiecare pretinzând că el avusese pentru prima dată ideea cocoșei, ca și când aceasta ar fi fost cine știe ce descoperire genială. Cămila și dromaderul lăsară asistența mai degrabă nepăsătoare; ba fură chiar socotite de prost-gust. Cu toate astea, trecură examenul, scăpând ca prin urechile acului.

Cu o adevărată salvă de obiecții fu primită propunerea dinozaurilor. Un pâlc bătaios de spirite ambițioase trecu în pas de defilare, purtând pe niște trepiede înalte desenele gigantice ale puternicelor creaturi. Demonstrația, nu se poate nega, făcu o oarecare senzație. Era însă prea limpede că monștrii erau exagerați. În ciuda staturii și corpolenței lor, era puțin probabil că aveau să dăinuiască prea mult. Pentru a nu-i amări pe bravii artiști, care-și dăduseră atâta silință, Stăpânul Universului le dădu, cu toate astea, *exequatur*¹.

Un zgomotos hohot de râs întâmpină desenul elefantului. Lungimea nasului părea excesivă, ba chiar grotescă. Inventatorul obiectă că nu era vorba de un nas, ci de o unealtă foarte deosebită, pentru care el propunea denumirea de trompă. Cuvântul plăcu, se auziră unele aplauze pe ici-colo, Atotputernicul surâse. Și elefantul trecu examenul.

În schimb, balena avu un succes imediat și impetuos. Șase spirite zburătoare susțineau uriașa planșă cu imaginea

monstrului. Le deveni tuturor deosebit de simpatică. Fu ovaționată cu căldură.

Dar cum să-ți amintești toate episoadele interminabilei treceri în revistă? Printre cele mai remarcabile *clous* putem cita câțiva fluturi enormi, viu colorați, șarpele boa, coniferul gigant, arheopterixul, păunul, câinele, trandafirul și puricele, ultimelor trei personaje prevăzându-li-se un lung și strălucit viitor.

În vremea asta, prin grămada de spirite care se strâneau în jurul Atotputernicului, avide de laudă, se învârtea încoace și-ncolo unul, cu un sul sub braț; un tip plicticos, îngrozitor de plicticos. Avea un chip inteligent, e drept, nimeni n-ar fi putut zice altfel. Dar era din cale-afară de impertinent. Cel puțin de vreo douăzeci de ori, făcându-și loc cu coatele, încercase să ajungă în rândul din față și să atragă atenția Domnului. Numai că tupeul lui nu prea era înghițit. Și colegii, neacceptându-i snobismul, îl împingeau îndărăt.

Dar s-ar fi convenit altceva ca să i se taie din nas. Așa că el, bagă-te, împinge, reuși în cele din urmă să ajungă la picioarele Creatorului și, mai înainte ca tovarășii lui să aibă timp să-l împiedice, desfășură sulul, oferind divinilor ochi rodul minții sale. Erau niște desene care reprezentau un animal cu o înfățișare hotărât neplăcută, dacă nu de-a dreptul respingătoare, care frapa însă prin ceva deosebit de tot ce se putuse vedea până atunci. Într-o parte era reprezentat masculul, în alta femela. Ca atâtea alte animale, avea patru labe, dar, judecând cel puțin după desene, nu folosea pentru mers decât două. Păr nu avea, decât niște smocuri pe ici, pe colo, și mai ales pe cap, în chip de coamă. Cele două labe anterioare atârnav pe de lături, caraghios. Botul semăna cu al maimuțelor, care trecuseră deja cu succes examenul. Înfățișarea nu mai era fluidă, armonioasă și coerentă ca la păsări, pești, coleoptere, ci nelegată, stângace și, într-un fel, nedecisă, ca și când desenatorul, în momentul culminant, s-ar fi simțit dezamăgit și obosit.

Atotputernicul aruncă o privire.

— Nu prea e frumos, observă el, îndulcind prin amabilitatea tonului duritatea sentinței, dar poate că prezintă vreo utilitate specială.

— Da, Doamne, confirmă plicticosul. E vorba, lăsând deoparte modestia, de o invenție formidabilă. Asta ar fi bărbatul, și asta femeia. Dincolo de trăsăturile exterioare, care sunt discutabile, admit, am încercat să-i fac, într-un fel, dacă-mi e îngăduit să îndrăznesc, asemenea ție, Preaînalte. Va fi, în toată creațiunea, singura ființă înzestrată cu rațiune,

singura care-și va putea da seama de existența ta, singura care va ști să te adore. În cinstea ta va înălța temple grandioase și va purta războaie crâncene.

— Oho, un intelectual, vrei să spui? făcu Atotputernicul. Ascultă-mă pe mine, fiule. Dă-i încolo de intelectuali. Universul e scutit de așa ceva, din fericire, până acum. Și-mi doresc să rămână astfel până la ultima scurgere a mileniilor. Nu neg, băiete, că invenția ta este ingenioasă. Dar știi tu să-mi spui ce am reuși să facem? Înzestrat cu calități excepționale, s-ar putea să fie. Și totuși, judecând după aspect, are aerul c-ar fi în stare să iște încurcături fără margini. Dar, în sfârșit, mă mulțumește priceperea ta. Voi fi chiar bucuros să-ți dau o medalie. Însă cred că ar fi prudent să renunți. Individul ăsta, de cum i-aș da puțin nas, ar fi în stare să-mi facă niște belele cum nu s-au mai pomenit. Nu, nu, să lăsăm asta.

Și-l concedie cu un gest patern.

Plecă inventatorul omului, cu nasul în jos, printre zâmbetele reținute ale colegilor. Când pretinzi prea mult, sfârșești adesea așa. Și înaintea Atotputernicului ieși proiectantul cocoșilor-de-munte.

Fu o zi memorabilă și fericită; ca toate marile ore făcute din speranță, în așteptarea lucrurilor frumoase care cu siguranță vor veni, dar care încă nu sunt; ca toate orele care sunt tinerețe. Pământul era pe cale să ia ființă, cu minunile lui bune și crude, fericiri și mâhniri, dragoste și moarte. Scolopendra, stejarul, tenia, acvila, icneumonul, gazela, rododendronul. Leul!

Dădea mereu târcoale plicticosul acela, vai, ce plicticos, cu hârtoagele lui. Și privea, privea în sus, căutând în pupilele Marelui Meșter un semn că s-ar fi răzgândit. Dar altele erau temele preferate: șoimi, parameci, armadili, tumbergii, stafilococi și potocarpi, ciclopozi și iguanodoni.

Până când Pământul fu înzestrat în întregime cu creaturi adorabile și odioase, blânde și feroce, înspăimântătoare, insignifiante, încântătoare. O puzderie de fermenți, palpitații, gemete, urlete și cântece se pregătea să se nască din păduri și din mări. Se lăsa noaptea. Desenatorii, obținând viza supremă, plecaseră satisfăcuți, unii într-o parte, alții în alta. Obosit, Preaînaltul rămase singur în imensitatea care se popula cu stele. Era gata să adoarmă, liniștit.

Simți cum îl trage cineva încet de pulpana mantiei. Deschise ochii. Privi în jos. Îl văzu pe plicticosul acela care pornea din nou la asalt: îi explicase din nou desenul și-l fixa cu ochi rugători. Omul! Ce idee nebună, ce capriciu

periculos. Dar, în fond, ce joc fascinant, ce teribilă tentație. La urma urmelor, poate că merita, întâmple-se ceea ce trebuia să se întâmple. Și apoi, pe timpul creațiunii era îngăduit să fii optimist.

— Dă-l încoa', zise Atotputernicul, luând fatalul proiect. Și-l semnă.

¹. Aici: aprobarea de-a fi executate (lat. – n. tr.).

Domnului director,
strict personal

Domnule director,

Depinde numai de dumneavoastră dacă această mărturisire, pe care cu durere mă văd obligat să v-o fac, va fi salvarea mea sau va deveni pentru mine o totală rușine, dezonoare și ruină.

E o poveste lungă, pe care nici măcar eu nu știu cum am reușit s-o țin secretă. Nici cei pe care-i iubesc, nici prietenii, nici colegii n-au avut vreodată vreo bănuială cât de mică.

Trebuie să ne întoarcem îndărăt cu aproape treizeci de ani. Pe vremea aceea eram un simplu cronicar la ziarul pe care-l conduceți dumneavoastră astăzi. Eram zelos, plin de bunăvoință, harnic, dar nu străluceam în nici un fel. Seara, când îi încredințam șefului scurtele mele relatări despre furtuni, accidente de circulație, ceremonii, aveam aproape întotdeauna parte de umilința de a le vedea masacrate, de a vedea cum mi se taie pasaje întregi și cum sunt complet rescrise, de a vedea cum se fac corectări, ștersături, introduceri, interpelări de tot soiul. Deși sufeream, știam că șeful n-o făcea din răutate. Dimpotrivă. Adevărul e că eu nu aveam și nu am nici o aptitudine pentru scris. Și dacă nu mă concediaseră încă, era din pricina zelului cu care adunam noutăți, cutreierând orașul.

În ciuda acestui fapt, în adâncul sufletului meu clocotea o disperată ambiție literară. Și când apărea articolul vreunui coleg ceva mai puțin tânăr decât mine, când apărea cartea vreunuia de aceeași vârstă cu mine și-mi dădeam seama că articolul sau cartea aveau succes, invidia îmi mușca din inimă ca o viperă.

Din când în când încercam să-i imit pe acești privilegiați scriind schițe, bucăți lirice, povestiri. Dar de fiecare dată, după primele rânduri, tocul îmi cădea din mână. Reciteam și înțelegeam că treaba nu mergea deloc. Atunci mă apucau crizele de descurajare și de răutate. Durau puțin, din fericire. Veleitățile mele literare așteptau din nou, munca mă distra, mă gândeam la altceva și, în general, viața mea decurgea destul de liniștit.

Până într-o zi, când veni să mă caute la redacție un bărbat pe care nu-l văzusem niciodată. Să fi avut vreo patruzeci de ani, era scund, plinuț, cu o figură cam adormită

și inexpressivă. Ar fi părut dezgustător dacă n-ar fi fost atât de potolit, de manierat, de umil. Umiliința lui extremă era lucrul care te frapa cel mai mult. Spuse că se numește Ileano Bissat, că e din Trento, că e unchiul unui vechi coleg al meu de liceu, că are nevastă și doi copii, că pierduse din cauză de boală o slujbă de magaziner, că nu știa ce Dumnezeu să facă să câștige niște bani.

— Și eu ce pot să fac? îl întrebai.

— Vedeți? răspunse el făcându-se mic, mic de tot. Eu am slăbiciunea scrisului. Am făcut un fel de roman, niște nuvele. Enrico (adică fostul meu coleg de liceu, ruda sa) le-a citit, zice că nu sunt rele, m-a sfătuit să vin la dumneavoastră. Dumneavoastră lucrați la un mare ziar, aveți relații, aveți oameni care să vă sprijine, aveți autoritate, așa că ați putea...

— Eu? Dar eu sunt ultima roată la căruță aici. Și apoi, ziarul nu publică scrieri literare dacă nu sunt semnate de nume mari.

— Dar dumneavoastră...

— Eu nu semnez. Eu sunt un simplu cronicar. Asta ar mai lipsi. (Și dezamăgitul demon literar mă străpunse cu un ac în al patrulea spațiu intercostal.)

Celălalt dădu la iveală un zâmbet insinuant:

— Dar v-ar plăcea să semnați?

— Se înțelege. Dacă aș fi capabil!

— Ei, domnule Buzzati, nu fiți așa repezit. Sunteți tânăr, aveți tot timpul înainte. Veți vedea, ascultați-mă pe mine. Dar v-am deranjat destul, acum mă duc. Uite, vă las aici păcatele astea ale mele. Dacă, din întâmplare, aveți o jumătate de oră liberă, poate că vă aruncați ochii pe ele. Dacă nu aveți timp, nu-i nici o supărare.

— Dar, vă repet, eu nu pot să vă fiu de nici un folos, nu-i vorba aici de bunăvoință.

— Cine știe, cine știe... Ajunsese la ușă și-și lua rămas-bun înclinându-se până la pământ. Uneori, dintr-un fleac iese ceva. Aruncați o privire. Poate n-o să vă pară rău.

A lăsat pe masă o legătură de manuscrise. Închipuiți-vă și dumneavoastră ce chef aveam eu să le citesc. Le-am dus acasă, unde au rămas pe un dulap, amestecate printre alte vrafuri de hârtii și cărți, cel puțin vreo două luni.

Nu mă mai gândeam absolut deloc la ele când, într-o noapte, neizbutind să adorm, îmi veni poftă să scriu o poveste. Idei, ca să spun adevărul, aveam puține, dar la mijloc era tot blestemata aceea de ambiție.

Dar în sertarul obișnuit nu mai era hârtie de scris. Și-mi amintii că printre cărțile de pe dulap trebuia să fie un vechi

caiet abia început. Căutându-l, dărmăi un vraf de hârtoage, care se împrăstiară pe podea.

Întâmplarea. În vreme ce le adunam, îmi căzură ochii pe o hârtie bătută la mașină care se desprinsese dintr-un dosar. Citii un rând, două, mă oprii surprins, citii până jos, căutai fila următoare, o citii și pe aceea. Apoi mai departe, și mai departe. Era romanul lui Ileano Bissat.

Mă cuprinse o sălbatică gelozie, care nu s-a potolit încă nici acum, după treizeci de ani. Dumnezeuule, ce treabă făcuse asta! Era stranie, era neobișnuită, era foarte frumoasă. Sau poate că foarte frumoasă nu era, poate nici măcar frumoasă, sau poate că era chiar urâtă. Dar se potrivea al dracului cu mine, semăna cu mine, îmi dădea senzația că eram eu. Erau, unul după altul, lucrurile pe care aș fi vrut să le scriu eu și nu eram în stare. Lumea mea, gusturile mele, ura mea. Îmi plăcea la nebunie.

Admirație? Nu. Doar ciudă, și chiar foarte puternică: pentru că exista cineva care făcuse lucrurile pe care, de copil, visasem să le fac eu, fără să izbutesc. Desigur, o coincidență extraordinară. Și acum, mizerabilul acela, publicându-și lucrările, avea să-mi taie calea. El avea să ajungă primul în regatul misterios spre care eu, cu o rămășiță de speranță, îmi făceam încă iluzii că voi putea deschide o cale. Ce figură aveam să fac, admițând chiar că inspirația avea să vină, în cele din urmă, să mă ajute? Figura plastografului, a trișorului.

Ileano Bissat nu-și lăsase adresa. Să-l caut nu puteam. Trebuia să dea el singur un semn de viață. Dar ce-aș fi putut să-i spun?

Mai trecu o lună, nesfârșită, înainte de a-și face apariția. Era parcă și mai îndatoritor, și mai umil:

— Ați citit ceva?

— Am citit, făcui; și rămăsei în cumpănă dacă trebuia să-i spun sau nu adevărul.

— Ce impresie aveți?

— Da... Nu-i rău. Dar nu e cu puțință ca ziarul nostru...

— Pentru că eu sunt un necunoscut?

— Exact.

Rămase câteva clipe pe gânduri. Apoi zise:

— Spuneți-mi, domnule... Dar sincer. Dacă ați fi fost dumneavoastră cel care a scris lucrurile astea, și nu eu, care sunt un străin, n-ar fi existat posibilitatea publicării lor? Dumneavoastră sunteți redactor, dumneavoastră sunteți din familie.

— Doamne, Dumnezeuule, nu știu. Desigur, directorul este un om cu vederi largi, destul de curajos.

Fața lui cadaverică se luminează de bucurie:

— Și atunci, de ce să nu încercăm?

— Să încercăm, ce?

— Ascultați-mă, domnule. Credeți-mă. Eu am nevoie doar de bani. Nu am ambiții. Dacă scriu, e numai ca să treacă timpul. În sfârșit, dacă dumneavoastră sunteți dispus să mă ajutați, vă cedez totul, în bloc.

— Adică?

— Vi le cedez. Sunt ale dumneavoastră. Faceți cu ele ce credeți de cuviință. Eu am scris, semnătura o puneți dumneavoastră. Dumneavoastră sunteți tânăr, eu am douăzeci de ani mai mult decât dumneavoastră, sunt bătrân. Să lansezi un bătrân nu-ți aduce nici o satisfacție. Iar criticii mai degrabă își îndreaptă atenția spre tinerii care debutează. Vom avea un succes uriaș, o să vedeți.

— Dar ar fi o escrocherie, o exploatare mârșavă.

— De ce? Dumneavoastră mă plătiți. Eu mă servesc de dumneavoastră ca de un mijloc pentru a-mi plasa marfa. Ce-mi pasă mie că marca e schimbată? Afacerea merge. Important e ca scrierile mele să vă mulțumească.

— E absurd, absurd. Nu înțelegeți la ce risc mă expun? Dacă se descoperă? Și apoi, o dată publicate scrierile astea, o dată isprăvite munițiile astea, eu ce mă fac?

— Vă stau pe-aproape, firește. Vă voi aproviziona treptat-treptat. Uitați-vă la mine. Am eu mutra unuia în stare să vă trădeze? De asta vă temeți? Vai de capul meu.

— Și dacă, din întâmplare, vă îmbolnăviți?

— În perioada aceea vă veți îmbolnăvi și dumneavoastră.

— Și dacă, după asta, ziarul mă trimite într-o călătorie?

— Vă voi urma.

— Pe cheltuiala mea.

— Păi, asta e logic. Dar eu mă mulțumesc cu puțin. N-am apucături urâte.

Am discutat îndelung. Un contract necinstit, care m-ar fi pus la cheremul altuia, care se preta la cele mai monstruoase șantaje, care putea să mă târască în scandal. Dar tentația era prea mare, scrierile lui Bissat îmi păreau prea frumoase, mirajul faimei mă fascina prea mult.

Condițiile acordului erau simple. Ileano Bissat se obliga să scrie pentru mine tot ceea ce aș fi dorit, lăsându-mi dreptul să semnez; să mă urmeze și să mă ajute în timpul călătoriilor și în activitățile gazetărești; să păstreze cel mai desăvârșit secret; să nu scrie nimic pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane. Eu, în schimb, trebuia să-i cedez optzeci la sută din câștig. Și așa s-a și întâmplat.

M-am prezentat la director, rugându-l să citească o povestire de-a mea. El m-a privit într-un fel anume, mi-a făcut cu ochiul și a vârât scrierea într-un sertar. M-am retras liniștit. Era primirea la care mă așteptam. Aș fi fost un idiot să mă aștept la mai mult. Dar nuvela (lui Ileano Bissat) era de mâna-ntâi. Aveam multă încredere.

După patru zile, povestirea apărea pe pagina a treia, spre stupefacția mea și a colegilor. A fost un lucru care a făcut vâlvă. Și grozăvia e asta: că, în loc să mă frământ de rușine și de remușcare, mă simții mulțumit. Și savurai laudele ca și cum mi s-ar fi cuvenit cu adevărat mie. Și mai-mai că-mi venea să cred că povestirea o scrisesem cu adevărat eu.

Urmărite „elzeviruri“, apoi romanul care făcu vâlvă. Am devenit un „caz“. Au apărut primele mele fotografii, primele interviuri. Descopeream în mine o capacitate de minciună și o nerușinare pe care nu le-aș fi bănuțit vreodată.

În ceea ce-l privește, Bissat fu ireproșabil. O dată consumată cantitatea inițială de povestiri, îmi furniză altele, care-mi păreau unele mai frumoase decât altele. Și rămase scrupulos în umbră. În jurul meu, neîncrederea se risipea una câte una. Mă pomenii pe culme. Părăsii cronică, devenii „un scriitor de pagina a treia“, începui să câștig din gros. Bissat, care între timp mai adusese pe lume trei copii, își făcu o vilă la mare și își luă automobil.

Era mereu plin de drăgălășenii, foarte umil și nu-mi amintea nici măcar cu vreo aluzie voalată că gloria de care mă bucuram se datora exclusiv meritelor sale. Dar banii nu-i ajungeau niciodată. Și-mi sugea și sângele din vine.

Stipendiile sunt un lucru secret, dar în marile întreprinderi tot mai transpiră câte ceva. Toți știu, mai mult sau mai puțin, ce grămadă impresionantă de bancnote mă așteaptă la fiecare sfârșit de lună. Și nu izbutesc să priceapă cum de nu gonesc încă într-un Maserati, cum de n-am amice încărcate de diamante și blănuri de vizon, iahturi, crescătorii de cai de curse. Ce fac oare cu atâtea milioane? Mister. Și așa se răspândi legenda cumplită a mea avariții. Căci o explicație trebuia găsită.

Asta este situația. Și acum, domnule director, ajung la chestiunea esențială. Ileano Bissat jurase că nu are ambiții; și cred că este adevărat. Nu în asta constă pericolul. Nenorocirea este crescândă lui dorința de bani: pentru el, pentru familiile copiilor. A devenit un sac fără fund. Optzeci la sută din banii luați pe scrierile publicate nu-i mai ajunge. M-a constrâns să mă îndatorez până peste cap. Mereu lipicios, afabil, scârbos de modest.

Acum două săptămâni, după aproape treizeci de ani de frauduloasă simbioză, s-a iscat un litigiu. Pretindea niște sume suplimentare nebunești, neprevăzute în înțelegerile noastre. L-am refuzat. El n-a răspuns, nu m-a amenințat, n-a făcut aluzie la eventuale șantaje. A oprit, pur și simplu, livrarea mărfii. A intrat în grevă. Nu mai scrie nici un cuvânt. De vreo cincisprezece zile, publicului i s-a refuzat consolarea de a mă citi.

Din această cauză, stimate domnule director, sunt obligat să dezvălui nebuneasca mașinație. Și să vă cer iertare și îndurare. Doriți oare să mă abandonați? Să vedeți ruinată pentru totdeauna cariera unui om care, de bine, de rău, mai mult sau mai puțin cinstit, a făcut tot ce a putut pentru prestigiul ziarului? Nu vă amintiți de unele din scrierile „mele“, care cădeau ca niște meteori aprinși în indiferența mlăștinoasă a umanității care ne înconjoară? Nu erau minunate? Veniți-mi în ajutor. Ar fi de-ajuns un mic spor, să spunem, de două-trei sute de mii pe lună. Da, cred că două sute ar fi de-ajuns deocamdată. Sau, în cel mai rău caz, un împrumut, știu eu? De câteva milioane. Oare ce ar conta asta pentru ziar? Și aș fi salvat.

Asta dacă dumneavoastră, domnule director, nu sunteți cumva altfel de cum v-am crezut eu până acum. Dacă nu cumva dumneavoastră nu salutați ca pe-o întâmplare providențială această ocazie atât de bună ca să vă descotorosiți de mine. Vă dați seama că acum dumneavoastră mă puteți arunca în stradă fără să-mi plătiți drept lichidare nici măcar o liră? Ar fi de-ajuns să luați această scrisoare și s-o publicați, fără să scoateți o virgulă, pe pagina a treia, ca pe un elzevir.

Nu. Nu veți face asta. De altfel, dumneavoastră ați fost întotdeauna până acum un om de suflet, incapabil să-l împingeți cât de puțin pe cel blestemat, pentru a-l zvârli în abis, chiar dacă o merită.

Și apoi, niciodată ziarul dumneavoastră n-ar publica, drept elzevir, o asemenea porcărie. Ce vreți? Eu, personal, scriu ca un crocodil. N-am practică. Nu e meseria mea. N-am nimic de-a face cu lucrurile acelea uimitoare pe care mi le furniza Bissat și care purtau semnătura mea.

Nu. Chiar în ipoteza absurdă că dumneavoastră ați fi un om negru la suflet și că ați vrea să mă distrugeți, niciodată, în vecii vecilor, nu veți putea publica scrisoarea aceasta rușinoasă (care mă costă lacrimi și sânge). Ziarul ar primi prin asta o grea lovitură.

Vânători de bătrâni

Roberto Saggini, administratorul unei mici fabrici de hârtie, patruzeci și șase de ani, păr cărunt, bărbat frumos, își opri automobilul, la două noaptea, la câțiva pași de un bar-tutungerie, rămas deschis cine știe cum.

— Mă întorc într-o clipă, îi spuse fetei care ședea lângă el.

Era o fată frumoasă, la lumina neonului roșul buzelor sale strălucea ca o floare învoaltă.

În fața tutungeriei erau parcate câteva mașini. El trebuise să oprească ceva mai încolo. Era o seară de mai, cu aer calduș și proaspăt de primăvară. Străzi cu totul pustii.

Intră în bar, să cumpere țigări. Când fu din nou în prag și se îndrepta cu pași grăbiți spre mașină, izbucni sinistrul strigăt.

Din casele din față? Sau de pe o stradă laterală? Sau din asfalt apăruseră sceleratele creaturi? Două, trei, cinci, șapte umbre fulgerătoare se repeziră în cerc spre mașină.

— Atinge-l! Atinge-l pe boșorog!

Și apoi fluieratul sfâșietor, lung, cu sughițuri, trâmbiță de luptă pentru tinerele haimanale: în orele atât de stranii ale nopții, fluieratul smulgea din somn cartiere întregi, și oamenii, înfiorați, se cuibăreau mai bine în pat, rugându-se la Dumnezeu pentru nenorocitul care era pe cale să fie linșat.

Roberto își dădu seama de pericol. Aveau ceva cu el. Era pe vremea când bărbații trecuți de patruzeci de ani stăteau mult pe gânduri când era vorba să se arate pe-afară la orele târzii din noapte. Cei trecuți de patruzeci de ani erau considerați bătrâni. Și pentru bătrâni generațiile tinere aveau un profund dispreț. Un resentiment puternic îi atâța pe nepoți împotriva bunicilor, pe fii împotriva taților. Mai mult, se formaseră un fel de cluburi, de companii, de secte, dominate de o ură sălbatică împotriva celor în vârstă, ca și cum aceștia ar fi fost responsabili de nemulțumirile, melancoliile, deziluziile, nefericirile atât de caracteristice tinereții, de când lumea e lume. Și noaptea găștile astea se dezlănțuiau, mai ales la periferie, vânând bătrâni. Dacă izbuteau să pună gheara pe vreunul, îl snopeau în bătaie, îl despuiau, îl biciuiau, îl mânjeau cu vopsele, ca să-l lase apoi legat de vreun copac sau de vreun felinar. În unele cazuri, în frenezia

brutalului rit, mergeau și mai departe. Și în zori, cadavre desfigurate și dezmembrate erau găsite în mijlocul străzii.

Problema tineretului! Chinul ăsta blestemat care, de-a lungul mileniilor, trecuse din tată în fiu exploda în sfârșit. Ziarele, radioul, televiziunea, filmele îi veniseră în ajutor. Tinerii erau mângâiați, compătimiți, adulați, exaltați, încurajați să se impună prin orice mijloace. Bătrânii înșiși, înspăimântați de această vastă mișcare a spiritelor, participau la ea, ca să-și făurească un alibi, ca să facă cunoscut – dar era atât de inutil – că da, e adevărat că ei aveau cincizeci ori șaiszeci de ani, dar spiritul lor era încă tânăr, ei împărtășeau aspirațiile și preocupările noilor contingente. Iluzii: orice-ar fi spus, tinerii erau împotriva, tinerii se simțeau stăpânii lumii, tinerii, cum era și drept, pretindeau conducerea deținută până acum de patriarhi. „Vârsta e o vină“ era sloganul lor.

De aici urmărirea de noapte, asupra căroră autorități, înspăimântate și ele, erau silite să mai închidă ochii. Cu atât mai rău dacă ciolanele prăpădite, care ar fi făcut bine să stea închise în casă, își permiteau luxul să-i provoace pe tineri cu maniile lor senile.

Erau luați la ochi mai ales bătrânii ce se aflau în compania femeilor tinere. Atunci exaltarea persecutorilor ajungea la culme. În cazurile favorabile, care în realitate se repetau destul de des, bărbatul era legat și ciomăgit în timp ce, sub ochii lui, tovarășa sa era supusă de cei de o vârstă cu ea la complicate și îndelungate violențe corporale de tot felul.

Roberto Saggini calculă pericolul. Își zise: nu mai am timp să ajung la mașină. Dar pot să mă refugiez în bar, secăturile alea nu vor îndrăzni să intre, în schimb fata are timp să fugă.

— Silvia, Silvia! strigă. Dă drumul la motor și fugi. Repede! Repede!

Din fericire, fata înțelese. Cu o mișcare rapidă a șoldului, trecu la volan, porni motorul, băgă în viteză și zvâcni înainte ambalând motorul.

Bărbatul oftă ușurat. Acum trebuia să se gândească la el însuși. Și se întoarse să găsească scăpare în bar. Dar chiar în clipa aceea oblonul de fier se lasă pe neașteptate.

— Deschideți, deschideți, se rugă el.

Dinăuntru însă nu-i răspunse nimeni. Ca de obicei când era vorba despre hăituielile tinerilor, toți se retrăgeau în găoacea lor. Nimeni nu voia să vadă sau să știe, nimeni nu voia să se amestece.

Nu mai era nici o clipă de pierdut. Iluminați de becurile orbitoare, șapte-opt indivizi se apropiau în cerc de el, fără să mai alerge, atât de siguri erau că nu le mai scapă.

Printre ei era unul înalt, palid, ras în cap, cu un pulover roșu-închis pe care se vedea un enorm R alb. „Sunt pierdut“, se gândi Saggini. Despre R-ul acela ziarele vorbeau de luni de zile. Era inițiala lui Sergio Régora, cel mai crud șef de bandă; se povestea că zdrobise cu mâna lui mai mult de cincizeci de bătrâni.

N-avea ce face: trebuia să încerce ceva. La stânga, în fundul bulevardului, se deschidea un vast teren unde se afla un luna-park. Totul era să reușească să ajungă nevătămat până acolo. Apoi, în încurcătura de pavilioane și de „caravane“, i-ar fi fost ușor să se ascundă.

O porni ca din pușcă, era încă un bărbat agil, și cu coada ochiului văzu cum se repezea la el, din dreapta, ca să-i taie calea, o fetișcană voinică, având și ea un pulover cu un R alb pe piept. Avea o față teșită, mai mult decât neplăcută, și o gură mare care striga:

— Stai, stai, porc bătrân!

În mâna dreaptă ținea strâns o cravașă de piele.

Fata se aruncă asupra lui. Dar omul nostru avea o asemenea viteză, că ea nu izbuti și se pomeni rostogolindu-se la pământ înainte de-a fi avut timp să-l lovească.

Deschizându-se astfel o spărtură, Saggini, cu toată suflarea care-i mai rămăsese, se lansă spre terenul întunecat. O împrejmuire de grilaj închidea zona bălciului. Trecu peste ea dintr-un salt și se îndreptă în fugă acolo unde întunericul îi părea mai deplin. Și ceilalți după el.

— Și vrea să scape, ticălosul, exclamă Sergio Régora, care nu se grăbea prea mult, sigur că o să dibuie prada. Și mai face și pe nebunul!

Un tovarăș de-al său alerga alături:

— Auzi, șefule, trebuie să-ți zic o chestie.

Ajunseră la marginea bălciului. Se opriră.

— Chiar acum vrei s-o zici?

— Aș vrea să mă înșel, dar tare-mi vine-a crede că tipu-i tata.

— Taică-tău, porcul ăla?

— Da, mi se pare că-i chiar el.

— Cu atât mai bine.

— Dar mie...

— Sper că nu vrei să ne faci greutăți acum?

— Mi se pare ceva...

— Ții la el?

— Aiurea, e un dobitoc de nu se mai poate. Și-un pisălog fără margini.

— Și atunci?

— Mi se pare ceva, ți-am mai spus.

— Ești o mămăligă, asta ești. Rușine să-ți fie! Cu taică-meu nu mi s-a întâmplat până acum, dar mă prind pe orice că mi-ar plăcea grozav. Așa că hai, acum trebuie să-l scoatem din vizuină.

Cu sufletul la gură din pricina goanei, Saggini se ghemuise lângă un cort, poate un mic circ, cufundat în beznă, încercând să dispară printre cutele prelatei.

Alături, la cinci-șase metri, era o căruță țigănească acoperită, cu o fereastră luminată. Aerul fu sfâșiat de un nou fluierat al zurbagiilor. În căruță se simți o mișcare. Apoi o femeie grasă, foarte frumoasă, se ivi în ușiță, curioasă.

— Doamnă, doamnă, bolborosi Saggini din nesigura lui ascunzătoare.

— Ce e? făcu femeia, neîncrezătoare.

— Vă implor, lăsați-mă să intru. Sunt urmărit. Vor să mă omoare.

— Nu, nu, nouă nu ne trebuie belele pe cap.

— Douăzeci de mii de lire dacă mă lăsați să intru.

— Ce?

— Douăzeci de mii de lire.

— Nu, nu, noi suntem oameni cinstiți.

Se retrase, închise ușița, se auzi cum se trage zăvorul pe dinăuntru. Chiar și lumina se stinse.

Tăcere. Nici voci, nici zgomot de pași. Să fi renunțat cei din bandă? Un orologiu îndepărtat bătu două și un sfert. Un orologiu îndepărtat bătu două și jumătate. Un orologiu îndepărtat bătu două și trei sferturi.

Încet, atent să nu facă zgomot, Saggini se ridică în picioare. Poate acum putea s-o șteargă.

Numaidecât, unul din blestemații aceia sări asupra lui și ridică mâna dreaptă, agitând ceva, nu se vedea bine ce e. Saggini, într-o scăpărare de gând, își aminti ce îi spusese un prieten cu mulți ani în urmă: dacă cineva vrea să te lovească, e de-ajuns un pumn în bărbie, important este însă să faci în același timp un salt în sus, și atunci nu pumnul, ci tot corpul tău lovește.

Saggini făcu saltul, pumnul lovi ceva dur cu un trosnet sec. „Ah“, gemu celălalt, căzând moale pe spate. În figura contractată și chinută care se prăbușea, Saggini îl recunosc pe propriul său fiu.

— Tu, Ettore! și se aplecă asupra lui, cu intenția de a-l ajuta.

Dar trei-patru umbre țâșniră.

— E aici, e aici! Atinge-l pe boșorog!

O zbughi ca un nebun, sărind de la o zonă de umbră la alta, încolțit de găfâitul vânătorilor, mereu mai mânios și mai aproape. Pe neașteptate, un instrument metalic i se înfipse în obraz cu o durere cumplită. Se feri cu disperare, căută o scăpare în jur, îl împinseseră până la marginea împrejuririi. Luna-park-ul nu-i mai putea oferi vreo scăpare.

Ceva mai încolo, la vreo sută de metri, începeau grădinile. Energia disperării îl făcu să parcurgă această distanță fără să fie ajuns. Ba chiar manevra fu o surpriză pentru vânători. Abia în ultimul moment, când el ajunsese la marginea unei pădurici, se dădu alarma:

— Pe-acolo, pe-acolo, uite-l cum se ascunde în pădure! Atinge-l, atinge-l pe boșorog!

Urmărirea reîncepu. Dacă rezista până la primele lumini ale zorilor, probabil că avea să fie salvat. Dar câte ore mai erau până atunci? Orologiile băteau ici și colo orele, dar în groaza sa nu mai reușea să numere bătăile. Coborî o vale, urcă o coastă, trecu peste un pâraiaș, dar, ori de câte ori întorcea capul, trei-patru călăi îl urmau implacabili, întinzând mâinile după el.

Când, cu ultimele forțe, se cățără pe marginea abruptă a unui bastion, văzu că, dincolo de îngrămădirea de acoperișuri, cerul se lumina. Dar acum era prea târziu. Se simțea cu desăvârșire sleit. Din obrazul rănit curgeau șiroaie de sânge. Și Régora era la un pas. Îi și deslușea în penumbră albeața rânjetului.

Cei doi se aflară față în față pe îngusta creastă ierboasă. Régora nici n-avu nevoie să-l lovească. Pentru a se feri, Saggini făcu un pas îndărăt, nu mai avu teren solid sub picioare, se prăbuși pe spate pe povârnișul abrupt, numai pietre și vreji de mure. Se auzi o bufnitură și apoi un geamăt înfundat.

— N-a dat ortu' popii, dar s-a aranjat cum trebuie, spuse Régora. Acum e mai bine să ne topim. Cine știe ce mai iese de-aici. Și-așa sticleții sunt cam șucăriți.

Plecară în grup, comentând vânătoarea, printre nerușinate hohote de râs. Și ce mult durase, totuși. Nici un bătrân nu le dăduse atâta bătaie de cap. Chiar și ei erau obosiți. Cine știe de ce, dar erau foarte obosiți. Micul grup se despărți. Régora plecă cu fata. Ajunseră într-o piață puternic luminată.

— Dar ce ai pe cap? întrebă ea.

— Dar tu? Și tu ai ceva.

Se apropiară unul de altul, examinându-se pe rând.

— Doamne sfinte, ce figură ai? Și cum de ți-a apărut toată albeața aia în păr?

— Și tu, și tu ai o față îngrozitoare.

O neliniște neașteptată. Lui Régora nu i se mai întâmplase niciodată așa ceva. Se apropie de o vitrină ca să se privească.

În geam văzu foarte deslușit un bărbat cam de cincizeci de ani, cu ochii și obrajii buhăiți și gâtul ca al pelicanilor. Încercă să zâmbească, dar chiar în față îi lipseau doi dinți.

Era un vis urât? Se întoarse. Fata dispăruse și ea. Apoi, din fundul pieței, veniră în mare goană trei băieți. Erau cinci, erau opt. Scoaseră un şuierat lung, terifiant.

— Atinge-l, atinge-l pe boșorog!

Régora începu să fugă cât îl țineau picioarele. Dar nu-l prea mai țineau. Tinerețea, îndrăznețul și nepăsătorul anotimp, părea că are să țină foarte mult, părea că n-are să se sfârșească niciodată. Dar, ca să treacă, îi fusese de-ajuns o noapte. Acum nu mai rămânea nimic de cheltuit. Acum bătrânul era el. Și-i venea rândul.

Haina vrăjită

Deși apreciez eleganța vestimentară, de obicei nu țin seama dacă hainele semenilor mei au o tăietură mai mult sau mai puțin perfectă.

Într-o seară, însă, în timpul unei recepții într-o casă din Milano, am cunoscut un bărbat în vârstă de vreo patruzeci de ani, după cum părea, care literalmente strălucea datorită frumuseții, definitive și pure, a îmbrăcăminții.

Nu știu cine era, îl întâlneam pentru prima dată, și, când mi-a fost prezentat, cum se întâmplă întotdeauna, mi-a fost imposibil să-i înțeleg numele. Dar la un moment dat m-am nimerit lângă el, și am început să discutăm. Părea un om inteligent și subțire, dar avea un aer trist. Poate cu o intimitate exagerată – de m-ar fi oprit Dumnezeu! – l-am complimentat pentru eleganța lui și am îndrăznit chiar să-l întreb la ce croitor lucra.

Pe fața lui a apărut un mic zâmbet ciudat, de parcă s-ar fi așteptat la întrebare.

— Aproape nimeni nu-l cunoaște, spuse, dar e un mare maestru. Și nu lucrează decât când îi vine lui. Pentru puțini inițiați.

— Dar eu aș putea să...?

— Oh, încercați, încercați. Îl cheamă Corticella, Alfonso Corticella, strada Ferrara 17.

— Trebuie să fie scump, îmi închipui.

— Bănuiesc, dar jur că nu știu. Hainele astea mi le-a făcut acum trei ani și nu mi-a trimis încă nota de plată.

— Corticella? Strada Ferrara 17, ați spus?

— Exact, răspunse necunoscutul.

Și mă părăsi, alăturându-se altui grup.

În strada Ferrara 17 am găsit o casă ca atâtea altele, și locuința lui Alfonso Corticella era ca locuința atâtor alți croitori. A venit să-mi deschidă chiar el. Era un bătrânel cu părul negru, dar cu siguranță vopsit.

Spre surprinderea mea, n-a făcut mofturi. Ba chiar părea dornic să-i devin client. I-am explicat cum am aflat adresa lui, i-am lăudat felul de a croi, i-am cerut să-mi facă un rând de haine. Am ales o stofă gri, apoi mi-a luat măsura și s-a oferit să vină, pentru probe, la mine acasă. L-am întrebat de preț. Nu era nici o grabă, mi-a răspuns, întotdeauna aveam să ne punem de acord. Ce om simpatic, am gândit la început. Cu

toate acestea, mai târziu, în timp ce mă întorceam acasă, mi-am dat seama că bătrânelul îmi lăsase în suflet o proastă dispoziție (poate din pricina insistențelor lui repetate și a zâmbetelor mieroase). Pe scurt, nu aveam nici o poftă să-l revăd. Dar acum hainele erau comandate. Și peste vreo douăzeci de zile erau gata.

Când mi le-au adus, le-am probat, timp de câteva secunde, în fața oglinzii. Erau o capodoperă. Dar, nu știu bine de ce, poate din pricina amintirii neplăcutului bătrânel, nu aveam deloc chef să le îmbrac. Și au trecut săptămâni întregi până să mă decid.

Îmi voi aminti ziua aceea cât voi trăi. Era o zi de marți, în aprilie, și ploua. Când mi-am scos costumul – haină, pantaloni și vestă – am constatat cu plăcere că nu-mi atârna și nu mă strângea pe nicăieri, cum se întâmplă mai totdeauna cu hainele noi. Ba chiar îmi cădea de minune.

De regulă, în buzunarul drept de la haină eu nu pun nimic, hârtiile le țin în buzunarul stâng. Așa se explică de ce după câteva ore, la birou, vârand din întâmplare mâna în buzunarul drept, am simțit că e o hârtie acolo. Poate nota de plată a croitorului?

Nu. Era o bancnotă de zece mii de lire.

Am rămas încremenit. Eu cu siguranță n-o pusesem acolo. Pe de altă parte, era absurd să mă gândesc la o glumă din partea croitorului Corticella. Cu atât mai puțin la un cadou din partea menajerei mele, singura persoană care, după croitor, avusese ocazia să se apropie de costumul de haine. Sau poate că era o bancnotă falsă? Am privit-o în zare, am comparat-o cu altele. Mai bună decât era nu putea fi.

Singura explicație posibilă era vreo zăpăceală a lui Corticella. Poate că venise un client să-i plătească un acot, croitorul în clipa aceea nu avea portofelul la el și, ca să nu lase bancnota așa, pe unde-o fi, o băgase în haina mea pusă pe un manechin. Asemenea lucruri se pot întâmpla.

Am apăsat pe butonul soneriei s-o chem pe secretară. Îi voi scrie lui Corticella o scrisoare, restituindu-i banii care nu erau ai mei. Între timp însă, și n-aș putea spune de ce, băgai din nou mâna în buzunar.

— Ce aveți, domnule? Vă simțiți rău? m-a întrebat secretara, care intrase în clipa aceea.

Probabil că eram palid la față ca moartea. În buzunar, degetele mele dăduseră peste marginile unei alte hârtii, care cu o clipă mai înainte nu fusese acolo.

— Nu, nu, nu e nimic, am răspuns. O ușoară amețală. Mi se întâmplă de la o vreme. Poate sunt nițel obosit. Așa că

puteți pleca, domnișoară, trebuia să vă dictez o scrisoare, dar vom face treaba asta mai târziu.

Numai după ce secretara a plecat, am îndrăznit să scot hârtia din buzunar. Era o altă bancnotă de zece mii. Și atunci am încercat pentru a treia oară. O a treia bancnotă a ieșit la iveală.

Înima a început să-mi galopeze. Am avut impresia că sunt prins, din motive misterioase, în vârtejul unui basm din acelea pe care le spui copiilor și pe care nimeni nu le crede.

Sub pretextul că nu mă simt bine, am părăsit biroul și m-am dus acasă. Simțeam nevoia să rămân singur. Din fericire, menajera plecase. Am închis ușile, am tras transperantele. Am început să scot bancnotele una după alta, în cea mai mare grabă, din buzunarul care părea nesecăuit.

Lucram cu o spasmodică încordare nervoasă, de teamă că miracolul ar putea să înceteze dintr-un moment în altul. Aș fi vrut să continuu toată seara și toată noaptea, până aș fi strâns miliarde. Dar la un moment dat puterile m-au părăsit.

În fața mea se afla o grămadă impresionantă de bancnote. Lucrul cel mai important acum era să le ascund, ca nimeni să nu miroasă ceva. Am golit un vechi cufăr plin cu covoare și în fundul lui, ordonați în grămăjoare, am pus banii pe măsură ce-i număram. Erau cincizeci și opt de milioane.

A doua zi de dimineață m-a trezit femeia, mirată că mă găsește în pat complet îmbrăcat. Am încercat să râd, explicându-i că seara băusem puțin cam mult și că somnul mă luase pe neașteptate.

O nouă spaimă: femeia m-a îndemnat să-mi scot costumul ca să-l dea măcar puțin cu peria.

I-am răspuns că trebuia să ies numaidecât și că nu mai aveam timp să mă schimb. Apoi m-am dus repede la un magazin de îmbrăcăminte de gata ca să-mi cumpăr un alt costum, dintr-o stofă asemănătoare: l-aș fi lăsat pe acesta slujnicei să aibă grijă de el; pe „al meu“, acela care avea să facă din mine, în decurs de câteva zile, unul dintre cei mai puternici oameni din lume, aveam să-l ascund într-un loc sigur.

Nu pricepeam dacă visam, dacă eram fericit sau dacă nu cumva eram sufocat de povara unei fatalități nemărginite. Pe stradă, prin impermeabil, pipăiam fără întrerupere în dreptul buzunarului magic. De fiecare dată respiram ușurat. Sub stofă răspundea confortabilul foșnet al biletului de bancă.

Dar o ciudată coincidență îngheță fericitul meu delir. În ziarele de dimineață apărură cu litere mari știrea unui jaf petrecut cu o zi înainte. Furgoneta blindată a unei bănci, după

ce trecuse pe la toate sucursalele, transporta la sediul central vârsămintele zilei, când a fost atacată și golită în bulevardul Palmanova de patru bandiți. Când lumea dăduse fuga, unul dintre gangsteri, ca să-și facă loc, începuse să tragă. Un trecător fusese ucis. Dar mai ales mă contraria suma de bani furată: exact cincizeci și opt de milioane (ca și ai mei).

Putea să existe vreo relație între neașteptata mea bogăție și jaful petrecut aproape în același timp? Părea o prostie să te gândești la așa ceva. Și eu nu sunt superstițios. Cu toate acestea, faptul m-a zăpăcit cu totul.

Cu cât ai mai mult, cu atât dorești mai mult. Ajunsesem bogat, ținând seama de modestele mele obiceiuri. Dar mă atrăgea mirajul unei vieți de lux fără margini. Și chiar în acea seară m-am pus pe lucru. Acum procedam mult mai calm și cu un consum nervos mai mic. Alte o sută treizeci și cinci de milioane s-au adăugat la tezaurul precedent.

În noaptea aceea n-am reușit să închid un ochi. Era presentimentul unui pericol? Sau aveam conștiința chinuită a celui care obține fără să merite o avere fabuloasă? Sau un soi de remușcare confuză? De cum s-a luminat, am sărit din pat, m-am îmbrăcat și am alergat afară să caut un ziar.

Când am citit, mi s-a tăiat respirația. Un incendiu teribil, izbucnit la un depozit de țigări, distrusese pe jumătate o clădire din strada San Cloro, aflată în plin centru. Printre altele, fuseseră devorate de flăcări casele de bani ale unui mare institut de construcții, care conțineau peste o sută treizeci de milioane de lire, bani lichizi. În flăcări, doi pompieri își găsiseră moartea.

Oare trebuie să înșir, unul după altul, toate delictele mele? Da, pentru că acum știam că banii pe care mi-i furniza haina proveneau din crime, din sânge, din disperare, din moarte, veneau din infern. Dar înlăuntrul meu exista totuși o intervenție a rațiunii care, bătându-și joc, refuza să admită vreo responsabilitate din partea mea. Și atunci tentația revenea, atunci mâna – era așa de ușor! – intra în buzunar și degetele, cu o grabnică voluptate, strângeau marginile mereu noului bilet de bancă. Banii, dumnezeieștii bani!

Fără să părăsesc vechiul apartament (ca să nu bată la ochi), în scurtă vreme îmi cumpărasem o vilă somptuoasă, posedam o prețioasă colecție de tablouri, circulam cu automobile de lux și, renunțând la slujbă din „motive de sănătate“, călătoream pretutindeni în lume, în compania unor femei frumoase.

Știam că, ori de câte ori scoteam bani din haină, pe lume se petrecea ceva mârșav și dureros. Cu toate acestea, aveam o

conștiință vagă a lucrurilor, nesuținută de probe logice. Și în același timp, cu fiecare încasare, conștiința mi se degrada, devenind tot mai josnică. Și croitorul? I-am telefonat ca să-i cer nota de plată, dar nu mi-a răspuns nimeni. În strada Ferrara, unde m-am dus să-l caut, mi s-a spus că emigrase în străinătate, nu se știa unde. Totul conjura deci să-mi demonstreze că, fără s-o știu, făcusem un pact cu diavolul.

Până când, în imobilul unde locuiam de multă vreme, a fost găsită într-o dimineată o pensionară de șaizeci de ani asfixiată cu gaz: se omorâse pentru că pierduse cele treizeci de mii de lire lunare pe care le încasase cu o zi înainte (și care încăpuseră pe mâna mea).

Destul, destul! Ca să nu mă prăvălesc până în fundul abisului, trebuia să scap de haină. Nu cedând-o altora, întrucât oprobriul ar fi continuat (cine ar fi putut rezista vreodată unei ispite atât de mari?). Era neapărat nevoie s-o distrug.

Am ajuns cu mașina într-o vale ascunsă din Alpi. Mi-am lăsat automobilul într-un luminiș înierbat și am pornit-o în sus, prin pădure. Nu era nici o suflare vie. Trecând de pădure, am dat de pietrișul unei morene. Aici, între două stânci gigantice, am scos din rucsac haina blestemată, am stropit-o cu petrol și i-am dat foc. În câteva minute nu rămăsese din ea decât cenușa.

Dar, la ultima pâlpâire a focului, în spatele meu – părea la o distanță de doi-trei metri – a răsunat o voce omenească:

— Prea târziu, prea târziu!

Îngrozit, m-am întors brusc. Dar nu era nimeni. Am căutat în jur, sărind de pe un pietroi pe altul, ca să-l descopăr pe blestemat. Nimic. Nu erau decât pietre.

În ciuda spaimei pe care o trăsesem, m-am întors în fundul văii cu un sentiment de ușurare. În sfârșit, liber. Și bogat, din fericire.

Dar în luminișul înierbat, mașina mea nu mai era. Și în oraș, la întoarcere, am văzut că somptuoasa mea vilă dispăruse; în locul ei era un teren viran, cu pari purtând tăblițe cu anunțul: „Teren comunal de vânzare“. Și depozitele din bancă, în mod inexplicabil, erau complet epuizate. Dispăruseră, de asemenea, din numeroasele mele casete de siguranță, pachetele groase de acțiuni. Și praf, nimic altceva decât praf, în vechiul cufăr.

Acum am reînceput cu greu să muncesc, abia mă descurc și, ceea ce este mai ciudat, nimeni nu pare să se mire de ruina mea neașteptată.

Și știu că nu s-a sfârșit încă. Știu că într-o zi va suna soneria, eu mă voi duce să deschid și în fața mea va sta, cu zâmbetul lui abject, ca să-mi ceară ultima socoteală, croitorul nenorocirii.

Sclav

Deschizând ușa casei cu cheia, Luigi nu făcu nici un zgomot. Nu fiindcă ar fi avut motive speciale de precauție, ci din pură întâmplare.

Și, înaintând cu pași prudenți și neauziți, profită de asta ca să facă o surpriză.

De cum intră, intui că Clara era acasă. În privința aceasta nu se înșela niciodată. Cine știe cum, prezența femeii transforma atmosfera din jur. Avu un sentiment de consolare. O iubea atât de mult încât uneori, întorcându-se acasă, oricât de absurd ar fi fost, îl cuprindea teama că ea plecase pentru totdeauna.

Trecu, fără să provoace trosnituri, pe parchetul anticamerei și, cu riscuri mai mici, păși pe plăcile de gresie din hol. Cu multă grijă, își vârî capul ca să exploreze bucătăria.

Iat-o pe Clara. O vedea din spate, la mai puțin de doi metri. În picioare, fără să bănuiască prezența lui Luigi, era preocupată să aranjeze ceva pe masă. Privind cu atenție ceafa soției sale, el înțelese că zâmbea. Ce scumpă, ce minunată făptură! Probabil că era vorba de una din mâncărurile lui preferate, și ea era fericită, bucurându-se dinainte de satisfacția lui.

La un moment dat ea se întoarse într-o parte, și i se arătă acum pe trei sferturi; îi zărea curba aplecată a obrazului, marginile genelor, vârful nasului atât de ironic și de impertinent, vârful buzelor, care, într-adevăr, erau răsfrânte într-un surâs (sau era încordarea atenției?).

De la figura adorată privirea îi coborî la mâinile ei, care se vedeau acum. Luigi putu astfel să vadă ce făcea Clara.

Pe o tavă acoperită cu un milieu brodat erau aranjate geometric o grămadă de prăjiturile din aluat fraged, cu câte o jumătate de cireășă zaharisită în mijloc: tocmai cele pe care le mânca el cu atâta plăcere. S-ar fi zis că erau gata. Totuși, Clara tot le mai făcea câte ceva, o ultimă operație.

Dar ce operație ciudată. Cu două degete de la mână stângă, Clara ridica cireșele zaharisite și în același loc, dintr-un soi de pară miniaturală sau de flaconaș ținut în dreapta lăsa să cadă – cel puțin așa i se păru – o pulbere alburie. După care pune la loc cireașa, apăsând-o pe coca fragedă.

Ce mult îl iubea Clara! Ce altă femeie ar mai fi avut pentru el, bărbatul în vârstă de-acum și cu o înfățișare nu tocmai înfloritoare, atâtea atenții pline de dragoste? Și ce fată minunată, ce tip *chic* și interesant, încât toți bărbații îl invidiau.

Meditând asupra norocului său aproape de necrezut, Luigi tocmai se pregătea să-și semnaleze prezența, când fu șocat de extraordinara concentrare a Clarei, în care era ceva – abia acum sesiză – ascuns, ca la cineva care face un lucru nepermis. Și deodată – ca un trăsnet într-o dimineață însorită – fu asaltat de o bănuială oribilă: dacă pulberea din para aceea mică era otravă?

În aceeași clipă, printr-o fulgerătoare asociație de idei, îi reveniră în minte nenumărate episoade mărunte, de care nu făcuse caz, dar care acum, legate unul de altul, căpătau o importanță neliniștitoare. Anumite momente de răceală pe care le avusese ea, anumite gesturi de plictiseală, anumite priviri ambigue, neobișnuitele insistențe ca el să mănânce mai mult sau să mai ia o porție dintr-un fel de mâncare sau altul.

Cu o mișcare de indignare, Luigi încearcă să respingă monstruosul gând. Cum era de conceput o asemenea absurditate? Dar gândul se reîntoarce numaidecât, cu o insistență și mai ticăloasă. Mai mult: brusc, raporturile sale cu Clara i se prezintă sub un aspect nou, pe care nu-l luase niciodată în seamă. E posibil ca o femeie cum e Clara să-l iubească cu adevărat? Ce motiv, dacă nu interesul, poate s-o țină lângă el? În ce constau dovezile afecțiunii sale? Dulcegăriile, zâmbetele, atențiile gastronomice? E atât de ușor pentru o femeie să simuleze. Și nu este de-a dreptul instinctivă, într-o situație ca a sa, nerăbdătoarea așteptare a unei mari moșteniri?

Chiar în acest moment, Luigi suspină, ea se întoarce brusc și, pentru o fracțiune de secundă, ba poate chiar mai puțin – poate nici măcar nu e adevărat, poate este un joc al fanteziei surescită – chipul iubit are o expresie de groază, dar imediat, cu o repeziciune incredibilă, se recompune, înflorind iar într-un surâs.

— Doamne sfinte, ce m-ai speriat! exclamă Clara. De ce faci asemenea glume, iubitule?

El:

— Ce făceai?

— Păi nu vezi? Prăjiturelele tale...

— Și ce-i cu para aceea micuță?

— Para micuță?

Clara întinde mâinile goale ca să arate că nu are nimic, cine știe cum dispăruse flaconașul.

— Sigur că da, praful acela pe care-l presărai...

— Praf? Oare n-ai visat, iubitul? Puneam la loc cireșele zaharisite... Tu ia zi, mai bine: ce ți-a spus medicul?

— Eh, am impresia că nu prea se pricepe... Gastrită, zice... Colecistită... Fapt e că durerile nu-mi trec... Și pe zi ce trece mă simt tot mai dărâmat.

— Așa sunteți voi, bărbații! E de-ajuns un fleac ca să vă dea gata... Hai, lasă, durerile astea le-ai avut și până acum.

— Dar niciodată așa de puternice ca acum.

— Oh, dragul meu, dacă ar fi ceva serios, n-ai mai avea poftă de mâncare.

El o cercetează, o ascultă. Nu. E cu neputință să mintă, e cu neputință să joace teatru. Dar para aceea micuță, sau flaconașul, ce era, și pe care-o văzuse foarte bine, unde dispăruse oare? Clara reușise s-o ascundă cu o repeziciune de prestidigitator? Pe masă nu e, și nici pe celelalte mobile, și nici pe jos, și nici în găleata de gunoi.

Se întreabă: și de ce ar vrea Clara să mă otrăvească? Să mă moștenească? Dar cum de știe că este unica mea moștenitoare? Eu nu i-am spus nici o vorbuliță. Iar testamentul nu l-a citit.

Oare chiar nu l-a citit? Un alt dubiu. Luigi se duce repede în biroul lui, trage un sertar, din sertar scoate o cutie, din cutie un plic închis pe care e scris: Testament.

Plicul este închis. Dar Luigi îl apropie de lampă să vadă mai bine. Ciudat, în lumină se zărește un firisor de clei în dreptul clapei care se închide: ca și cum plicul ar fi fost deschis cu aburi și apoi lipit la loc cu clei.

Îl cuprinde o neliniște. Teamă de moarte? Teamă de-a fi ucis? Nu, mai rău. Groaza de-a o pierde pe Clara. Pentru că Luigi înțelege că ea vrea să-l omoare. Și el trebuie să reacționeze într-un fel. S-o demaște? S-o denunțe? Să ceară să fie arestată? Legătura lor se va desface, oricum ar merge lucrurile. Dar fără ea, fără Clara, cum ar putea Luigi să trăiască?

Dorința nestăpânită de a-i vorbi, de a cere o explicație. În același timp, speranța încăpățânată că s-a înșelat, că totul nu e decât nălucire, că otrava nu există (dar în inima lui știe bine că există).

— Clara! strigă el.

Vocea ei din sufragerie:

— Hai, Luigi, vino, e gata masa.

— Vin, răspunse el.

Trecu în sufragerie și se așeză. Aveau supă de roșii cu orez.

— Clara, spuse el.

— Ce e? făcu ea zâmbind.

— Trebuie să-ți spun ceva.

— Ce misterios ești...

— Adineauri, când am intrat și tu făceai prăjiturile, te-am văzut... Ce mai, sunt nevoit să-ți spun, absolut nevoit...

Ea îl privi zâmbind mai departe; era inocență? era teamă? era ironie?

— Când am intrat, urmă el, te-am văzut trebăluind și aveai în mână o chestie, un soi de pară micuță, și mi s-a părut că puneai cu ea ceva pe aluat.

— Aveai năluciri, făcu ea, cât se poate de liniștită.

— E mai bine așa.

— De ce e mai bine așa?

Avea un glas de un firesc atât de desăvârșit, încât el se întrebă dacă nu cumva visase. Dar neliniștea nu-l slăbea.

— Ascultă, Clara, n-o să am liniște dacă nu-ți spun totul... Când te-am văzut ce făceai acolo...

— Dar s-ar putea ști ce făceam? Tu visezi...

— Lasă-mă să spun... Pentru o clipă... E ridicol, știu...

În sinea lui tremura, apropiindu-se momentul inevitabil, poate că aceea era ultima dată când vorbea cu Clara, ultima dată când o vedea, și gândul îl făcea să înnebunească; să tacă îi era totuși cu neputință:

— Pentru o clipă... O idee absurdă... Nu mă privi așa... Prefer să fiu sincer... Am bănuț că tu...

— Că eu, ce? și surâsul se transformă în răs de-a binelea.

— E de răs, știu... Am bănuț, închipuie-ți, că vrei să mă otrăvești...

Privindu-l fix în ochi, Clara continua să râdă, dar nu era un răs vesel, ci înghețat, ca o lamă tăioasă de metal. Apoi strânse dinții; și vocea îi era încărcată de ură.

— Ah, va să zică așa? Aici am ajuns? Asta este încrederea ta... Asta e dragostea ta... De la o vreme am băgat eu de seamă... Eu, care-ți făceam prăjituri... Acum sunt otrăvite, deci?

El era distrus:

— Ascultă, Clara, n-o lua așa...

— Deci sunt otrăvite? Și ți-e teamă că au să-ți facă rău? Atunci știi ce fac eu cu ele? Mă duc să le arunc la gunoi! Sculându-se de la masă, luă tava cu prăjituri și se îndreptă spre bucătărie, țipând tot mai tare: mă duc să le arunc la

gunoi!... Dar în casa asta nu mai rămân o clipă! De multă vreme nu mai pot. Plec, plec! Și, dacă vrea Dumnezeu, n-am să te mai văd niciodată!

Năucit, Luigi se ținu după ea:

— Nu, Clara, te implor, nu face asta, glumeam, te implor, dă prăjiturile încoa'!

— Nu, făcu ea, acum nu ți le mai dau chiar dacă plesnești.

Ca s-o rețină, o cuprinse de mijloc. Ea se opri, impasibilă.

— Fii bună, dă-mi prăjiturile.

Clara se întoarse ținând tava în sus. El întinse o mână.

— Ți-am spus nuuu!... Le arunc la gunoi... Și apoi plec, înțelegi?

El căzu în genunchi, îmbrățișându-i picioarele:

— Clara, te implor, gemenă, nu poți pleca, nu poți, Clara, fii bună, dă-mi prăjiturile.

— Cere-ți iertare, făcu ea victorioasă, continuând să țină tava ridicată.

— Da! Clara, iartă-mă.

— Zi „iartă-mă“ de trei ori.

— Iartă-mă, iartă-mă, iartă-mă.

— O să-ți dau una, spuse femeia.

— Nu, le vreau pe toate.

— Bine, mănâncă, atunci, dar în genunchi; și lăsă tava în jos.

Clara era tot acolo, Clara nu avea să plece; cu o ticăloasă ușurare a inimii, Luigi luă o prăjitură și mușcă din ea cu lăcomie. Era o desfătare moartea, pentru că venea de la ea.

Cocoașele din grădină

Când se lasă noaptea, îmi place să fac o plimbare prin grădină. Să nu credeți că sunt bogat! O grădină ca a mea aveți și voi. Și mai târziu veți înțelege de ce.

Pe întuneric, dar nu este întuneric cu desăvârșire, pentru că de la ferestrele luminate ale casei vine o vagă reverberație, pe întuneric eu umblu pe pajiște, cu pantofii afundându-mi-se puțin în iarbă, și în vremea asta gândesc, și, gândind, ridic ochii să privesc cerul dacă e senin și, dacă sunt stele, le contemp lu, întrebându-mă o mulțime de lucruri. Totuși, în unele nopți nu-mi pun întrebări, stelele stau cât se poate de stupide deasupra mea și nu-mi spun nimic.

Eram tânăr când, făcându-mi plimbarea obișnuită, m-am împiedicat de un obstacol. Pentru că nu se vedea, am aprins un chibrit. Pe suprafața netedă a pajiștii era o protuberanță, și faptul era ciudat. Poate că grădinarul a făcut vreo lucrare, m-am gândit eu, o să-l întreb mâine dimineată.

A doua zi îl chem pe grădinar, numele său era Giacomo. Îi spun:

— Ce-ai făcut în grădină, pe pajiște, e ceva ca o cocoașă, ieri-seară m-am împiedicat de ea și azi-dimineată, de cum s-a făcut lumină, am văzut-o. E o cocoașă scundă și ovală, seamănă cu un mormânt. Vrei să-mi spui ce înseamnă asta?

— Nu numai că seamănă, domnule, spune grădinarul Giacomo, chiar este un mormânt. Pentru că ieri, domnule, a murit un prieten al dumneavoastră.

Era adevărat. Scumpul meu prieten Sandro Bartoli, de douăzeci și unu de ani, murise în munți, cu capul sfărâmat.

— Și tu vrei să spui, îl întreb pe Giacomo, că prietenul meu a fost îngropat aici?

— Nu, îmi răspunde, prietenul dumneavoastră, domnul Bartoli (vorbea așa pentru că făcea parte din vechea generație și de aceea era respectuos), a fost îngropat la poalele munților pe care îi știți. Dar aici, în grădină, pământul s-a ridicat singur, pentru că aceasta este grădina dumneavoastră, domnule, și tot ce se întâmplă în viața dumneavoastră, domnule, va avea negreșit o urmare aici.

— Du-te, du-te, te rog, astea sunt niște superstiții absurde, îi spun, te rog să nivelezi cocoașa aceea.

— Nu pot, domnule, îmi răspunde el, nici o mie de grădinari ca mine n-ar reuși să niveleze cocoașa aceea.

După care nu s-a făcut nimic în privința aceasta, și cocoașa a rămas, și eu am continuat, după ce se lăsa noaptea, să mă plimb prin grădină, și uneori mi se întâmpla să mă împiedic de cocoașă, dar nu prea des, fiindcă grădina e destul de mare, cocoașa era lată de șaptezeci de centimetri și lungă de un metru nouăzeci, și pe ea creștea iarbă, și înălțimea ei față de nivelul pajiștii era de vreo douăzeci și cinci de centimetri. Firește că de fiecare dată când mă împiedicam de cocoașă mă gândeam la el, la scumpul meu prieten pierdut. Dar ar fi putut fi și viceversa. Vreau să spun că se întâmpla să mă împiedic de cocoașă pentru că în clipa aceea mă gândeam la prietenul meu. Dar treaba asta e greu de lămurit.

Treceau așa vreo două sau trei luni fără ca eu să mă izbesc pe întuneric, în timpul plimbării nocturne, de acea mică ridicătură. În cazul când îmi aminteam din nou de el, mă opream și, în liniștea nopții, întrebam cu voce tare:

— Dormi?

Dar el nu răspundea.

El dormea cu adevărat, dar departe, sub niște stânci colțuroase, într-un cimitir de munte, și, cu trecerea anilor, nimeni nu-și mai amintea de el, nimeni nu-i mai ducea flori.

Și tot așa, trecură mulți ani, dar iată că într-o seară, în timpul plimbării, în colțul opus al grădinii, mă împiedicai de o altă cocoașă.

Puțin lipsi să nu cad. Trecuse de miezul nopții, toți se duseseră la culcare, dar supărarea mea era atât de mare, că începui să strig: Giacomo, Giacomo, cu intenția de a-l trezi. Se luminează o fereastră, Giacomo se apropie de pervaz.

— Ce dracu' e cocoașa asta? strigam. Ai făcut vreo săpătură?

— Nu, domnule. Numai că între timp s-a dus unul dintre bunii dumneavoastră tovarăși de muncă. Numele său este Cornali.

După câțva timp mă lovii de o a treia cocoașă și, deși era noaptea târziu, îl strigai și de data asta pe Giacomo, care dormea. Știam foarte bine acum ce semnificație avea acea cocoașă, dar în ziua aceea nu promisem vești proaste, așa că eram dornic să știu. Giacomo, plin de răbdare, apărui la fereastră:

— Cine-i? îl întrebai. A murit cineva?

— Da, domnule, răspunse. Se numea Giuseppe Patanè.

După asta trecură câțiva ani destul de liniștiți, dar la un moment dat cocoașele începură din nou să se înmulțească în

grădină. Erau unele mici, dar se ridicaseră și unele gigantice, care nu puteau fi trecute cu pasul și trebuia să urci pe-o parte și apoi să cobori pe cealaltă parte, ca pe niște movile. Crescurea două de mărimea asta, la mică distanță una de alta, și nu fu nevoie să-l întreb pe Giacomo ce se întâmplase. Acolo dedesubt, în cele două ridicături înalte ca niște bizoni, erau închise niște bucăți scumpe din viața mea, smulse cu cruzime.

Și astfel, ori de câte ori mă întâlneam pe întuneric cu aceste două teribile grămăjui, multe lucruri dureroase se răscoleau în sufletul meu, și eu rămâneam locului ca un copil speriat, și-mi strigam prietenii pe nume. Cornali, strigam eu, Patanè, Rebizzi, Longanesi, Mauri, îi strigam pe cei care crescuseră cu mine, care lucraseră cu mine ani și ani de zile. Și apoi, cu o voce și mai puternică: Negro! Vergani! Era ca și cum aș fi făcut apelul. Dar nici unul nu răspundea.

Și astfel, încet-încet, grădina mea, care cândva fusese netedă și plăcută sub pas, s-a transformat într-un câmp de bătălie, iarba mai e încă, dar pajiștea urcă și coboară într-un labirint de movilițe, cocoase, protuberanțe, ridicături, și fiecare din excrescențele acestea corespunde unui nume, fiecare nume corespunde unui prieten, fiecare prieten corespunde unui mormânt îndepărtat și unui gol în sufletul meu.

În vara asta s-a ridicat una atât de înaltă, încât, atunci când m-am apropiat de ea, profilul său împiedica vederea stelelor, era mare cât un elefant, cât o căsuță, era îngrozitor să urci pe ea, un fel de cățărare, trebuia neapărat s-o eviți, ocolind-o.

În ziua aceea nu-mi sosise nici o veste rea, așa că noua apariție din grădină mă surprindea peste măsură. Dar și de data asta aflai numaidecât: era cel mai bun prieten al meu din tinerețe, care se dusese, ne dezvăluisem unul altuia atâtea adevăruri, împreună descoperisem lumea, viața și lucrurile cele mai frumoase, împreună explorasem poezia, tablourile, muzica, munții, și era logic că, pentru a putea cuprinde tot acest nesfârșit material, fie el și rezumat și sintetizat în termenii cei mai restrânși, trebuia un mic munte.

În acest moment făcui un gest de revoltă. Nu, nu putea fi adevărat, îmi spusei speriat. Și îmi chemai încă o dată prietenii pe nume. Cornali Patanè Rebizzi Longanesi strigam Mauri Negro Vergani Segàla Orlandi Chiarelli Brabilla. În clipa asta se auzi un fel de răsuflare în noapte care-mi răspundea da, aș jura că un fel de glas îmi răspundea da și

venea din alte lumi, dar poate că era doar glasul unei păsări de noapte, pentru că păsărilor de noapte le place grădina mea.

Acum nu-mi spuneți, vă rog: de ce vorbești despre aceste tristeți îngrozitoare, viața e și-așa destul de scurtă și de grea prin ea însăși, să ne întristăm înadins e o nebunie; și, la urma urmei, aceste tristeți nu ne privesc pe noi, ci numai pe tine. Nu, răspund eu, din nefericire vă privesc și pe voi, ar fi frumos, știu, să nu vă privească. Pentru că treaba asta cu cocoșele de pe pajiște li se întâmplă tuturor, și fiecare dintre noi, în sfârșit m-am explicat, e proprietarul unei grădini unde se petrec acele fenomene dureroase. E o poveste străveche, care s-a repetat de la începutul veacurilor, se va repeta și pentru voi. Și nu e o glumă literară, lucrurile stau chiar așa.

Firește, mă întreb și dacă în vreo grădină se va ridica într-o zi o cocoșă care să mă privească, cel puțin o cocoșă mică, de ordinul doi sau trei, măcar o cută a pajiștii, care în timpul zilei, când soarele bate de sus, cu greu să poată fi văzută. Oricum, un om pe lumea asta, cel puțin unul, tot se va împiedica de ea.

S-ar putea ca, din pricina caracterului meu blestemat, să mor ca un câine în fundul unui coridor vechi și pustiu. Și totuși, în seara aceea, cineva se va împiedica de micuța cocoșă răsărită în grădină, și se va împiedica și în noaptea următoare, și de fiecare dată se va gândi, iertați-mă că nădăjduiesc, cu o picătură de regret se va gândi la un individ care se numea Dino Buzzati.

Echivalență

La un moment dat, faimosul medic, în camera bolnavului, îi făcu un semn aproape imperceptibil soției bolnavului și, cu un surâs blând, se îndreptă către ușă. Doamna intui.

Ajunși pe coridor, medicul luă un aer pe deplin potrivit cu ocazia, profund uman și înțelegător. Își dresе vocea:

— Doamnă, spuse, este datoria mea obligatorie, din păcate, să vă înștiințez... că soțul dumneavoastră...

— E grav?

— Doamnă, spuse el, din păcate, situația este de așa natură... Trebuie să fim conștienți că...

— Nu, să nu-mi spuneți!... Adică...

— Întocmai, doamnă... Nu trebuie, nu trebuie sub nici o formă să grăbim lucrurile... dar să spunem... să spunem... în trei luni... da, da, putem să spunem trei luni...

— E condamnat?

— Providența nu are margini, stimată doamnă. Dar, din câte ne poate spune sărmana noastră știință... vă repet... maxim trei luni... trei luni...

Un nod puternic i se puse în gât. Aproape că se făcu ghem. Își acoperi fața cu mâinile. Hohote sălbatice de plâns o zguduiau.

— Doamne, Doamne, sărmanul meu Giulio!

Când iată că ilustrul doctor ce stătea la căpătâiul bolnavului, clipind aproape imperceptibil, o invită pe soția bolnavului să iasă. Și ea înțelese.

O dată ieșiți, medicul închise încet ușa camerei. Apoi se adresă femeii cu vocea catifelată folosită la ocazii importante:

— Doamnă, spuse, pentru un medic aceasta este o îndatorire extrem de neplăcută. Totuși, trebuie să fiu sincer... Soțul dumneavoastră...

— E foarte grav?

— Doamnă, făcu el coborând și mai mult tonul, pentru mine este un motiv de profundă neplăcere... dar e totuși indispensabil ca dumneavoastră...

— Atunci, cred că trebuie să înțeleg...

— Să ne înțelegem, ar fi total deplasat să anticipăm evenimentele... Ne rămâne, presupun, un oarecare răgaz...

un an... cel puțin un an...

— Deci e incurabil?

— Nimic nu e incurabil, doamnă, nici măcar miracolele. Dar, din câte îmi îngăduie știința să înțeleg... aș spune că un an...

Sărmana tresări brusc, plecându-și capul, își acoperi ochii cu mâinile și izbucni într-un plâns disperat:

— Vai, bietul meu pui!

La un moment dat însă, privirea marelui clinician și cea a soției bolnavului se întâlniră. Și ea înțelese că bărbatul o invita să iasă.

Așadar, îl lăsară pe bolnav singur. Afară, după ce închise ușa, profesorul, cu voce gravă, dar totodată pătrunsă de participare afectivă, murmură:

— E trist, credeți-mă, pentru un doctor, să îndeplinească anumite datorii neplăcute... Uitați, doamnă, sunt nevoit să vă informez că... soțul dumneavoastră...

— Este în pericol?

Eminentul terapeut răspunse:

— O minciună în asemenea cazuri, doamnă, ar fi o răutate... Nu vă pot ascunde că...

— Domnule profesor, vorbiți-mi, vă rog, cât mai sincer, spuneți-mi totul...

— Trebuie să ne înțelegem, doamnă... să nu punem răul înainte... Nu este iminent... Nu pot nici măcar să dau o dată precisă... dar cel puțin... un răgaz de trei ani...

— Deci nu mai e nici o speranță?

— Ar fi o neseriozitate din partea mea să vă ofer iluzii deșarte... din nefericire, situația este clară... în trei ani...

Nefericita nu reuși să se stăpânească. Scoase un geamăt de durere, apoi izbucni în lacrimi, strigând:

— Vai, soțul meu... bietul meu soț!

Doar că în camera bolnavului se așternu liniștea. Și atunci, aproape prin comunicare telepatică, soția știu că celebrul medic dorea să iasă din cameră împreună cu ea.

Ieșiră. Iar când fu sigur că bolnavul nu îl putea auzi, patologul, aplecându-se spre femeie, îi șopti la ureche:

— Vai, doamnă, acesta este pentru mine un moment foarte dureros... nu pot să nu vă avertizez... soțul dumneavoastră...

— Nu mai sunt speranțe?

— Doamnă, spuse bărbatul, ar fi stupid și necinstit să încerc, prin eufemisme...

— Sărmana de mine... și când te gândești că-mi făceam iluzii... sărmana de mine!

— Ei, nu, doamnă, tocmai pentru că n-am de gând să vă ascund nimic, n-aș vrea acum nici să faceți din asta o tragedie înainte de vreme... Se apropie, ce-i drept, termenul fatal... dar nu înainte... nu înainte de douăzeci de ani...

— Condamnat, fără drept de apel?

— Într-un anumit sens, da... Nu pot să vă ascund, doamnă, crudul adevăr, maxim douăzeci de ani... Mai mult de douăzeci de ani nu vă pot garanta...

Fu peste puterile ei. Ca să nu cadă, se sprijini de perete, hohotind. Și icnea:

— Nu, nu, nu pot să cred, bietul meu Giulio!

Atunci doctorul tuși încet, cu tact, privind-o într-un fel anume pe soția clientului, care stătea în fața sa, de partea cealaltă a patului: era, evident, o invitație să iasă împreună cu el.

Cum ajunseră în vestibul, doamna îl prinse de braț pe faimosul vizionar și îl întrebă, temătoare:

— Deci?

La care el răspunse cu o voce demnă de judecata de apoi:

— Deci, este datoria mea să fiu sincer... Doamnă, soțul dumneavoastră...

— Trebuie să mă resemnez?

Doctorul zise:

— Vă dau cuvântul meu că, dacă s-ar întrevadea măcar o vagă posibilitate... în schimb...

— Doamne, e groaznic... Doamne!

— Vă înțeleg, doamnă... și credeți-mă că vă împărtășesc durerea... Pe de altă parte, nu este vorba de o formă galopantă. Cred că, până să se încheie ciclul, pot trece... pot trece aproximativ cincizeci de ani.

— Cum? Nu mai e nici o posibilitate de salvare?

— Nu, doamnă, nu. Și credeți-mă că vă zic asta cu inima strânsă. Este o marjă, dar nu mai mult de cincizeci de ani...

Urmă o pauză. Apoi țipătul ei sfâșietor, ca și cum un cărbune încins i-ar fi străpuns măruntaiele.

— Uuuu! Uuuu!... Nu, nu și nu!... Bărbatul meu!... Odorul meu de preț!

Dintr-o dată se scutură. Îl privi pe celebrul doctor drept în ochi. Îl apucă de încheietura mâinii.

— Profesore, dar atunci... Mi-ați dat o veste groaznică. Dar, mă gândesc, peste cincizeci de ani... jumătate de

secol... peste cincizeci de ani, și eu... și dumneavoastră...
La urma urmei, toți suntem condamnați, nu?

— Întocmai, doamnă. Peste cincizeci de ani vom fi cu toții sub pământ, cel puțin așa e probabil. Dar e o diferență, diferența care ne salvează pe noi doi și, în schimb, îl condamnă pe soțul dumneavoastră... Pentru noi doi, cel puțin din câte știm, nimic nu este încă stabilit... Noi mai putem trăi încă, într-o dulce neștire, ca atunci când aveam zece-doisprezece ani. Noi am putea muri peste o oră, peste zece zile, peste o lună, nu are importanță, este altceva. El nu. Pentru el, sentința deja există. Poate că moartea în sine nu e un lucru chiar atât de groaznic. Noi toți vom avea parte de ea. Vai de noi, dacă știm, fie și peste un secol sau două, momentul exact în care va veni.

Table of Contents

[Cei șapte soli](#)
[Asalt asupra Marelui Convoi](#)
[Șapte etaje](#)
[Furtună pe râu](#)
[Bărbatul care își dădea aere](#)
[Mantaua](#)
[Uciderea balaurului](#)
[Un lucru care începe cu „I”](#)
[Vești false](#)
[Teamă la Scala](#)
[O picătură](#)
[Cântec de război](#)
[Invitații superflue](#)
[Poveste de Crăciun](#)
[Prăbușirea Balivernei](#)
[Până la ultima picătură de sânge](#)
[Ceva se întâmplase](#)
[Prietenii](#)
[Ispitele sfântului Antonio](#)
[Copilul despot](#)
[Rigoletto](#)
[Surpătura](#)
[Farfuria zburătoare](#)
[Coridorul marelui hotel](#)
[Ericosul](#)
[Vraja naturii](#)
[Greva telefoanelor](#)
[Tiranul bolnav](#)
[O scrisoare de dragoste](#)
[Sfinții](#)
[Vestea](#)
[Creațiunea](#)
[Domnului director, strict personal](#)
[Vânători de bătrâni](#)
[Haina vrăjită](#)
[Sclav](#)
[Cocoșele din grădină](#)
[Echivalență](#)

Table of Contents

Cei șapte soli	5
Asalt asupra Marelui Convoi	9
Șapte etaje	22
Furtună pe râu	35
Bărbatul care își dădea aere	38
Mantaua	44
Uciderea balaurului	49
Un lucru care începe cu „I”	61
Vești false	68
Teamă la Scala	75
O picătură	108
Cântec de război	111
Invitații superflue	115
Poveste de Crăciun	118
Prăbușirea Balivernei	122
Până la ultima picătură de sânge	127
Ceva se întâmplase	132
Prietenii	136
Ispitele sfântului Antonio	142
Copilul despot	147
Rigoletto	153
Surpătura	157
Farfuria zburătoare	164
Coridorul marelui hotel	169
Fricosul	172
Vraja naturii	175
Greva telefoanelor	179

Tiranul bolnav	185
O scrisoare de dragoste	190
Sfinții	195
Vestea	200
Creațiunea	203
Domnului director, strict personal	209
Vânători de bătrâni	215
Haina vrăjită	221
Sclav	227
Cocoașele din grădină	232
Echivalență	236